

Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

‘ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ’

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.

ΤΟΓΙΑ ΕΛΕΝΗ (Α.Μ.5524)
ΛΕΒΕΝΤΗ ΦΩΤΕΙΝΗ (Α.Μ.5779)

Εισηγητής: Κουτσογιώργος Γεράσιμος

Ηράκλειο, Μάιος 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ.....	4
1.1. Οι λόγοι της Κοινότητας.....	4
1.3. Οι λόγοι της Ελλάδας.....	6
1.3. Βασικά χαρακτηριστικά της Συμφωνίας των Αθηνών.....	6
1.4. Οι διαφορές της Συμφωνίας των Αθηνών σε σχέση με άλλες Συμφωνίες.....	7
1.5. Από την αίτηση της Ελλάδας στην υπογραφή της σύνδεσης.....	8
1.6. Αποτελέσματα των πέντε χρόνων.....	9
1.7. Το «ΠΑΓΩΜΑ» και η ρήξη στις σχέσεις ΕΛΛΑΔΑΣ - ΕΟΚ (1967-1974).....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ (1974-1981).....	10
2.1. Η επανενεργοποίηση της συμφωνίας το 1974.....	10
2.2. Η αίτηση ένταξης.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ.....	16
3.1. Η πρώτη Ελληνική προεδρία (1983- β΄ εξάμηνο).....	16
3.2. Η δεύτερη Ελληνική προεδρία (1988- β΄ εξάμηνο).....	19
3.3. Η τρίτη Ελληνική προεδρία (1994- α΄ εξάμηνο).....	22
3.4. Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ (2003-α΄ εξάμηνο).....	25
3.4.1. Το ευρωπαϊκό και διεθνές.....	25
3.4.2. Το εσωτερικό περιβάλλον.....	26
3.4.3. Βασικές προτεραιότητες της Ελληνικής προεδρίας του 2003.....	27
3.5. Τα έργα της Ελληνικής προεδρίας.....	27
3.5.1. Ελληνική προεδρία και κρίση στο Ιράκ.....	27
3.5.2. Μέτρα για την ασφάλεια και άμυνα της Ε.Ε.....	28
3.5.3. Η διεύρυνση της Ε.Ε.....	30
3.5.4. Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση.....	31
3.5.5. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική.....	32
3.5.6. Ο τομέας της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.....	33
3.5.7. Στρατηγική της Λισαβόνας.....	34
3.6. Συγκρίνοντας τις Ελληνικές Προεδρίες.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	37
4.1. Η συνθήκη του Μάαστρχτ.....	37
4.2. Τα τρία στάδια για την ίδρυση της ΟΝΕ και οι κύριοι στόχοι τους.....	38
4.3. Οι προϋποθέσεις – τα κριτήρια σύγκλισης για την συμμετοχή στην ΟΝΕ.....	39
4.4. «Ευρωνόμισμα» - η υλοποίηση.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	42
5.1. Η σύνδεση της ελληνικής με την κοινοτική περιφερειακή πολιτική.....	42
5.2. Εννοια και στόχοι των κοινοτικών πλαισίων στήριξης – Α΄ Κ.Π.Σ. (1989-1993).....	44
5.3. Τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας κατά την έναρξη του Α΄ Κ.Π.Σ.	48
5.4. Οι άξονες προτεραιότητας του εθνικού σκέλους του Α΄ Κ.Π.Σ. (1989-1993).....	49
5.4.1. Εθνικό σκέλος.....	49
5.4.2. Περιφερειακό σκέλος.....	51
5.4.3. Χρηματοδότηση – κατανομή πόρων.....	56
5.4.4. Επιπτώσεις.....	56
5.5. Το δεύτερο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (1994-1999).....	58

5.5.1. Τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας κατά την έναρξη του Β' Κ.Π.Σ.....	58
5.6. Οι άξονες παρέμβασης του εθνικού σκέλους του Β'Κ.Π.Σ.....	59
5.6.1. Βασικοί στόχοι και άξονες προτεραιότητας.....	59
5.6.2. Εθνικό σκέλος.....	60
5.6.3. Περιφερειακό σκέλος.....	65
5.6.4. Χρηματοδοτικό σκέλος.....	69
5.7. Το τρίτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (2000-2006).....	71
5.7.1. Τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα.....	73
5.7.2. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.....	92
5.8. Το τέταρτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (2007-2013).....	108
5.8.1 Α. Τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα.....	108
5.8.2. Β. Περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.....	109
5.8.3 Γ. Προγράμματα εδαφικής συνεργασίας.....	110
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: 25 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ –ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ.....	113
6.1. Γενικά.....	113
6.2. Η Ελλάδα στην Ε.Ε. -25 χρόνια πορείας.....	115
6.3. Οικονομία.....	119
6.4. Αποτίμηση της ελληνικής συμμετοχής στην Ο.Ν.Ε.....	124
6.4.1Συνοπτική καταγραφή των αποτελεσμάτων από την ένταξη της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε..	126
6.5. Κοινωνία.....	127
6.5.1. Διατύπωση οράματος για ανθρώπινο δυναμικό.....	127
6.5.2. Υφιστάμενη κατάσταση – αναπτυξιακές ανάγκες.....	128
6.5.3. Αποτίμηση των αποτελεσμάτων αναπτυξιακών παρεμβάσεων κατά την τρέχουσα και τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους.....	130
6.5.4. Πλαίσιο πολιτικής, προτεραιότητες και ενδεικτικές δράσεις.....	133
6.6. Πολιτική – εξωτερικές σχέσεις.....	134
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.....	140
7.1. Πενήντα χρόνια Ευρώπη και η προοπτική της Ένωσης.....	140
7.2. Ένωση των «ομόκεντρων κύκλων» (σενάριο 1).....	142
7.3. «Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης» (σενάριο 2).....	143
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	146

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο δρόμος της Ελλάδας προς την Ενωμένη Ευρώπη ξεκινά στις 8 Ιουνίου του 1959 με την υποβολή της αίτησης για σύνδεση με την νεοϊδρυθείσα τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.). Η αίτηση εγκρίνεται και οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Ε.Ο.Κ καταλήγουν στην υπογραφή Συμφωνίας Σύνδεσης τον Ιούλιο του 1961. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα ήταν το πρώτο κράτος που υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ. Η πορεία της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ παγώνει το 1967 λόγω της επιβολής της δικτατορίας. Μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974, η Ελλάδα συνέχισε τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό και στις 12 Ιουνίου 1975 καταθέτει αίτηση για πλήρη ένταξη στην Ε.Ο.Κ. Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις της Επιτροπής, η οποία είχε εκφραστεί θετικά για την ένταξη της Ελλάδας αλλά θεωρούσε απαραίτητη μια προενταξιακή περίοδο, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ξεκινούν ένα χρόνο αργότερα, έπειτα από απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών. Οι διαπραγματεύσεις λήγουν επιτυχώς και στις 28 Ιουνίου του 1979 υπογράφεται η Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ., η οποία τίθεται σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου του 1981.

Η εμπειρία της Ελλάδας στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από μία σειρά θεαματικών αλλαγών προς όφελος της χώρας. Η ελληνική οικονομία και η χώρα συνολικά σημείωσαν αλματώδη πρόοδο, με αποκορύφωμα την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την καθιέρωση του ευρώ ως επίσημου νομίσματος.

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ

ΤΟΓΙΑ ΕΛΕΝΗ

- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: 25 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ – ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

ΛΕΒΕΝΤΗ ΦΩΤΕΙΝΗ

- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ

Η προώθηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, την δεκαετία του '50 με την ίδρυση της ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ), ήταν η βασική αιτία του ανοίγματος της Κοινότητας προς τη Νότια Ευρώπη αυτό σημειώθηκε από το 1960 και έπειτα. Η ίδρυση της ΕΟΚ δεν μπορούσε παρά να έχει άμεσες και σημαντικές επιπτώσεις σε ορισμένες χώρες της μεσογειακής λεκάνης και πιο συγκεκριμένα της Νότιας Ευρώπης.

1.1. Οι λόγοι της Κοινότητας

Η Κοινότητα ήθελε να δείξει ότι οι αρχές των άρθρων 237 (ένταξη) και 238 (σύνδεση) της Ιδρυτικής Συνθήκης της Ρώμης δεν ήταν κάτι το θεωρητικό και ανεφάρμοστο. Από την άλλη αισθανόταν υποχρεωμένη να αντικρούσει στην πράξη τις αθεμελίωτες παρατήσεις που λέγονταν και διατυπώνονταν συχνά εναντίον της πως, στην πραγματικότητα, δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά μόνο ένα «κλειστό σύνολο». Πραγματικά, πολλές ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η Πρώην Σοβιετική Ένωση καταλόγιζαν στην ΕΟΚ – η κάθε μια για τους δικούς της λόγους – ότι τα άρθρα 237 και 238 ήταν ουσιαστικά ανεφάρμοστα. Και αυτό γιατί η ένταξη ενός νέου κράτους-μέλους ή η σύνδεση με μια τρίτη χώρα ήταν απαραίτητο να αποφασιστεί ομόφωνα από όλα τα κράτη – μέλη.

Οι περισσότερες χώρες της Μεσογείου που δεν ανήκουν στην Κοινότητα διατηρούσαν από παλιά στενούς πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, ιστορικούς αλλά και πολιτιστικούς δεσμούς με τα διάφορα κράτη – μέλη, γεγονός που διευκόλυνε την ένταξη. Οι χώρες αυτές θεωρούσαν την Κοινότητα σαν μια καλύτερα δομημένη ενότητα σε σχέση με άλλους διεθνείς ή ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Πρόκειται βασικά για την περίπτωση της Ελλάδας και της Τουρκίας – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ). Και οι δυο χώρες είχαν φτάσει στο συμπέρασμα ότι οι δυνατότητες των οργανισμών αυτών στον οικονομικό τομέα ήταν περιορισμένες. Άλλωστε, οι ευρωπαϊκές αυτές οργανώσεις δεν είχαν τις νομικές διευκολύνσεις που θα οδηγούσαν στην δημιουργία στενών και καλά δομημένων οικονομικών και εμπορικών σχέσεων, με τις ενδιαφερόμενες χώρες στα βόρεια παράλια της Μεσογείου.

Ο κυριότερος όμως λόγος για τον οποίο η Κοινότητα θέλησε να πραγματοποιήσει το μεσογειακό άνοιγμα, ήταν η ανάπτυξη των εμπορικών ανταλλαγών ανάμεσα στις άλλες χώρες της περιοχής αυτής. Ελπίζοντας πως με αυτό τον τρόπο θα έβρισκε μια αγορά για τα βιομηχανικά της προϊόντα, έχοντας ταυτόχρονα προστατεύσει τα συμφέροντά της, όσο αφορά

την βιομηχανία της. Αυτοί οι λόγοι υπαγόρευαν σε μεγάλο βαθμό την στάση που κράτησε η Κοινότητα, όχι μόνο όταν η Μεγάλη Βρετανία υπέβαλε για πρώτη φορά την αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ, αλλά και όταν διάφορες βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης (Δανία, Ελβετία και σε πιο μικρό βαθμό Νορβηγία, Σουηδία και Αυστρία) έκαναν ανάλογες κρούσεις από την αρχή ήδη της ίδρυσης της Κοινότητας.

Επομένως το να συνάψει συμφωνίες σύνδεσης ή συνθήκες ένταξης με χώρες τόσο ανεπτυγμένες βιομηχανικά ή με μεγάλη ανταγωνιστική γεωργία, έφερνε τον φόβο πως ενδεχομένως θα της δημιουργούσε μεγάλα προβλήματα σε αυτούς τους δυο τομείς. Η αναζήτηση λύσεων, οι οποίες θα ήταν εκατέρωθεν αποδεκτές, θα μπορούσε να αποδειχτεί δυσχερής ιδιαίτερα για ορισμένα γεωργικά προϊόντα. Έτσι η ενσωμάτωση στην Κοινότητα άλλων ευρωπαϊκών χωρών έκρυβε τον κίνδυνο της διατάραξης της εύθραυστης ισορροπίας που είχε επιτευχθεί στο γεωργικό τομέα, στα πλαίσια της Συνθήκης της Ρώμης, με δυσμενείς επιπτώσεις σε ορισμένα κράτη – μέλη και κυρίως στην Ιταλία, στην Γαλλία, στην Ολλανδία και σε μικρότερο βαθμό στην Γερμανία.

Έτσι έμειναν η Ελλάδα και η Τουρκία που έδιναν τη δυνατότητα στην Κοινότητα να πραγματοποιήσει το εμπορικό άνοιγμα προς το Νότο, προσφέροντας της ταυτόχρονα μια ιδανική αγορά για την διοχέτευση των αγροτικών της προϊόντων.

Η Ελλάδα βρισκόταν σε σχετικά ευνοϊκή θέση, γιατί έδινε την δυνατότητα στην Κοινότητα να δείξει, χωρίς να διατρέξει και πολλούς κινδύνους, ότι δεν ήταν μια «κλειστή λέσχη» ή μια ομάδα χωρών με προστατευτική πολιτική αλλά μια ανοιχτή Κοινότητα. Μια Κοινότητα που ενδιαφερόταν επίσης για το μέλλον της οικονομίας των μεσογειακών χωρών και πιο πολύ των χωρών της Ν. Ευρώπης. Η σταδιακή κατάργηση των τελωνειακών δασμών μεταξύ της Κοινότητας και της Ελλάδας δεν έδειχνε μεγάλους κινδύνους για τα συμφέροντα της Κοινότητας. Όμως, στα πλαίσια της Συμφωνίας Σύνδεσης είχαν προβλεφθεί μια σειρά μέτρων προκειμένου να αντιμετωπισθούν, εν μέρει τουλάχιστον, τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν για την Ελλάδα οι τελωνειακές διατάξεις της συμφωνίας.

Όσον αφορά την Ελληνική γεωργία δεν ήταν σε θέση να ανταγωνιστεί με επιτυχία την κοινοτική αγροτική παραγωγή. Με εξαίρεση, ορισμένα παραδοσιακά μεσογειακά προϊόντα (λάδι, κρασί, καπνός, οπωροκηπευτικά), και αυτό για την Ιταλία και την Γαλλία που παρήγαγαν ίδια είδη, η Κοινότητα δεν υπήρχε περίπτωση να αντιμετωπίσει σημαντικές δυσκολίες από την εφαρμογή ορισμένων ευνοϊκών διατάξεων της συμφωνίας για τα αντίστοιχα γεωργικά προϊόντα.

Άλλωστε τα πλεονεκτήματα για την Κοινότητα (οι νέες δυνατότητες εξαγωγών για τα κράτη – μέλη) ήταν μεγαλύτερα από τα μειονεκτήματα που προέκυπταν από το άνοιγμα των συνόρων της Κοινότητας στα Ελληνικά προϊόντα.

1.2. Οι λόγοι της Ελλάδας

Από την ελληνική πλευρά ο προσανατολισμός της χώρας προς τη Δυτική Ευρώπη οφειλότανε στους ιστορικούς, πολιτικούς και μορφωτικούς δεσμούς της και πιο πολύ στη συνεχή ανάπτυξη των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων της με τα κράτη -μέλη της ΕΟΚ. Για την ελληνική κυβέρνηση, η Κοινότητα ήταν μια διαμορφωμένη ενότητα με την οποία μπορούσε να αναπτύξει ακόμη πιο στενές εμπορικές και οικονομικές σχέσεις.

Άλλωστε, την εποχή εκείνη προχωρούσε η οριστική μορφοποίηση ορισμένων οικονομικών ενοτήτων: του σοσιαλιστικού στρατοπέδου στους κόλπους των περισσότερων χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Με δεδομένο ότι η Ελλάδα δεν συμμετείχε σε καμία απ' αυτές τις τρεις οικονομικές ομάδες κρατών ήταν φυσικό να αναπτύξει το σχετικό ενδιαφέρον.

Το γεγονός όμως που βάρυνε την Ελλάδα στην απόφαση της, να στραφεί προς την Κοινότητα, ήταν η συμμετοχή της στο Συμβούλιο της Ευρώπης, στον ΟΕΟΣ και στο ΝΑΤΟ η διατήρηση στενών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων με τα κράτη μέλη της ΕΟΚ και τις ΗΠΑ.

1.3. Βασικά χαρακτηριστικά της Συμφωνίας των Αθηνών

Η Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδος με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα που υπογράφηκε τον Ιούλιο του 1961, παρουσιάζει ορισμένα χαρακτηριστικά που δείχνουν αρκετά πιστά τους στόχους των δυο μερών την εποχή των διαπραγματεύσεων.

Το πρώτο χαρακτηριστικό ήταν ο σκοπός της συμφωνίας. Η συμφωνία, που συνοδευόταν από μέτρα οικονομικής βοήθειας, επέτρεπε την σταδιακή προσέγγιση των οικονομιών των δυο πλευρών, η οποία θα μπορούσε να καταλήξει στην ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Είναι προφανές βέβαια, πως εκείνη την εποχή και οι δυο πλευρές γνώριζαν πολύ καλά τις διαφορές που υπήρχαν στο επίπεδο της οικονομικής τους ανάπτυξης και είχαν συνειδητοποιήσει την ανάγκη να βρουν από κοινού τις τελεσφόρες και μεταβατικές φόρμουλες που θα τους έδιναν την δυνατότητα να πετύχουν την προσέγγιση των οικονομιών τους.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό της Συμφωνίας των Αθηνών ήταν το άνοιγμα των συνόρων της Κοινότητας - σε αρκετά σύντομο χρονικό διάστημα - για ορισμένα προϊόντα που είχαν, κεντρική σημασία για την ελληνική οικονομία. Το άνοιγμα αυτό θα συνοδευόταν από ένα σταδιακό δασμολογικό «αφοπλισμό», μια μείωση δηλαδή των τελωνειακών δασμών και από τις δύο πλευρές. Από την πλευρά της Ελλάδας θα εφαρμοζόταν με βραδύτερο ρυθμό.

Το τρίτο χαρακτηριστικό της συμφωνίας ήταν η οικονομική βοήθεια. Η Κοινότητα ενέκρινε για την Ελλάδα δάνεια συνολικού ύψους 125 εκατομμυρίων δολαρίων, που θα

χορηγούνταν μέσα σε πέντε χρόνια, προκειμένου να διευκολυνθεί η εκβιομηχάνιση και ο εκσυγχρονισμός της υποδομής της χώρας.

Το τελευταίο χαρακτηριστικό της συμφωνίας αυτής αφορούσε τα θεσμικά της όργανα. Το Συμβούλιο Σύνδεσης ήταν το βασικότερο όργανο συντονισμού και εφαρμογής της συμφωνίας. Συγκροτήθηκε από εκπροσώπους των κρατών-μελών, που ήταν ταυτόχρονα μέλη του Συμβουλίου Υπουργών της Κοινότητας και αντιπρόσωποι της Επιτροπής αλλά και από εκπροσώπους της ελληνικής κυβέρνησης. Το Συμβούλιο συνεδρίαζε σε επίπεδο υπουργών ή σε επίπεδο μονίμων αντιπροσώπων. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου Σύνδεσης ήταν κατά κάποιο τρόπο διεθνής συμφωνίες που δεν απαιτούσαν ούτε κοινοβουλευτική έγκριση ούτε επικύρωση, γιατί από την ίδια συμφωνία είχαν εκχωρηθεί οι απαιτούμενες αρμοδιότητες στο Συμβούλιο Σύνδεσης. Επίσης, στο πλαίσιο της Συμφωνίας των Αθηνών, υπήρξε ένα όργανο κοινοβουλευτικών επαφών, η Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή, που απαρτιζόταν από Έλληνες βουλευτές και κοινοβουλευτικούς των κρατών μελών. Αποστολή του ήταν να δίνει την δυνατότητα στα μέλη του να ανταλλάσσουν πληροφορίες για διάφορα προβλήματα, να φροντίζουν για την ισόρροπη ανάπτυξη της συμφωνίας και να προωθούν στα εθνικά κοινοβούλια ή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τους κοινούς στόχους που όριζε η συμφωνία.

Τέλος, η συμφωνία προέβλεπε ένα νομικό όργανο, με βασική αποστολή να ρυθμίζει τις ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ των συμβαλλόμενων μελών.

Όσο αφορά τις διαδικασίες και τις μεθόδους επίτευξης των στόχων της Συμφωνίας Σύνδεσης, οι συντάκτες της ακολούθησαν το παράδειγμα της Συνθήκης της Ρώμης, υιοθέτησαν και μετέφεραν τις διατάξεις της σε επίπεδο σύνδεσης. Η λύση αυτή ήρθε γιατί δεν υπήρχε άλλο πρότυπο σύνδεσης. Το πλεονέκτημα ήταν ότι δημιούργησε σχέσεις μεταξύ του συνδεδεμένου κράτους και της Κοινότητας, σχεδόν ίδιες με εκείνες που θα αποκτούσε όταν το συνδεδεμένο κράτος θα γινόταν κράτος - μέλος. Το μεγάλο της μειονέκτημα όμως ήταν η περιπλοκότητα και η ακαμψία .

1.4. Οι διαφορές της Συμφωνίας των Αθηνών σε σχέση με άλλες Συμφωνίες

Ορισμένα σημεία που ξεχώριζαν την Συμφωνία των Αθηνών, από άλλες συμφωνίες σύνδεσης ήταν τα εξής:

Πρώτον: Η Συμφωνία Σύνδεσης των Αθηνών προέβλεπε πως η τελωνειακή ένωση θα πραγματοποιηθεί από την πλευρά της Κοινότητας, με την υπαγωγή των ελληνικών προϊόντων στο ενδοκοινοτικό καθεστώς μέσα σε 12 χρόνια, δηλαδή στο ίδιο διάστημα που ίσχυε και στο εσωτερικό της Κοινότητας. Όσον αφορά την Ελλάδα, η Συμφωνία προέβλεπε ότι θα ανοίξει τα σύνορά της στα κοινοτικά προϊόντα και θα εφαρμόσει το κοινό δασμολόγιο είτε σε 12 χρόνια είτε σε 22 –για τα προϊόντα που είναι ευαίσθητα στις επιδράσεις του ανταγωνισμού.

Δεύτερον: Θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί η εναρμόνιση της αγροτικής πολιτικής της Κοινότητας και της Ελλάδας. Με δεδομένη, την συνέχιση του δασμολογικού «αφοπλισμού» μεταξύ των δύο πλευρών κατά την διάρκεια της προεναρμόνισης εποχής. Συμφωνήθηκε ότι η Ελλάδα και η Κοινότητα θα μπορούσαν να αποδεσμευτούν πλήρως για τα προϊόντα που δεν αποτελούσαν αντικείμενο κάποιας συμφωνίας ή να αναζητούσαν, από κοινού κάποια άλλη λύση.

Τρίτον: Τα περισσότερα από τα υπόλοιπα προβλήματα - ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και υπηρεσιών, δικαιώματα εγκατάστασης, μεταφορές, κανόνες ανταγωνισμού, συντονισμός της εμπορικής πολιτικής των δύο μερών, είχαν ρυθμιστεί σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα, με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης.

1.5. Από την αίτηση της Ελλάδας στην υπογραφή της Σύνδεσης

Η Ελλάδα αντιμετώπισε για πρώτη φορά συγκεκριμένα το θέμα της συμμετοχής της στην ευρωπαϊκή ενοποίηση με τις διαπραγματεύσεις για την σύσταση της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), που έγιναν το 1957 και 1958, στα πλαίσια του ΟΕΟΣ. Κατά την διάρκειά τους τέσσερις χώρες, η Ελλάδα, η Τουρκία, η Ιρλανδία και η Ισλανδία, ζήτησαν ειδική οικονομική βοήθεια και αναστολή των προβλεπόμενων δασμολογικών μειώσεων.

Δύο χρόνια όμως μεσολάβησαν από την 8η Ιουνίου 1959, όταν δηλαδή η ελληνική κυβέρνηση υπέβαλε επίσημα την αίτηση σύνδεσης της χώρας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ως τις 9 Ιουλίου 1961, όπου υπογράφηκε στην Αθήνα η Συμφωνία Σύνδεσης μεταξύ της Ελλάδας και της ΕΟΚ. Οι διερευνητικές συνομιλίες με την Κοινότητα άρχισαν τον Σεπτέμβριο του 1959¹ και η λήξη των διερευνητικών συνομιλιών Ελλάδας - ΕΟΚ έγινε την 1^η Φεβρουαρίου του 1960. Το Συμβούλιο αντάλλαξε απόψεις με την Επιτροπή στις 9-10 Μαρτίου του ίδιου χρόνου.

Οι επίσημες διαπραγματεύσεις για την σύναψη Συμφωνίας Σύνδεσης έγιναν στις 21 Μαρτίου του 1961. Μπορεί τα δύο χρόνια διαπραγματεύσεων να φαίνονται πολλά, αλλά αυτή η Συμφωνία Σύνδεσης απέβλεπε σε κάτι περισσότερο από μια απλή τελωνειακή ένωση.

Η συγκεκριμένη συμφωνία έθεσε μια σειρά από σύνθετα προβλήματα, επειδή ήταν η πρώτη του είδους της που διαπραγματευόταν η Κοινότητα. Από την άλλη πλευρά, παρ' όλες τις προσπάθειες που επί χρόνια έγιναν για να επιτευχθεί η εκβιομηχάνιση και ο εκσυγχρονισμός της, η ελληνική οικονομία παρέμενε βασικά αγροτική. Άρα, οι υποχρεώσεις που θα αναλάμβανε η Ελλάδα δεν έπρεπε να σταθούν εμπόδιο στην προσπάθειά της για οικονομική ανάπτυξη ούτε να είναι δυσανάλογες με τους περιορισμένους της πόρους. Από την άλλη

---

¹ Στις 25 Ιουλίου του 1959, το Συμβούλιο εξέτασε την αίτηση της Ελλάδας και ανέθεσε στην Επιτροπή να αρχίσει διερευνητικές συνομιλίες με την ελληνική κυβέρνηση.

πλευρά η Κοινότητα έπρεπε να βρει λύσεις που να βασίζονται και να μην διαφωνούν με την συνθήκη της Ρώμης αλλά και με το δικό της επίπεδο ανάπτυξης και συγχρόνως σύμφωνες με τους κανόνες της GATT².

1.6. Αποτελέσματα των πέντε πρώτων χρόνων

Τα αποτελέσματα της πρώτης περιόδου εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης δεν ήταν θεαματικά. Μπορεί να τηρήθηκαν οι αμοιβαίες και αυτόματες υποχρεώσεις - που προέβλεπε η Συμφωνία - όσο αφορά την μείωση των δασμών και την σταδιακή κατάργηση των ποσοστώσεων, αλλά δεν εφαρμόστηκαν οι άλλες διατάξεις και ειδικότερα εκείνες που αφορούσαν την αγροτική πολιτική και την οικονομική βοήθεια της Κοινότητας. Η ελεύθερη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων κάτω από συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί μόνο με την τελωνειακή ένωση. Γι' αυτό προβλέφθηκε να χρησιμοποιηθούν οι διατάξεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής στη Συμφωνία των Αθηνών, με την μορφή της εναρμόνισης της αγροτικής πολιτικής της Ελλάδας και της Κοινότητας.

Το ίδιο ίσχυε και για την εφαρμογή του χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου. Η οικονομική βοήθεια της Κοινότητας είχε σαν στόχο να βοηθήσει την Ελλάδα να επιταχύνει την ανάπτυξη της βιομηχανίας της και να βελτιώσει την οικονομική της υποδομή, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει, στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, τον αυξημένο ανταγωνισμό των αναπτυσσόμενων οικονομικά χωρών της Κοινότητας.

Η κατάσταση στον τομέα των εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ των δύο μερών δεν παρουσιάστηκε καθόλου ικανοποιητική για την Ελλάδα. Πάντως τα πέντε πρώτα χρόνια μετά την υπογραφή της συμφωνίας, η Κοινότητα δεν επέδειξε πραγματική πολιτική βούληση για να βοηθήσει αποτελεσματικά την ελληνική οικονομία να ξεπεράσει τις διαρθρωτικές της αδυναμίες.

1.7. Το «ΠΑΓΩΜΑ» και οι ρήξεις στις σχέσεις Ελλάδας - ΕΟΚ (1967-1974)

Στις 21 Απριλίου 1967 εκδηλώθηκε στην Ελλάδα το πραξικόπημα των Συνταγματαρχών. Η δικτατορία κυβέρνησε τη χώρα (1967-1974) με τρόπο αυθαίρετο και ανεξέλεγκτο, ιδρύοντας στρατοδικεία, διαλύοντας τα πολιτικά κόμματα και γενικότερα θέτοντας σε ισχύ το νόμο «περί καταστάσεως πολιορκίας», περιορίζοντας όλες τις προσωπικές ελευθερίες των ατόμων, καθώς και την ελευθερία έκφρασης. Όλα αυτά όπως είναι αντιληπτό ήταν εκ διαμέτρου αντίθετα με τις αρχές της ΕΟΚ και ικανά για να διαταράξουν τις τότε σχέσεις Ελλάδας – ΕΟΚ.

---

² Γενική Συμφωνία δασμών & Εμπορίου

Οι αντιδράσεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μετά το πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου και τα μέτρα που πήρε η Κοινότητα για την καταδίκη του καθεστώτος των συνταγματαρχών δεν είχαν σαν μοναδική τους αιτία το δημοκρατικό παρελθόν της Ελλάδας, ούτε ιστορικούς και εμπορικούς δεσμούς της με την Κοινότητα. Η Ευρώπη είχε συνειδητοποιήσει ότι ξαναγεννιόταν ένα φασιστικό καθεστώς, με όλες τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει αυτό και για τις άλλες χώρες της Ευρώπης. Επίσης, για ορισμένους το πραξικόπημα απειλούσε να θέσει τέρμα στο άνοιγμα της Κοινότητας στη Μεσόγειο και να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την Αμερικανική παρουσία στην περιοχή αυτή.

Η απόφαση της Κοινότητας να «παγώσει» τη Συμφωνία Σύνδεσης - απόφαση που πήρε η Επιτροπή και στη συνέχεια υιοθέτησε το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - εξέφραζε τη θέλησή της να θεωρήσει ότι το πραξικόπημα είχε επιφέρει βαθιές αλλαγές στη φύση του καθεστώτος με το οποίο η ΕΟΚ είχε συνάψει τη συμφωνία αναλαμβάνοντας τη δέσμευση να εκπληρώσει μια σειρά αμοιβαίες υποχρεώσεις. Η αλλαγή αυτή θα επηρέαζε αναγκαστικά το σύνολο των σχέσεων μεταξύ των δύο συμβαλλόμενων μερών.

Το «πάγωμα» της Συμφωνίας Σύνδεσης δεν επέδρασε καθοριστικά στην ελληνική οικονομία. Όμως, συντέλεσε στο να γίνει πιο έντονη, σε βάρος της Ελλάδας, η ανισορροπία των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο πλευρών, στα πλαίσια της συμφωνίας. Απ' την άλλη πλευρά, η στάση της Κοινότητας ενίσχυσε το γόητρό της στην ελληνική κοινή γνώμη. Ήταν η πρώτη φορά που η Κοινότητα έπαιρνε μια πολιτική θέση. Το «πάγωμα» της συμφωνίας βασίστηκε περισσότερο σε πολιτικούς λόγους και λιγότερο σε οικονομικούς ή νομικούς. Η στάση αυτή της Κοινότητας συνέβαλε επίσης σημαντικά στο να ξεκινήσει η διαδικασία ένταξης από την κυβέρνηση Καραμανλή, λίγους μήνες μετά την πτώση του καθεστώτος των συνταγματαρχών. Η διαδικασία αυτή, όμως που έκανε ακόμα πιο δύσκολο τον λόγο της κυβέρνησης λόγω των προβλημάτων – αποτελεσμάτων του καθεστώτος υπήρξε:

- Η ελλιπής λειτουργία της συμφωνίας.
- Οι καθυστερήσεις σε σημαντικούς τομείς της συμφωνίας που είχαν προστεθεί σε όλη την διάρκεια της εφαρμογής της (ακόμα και πριν από το «πάγωμα»).
- Οι σημαντικές δυσκολίες στην «επανενεργοποίηση» και την πλήρη αξιοποίηση της συμφωνίας.
- Τα προβλήματα με Τουρκία(Κυπριακό, διαφορές στο Αιγαίο και στην υφαλοκρηπίδα) που χαρακτήριζαν μια κατάσταση μόνιμη σε αυτήν την περιοχή της Μεσογείου κ.τ.λ..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ (1974-1981)

2.1. Η ΕΠΑΝΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΟ 1974

Στις 24 Ιουλίου 1974, η πτώση της στρατιωτικής δικτατορίας σήμανε το τέλος της απομόνωσης της Ελλάδας και το άνοιγμα ενός νέου κεφαλαίου στις σχέσεις με την Κοινότητα. Με την αναγγελία της μεταπολίτευσης και τον σχηματισμό κυβέρνησης υπό την προεδρία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, ο πρόεδρος της Επιτροπής Fr.-X. Ortoli έστειλε στον Καραμανλή συγχαρητήριο τηλεγράφημα εξ' ονόματος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αλλά και του ιδίου. Μία ξεκάθαρα, ένθερμη στάση για την επάνοδο της δημοκρατίας στην Ελλάδα και το θετικό αντίκτυπο του γεγονότος εκείνου, δηλαδή, την ανάπτυξη της σύνδεσης Ελλάδας – ΕΟΚ.

Στις 22 Αυγούστου 1974, η τότε κυβέρνηση ζήτησε την «επανενεργοποίηση» της Συμφωνίας Σύνδεσης, επιδιώκοντας να αποκαταστήσει και να ενισχύσει τις οικονομικές και πολιτικές της σχέσεις με την Κοινότητα. Στις 30 Αυγούστου, η Επιτροπή υιοθέτησε μια εισήγηση στο Συμβούλιο «για ανάπτυξη των σχέσεων της Κοινότητας και της Ελλάδας» στην οποία διατυπώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με την «επανενεργοποίηση» της σύνδεσης.

Αυτό επίσης, ήταν και το κεντρικό θέμα των συνομιλιών που διεξήχθησαν στις Βρυξέλες 10-12 Σεπτεμβρίου μεταξύ των Ortoli (πρόεδρος) – Gundelach (μέλος Ε.Ε.) και Γ. Μαύρου (υπ. Εξωτερικών) – Ι. Πεσματζόγλου (υπ. Οικονομικών) , οι οποίοι διαβεβαίωσαν πως θα έκαναν ό, τι ήταν δυνατόν για να ολοκληρωθούν οι προεργασίες για την επανενεργοποίηση της Σύνδεσης. Στις 17 Σεπτεμβρίου το Συμβούλιο των Υπουργών της ΕΟΚ πήρε θέση υπέρ της επιτάχυνσης των διαδικασιών και στις 26 του ίδιου μήνα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθετεί με την σειρά του, την απόφαση στην οποία υπογραμμίζεται η ικανοποίηση για την επιστροφή της δημοκρατίας στην Ελλάδα και εκφράσθηκε υπέρ της ταχύτερης σύνδεσης.

Στις 16 Νοεμβρίου και αφού επίσημα πια είχε τελειώσει η μεταβατική περίοδος της σύνδεσης (12 χρόνια) και καθιερώθηκε η τελωνειακή ένωση για τις βασικές εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στα δύο συνδεδεμένα μέλη, η ελληνική κυβέρνηση υπέβαλλε στην Κοινότητα υπόμνημα στο οποίο διατύπωνε την πρόθεση της χώρας να προσχωρήσει στην ΕΟΚ το συντομότερο δυνατό.

2.2. Η αίτηση ένταξης

Πραγματικά, μετά από ένα εξάμηνο συναντήσεων σε Παρίσι και Αθήνα, στις 12 Ιουνίου 1975, η ελληνική κυβέρνηση πήρε την αναμενόμενη απόφαση. Ο αντιπρόσωπός της στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες πρέσβης Στ. Σταθάτος επέδωσε στον προεδρεύοντα του Συμβουλίου Υπουργών και στον Fr.-X Ortoli την επιστολή Καραμανλή με την συνηθισμένη διατύπωση των αιτήσεων ένταξης και με την προτροπή να αρχίσουν το συντομότερο οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Επιγραμματικά, αναφέρουμε τους λόγους που οδήγησαν την Ελλάδα στην αίτηση ένταξης, οι οποίοι ήταν οι εξής:

- Η ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η σταθεροποίηση των δημοκρατικών θεσμών.
- Η ενίσχυση της ασφάλειας της χώρας, αναφορικά με το Κυπριακό και την εξομάλυνση των Ελληνοτουρκικών σχέσεων.
- Η απεξάρτηση από τις Η.Π.Α.
- Η οικονομική ανάπτυξη και ευημερία
- Η ενίσχυση της διαπραγματευτικής της θέσης της έναντι της Τουρκίας.

Παράλληλα, στην Αθήνα, ο Πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής εξέφραζε στους πρεσβευτές των Εννέα, πόσο αναγκαία ήταν η ένταξη της χώρας και για τις δύο πλευρές και πως η πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης ήταν η λογική κατάληξη της πολιτικής που είχε χαραχθεί, πριν από 15 χρόνια. Επίσης, επισήμανε πως η αίτηση ένταξης δεν είχε λόγους καθαρά οικονομικού χαρακτήρα, αλλά στηρίχθηκε, κυρίως σε πολιτικούς λόγους που αφορούσαν την εδραίωση της δημοκρατίας και το μέλλον του έθνους. Στις 24 Ιουνίου 1975, το Συμβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών παρέλαβε επίσημα την ελληνική αίτηση και κάλεσε την Επιτροπή να ετοιμάσει την γνωμοδότησή της σύμφωνα με το άρθρο 237 της Συνθήκης της ΕΟΚ, 78 της Συνθήκης της ΕΚΑΧ και 205 της Συνθήκης Ευρατόμ.

Μετά από δημιουργία διυπουργικών ομάδων και ανταλλαγής απόψεων επί της ουσίας, τον Ιανουάριο του 1976, με επιστολή του ο Κ. Καραμανλή προς τον Fr.-X.Orteli του υπενθύμιζε τη θεμελιώδη σημασία που θα είχε για το μέλλον της Ελλάδας η απάντηση της Κοινότητας και του ζητούσε να δείξει το ενδιαφέρον του σε αυτή την κρίσιμη φάση της ένταξης.

Στις 29 Ιανουαρίου 1976, η Επιτροπή ψήφισε τη γνωμοδότησή της και τη διαβίβασε στο Συμβούλιο. Τόνισε την σημασία που η Ελλάδα απέδιδε στην υπόθεση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, επισήμανε όμως και τα προβλήματα που ενδεχομένως να προέκυπταν από την ένταξη τόσο για την Κοινότητα όσο και για την Ελλάδα. Στο κείμενο, προβλεπόταν ένα χρονικό διάστημα που θα μεσολαβούσε ώσπου να έμπαιναν σε ισχύ οι υποχρεώσεις από την ένταξη και οι οποίες συνοδεύτηκαν από μεταβατικές διατάξεις. *Ναι μεν...αλλά !!!* Ναι, δηλαδή στην

ένταξη μαζί με ένα αλλά. Το «αλλά» αυτό εξηγείται, κατά την Επιτροπή, από την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, η οποία παρουσίαζε ορισμένες διαρθρωτικές αδυναμίες που δισκόλευαν την ενσωμάτωσή της στην οικονομία των κρατών –μελών.

Η Επιτροπή πρόσθεσε τα προβλήματα της εναρμόνισης στους διάφορους τομείς και ιδιαίτερα στον γεωργικό, που συσσωρεύτηκαν κυρίως: με το πάγωμα της συμφωνίας, τις ενδεχόμενες δυσκολίες που συναντούσε η Ελλάδα να ανταποκριθεί σύντομα στις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει η ΕΟΚ απέναντι στις τρίτες χώρες, την ανάγκη να εξασφαλίσει την εσωτερική ανάπτυξη της Κοινότητας και τέλος τις ελληνοτουρκικές διαφορές. Η Επιτροπή, πίστευε πως ήταν ένα πρόβλημα που έπρεπε να βρεθεί λύση, σύντομα, χωρίς να ήταν εμπόδιο στην ένταξη (κάτι που δεν έγινε ποτέ πιστευτό από την Αθήνα).

Ουσιαστικά, η *γνωμοδότηση* της Επιτροπής πρότεινε μια περίοδο *προένταξης*, όπου στην διάρκειά της θα εφαρμοζόταν πρόγραμμα βοήθειας για την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις για την ένταξη.

Στις 28 Μαΐου 1979 η Ελλάδα έγινε δεκτή ως ισότιμο μέλος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες τέσσερα σχεδόν χρόνια μετά την υποβολή της αιτήσεως για την ένταξη. Ύστερα από επίπονες διαπραγματεύσεις, που κράτησαν περισσότερο από δύο χρόνια, υπογράφηκε στην Αθήνα η Συνθήκη Προσχωρήσεως της χώρας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η οποία θα ίσχυε από την 1η Ιανουαρίου 1981, αφού επικυρωνόταν από τα κοινοβούλια της Ελλάδος και των εννέα χωρών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Στις 28 Ιουνίου 1979 το ελληνικό κοινοβούλιο επικύρωσε τη Συνθήκη Προσχωρήσεως, με την οποία, η Ελλάδα αποδέχθηκε το κοινοτικό κεκτημένο, δηλαδή τις ιδρυτικές συνθήκες και το παράγωγο δίκαιο που στηρίζεται σε αυτές, με την επιφύλαξη βέβαια των παρεκκλίσεων που συμφωνήθηκαν στη Συνθήκη Προσχωρήσεως.

Στα πλαίσια αυτά η Ελλάδα είχε υποχρέωση να εφαρμόσει άμεσα, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 1981, το δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκτός από τις συγκεκριμένες περιπτώσεις για τις οποίες είχε προβλεφτεί μεταβατική περίοδος. Η ανώτατη διάρκεια της περιόδου αυτής ορίστηκε σε πέντε χρόνια, εκτός από δύο περιπτώσεις για τις οποίες ορίστηκε σε επτά χρόνια. Συγκεκριμένα, προβλέφθηκε μεταβατική περίοδος επτά ετών για δύο αγροτικά προϊόντα καθώς και για την αμοιβαία πράξη της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων.

Κατά τη διάρκεια του 1979, εκτός από την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων και την υπογραφή της Συνθήκης Προσχωρήσεως, εντάθηκε η προσπάθεια για την καλύτερη δυνατή προετοιμασία της χώρας. Στα πλαίσια της προετοιμασίας αυτής τα κυριότερα θέματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν, εκτός από τη γενικότερη αναδιάρθρωση της χώρας, ήταν:

α) Η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην κοινοτική. Η προσαρμογή αυτή περιλάμβανε την κατάργηση των διατάξεων της ελληνικής νομοθεσίας που βρισκόνταν σε

σύγκρουση με το κοινοτικό δίκαιο, καθώς και την εισαγωγή στην ελληνική έννομη τάξη του συνόλου του κοινοτικού δικαίου.

β) Η πραγματοποίηση των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταβολών, η δημιουργία της αναγκαίας διοικητικής υποδομής και η οργάνωση και λειτουργία των κατάλληλων μηχανισμών για να είναι δυνατή, ευχερής και αποδοτική η διασύνδεση του διοικητικού μηχανισμού της χώρας, και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, με τον προηγμένο αλλά πολύπλοκο μηχανισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αναλυτικότερα, οι ρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν στην Πράξη Προσχωρήσεως κατά τομείς είναι:

Στον τομέα της γεωργίας, οι μεταβατικές ρυθμίσεις αφορούσαν αφενός τη σταδιακή κατάργηση των υφιστάμενων δασμών και αφετέρου την προσαρμογή των ελληνικών τιμών αγροτικών προϊόντων προς τις κοινοτικές.

Στον τομέα της βιομηχανίας, η Ελλάδα ήταν υποχρεωμένη να καταργήσει σταδιακά, κατά τη διάρκεια της πενταετούς μεταβατικής περιόδου, όσους δασμούς είχαν απομείνει για τα βιομηχανικά προϊόντα κοινοτικής προελεύσεως, καθώς και τις φορολογικές επιβαρύνσεις.

Στον τομέα των εμπορικών σχέσεων με τις τρίτες χώρες, η Ελλάδα όφειλε, κατά τη διάρκεια της πενταετούς μεταβατικής περιόδου, να ευθυγραμμίσει το δασμολόγιο της προς το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο της ΕΟΚ, ενώ διατηρούσε το δικαίωμα επιβολής ποσοτικών περιορισμών σε μικρό αριθμό προϊόντων έναντι των χωρών της GATT και των χωρών κρατικού εμπορίου.

Στο δημοσιονομικό τομέα, συμφωνήθηκε τριετής μεταβατική περίοδος για την εισαγωγή του φόρου προστιθέμενης αξίας και τη ρύθμιση ορισμένων ειδικών θεμάτων που σχετίζονται με το φόρο αυτό. Η συνεισφορά της Ελλάδος στον κοινοτικό προϋπολογισμό θα ξεκίναγε από την 1η Ιανουαρίου 1981 με βάση το σύστημα των «ιδίων πόρων» της Κοινότητας. Προκειμένου όμως να εξασφαλιστεί ότι η ελληνική συμμετοχή στον προϋπολογισμό της ΕΟΚ θα είναι του ύψους που απαιτείται ώστε το τελικό αποτέλεσμα των αμοιβαίων πληρωμών να είναι θετικό για τη χώρα, συμφωνήθηκε ειδικός μηχανισμός συμμετοχής της Ελλάδος.

Στον τομέα της κινήσεως κεφαλαίων και άδηλων συναλλαγών, η Πράξη Προσχωρήσεως προέβλεπε την άμεση απελευθέρωσή τους, όπως αυτή καθοριζόταν από τις σχετικές οδηγίες της ΕΟΚ, με ορισμένες όμως μεταβατικές ρυθμίσεις. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα μπορούσε να αναβάλει για μια πενταετία την απελευθέρωση των συναλλαγών κατοίκων της στις χώρες-μέλη της ΕΟΚ που αφορούσαν άμεσες επενδύσεις, επενδύσεις σε ακίνητα, καθώς

και την απόκτηση τίτλων σε χρηματιστήρια των χωρών-μελών της ΕΟΚ. Επίσης, προέβλεπε σταδιακή αύξηση του χορηγούμενου τουριστικού συναλλάγματος.

Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, η ελευθερία στην κυκλοφορία των εργαζομένων θα εφαρμοζόταν μετά από επτά χρόνια μεταβατικής περιόδου, συμφωνήθηκε όμως ότι εάν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής μια χώρα-μέλος της ΕΟΚ είχε ανάγκη εργατών από άλλες χώρες, θα προτιμούνται οι Έλληνες.

Στο νομισματικό τομέα, για να μπορούσε να είναι δυνατή η παρακολούθηση της εξελίξεως της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής, σε σχέση με τα άλλα κοινοτικά νομίσματα, η Ελλάδα ανέλαβε την υποχρέωση να ιδρύσει αγορά συναλλάγματος στην Αθήνα μέσα στο 1980 και να λάμβανε τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί ότι η δραχμή θα αποτελούσε αντικείμενο επίσημης χρηματιστηριακής εγγραφής, σε μια τουλάχιστο από τις αγορές συναλλάγματος που λειτουργούν στην Κοινότητα. Εξάλλου, συμφωνήθηκε ότι η δραχμή θα συμπεριλαμβανόταν στη δέσμη των νομισμάτων που χρησιμοποιούνταν για τον υπολογισμό της Ευρωπαϊκής Λογιστικής Μονάδας στην πρώτη αναθεώρησή της. Συμφωνήθηκε και εξετάστηκε τέλος, στο διάστημα της μεταβατικής περιόδου η συμμετοχή της Ελλάδος στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

Σύμφωνα με ειδικό πρωτόκολλο που συνόδευε την Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, αναγνωρίστηκε ο στόχος της οικονομικής της ανάπτυξης και της βαθμιαίας προσεγγίσεως του βιοτικού της επιπέδου, στο επίπεδο των άλλων ευρωπαϊκών εθνών. Αυτό θα έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη, τόσο στον καθορισμό των κοινοτικών πόρων που θα διατίθεντο στην Ελλάδα, όσο και κατά την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Τέλος, συμφωνήθηκε ότι από τη 1η Ιανουαρίου 1981 η Ελλάδα θα συμμετείχε πλήρως σε όλα τα όργανα της Κοινότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ

Οι τρεις πρώτες Ελληνικές Προεδρίες προσφέρουν μια ενδιαφέρουσα περιπτωσιολογική μελέτη της εξελικτικής παρουσίας της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία, εφόσον συμπίπτουν χρονικά με διαφορετικές φάσεις στις σχέσεις της χώρας με την Ε.Κ/ΕΕ. Είναι βέβαια δύσκολο να επιχειρηθεί μια αξιόπιστη και επαρκής συγκριτική ανάλυση τους, δεδομένου το πλήθος των μεταβλητών. Η πρώτη Προεδρία, το δεύτερο εξάμηνο του 1983, έλαβε χώρα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ένταξη και στο διάστημα που η Ελλάδα, μετά την κυβερνητική αλλαγή του 1981 βρισκόταν ακόμα σε μια φάση προβληματισμού και αναθεώρησης της σχέσης της με την Κοινότητα. Η δεύτερη Προεδρία, το 1988, βρήκε την χώρα σε μια κατάσταση όπου είχε δρομολογηθεί η εξομάλυνση των σχέσεων με τις χώρες της Ε.Ε. Η τρίτη Προεδρία, το 1994, συμπίπτει με την απαρχή της φάσης σύγκλισης και παρά τις επιμέρους δυσκολίες παρείχε μια καλή ευκαιρία στη χώρα να επιδώσει τα ευρωπαϊκά της διαπιστευτήρια και να δοκιμάσει την πρόθεση της για έναν πιο εποικοδομητικό ρόλο στο ευρωπαϊκό σύστημα. Τέλος, η τέταρτη Ελληνική Προεδρία είχε ένα ευνοϊκότερο εξωτερικό και εσωτερικό κλίμα σε σχέση με τις τρεις προηγούμενες. Η συνεργασία με τους Κοινοτικούς θεσμούς και η στάση των εταίρων απέναντι της, ήταν ανέλπιστα εξαιρετική αν και υπήρξε ελαφρώς επιφυλακτική στην αρχή, κατέληξε να είναι θετική στο τέλος παρατηρώντας την άριστη εκπλήρωση των βασικών της στόχων.

3.1. Η πρώτη ελληνική προεδρία (1983-β εξάμηνο)

Κατά την ανάληψη της Προεδρίας από την Ελλάδα τον Ιούλιο του 1983, υπήρξαν αρκετές αμφιβολίες από τους εταίρους για το αν η ελληνική αντιπροσωπία θα μπορούσε να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων και να πετύχει τους στόχους της, δεδομένης της απειρίας της στον κοινοτικό χώρο, του αναποτελεσματικού διοικητικού μηχανισμού και κυρίως της διαφορούμενης στάσης του ΠΑΣΟΚ προς την Κοινότητα. Από την μία, λοιπόν, η εμφανής προκατάληψη των υπολοίπων κρατών μελών έναντι της χώρας μας και από την άλλη, οι ακραίες αντιδράσεις της ελληνικής κυβέρνησης σαφέστατα δεν καθιστούσαν την Ελλάδα ικανή να προσφέρει ως προεδρεύουσα χώρα.

Σε ένα τέτοιο κλίμα, με έλλειψη εμπιστοσύνης στην ελληνική Προεδρία, πρέπει να προστεθεί και η αρνητική ατμόσφαιρα που επικρατούσε κατά την περίοδο εκείνη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία επιβράδυνε την λήψη αποφάσεων και μέτρων σχετιζόμενων με την ρύθμιση των δημοσιονομικών προβλημάτων, τον προβληματισμό για τις εθνικές

συνεισφορές στον κοινοτικό προϋπολογισμό και την γενικότερη πορεία της Κοινότητας. Συγκεκριμένα, η Μεγάλη Βρετανία δήλωνε πλέον φανερά την αρνητική και συνάμα αντιδραστική στάση της κατά την υιοθέτηση οποιονδήποτε τεχνικών εργασιών στο πλαίσιο της Κοινότητας. Ταυτόχρονα, η Ελληνική Προεδρία συνέπεσε με την περίοδο κατά την οποία, σύμφωνα και με την διακήρυξη της Στουτγάρδης, θα λάμβαναν χώρα οι διαπραγματεύσεις εκείνες οι οποίες θα επέλυαν το υπάρχον αδιέξοδο ως προς την εξέλιξη των κοινοτικών πολιτικών, την διεύρυνση και την κοινή αγροτική πολιτική και παράλληλα θα επέτρεπαν ενέργειες υπέρ της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Τα θέματα αυτά αποτέλεσαν βασικές προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας. Οι περιορισμένες, όμως, δυνατότητες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης οδήγησαν σε χαμηλές επιδιώξεις από πλευρά της, αναφορικά με την προσέγγιση των προτεραιοτήτων της. Έτσι, κύριο μέλημα της ελληνικής πλευράς αναδείχθηκε η προσπάθεια ομαλής περάτωσης των τρεχόντων θεμάτων και όχι η λήψη πρωτοβουλιών.

Η Ελληνική Προεδρία υιοθέτησε μια θεσμική καινοτομία με την σύγκλιση ειδικών συμβουλίων (jumbo), με συμμετοχή των Υπουργών Εξωτερικών, Οικονομικών και Γεωργίας κάθε κράτους-μέλους και μηνιαίας συχνότητας συνάντησης προκειμένου να αντιμετωπίσει ένα από τα σημαντικότερα θέματα που ήταν η αναδιάρθρωση του συστήματος χρηματοδότησης. Μέσω των μετριοπαθών θέσεων της, η Ελληνική Προεδρία προσπαθούσε να προωθήσει ένα εναλλακτικό πρότυπο κοινωνικοοικονομικής ολοκλήρωσης συμβατό με τη νέα κοινωνική πραγματικότητα όπως θα διαμορφωνόταν μετά την ιβηρική διεύρυνση. Η αρχή της συμμετρικής και ισόρροπης κατανομής κόστους και οφέλους που πρόβαλλε η Ελληνική Προεδρία δεν φάνηκε να ικανοποιεί τους εταίρους με αποτέλεσμα να μην ευοδώσουν οι σκέψεις –στόχοι της προεδρίας.

Παράλληλα, η Ελληνική Προεδρία αναλαμβάνοντας τα ινία, έσπευσε να κινητοποιηθεί γύρω από θέματα άμεσου ελληνικού ενδιαφέροντος, όπως η διευθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου για τα μεσογειακά αγροτικά προϊόντα και σχήματα ενίσχυσης της νεανικής απασχόλησης γύρω από την αναθεώρηση του κανονισμού για το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο. Επίσης, το Συμβούλιο προώθησε τις συζητήσεις για το πρώτο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Έρευνας και Ανάπτυξης στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφόρησης (πρόγραμμα Esprit). Επιπρόσθετα, σημειώθηκε επιτυχία στο κλείσιμο κεφαλαίων με την Ισπανία και την Πορτογαλία γύρω από το θέμα της διεύρυνσης.

Έντονος υπήρξε ο προβληματισμός για τον άμεσο συντονισμό της Ελληνικής Προεδρίας σύμφωνα με το ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Αποστασιοποιημένη και διαφοροποιημένη ήταν σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης, η θέση της Ελλάδας, γύρω από τα ζητήματα της Μέσης Ανατολής και του Τρίτου Κόσμου, του αφοπλισμού μεταξύ των υπερδυνάμεων ή των σχέσεων με το ανατολικό μπλοκ. Το γεγονός αυτό προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τις οποίες καλλιέργησαν η όξυνση του ψυχροπολεμικού κλίματος. Πάντως, ένα είναι βέβαιο, ότι η Ελληνική Πλευρά χρησιμοποίησε την εξουσία της

Προεδρίας, στο πλαίσιο της ΕΠΣ³, προς όφελος των ελληνικών συμφερόντων και αυτό είχε ως αποτέλεσμα –με την ικανοποιητική στάση των εταίρων –την θετική έκβαση και καταδίκη του τουρκοκυπριακού ψευδοκράτους, το Νοέμβριο του 1983 .

Η επιτυχημένη ή μη πορεία μιας Προεδρίας, γενικότερα, προκύπτει από την επιτυχή έκβαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στο τέλος της θητείας της, χωρίς να λαμβάνεται φυσικά υπόψη η προηγούμενη εξάμηνη εργασία της. Με βάση το κριτήριο αυτό, η πρώτη Ελληνική Προεδρία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των επιτυχημένων, γιατί δεν υπήρξε επίσημο κοινό ανακοινωθέν, παρά το γεγονός ότι είχε ετοιμαστεί ένα προσχέδιο για τα διεθνή θέματα που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου. Η επιλογή αυτή του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου προκάλεσε έκπληξη γιατί το συμφωνημένο προσχέδιο περιλάμβανε εκτός των άλλων και την καταδίκη της ανακήρυξης ανεξάρτητου «κράτους» στη Βόρεια Κύπρο. Η αποτυχημένη αυτή ελληνική ενέργεια, αναμφίβολα προκλήθηκε και εξαιτίας της διάβρωσης που υπήρχε στο εσωτερικό της Κοινότητας, η οποία ανέβαλε και συγκάλυπτε τα πραγματικά αίτια της κρίσης. Έτσι, κύριο μέλημα της Ελληνικής Κυβέρνησης ήταν να αποφύγει προσπάθειές απόκρυψης των ουσιαστικών προβλημάτων και αντίθετα να τα αναδείξει στην πραγματική τους διάσταση. Στην προσπάθεια της, να οδηγήσει στην συνολική διευθέτηση των προβλημάτων δεν προέβη στην δημοσίευση κοινού ανακοινωθέν.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, η άσκηση της πρώτης Ελληνικής Προεδρίας υπονομεύτηκε αρχικά από την προκατάληψη που υπήρχε στο εσωτερικό της για το αν η Ελλάδα θα κατάφερνε να φέρει σε πέρας την αποστολή της, δεδομένης της απειρίας της. Η αντιφατική στάση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ κατά την περίοδο εκείνη έναντι του κοινοτικού κεκτημένου με την ταυτόχρονη εσωτερική οργανωτική αδυναμία, σαφώς και καλλιέργησαν επικρίσεις και αρνητικά σχόλια των εταίρων προς την χώρα μας. Τέλος, το περιορισμένο ελληνικό πολιτικό κεφάλαιο, η αδυναμία προσφοράς μεσολαβητικών υπηρεσιών, του διαχειριστικού ελλείμματος και των ιδιαίτερων ζητημάτων οικονομικής φύσεως συνετέλεσαν στην αποτυχία της Ελληνικής Προεδρίας. Αναλογιζόμενοι, όμως, τις παραπάνω παραμέτρους και το ελαφρυντικό της απειρίας, η αποτυχία αυτή μπορεί έως ένα βαθμό να δικαιολογηθεί.

3

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (ΕΠΣ) ξεκίνησε άτυπα το 1970 (σε συνέχεια της έκθεσης Davignon), και στη συνέχεια καθιερώθηκε ως θεσμός από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1987. Προέβλεπε τη διαβούλευση μεταξύ των κρατών μελών στους τομείς που ανάγονται στην εξωτερική πολιτική. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη όφειλαν να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, στο μέτρο του δυνατού, να υπερασπίζονται κοινές θέσεις στο πλαίσιο των διεθνών οργανώσεων. Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) διαδέχθηκε την ΕΠΣ.

3.2. Η δεύτερη ελληνική προεδρία (1988-β εξάμηνο)

Νέο κλίμα πιο ευνοϊκό καλύπτει πλέον τις σχέσεις Ελλάδας -Ευρώπης. Το έδαφος παρουσιάζεται πιο γόνιμο για την άσκηση της δεύτερης Ελληνικής Προεδρίας, επισκιάζοντας κατά μια έννοια την αρνητική ατμόσφαιρα που επικρατούσε κατά την περίοδο εφαρμογής και ολοκλήρωσης των εργασιών της πρώτης. Στο διάστημα αυτό γινόταν λόγος για απαλλαγή των αδύναμων οικονομικά κρατών-μελών από τις επιπτώσεις της ενιαίας αγοράς. Η αναγνώριση, μέσα στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη της Αρχής της Συνοχής ως Θεμελιώδους, διέπουσας του κοινοτικού οικοδομήματος, σήμαινε τον σαφή διαχωρισμό των οικονομικά ισχυρών κρατών από τις αδύναμες οικονομικά χώρες, με απώτερο σκοπό την παροχή οικονομικής ενίσχυσης προς τις τελευταίες. Η πρόθεση αυτή που οδήγησε στην απόφαση διπλασιασμού των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων της Κοινότητας, (ευρέως γνωστά ως το πρώτο «πακέτο Delors») υποστηρίχθηκε ένθερμα από την Ελλάδα. Η υιοθέτηση των προτάσεων αυτών από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (Φεβρουάριος 1988) εξομάλυναν τις σχέσεις της Ελλάδας με την Κοινότητα και δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για μια αποτελεσματική ανταπόκριση της εθνικής οικονομίας. Αναγκαία ήταν πλέον η δραστηριοποίηση σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να επωφεληθεί η χώρα από τις ευκαιρίες της ενιαίας αγοράς.

Γενικότερα, το κλίμα των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Κοινότητας είχε, σαφέστατα, εξομαλυνθεί. Η Ελλάδα επιθυμούσε την ομαλή εδραίωση της στην Κοινότητα, υποστηρίζοντας την δημιουργία ενός ενιαίου οικονομικού και κοινωνικού χώρου που θα εξασφάλιζε την συμμετρική κατανομή κόστους και ωφελειών ανάμεσα στο σύνολο των χωρών-μελών. Ήταν, όμως, φανερό ότι ο συμερισμός μιας τέτοιας θέσης, προϋπόθετε την υιοθέτηση νέων πολιτικών σχεδιασμών και αλλαγή στον προηγούμενο.

Εξίσου σημαντική ήταν κατά την περίοδο αυτήν, η επίτευξη μιας σχετικής εσωτερικής πολιτικής συναίνεσης υπέρ της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την διευκόλυνση της θέσεως της χώρας της οποίας η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε στο παρελθόν αντικείμενο έντονης πολιτικής πόλωσης και αντιπαράθεσης.

Έχοντας υπόψη τη σπουδαιώδη σημασία που απέδιδε η Ελληνική πλευρά στην ομαλή και όσο το δυνατόν ταχύτερη ενεργοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων και τον κοινοτικό προγραμματισμό για την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς, γίνεται αντιληπτό ότι κύριος στόχος της ήταν η ανάληψη δράσης εκτός Κοινότητας αλλά και η εσωτερική της κινητοποίηση. Αρχικά, δηλαδή, αποσκοπούσε σε μια πετυχημένη εφαρμογή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης. Παράλληλα, ενδιαφερόταν για την κατάρτιση του προϋπολογισμού του επόμενου έτους μέσω του οποίου θα διαφαινόταν οι προτεραιότητες και οι στόχοι της Κοινότητας. Επιπλέον, θα προωθούσε το πρόγραμμα της Λευκής Βίβλου⁴ για την υλοποίηση της Κοινής Αγοράς καθώς

⁴ ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ : Τα έγγραφα της Επιτροπής που είναι γνωστά ως Λευκές Βίβλοι περιέχουν προτάσεις για δράση της ΕΕ. Σε μερικές περιπτώσεις, έπονται μιας διεργασίας διαβούλευσης η οποία έχει προηγουμένως δρομολογηθεί με μια «Πράσινη Βίβλο».

και τις προτάσεις για τη φορολογική εναρμόνιση (πακέτο Cockfield). Επίσης, νέες πολιτικές θα χρησιμοποιούνταν για τις μεταφορές, το περιβάλλον, την έρευνα και την τεχνολογία, την ενέργεια και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ακόμη, ιδιαίτερη μέριμνα προβλεπόταν για την δημιουργία ενός ενιαίου κοινωνικού χώρου, ταυτόχρονα, μεγάλη έμφαση θα δινόταν σε μέτρα για την προστασία των εργαζομένων, την καταπολέμηση της ανεργίας και την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου. Από την άλλη, σε εξωτερικό επίπεδο ορισμένες από τις κύριες προτεραιότητες της, ήταν η επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων για την σύνοψη συμφωνιών με επιμέρους χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ⁵ ως συνέχεια, της υπογεγραμμένης διακήρυξης ΕΟΚ-ΚΟΜΕΚΟΝ. Απόρροια μιας τέτοιας κίνησης θα ήταν μια ευρύτερη πολιτική προοπτική. Η Μεσόγειος και η Αναπτυσσόμενες χώρες, τέλος, κέντριζαν εξίσου το ενδιαφέρον της Ελλάδας, το οποίο στην πορεία παρέμεινε αμείωτο και για την εξομάλυνση των σχέσεων Ανατολής-Δύσης, επιζητώντας ύφεση και αφοπλισμό.

Η γενικότερη αναθεωρημένη στάση της Ελλάδας αντανακλάται, πλέον, μέσω των προτεραιοτήτων της που είχε θέσει την συγκεκριμένη περίοδο, όπως ήταν η επιδίωξη ενιαίας αγοράς και οικονομικής συνοχής με την σύμφωνη πάντα γνώμη της ευρωπαϊκής διαδικασίας ενοποίησης. Η κοινή αυτή θέση Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποτελεί παράμετρο επιτυχίας για την δεύτερη Ελληνική Προεδρία που αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί ενεργά και σε θέματα έντονου ελληνικού ενδιαφέροντος, όπως ήταν η αναγνώριση των ειδικών αναγκών των νησιωτικών περιοχών της Κοινότητας και η έναρξη πολιτικού διαλόγου με την Κύπρο.

Το τέλος της θητείας της βρήκε την Ελληνική Προεδρία να δηλώνει ικανοποιημένη από την έκβαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Ρόδο και από το έργο που επιτελέστηκε κατά την διάρκεια των έξι αυτών μηνών γενικότερα. Σίγουρα, η Προεδρία είχε να παρουσιάσει έναν θετικό απολογισμό σε ορισμένους τομείς δράσεις και κάποιες αποτυχίες σε άλλους.

Η επιτυχημένη και εμπρόθεσμη διεκπεραίωση των διαδικασιών του κοινοτικού προϋπολογισμού, μετά από μια μακρά περίοδο τριβών αποτελεί μια θετική συμβολή της Ελληνικής Προεδρίας σε συνδυασμό με την σημαντική συνεργασία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής, δεδομένου του στρατηγικού ρόλου της τελευταίας στην προπαρασκευή της Κοινής Αγοράς. Αν και τα αποτελέσματα των Συμβουλίων των Υπουργών ήταν ικανοποιητικά, ωστόσο σημειώθηκαν αρκετές καθυστερήσεις σε ορισμένους ζωτικούς τομείς, όπως η κατάργηση των συνοριακών ελέγχων, η ελεύθερη μετακίνηση προσώπων και η φορολογική εναρμόνιση. Αντιθέτως, θετική έκβαση είχαν οι προτάσεις για την χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση με την διαπραγματευτική πρόωθηση ή υιοθέτηση προτάσεων

---

⁵ **ΚΟΜΕΚΟΝ** : Είναι οργανισμός που υπήρχε πριν τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Τον παραθέτουμε για ιστορικούς λόγους. "**Οικονομικό Συμβούλιο Αμοιβαίας Βοήθειας**", οργανισμός που ίδρυσαν η πρώην ΕΣΣΔ και οι σύμμαχοί της: Γερμανική Λαϊκή Δημοκρατία (από το 1950), Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Μογγολία. Σαν παρατηρητές μετέχουν: η Βόρεια Κορέα, η Λαϊκή Κίνα, το Βόρειο Βιετνάμ και η Κούβα. Υπάρχει επίσης ένα είδος σύνδεσης με την πρώην Γιουγκοσλαβία σ' ορισμένους τομείς. Ο οργανισμός ιδρύθηκε το 1949 κι εδρεύει στη Μόσχα. Έχει σκοπό τη συνεργασία των κρατών - μελών για την αρμονική ανάπτυξη της οικονομικής κι εμπορικής δραστηριότητάς τους και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των λαών τους.

για την εγκατάσταση των τραπεζών (Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία), «τα ίδια κεφάλαια», την υποχρέωση δημοσίευσης ενημερωτικού δελτίου στην περίπτωση πρόσκλησης στο επενδυτικό κοινό για επενδύσεις σε κινητές αξίες κτλ.

Η συνεργασία με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέδωσε ιδιαίτερους καρπούς και στον τομέα της διαρθρωτικής πολιτικής, ο οποίος αποτελούσε μια από τις βασικές προτεραιότητες της Προεδρίας. Έτσι κατά την εξάμηνη περίοδο ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για την τελική υιοθέτηση των τεσσάρων εκτελεστικών κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, γεγονός που χαρακτηρίστηκε ως θεμελιώδους σημασίας για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος της εσωτερικής αγοράς εντός του προσυμφωνημένου χρονοδιαγράμματος.

Όσο αφορά την δημιουργία του ενιαίου κοινωνικού χώρου, η Προεδρία, σε υλοποίηση των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Ρόδου, παρουσίασε σχέδιο ψηφίσματος στο τελευταίο Συμβούλιο Κοινωνικών Υποθέσεων (16-12-88), με το οποίο η Επιτροπή επιφορτιζόταν να παρουσιάσει έναν ευρωπαϊκό κοινωνικό χάρτη θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, καλύπτοντας εργασιακά θέματα υγείας και ασφάλισης, επαγγελματικής εκπαίδευσης, ισότητας των δύο φύλων, πλαίσια λειτουργίας των συνδικαλιστικών ενώσεων κτλ. Η απουσία από την άλλη, έμπειρων και ευέλικτων ικανοτήτων ομαλής διαχείρισης του βασικού κοινοτικού δικαίου από την Ελληνική Προεδρία, είχε σαν συνέπεια, το έργο το οποίο η ίδια ξεκίνησε, να παρουσιαστεί από τις (Σοσιαλιστικές) προεδρίες Γαλλίας και Ισπανίας -που συμμερίζονταν τις ιδέες της- σαν δικό τους.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η γενικότερη στάση της δεύτερης Ελληνικής Προεδρίας, είτε μεμονωμένα είτε συγκριτικά με την πρώτη, υπήρξε αναμφισβήτητα ικανοποιητική, αν αναλογιστεί κανείς και το χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο παρουσίασε δράση με την απουσία του ασθενούντος πρωθυπουργού και την συνακόλουθη έλλειψη ανώτατης καθοδήγησης. Παρά ταύτα αξίζει να αναφερθεί η ουσιαστική δραστηριοποίηση των αρμόδιων υπουργών γύρω από τα θέματα που απασχόλησαν την Ελληνική Προεδρία. Γενικότερα πάρθηκαν πρωτοβουλίες και υπήρξαν σωστοί χειρισμοί σε θέματα όπως η Κοινή Αγορά και τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Αντιθέτως, σε θέματα κοινωνικής πολιτικής δεν παρουσιάστηκε ανάλογη πρόοδος παρά το σχετικό ενδιαφέρον και την πίεση που υπήρχε λόγω της αδυναμίας της Επιτροπής να επιτελέσει ικανοποιητικά τον ρόλο της. Πάντως, η Ελληνική Προεδρία κατόρθωσε τουλάχιστον να διατηρήσει την προσήλωση και το ενδιαφέρον των εταίρων στην κοινωνική διάσταση της Κοινότητας και να θέσει τις βάσεις για τη μετέπειτα συμφωνία.

3.3. Η Τρίτη ελληνική προεδρία (1994-α' εξάμηνο)

Το θεσμικό περιβάλλον (όπως αυτό διαμορφώθηκε με την Συνθήκη του Μάαστριχ) μέσα στο οποίο έδρασε η τρίτη Ελληνική Προεδρία ήταν τελείως διαφορετικό σε σχέση με αυτό που επικρατούσε κατά τις δύο προηγούμενες. Τα καθήκοντα της ήταν περισσότερα και απέκτησε κύριο ρόλο γύρω από τα καινούργια πεδία συνεργασίας στο δεύτερο και τρίτο πυλώνα της Ε.Ε.⁶ Παρά ταύτα η προβληματική και αναποτελεσματική διαδικασία επικύρωσης της νέας Συνθήκης, (αρχική απόρριψη της στο πρώτο Δανικό δημοψήφισμα και οριακή πλειοψηφία στο αντίστοιχο Γαλλικό) προκάλεσε αβεβαιότητα και σύγχυση αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της αλλά και με το μέλλον της διαδικασίας ολοκλήρωσης, κατορθώνοντας, όμως, να προσπεράσει το τελευταίο εμπόδιο που εμφανίστηκε στην διαδικασία επικύρωσης, με την θετική γνωμοδότηση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου που σήμαινε ότι η Ελληνική Προεδρία τελικώς θα ήταν η πρώτη προεδρία που επρόκειτο να ασκηθεί εξολοκλήρου μέσα στο νέο θεσμικό πλαίσιο. Όσον αφορά το περιβάλλον της Ελληνικής Προεδρίας, σε εξωτερικό πάντα επίπεδο, δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ευνοϊκό, εξαιτίας του δημοκρατικού ελλείμματος της Ένωσης (όπως αυτό φάνηκε στην διαδικασία επικύρωσης) και της αδυναμίας να προσφέρει ένα όραμα ικανό να συνεγείρει τον ευρωπαϊκό χώρο. Ταυτόχρονα, η οικονομική κρίση με την αύξηση της ανεργίας, τους χαμηλούς δείκτες ανάπτυξης και τις έντονες νομισματικές διακυμάνσεις (κατάρρευση του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών) συντελούσαν στην διαμόρφωση ενός αρνητικού οικονομικού κλίματος. Η διεύρυνση στην άμεση (Αυστρία, Σουηδία, Νορβηγία, Φιλανδία) ή απώτερη (χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, Μάλτα και Κύπρος) μορφή της επανέφερε τον προβληματισμό και την διένεξη για την μελλοντική μορφή της Ε.Ε. Όπως είναι φανερό, λοιπόν, οι παραπάνω εξελίξεις επηρέασαν άμεσα το περιβάλλον μέσα στο οποίο η Ελληνική Προεδρία κλήθηκε να αναλάβει δράση. Επιπρόσθετα, το 1994 ήταν έτος διεξαγωγής εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά σηματοδοτούσε και την λήξη της θητείας της Επιτροπής. Έτσι, τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και η Επιτροπή πάσχιζαν για την διαμόρφωση του ατομικού τους μέλλοντος, δείχνοντας ελάχιστη διαλλακτικότητα και επιφέροντας τεχνικά προβλήματα προώθησης και ολοκλήρωσης του νομοθετικού έργου της προεδρίας.

Από την άλλη σε εσωτερικό επίπεδο, αξιοσημείωτο στάθηκε το γεγονός της επανόδου του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία μετά τις εκλογές του Οκτωβρίου του 1993. Η αλλαγή κυβέρνησης έγινε τρεις μήνες πριν από την ανάληψη της Προεδρίας. Το θετικό της κυβερνητικής αλλαγής ήταν η προηγούμενη εμπειρία του ΠΑΣΟΚ. Η εναλλαγή, όμως, στελεχών σε καίρια διοικητικά πόστα μετά από αντικατάσταση των κυβερνήσεων είναι αρκετά χρονοβόρα και έχει ως

---

⁶ Ο δεύτερος Πυλώνας αφορά στην συνεργασία στον τομέα της Εξωτερικής Πολιτικής και ο τρίτος στην συνεργασία στον τομέα της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων.

συνέπεια τον περιορισμένο χρόνο εξοικείωσης του νέου μηχανισμού με τις προτεραιότητες και το πρόγραμμα δράσης της Προεδρίας.

Τέλος, για τον σχηματισμό μιας ολοκληρωμένης εικόνας γύρω από την αποτίμηση της τρίτης Ελληνικής Προεδρίας θα πρέπει να εκτιμηθεί και η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας κατά τη διάρκεια της οποίας η Ελληνική πλευρά προέβη σε λάθος χειρισμούς. Το γεγονός ότι η Ελλάδα τάχθηκε στο πλευρό της Σερβίας ενώ ταυτόχρονα διαφωνούσε με την ΠΓΔΜ για το θέμα του ονόματος συντέλεσε στην απομόνωση της από τους λοιπούς εταίρους. Η Ελλάδα προσπάθησε να μην επιτρέψει να επηρεάσει το θέμα των Σκοπίων την προεδρία της, γεγονός που την έφερε σε αντίθεση με τους εταίρους της. Η όλη κατάσταση επιδεινώθηκε με την απόφαση επιβολής εμπάργκο στην νεοσύστατη δημοκρατία (16/2/1994), που εναντίωσε τους εταίρους κατά της ελληνικής πλευράς και υπονόμωσε τις προσπάθειες της για μια επιτυχημένη προεδρία. Παράλληλα, η χώρα μας οδηγήθηκε στην απομόνωση, από τις βαρύτερες δηλώσεις του τότε αναπληρωτή Υπουργού Εξωτερικών και υπεύθυνου για την προεδρία Θ. Πάγκαλου εις βάρος της Γερμανίας.

Η τρίτη Ελληνική Προεδρία, σύμφωνα με τον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου, αποτέλεσε μεγάλη πρόκληση για την προώθηση της διεθνούς εικόνας της χώρας και των εθνικών συμφερόντων της, με κύριο μέλημα την προβολή του ελληνικού ενδιαφέροντος για την ενταξιακή προσπάθεια της Κύπρου και των Βαλκανίων. Επικεντρώνοντας τις προσπάθειες της στην εσωτερική ανάπτυξη της Ένωσης και στην υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ, η Ελλάδα διαμόρφωσε το πρόγραμμα δράσης της, το οποίο συμπεριλάμβανε την εφαρμογή των διατάξεων της νέας συνθήκης, την προώθηση επιμέρους πτυχών της Λευκής Βίβλου, τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και ενέργειας, την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης του πλαισίου οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και μια σειρά ενεργειών στην γεωργία, το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Πρώτη μέριμνα της Προεδρίας αναδείχθηκε η διεύρυνση προς την Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία και Νορβηγία. Στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ η προεδρία προσπάθησε να σταθεροποιήσει τους δεσμούς που προβλέπονταν από την Συνθήκη του Μάαστριχ, με την συνεργασία της Ρωσίας και της Ουκρανίας καθώς και με την επίτευξη ειρήνης και σταθερότητας στα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή. Τέλος, σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων δεν αποτυπώθηκε ιδιαίτερα το ελληνικό στίγμα καθώς οι τομείς αυτοί θα απασχολούσαν οποιαδήποτε προεδρία. Οι ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την διεύρυνση των Βαλκανίων υπέστησαν καθυστέρηση και συγχρόνως η επιβολή του εμπάργκο στα Σκόπια δημιούργησε ένα τελείως αρνητικό κλίμα για την ανάληψη οποιασδήποτε ελληνικής πρωτοβουλίας στα Βαλκάνια. Έτσι, η Ελληνική πλευρά προσανατολίστηκε στη Μεσόγειο αλλά και αυτή η δραστηριοποίηση ήταν καθυστερημένη με αποτέλεσμα να μείνει στη μετριότητα. Το πρόγραμμα δράσης λοιπόν, της τρίτης Ελληνικής Προεδρίας προσαρμόστηκε υποχρεωτικά στις ανάγκες της Ε.Ε και οι προσπάθειες για ουσιαστικές πρωτοβουλίες ήταν μεμονωμένες και αποσπασματικές τόσο στα Βαλκάνια όσο και στη Μεσόγειο.

Η Ελλάδα συγκάλεσε αρκετές συνεδριάσεις για να προβάλλει την ανάπτυξη, απασχόληση και ανταγωνιστικότητα. Αποτέλεσε επιτυχία η εφαρμογή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας, 11 σχεδίων δικτύων μεταφορών, τα δύο εκ των οποίων είχαν άμεσο ελληνικό ενδιαφέρον (ο άξονας ΠΑΘΕ και η Εγνατία Οδός) καθώς και το κλείσιμο του βασικού Κανονισμού για την λειτουργία των ενεργειακών διευρωπαϊκών δικτύων. Επίσης, εξελίχθηκαν επιτυχώς θέματα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής με την αποδοχή από το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων του οριστικού Κανονισμού του Ταμείου Συνοχής, αν και είχε υπολογισθεί να ολοκληρωθεί κατά την διάρκεια της Γερμανικής Προεδρίας. Συν τοις άλλοις το μεγάλο στοίχημα της προεδρίας για την ένταξη των τεσσάρων χωρών είχε τελικώς κερδηθεί .

Η Προεδρία ασχολήθηκε με την προοπτική της μελλοντικής διεύρυνσης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με την διοργάνωση των πρώτων συνόδων των Συμβουλίων Σύνδεσης με την Πολωνία και την Ουγγαρία και την εφαρμογή ρυθμίσεων για πολιτικό διάλογο με τις συνδεδεμένες χώρες. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας επισημάνθηκε η δημιουργία μιας ισόρροπης ανάπτυξης προς Ανατολή και Νότο με σαφή αναφορά στην συμμετοχή Κύπρου και Μάλτας στο επόμενο κύμα διεύρυνσης. Θετική ήταν για την Ε.Ε η υπογραφή της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέση και Συνεργασίας με την Ρωσία κατά την διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κέρκυρα. Συνάμα, αναβαθμίσθηκαν και οι σχέσεις με την Ουκρανία και άλλες χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Στις αποτυχίες της Προεδρίας συγκαταλέγεται η αδυναμία επίτευξης συμφωνίας για τον διάδοχο του Jacques Delors στην προεδρία της Επιτροπής, εξαιτίας κυρίως της επίμονης και αδιαπραγμάτευτης άρνησης της Μεγάλης Βρετανίας να αποδεχτεί την υποψηφιότητα του Βέλγου Πρωθυπουργού Jean-Luc Dehaene. Τέλος, ελαφρυντικά πρέπει να δοθούν στην αδυναμία του Συμβουλίου Γεωργίας να καταλήξει σε συμφωνία για το νέο πακέτο τιμών των αγροτικών προϊόντων. Άλλωστε ήταν η πρώτη φορά που ελληνική προεδρία ασχολήθηκε με το ζήτημα αυτό δεδομένου ότι τις δύο προηγούμενες φορές είχε αναλάβει την προεδρία στο δεύτερο εξάμηνο.

Συμπερασματικά, το έργο που άσκησε η τρίτη Ελληνική Προεδρία ήταν αρκετά ικανοποιητικό και πέρα των προσδοκιών της, παρά το γεγονός ότι οι απαιτήσεις της Ευρώπης εξακολουθούσαν να είναι πολλές κατά την συγκεκριμένη περίοδο. Αναμφισβήτητα πάντως, το έργο που συντελέστηκε ήταν ουσιαστικό, κυρίως ο χειρισμός του θέματος της διεύρυνσης και η προώθηση της Λευκής Βίβλου. Την άποψη αυτή συμμερίστηκε σε γενικές γραμμές και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην χρησιμοποίηση έμπειρου τεχνοκρατικού προσωπικού εντός και εκτός των διοικητικών υπηρεσιών και στην πολιτική προσωπικότητα του Θ. Πάγκαλου ο οποίος κλήθηκε να φέρει σε πέρας αυτή την δύσκολη αποστολή και να εποπτεύσει την όλη διαδικασία. Για μια ακόμη φορά επιβεβαιώνεται η βαρύτητα που έχει στο ελληνικό θεσμικό σύστημα διαμόρφωσης και άσκησης πολιτικής ο παράγων προσωπικότητα.

3.4. Η τέταρτη ελληνική προεδρία (2003 – α΄ εξάμηνο)

3.4.1. Το ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον

Η περίοδος κατά την οποία η Ελλάδα ανέλαβε την τέταρτη Προεδρία, ήταν ένα διάστημα όπου η Ε.Ε είχε να διαχειριστεί τέσσερις μεγάλες αλλαγές και προκλήσεις στο σύστημα της. Πρώτη μεγάλη πρόκληση ήταν η ομαλή ενσωμάτωση δέκα νέων μελών με την απαραίτητη διαμόρφωση των πολιτικών τους. Επίσης, το πεδίο μετασχηματισμού όπου κρινόταν αναγκαία η μεταβολή του, αποτελούσε αναμφίβολα μία δεύτερη πρόκληση. Τρίτο μεγάλο θέμα προβληματισμού υπήρξε η μάκρο και η μικροοικονομική διαχείριση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Τέλος, αντικείμενο έντονου προβληματισμού για την Ε.Ε στάθηκε ο ρόλος της στο διεθνές σύστημα και η εξέλιξη των σχέσεων της με τις Η.Π.Α.

Αναμφίβολα, οι έντονοι προβληματισμοί της Ε.Ε επηρεάστηκαν, από την κρίση στο Ιράκ. Κάτω λοιπόν από αυτές τις συνθήκες η Ελληνική Προεδρία ανέλαβε να ασκήσει τα καθήκοντα της. Επιπλέον, το παρατεταμένο καθεστώς πολεμικής σύρραξης είχε δυσμενείς επιπτώσεις όχι μόνο στο διεθνές αλλά και στο εσωτερικό πολιτικό κλίμα, στην προσπάθεια οικονομικής ανάκαμψης της Ευρώπης καθώς επίσης και στην κοινωνική βάση της Ευρωπαϊκής Πολιτείας με τις πρωτοφανείς σε μαζικότητα και ένταση αντιπολεμικές κινητοποιήσεις. Λιγότερο από τρεις μήνες, πριν από την διπλωματική κορύφωση της κρίσης, NATO και Ε.Ε διεκύρητταν την κοινή τους δέσμευση να αποτελέσουν πυλώνες της ευρωατλαντικής ασφάλειας και ευημερίας. Η διαφωνίες όμως μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας και Η.Π.Α ματαίωσαν την αισιοδοξία που επικρατούσε. Τελικώς απόρροια των έντονων αντιδράσεων και διαφορών ήταν τρεις παράγοντες ασφάλειας της Δύσης (NATO, Ε.Ε, ΟΗΕ) να υποστούν σοβαρό κλονισμό πριν καν πέσει ο πρώτος πυροβολισμός στο Ιράκ.

Η υιοθέτηση κοινού νομίσματος υπονομεύθηκε υπό κάποια έννοια από την Ιρακινή κρίση. Η προγραμματισμένη για τον Απρίλιο του 2003 υπογραφή των συνθηκών προσχώρησης για τα δέκα καινούργια κράτη-μέλη αναμενόταν να επισφραγίσει την δεκαετή μεταβατική πορεία των κρατών αυτών και να αποτελέσει μια ιστορική κορύφωση για όλη την Ευρώπη. Εξαιτίας της συμπόρευσης των περισσότερων νέων εταίρων με τις θέσεις των ΗΠΑ, εκδηλώθηκε φοβία τυχόν δημιουργίας μιας ρηχής Ευρώπης, χωρίς δικές της πρωτοβουλίες και βλέψεις, αλλά αντιθέτως εξαρτώμενη από την Αμερική. Δυστυχώς, η κρίση στο Ιράκ επιβεβαίωσε τους παραπάνω ισχυρισμούς. Πρώτη και καλύτερη αντιτάχθηκε η Γαλλία στις στάσεις των νέων μελών. Από την μια πλευρά λοιπόν υπήρχε ενθουσιασμός για την υπογραφή των Συνθηκών Προσχώρησης και από την άλλη προβληματισμός μην τυχόν η κίνηση αυτή αποδειχθεί στρατηγικό λάθος.

Συμπερασματικά, το διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον μέσα στο οποίο έδρασε η τέταρτη Ελληνική Προεδρία υπήρξε ιδιαίτερα ρευστό με έντονες αντιπαραθέσεις γύρω από εθνικά συμφέροντα και στρατηγικές. Κατά την περίοδο εκείνη υπήρχε έντονος προβληματισμός για το μέλλον της Ευρώπης και ανησυχία για τις προοπτικές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, δεδομένης της διεθνούς κρίσης και των πολιτικών επιπτώσεων που θα επέφερε αυτή, τόσο στην εσωτερική συνοχή της Ε.Ε, όσο και στο γενικότερο διεθνές σύστημα.

3.4.2. Το Εσωτερικό Περιβάλλον

Σαφέστατα, η τέταρτη Ελληνική Προεδρία έλαβε χώρα σε ένα αρκετά πιο ευνοϊκό εσωτερικό περιβάλλον. Η ελληνική κοινή γνώμη τάχθηκε υπέρ της Ε.Ε με ποσοστό πολύ υψηλότερο έναντι των προηγούμενων Ελληνικών Προεδριών. Επίσης, η μεγάλη πλειοψηφία του κομματικού συστήματος ήταν σαφώς φιλόευρωπαϊκή. Επιπλέον, η επιτυχής είσοδος στην ΟΝΕ μαρτυρούσε τις αισιόδοξες προοπτικές που αναδύονταν για την Ελλάδα. Οι σχέσεις λοιπόν Ελλάδας και Ευρώπης είχαν βελτιωθεί κατά πολύ και σε συνδυασμό με την επιτυχή ελληνική πολιτική (ελληνοτουρκικές σχέσεις, ενταξιακή πορεία της Κύπρου και προοπτικές επίλυσης του Κυπριακού) αποκάλυπταν ότι στις παραμονές της προεδρίας του πρώτου εξαμήνου του 2003 η Ελλάδα ήταν μία χώρα όχι μόνο με ισχυρότερη και πιο αξιόπιστη διεθνή θέση αλλά και με μεγαλύτερη εσωτερική αυτοπεποίθηση.

Ειδικότερα, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, για τρίτη συναπτή χρονιά, παρουσιαζόταν στα επίπεδα του 4% , έναντι 0,8% της ευρωζώνης το 2002, παρά την διεθνή συγκυρία. Στους υψηλούς αυτούς ρυθμούς ανάπτυξης συνέβαλλαν αρκετά τα έργα προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων, οι εισροές του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και η υψηλοί ρυθμοί πιστωτικής επέκτασης (ιδίως στη στεγαστική και καταναλωτική πίστη), αποτέλεσμα των χαμηλών επιτοκίων σε ένα περιβάλλον πρωτοφανούς για τις τελευταίες δεκαετίες νομισματικής και μακροοικονομικής σταθερότητας. Στα αρνητικά, ο πληθωρισμός (3,6%) επέμενε σε επίπεδα υψηλότερα σε σχέση με την υπόλοιπη ευρωζώνη, η ανεργία ήταν καθηλωμένη στην περιοχή του 10% (αν και για πρώτη φορά από το 1997 κάτω από το 10%) και η πορεία αποκλιμάκωσης του δημοσίου χρέους μη ικανοποιητική.

Εν κατακλείδι το εσωτερικό περιβάλλον μέσα το οποίο πραγματοποιήθηκε η προεδρία ήταν αρκετά ευνοϊκό όμως η Ελληνική πλευρά έπρεπε να επικεντρωθεί στις επιπτώσεις που θα προκαλούσε η διεθνής κρίση στην Ευρώπη.

3.4.3. Βασικές Προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας του 2003

Το διεθνές αβέβαιο, ασταθές και ανασφαλές περιβάλλον επρόκειτο στη φάση αυτή να αποκατασταθεί από ένα κλίμα ασφάλειας εμπιστοσύνης και σταθερότητας σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο που η Ελληνική Προεδρία τάχθηκε να καλλιεργήσει. Έτσι, τονιζόταν ότι ο ρόλος της ελληνικής αντιπροσωπείας θα επηρεαζόταν από την κρίση στο Ιράκ αλλά σε καμία περίπτωση δεν έπρεπε να την παρεκκλίνει από τις λοιπές δραστηριότητες και προτεραιότητες της. Άλλωστε, επικρατούσε η εκτίμηση ότι η Ιρακινή κρίση θα μπορούσε να αναδείξει ορισμένες Ελληνικές πρωτοβουλίες ορμώμενη από τις μεταναστευτικές ροές, την λαθρομετανάστευση και το άσυλο.

Σε σχέση με το περιβάλλον αυτό διαμορφώθηκαν και οι πέντε βασικές προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας: 1) επιτυχής ολοκλήρωση της διεύρυνσης με την υπογραφή των Συμφωνιών Προσχώρησης, 2) επιτάχυνση του προγράμματος δράσης της διαδικασίας της Λισσαβόνας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ε.Ε, 3) προσήλωση στις εργασίες της Συντακτικής συνέλευσης για το θεσμικό μέλλον της Ευρώπης και έγκαιρη ολοκλήρωση τους, 4) κοινή αντιμετώπιση των θεμάτων της μετανάστευσης και του ασύλου και τέλος, 5) ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Ε.Ε και ανάδειξη της σε πόλο ειρήνης και σταθερότητας ικανό να συμβάλλει ουσιαστικά στην λειτουργία του διεθνούς συστήματος.

3.5. Τα έργα της ελληνικής προεδρίας

3.5.1. Ελληνική Προεδρία και η Κρίση στο Ιράκ

Η κρίση στο Ιράκ εκτός από τις έντονες πολιτικές και στρατιωτικές εργασίες που προκάλεσε στο διεθνές και εσωτερικό κλίμα –επηρεάζοντας την Ελληνική Προεδρία – παράλληλα αποτέλεσε αντικείμενο αντιπαράθεσης μεταξύ των κρατών της Ε.Ε. Αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες τάσσονταν υπέρ της πολεμικής σύρραξης και κατ' επέκταση υπέρ των ΗΠΑ και άλλες υπέρ της αποκλιμάκωσης. Η τελευταία προσέγγιση εμφάνιζε μεγάλη συμβατότητα με την ελληνική άποψη που ενισχυόταν περαιτέρω με την εγχώρια παράδοση αντιαμερικανισμού. Όμως, το ιδιαίτερο υποσύστημα ασφάλειας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο οποίο ανήκε και η Ελλάδα, καθιστούσε επικίνδυνο κάθε εγχείρημα αντιπαράθεσης με τις ΗΠΑ. Έτσι, αναλαμβάνοντας την προεδρία η Ελλάδα προσπάθησε να μην απομονωθεί από την υπερατλαντική σύμμαχο αλλά και να διαφυλάξει το πολύτιμο και σκληρά κερδισμένο ευρωπαϊκό πολιτικό κεφάλαιο.

Είναι, λοιπόν, εμφανές ότι η Ευρώπη την περίοδο εκείνη εμφανίστηκε διχασμένη όσον αφορά την θέση της έναντι στο Ιράκ. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, την σύγκλιση έκτακτης Συνόδου Κορυφής των ευρωπαϊών ηγετών στις Βρυξέλλες, στις 17 Φεβρουαρίου από την Ελληνική Προεδρία. Ταυτόχρονα, εκφράζονταν ερωτήματα για την δυνατότητα της Ελληνικής Προεδρίας να προσφέρει δυναμική ηγεσία σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή. Η σύνοδος, επομένως, έμελλε να πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα κλίμα απόλυτης ρευστότητας με ότι αυτό συνεπαγόταν για τις προοπτικές επιτυχής κατάληξης της. Οι χώρες που υποστήριζαν ένθερμα την Ελληνική Πλευρά ήταν η Γαλλία και η Γερμανία και από κοινού προσπάθησαν να αποδυναμώσουν την ομάδα των φιλικά προσκείμενων στις ΗΠΑ χωρών. Αρκετές, επίσης, ήταν και οι χώρες που δήλωσαν την δυσανεμία τους ως προς την σύνοδο με την απουσία τους από αυτήν.

Παρά ταύτα, ο διχασμός της Ευρώπης εξακολουθούσε να υφίσταται πέρα των επιφανειακών και προσωρινών συμβιβασμών. Με τους μεν να εμμένουν στην δημιουργία νέου ψηφίσματος κατά του Ιράκ και τους δε να τάσσονται κατά του πολέμου και με μία Προεδρία να προσπαθεί να καταλήξει στη μέση λύση. Η έναρξη των πολεμικών επιχειρήσεων ήταν θέμα ημερών ή και ωρών. Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτέλεσε ίσως την πιο δύσκολη στιγμή της Ελληνικής Προεδρίας. Ο Έλληνας όμως πρωθυπουργός κατά την διάρκεια του Συμβουλίου αναφέρθηκε μόνο γύρω από την Λισσαβόνα που έπρεπε να αποτελεί και αυτή καθώς και η κατάσταση της ευρωπαϊκής οικονομίας, το επίκεντρο του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Επόμενο βασικό θέμα συζήτησης ήταν η ανοικοδόμηση του Ιράκ κατά την διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων και στην τελική τους φάση. Το θέμα του Ιράκ κυριάρχησε και κατά την διάρκεια της τελετής υπογραφής της Συνθήκης Προσχώρησης των νέων κρατών-μελών στην Αθήνα στις 16 Απριλίου, καλεσμένος στην οποία ήταν ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ. Σε μεγάλο βαθμό υπήρχε σύμπτωση απόψεων στα θέματα της ανασυγκρότησης και της μεταπολεμικής διοίκησης με αποτέλεσμα να πέσουν οι τόνοι της αντιπαράθεσης και να καταλήξει η Ε.Ε στην απόφαση να συνεισφέρει οικονομικά και πολιτικά στην περιοχή. Συντονιστής τόσο των προσπαθειών της Ε.Ε αλλά και της διεθνής κοινότητας αποφασίστηκε να είναι ο ΟΗΕ, λόγω της μεγάλης του πείρας σε μεταπολεμικές καταστάσεις. Μετά την πτώση του Σαντάμ Χουσεΐν και του καθεστώτος του, οι ΗΠΑ έδειξαν μια ξεκάθαρη διάθεση να βελτιώσουν τις σχέσεις τους με την Ε.Ε και να επαναπροσδιορίσουν τον διεθνή της ρόλο, έτσι ώστε να συμβαδίζει με την πραγματική δυναμική της.

3.5.2. Μέτρα για την ασφάλεια και άμυνα της Ε.Ε.

Η συμβολή της Ελληνικής Προεδρίας σε θέματα Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας υπήρξε ουσιαστική. Σύμφωνα, άλλωστε και με τον αρμόδιο Υπουργό Άμυνας Γ. Παπαντωνίου «το σπουδαιότερο επίτευγμα της Ελληνικής Προεδρίας είναι η ουσιαστική

γένεση της ευρωπαϊκής στρατιωτικής δύναμης». Έτσι, κύριο μέλημα των ελληνικών εργασιών αποτελούσε η σύσταση μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής στρατιωτικής δύναμης, ικανής να ανταπεξέλθει στις διεθνείς ανθρωπιστικές και ειρηνευτικές αποστολές, όπως είχε συμφωνηθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το 1999.

Μια άλλη σημαντική εξέλιξη κατά την διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας ήταν και η πρωτοβουλία τεσσάρων χωρών (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία και Λουξεμβούργο) για στενότερη συνεργασία στον τομέα άμυνας και ασφάλειας. Την ευθύνη της πρωτοβουλίας αυτής είχε το Βέλγιο, κρίνοντας ότι η πρόοδος στον τομέα αυτό δεν ήταν ικανοποιητική και ότι έπρεπε να ληφθούν κάποια μέτρα αναζωογόνησης της όλης διαδικασίας.

Τέλος, ιδιαίτερης σημασίας και αναφοράς χρίζουν οι δραστηριότητες της προεδρίας σε θέματα εξοπλισμών και μάλιστα οι προσπάθειες συσχέτισης αυτών με το μέλλον της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας και της ευρωπαϊκής οικονομίας γενικότερα. Λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια οικονομική ενίσχυση που παρείχε η έρευνα και η ανάπτυξη της τεχνολογίας για στρατιωτικούς σκοπούς στην Αμερική, η Ελληνική Προεδρία προέβη στην απελευθέρωση πόρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη χρηματοδότηση έρευνας σε τομείς άμεσα συνδεδεμένους με την άμυνα και την ασφάλεια. Με βάση αυτό το σκεπτικό ήταν εφικτή η μείωση του μεγάλου τεχνολογικού κενού με τις ΗΠΑ καθώς και η τόνωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Όμως, για μια ακόμη φορά πυροδοτήθηκαν ποικίλες αντιδράσεις κυρίως από την πλευρά «ουδέτερων» κρατών. Η απελευθέρωση, τελικά, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας πόρων ύψους 25 εκατομμυρίων ευρώ θεωρείται, αναμφισβήτητα, αξιόλογη επιτυχία της Προεδρίας με την ταυτόχρονη, επίσης, εξασφάλιση της σύμφωνης γνώμης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Εξοπλισμών με κεντρικό στόχο τη δημιουργία κοινής αγοράς για ευρωπαϊκά αμυντικά προϊόντα, οικονομιών κλίμακας, καθιέρωση κοινών προδιαγραφών και ενθάρρυνση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας να προβεί σε αναδιάρθρωση της παραγωγικής της βάσης.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η Ελλάδα κατόρθωσε να ασκήσει επιτυχώς την Προεδρία σε θέματα Άμυνας και Ασφάλειας. Επιπλέον, η Προεδρία κλήθηκε να χειριστεί το ευαίσθητο και σημαντικό θέμα ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της άμυνας σε μια ιδιαίτερη δύσκολη περίοδο κατά τη διάρκεια της κρίσης στο Ιράκ, φέρνοντας την πρωτοβουλία αυτή πιο κοντά στις κοινοτικές δομές, χωρίς να παραγνωρίζονται τα εθνικά συμφέροντα.

3.5.3. Η διεύρυνση της Ε.Ε.

Η ολοκλήρωση της διαδικασίας διεύρυνσης της Ε.Ε. με την υπογραφή της Συνθήκης αποτελούσε βασικό στόχο της Ελληνικής Προεδρίας. Η ημέρα της υπογραφής στις 16 Απριλίου χαρακτηρίστηκε (και όχι τυχαία) από τον Έλληνα Πρωθυπουργό ως ιστορική, καθώς υπήρξε η βάση για την αξιολόγηση της μελλοντικής εξελικτικής πορείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η κρίση στο Ιράκ, η δημιουργία αντίπαλων στρατοπέδων εντός της Ε.Ε. καθώς και η ένταξη σχεδόν όλων των νέων μελών στο πλευρό των ΗΠΑ προξενούσαν άγχος και προβληματισμό στην ελληνική αντιπροσωπεία, η οποία αγωνιούσε ιδιαίτερος για το μέλλον της Ευρώπης. Παρά ταύτα, η Ελλάδα δήλωνε σαφώς ευχαριστημένη και δικαιωμένη με την προσχώρηση της Κύπρου και ενέτεινε τις προσπάθειες της για να μην επιτρέψει να επισκιαστεί η υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης από τις τρέχουσες εξελίξεις διχασμού και πόλωσης γύρω από την ανοικοδόμηση του Ιράκ.

Παράλληλα, με την υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης των νέων μελών, συνεχίστηκαν σε εντατικό ρυθμό οι διαπραγματεύσεις με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Με την πρώτη έκλεισαν τα κεφάλαια μεταφορών και περιβάλλοντος, ενώ με τη δεύτερη τα κεφάλαια ελεύθερης κίνησης εμπορευμάτων, κεφαλαίων και φορολογίας. Έτσι, η Βουλγαρία με το πέρας της Ελληνικής Προεδρίας είχε κλείσει προσωρινά 25 διαπραγματευτικά κεφάλαια και η Ρουμανία 19.

Ιδιαίτερη σημαντική για την Ελληνική Προεδρία ήταν η εξέλιξη των σχέσεων με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και η ενίσχυση της προοπτικής ενσωμάτωσής τους στη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ευρωπαϊκή προοπτική που θα κατέληγε στην ένταξη έπρεπε να είναι ορατή και αξιόπιστη στους λαούς της περιοχής. Αυτό ζητούσαν άλλωστε και οι πολιτικοί ηγέτες της περιοχής, οι οποίοι φοβόντουσαν μια τυχόν εγκατάλειψη από την Ε.Ε. Μαζί με την κοινή Διακήρυξη που υιοθετήθηκε στη Σύνοδο Κορυφής Ε.Ε.- Δυτικών Βαλκανίων στη Θεσσαλονίκη στις 21 Ιουνίου, η Ατζέντα της Θεσσαλονίκης για τα Δυτικά Βαλκάνια αναμενόταν να αποτελέσει σημείο αναφοράς στις σχέσεις της Ε.Ε. με την περιοχή αυτή και να ενισχύσει ουσιαστικά τις ενταξιακές προσπάθειες των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

Στο πλαίσιο, τέλος, της διεύρυνσης η Ελλάδα προσπάθησε να χειριστεί όσο το δυνατόν πιο ομαλά τις σχέσεις της με τους νέους γείτονες της Ε.Ε. Έτσι, προέβη σε ανακοίνωση επισημαίνοντας την σπουδαιότητα που αποδίδει η διευρυμένη Ε.Ε στη συνεργασία με τις χώρες στις παρυφές της. Επιπλέον, αποφασίστηκε στενότερη συνεργασία με τη Ρωσία στους τομείς της οικονομίας, ασφάλειας και τεχνολογίας, ενώ παράλληλα συζητήθηκε η αναμόρφωση ενός θεσμοθετημένου σχήματος συνεργασίας με τη δημιουργία ενός μόνιμου Συμβολαίου Συνεργασίας. Η επιβεβαίωση του θετικού κλίματος στις σχέσεις Ε.Ε.- Ρωσίας έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της καθιερωμένης Συνόδου Κορυφής στην Αγία Πετρούπολη, στις 30-31 Μαΐου

2003. Ακόμη προωθήθηκε και η Ευρωμεσογειακή Συνεργασία, με αποφάσεις της Ενδιάμεσης Διάσκεψης Υπουργών Εξωτερικών στο Ηράκλειο, στις 26 και 27 Μαΐου, που έθεσε ως κύριο στόχο τη δημιουργία Ευρομεσογειακής Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης και τη σύσταση Ευρωμεσογειακού Ιδρύματος Πολιτισμού.

3.5.4. Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που δόθηκε, οι εργασίες της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης ήταν προγραμματισμένες να ολοκληρωθούν στο πρώτο μισό του 2003. Κατά την περίοδο που ανέλαβε δράση η Δ' Ελληνική Προεδρία έπρεπε να παρθούν ουσιαστικές αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης. Κατά τη διάρκεια, λοιπόν, της Συνέλευσης τέθηκαν προβλήματα γύρω από θέματα αρχιτεκτονικής ευελιξίας και ενισχυμένων συνεργασιών, θεσμικής μεταρρύθμισης και λειτουργικότητας της διευρυμένης Ε.Ε., κριτικής κυριαρχίας και υπερεθνικής ολοκλήρωσης, αντιπροσώπευσης και συμμετοχής του ευρωπαϊκού δήμου, δημοκρατικότητας, νομιμοποίησης και λογοδοσίας, χωρίς να υπάρχει για κανένα σχεδόν θέμα ξεκάθαρη εικόνα όταν ανέλαβε την Προεδρία η Ελλάδα.

Άμεση πρόθεση της Ελλάδας ήταν η ολοκλήρωση των εργασιών της Συνέλευσης σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα προκειμένου να παρουσιαστεί ένα προσχέδιο της προτεινόμενης συνθήκης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης. Η επιμονή της Προεδρίας στην τήρηση του υπάρχοντος σχεδιαγράμματος πήγαζε από την πεποίθηση ότι έπρεπε να τηθούν και να τηρηθούν τα αυστηρά χρονικά όρια, αλλιώς οποιαδήποτε πίστωση χρόνου, δεδομένης της ευαισθησίας των ζητημάτων, θα μπορούσε να οδηγήσει σε έντονο προβληματισμό και συζήτηση χωρίς τελική κατάληξη. Και οι υπόλοιποι εταίροι συμμερίζονταν τις απόψεις της Προεδρίας με αποτέλεσμα να υπάρξει ομοφωνία για την παρουσίαση του τελικού Σχεδίου της Συνταγματικής Συνθήκης στη Σύνοδο Κορυφής της Θεσσαλονίκης, όπως ήταν αρχικά προγραμματισμένο.

Παράλληλα, η προσπάθεια δημιουργίας κοινού μετώπου μεταξύ μικρών και μεσαίων κρατών-μελών με σκοπό την αντιμετώπιση του κινδύνου της θεσμικής παράκαμψης επισημοποιήθηκε με τη Σύνοδο των Επτά Νάνων στο Λουξεμβούργο, την 1^η Απριλίου με τη συμμετοχή του Λουξεμβούργου, του Βελγίου, της Ολλανδίας, της Αυστρίας, της Φιλανδίας, της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας, έχοντας ως κεντρικά σημεία συζήτησης, προτάσεις για μόνιμο Πρόεδρο του Συμβουλίου, αλλαγή του συστήματος της εναλλασσόμενης Προεδρίας και επαναστάθμιση των ψήφων στα Συμβούλια Υπουργών. Η ελληνική κυβέρνηση, όμως, έκανε μια ρεαλιστική στροφή προς τους ισχυρούς της Ε.Ε., εκτιμώντας τις απόψεις τους περί σταθερής Προεδρίας κάνοντας προσπάθειες επικράτησης αυτών.

Κατά τη διάρκεια του άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης συζητήθηκαν θεσμικά και τεχνικά ζητήματα. Συγκροτήθηκε ένα προσχέδιο, το οποίο αναφερόταν στη δημιουργία μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, θέση Υπουργού Εξωτερικών, νέο σχήμα Επιτροπής με συμμετοχή όλων των κρατών-μελών αλλά μερικό δικαίωμα ψήφου, περισσότερη αυτονομία των χωρών της Ευρωζώνης στις οικονομικές υποθέσεις και την ενσωμάτωση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο κυρίως σώμα της Συνθήκης.

Όπως, ήταν αναμενόμενο, το προσχέδιο δέχτηκε πυρά και κριτική από όλες τις πλευρές. Ο χαρακτηρισμός του ως "απογοητευτικό" ενόχλησε ιδιαίτερα την ελληνική Προεδρία, η οποία συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να γεφυρώσει αυτές τις αντιθέσεις μέχρι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης.

3.5.5. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.)

Ένα από τα σημαντικότερα βήματα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ήταν η Κ.Α.Π. Για πάνω από 40 χρόνια η Κ.Α.Π. στην προσπάθεια της να παρέχει αυτάρκεια αγροτικών προϊόντων για την Ε.Ε., στήριξε το ευρωπαϊκό μοντέλο αγροτικής ανάπτυξης της υπαίθρου. Παρ'όλα αυτά, ο αυστηρός και συγκεντρωτικός της χαρακτήρας τον οποίο έχουν βιώσει και οι Έλληνες αγρότες –όταν κατά περιόδους υποχρεώνονταν στην καλλιέργεια προϊόντων που δεν ήθελαν απλά και μόνο επειδή χρηματοδοτούνταν μέσω κονδυλίων από την Ε.Ε. – την οδήγησε να είναι ένας αναποτελεσματικός γραφειοκρατικός μηχανισμός. Μάλιστα, η Κ.Α.Π. κατά καιρούς υπήρξε ο στόχος εντονότατων επικρίσεων, κυρίως όσον αφορά τη μη σωστή οργάνωση της παραγωγής αλλά και την σπάταλη διανομή των κονδυλίων. Επιπλέον, η Κ.Α.Π. με την άκαμπτη αλλά και συνάμα υπερπροστατευτική πολιτική της απέτυχε να ακολουθήσει το κλίμα της εποχής και ιδιαίτερα τους όρους του ελεύθερου εμπορίου και στον γεωργικό τομέα. Έτσι, ύστερα από μεγάλες πιέσεις, η Προεδρία αναγκάστηκε να κάνει κάποιες μεταρρυθμίσεις για την βελτίωση της.

Επόμενο ήταν η Ελληνική Προεδρία να επιφορτιστεί με το καθήκον της όσο το δυνατόν ομαλής ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων για την ενδιάμεση μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π.. Σε μια περίοδο έντονων διεθνών ζυμώσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, εν όψει του επόμενου γύρου διαπραγματεύσεων που θα ξεκινούσε το φθινόπωρο στο Cancun του Μεξικού και στον οποίο ο προστατευτικός χαρακτήρας της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής επρόκειτο να βρεθεί στο επίκεντρο των επικρίσεων. Οι διαπραγματεύσεις, όμως, αναβλήθηκαν και τελικώς άρχισαν συζητήσεις στο Συμβούλιο του Μαρτίου στις 17/03/03. Αντί για ομοφωνία, παρατηρήθηκαν μεγάλες αποκλίσεις στις προτάσεις – ερωτηματολόγια που έθεσε η

Ελληνική Προεδρία. Τελικώς, η πρώτη και η αποκαλούμενη ιστορική συνάντηση, η οποία κατέγραφε τις θέσεις των κρατών-μελών επιτεύχθηκε με τη Σύνοδο του Απριλίου.

Κατά τη διάρκεια των επόμενων μηνών Μαΐου και Ιουνίου δεν διαφαίνονταν καμία προοπτική συμφωνίας. Στις 11 και 12 Ιουνίου στο Λουξεμβούργο η Ελληνική Προεδρία ανέλαβε την ευθύνη σύνταξης μιας συμβιβαστικής πρότασης, η οποία αν και κατέστη δεκτή από την Επιτροπή ουσιαστικά, υπονομεύτηκε από τη Γαλλία και τη Γερμανία με σκοπό να παραμείνει η Κ.Α.Π. ως έχει μέχρι το 2006, γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση του επιτρόπου και της Προεδρίας.

Συμπερασματικά, η μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π., η οποία έπρεπε να έχει διεκπεραιωθεί μέσα στο 2003 παρέμεινε ανεκπλήρωτη χωρίς ομοφωνία στις προτάσεις της Ελληνικής Προεδρίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να εκδηλωθεί απαισιόδοξη στάση από την ελληνική αντιπροσωπεία που σαφώς ενισχυόταν από τις έντονες διαμαρτυρίες στις προτάσεις της Επιτροπής. Οι ευέλκτες, όμως, κινήσεις της ελληνικής πλευράς για την επίτευξη κοινού εδάφους οδήγησαν επιτυχώς την Ελλάδα στην ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης.

3.5.6. Ο τομέας της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων

Κύριο μέλημα και βασικός στόχος της Ε.Ε., όπως φαίνεται από τις ιδρυτικές, ακόμα, συνθήκες και στην συνέχεια από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια στο Tampere 1999, στο Λάακεν το 2001 και στην Σεβίλλη το 2002 είναι η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, σεβόμενοι τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους δημοκρατικούς θεσμούς και το κράτος δικαίου. Έτσι, λοιπόν, στόχος και μέριμνα της Προεδρίας είναι η συνεισφορά στη διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής ασύλου, με την ταυτόχρονη αντιμετώπιση της μετανάστευσης και της λαθρομετανάστευσης ως μείζον κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα.

Κύριος στόχος της ελληνικής προεδρίας σε θέματα νόμιμης μετανάστευσης ήταν η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τα δικαιώματα οικογενειακής επανένωσης και τους επί μακρόν διαμένοντες στην Ε.Ε μετανάστες.

Τέλος, σε θέματα δικαιοσύνης οι κοινές δικαστικές αποφάσεις συνέτειναν στην δίωξη του διεθνούς εγκλήματος από την Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελληνική Προεδρία ανέλαβε σειρά πρωτοβουλιών για την προώθηση στενότερης δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές και αστικές υποθέσεις ενώ ιδιαίτερης σημασίας στάθηκε η προσπάθεια διεθνούς συνεργασίας ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα, στην τρομοκρατία, στην παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, στην καταπολέμηση σωματεμπορίας κ.τ.λ.

Συμπερασματικά λοιπόν, σε θέματα εσωτερικών υποθέσεων υπήρξαν επιφυλάξεις για την επιτυχή έκβαση των χειρισμό της Ελληνικής Προεδρίας. Στόχος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης ήταν η κοινωνική ένταξη των μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Θετική κατέστη η συμβολή της Ελληνικής πλευράς για την οικογενειακή επανένωση

και τους μακροχρόνια διαμένοντες μετανάστες. Επιπρόσθετα, είχε περισσότερες προσδοκίες στο θέμα της κοινής διαχείρισης των συνόρων. Επίσης, σε ότι αφορά το ζήτημα της κατανομής των οικονομικών βαρών, το χρηματοδοτικό πλαίσιο της περιόδου 2004-2006 ήταν κατώτερο των ελληνικών προσδοκιών. Τα αποτελέσματα των θεμάτων μετανάστευσης και ασύλου δεν ικανοποίησαν την Ελληνική Προεδρία αναφορικά με την βαρύτητα που είχε δώσει σε αυτά.

3.5.7. Στρατηγική της Λισαβόνας

Είναι κοινά αντιληπτό ότι η Ελληνική Προεδρία γενικότερα συνέπεσε με μία δύσκολη περίοδο για την ευρωπαϊκή οικονομία, με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, τον κίνδυνο αποπληθωρισμού να ελλοχεύει, με χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα που υπονόμειαν την ευρωπαϊκή οικονομία και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος. Το παραπάνω κλίμα, σαφώς, ευνοούνταν από την ύφεση της αμερικανικής και της παγκόσμιας οικονομίας καθώς και την πολιτική αστάθεια που δημιουργούσε η κρίση στο Ιράκ. Έτσι, στόχος της Ελληνικής Προεδρίας αποτέλεσε η συμβολή στο καθορισμό ενός σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος που θα ενέπνεε εμπιστοσύνη στους ευρωπαίους πολίτες. Επομένως, η δράση της θα μπορούσε να αναλυθεί στη βάση των εξής επιμέρους αξόνων: (α) μακροοικονομικές πολιτικές διασφάλισης οικονομικού συντονισμού, ανάπτυξης και σταθερότητας, (β) προαγωγή επιχειρηματικότητας, ολοκλήρωση αγορών και διασύνδεση της Ευρώπης και (γ) απασχόληση και εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου με τους δύο τελευταίους άξονες να εμπεριέχουν τα βασικά θέματα της ατζέντας της Λισαβόνας και τον πρώτο να καθορίζει σε μακροσκοπικό επίπεδο τους μηχανισμούς και το πλαίσιο διαμόρφωσης και άσκησης οικονομικής πολιτικής στην Ε.Ε.

Συμπερασματικά, σε μακροοικονομικά θέματα άσκησης και διαχείρισης οικονομικής πολιτικής, οι σημαντικές εξελίξεις κατά την διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας συνοψίζονται στην απόφαση συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης ανάλογα με την οικονομία κάθε κράτους και στην αποδοχή νέων Γενικών Κατευθυντήριων Γραμμών Οικονομικών Πολιτικών που οριοθετούν το πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής στην Ε.Ε για τα επόμενα τρία χρόνια.

Ο δεύτερος άξονας δράσης της Ελληνικής Προεδρίας, που αποτελούνταν από την προώθηση της επιχειρηματικότητας, την ενοποίηση των αγορών και την διασύνδεση της Ευρώπης μέσω των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, επικοινωνιών και ενέργειας, υπήρξε εξίσου σημαντικό πεδίο δραστηριοποίησης της Προεδρίας. Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου επικεντρώθηκε γύρω από την συνεργασία των εταιρών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την βελτίωση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής δραστηριότητας. Παράλληλα, για την καταπολέμηση του ελλείμματος της επιχειρηματικότητας της Ε.Ε, η Ελληνική Προεδρία οργάνωσε στην Θεσσαλονίκη μια υπουργική διάσκεψη για τις μικρές

επιχειρήσεις. Στην διάσκεψη αυτή συζητήθηκαν μέτρα και προτάσεις για τις μικρές – μεσαίες επιχειρήσεις που είχαν νωρίτερα εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα το 2000, οριοθετώντας ορισμένους τομείς δράσεις για την ενίσχυση των επιχειρήσεων αυτών.

Μια δεύτερη πολύ σημαντικά εξέλιξη, που συνδέεται άμεσα με την προώθηση της επιχειρηματικότητας στον ευρωπαϊκό χώρο και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, ήταν και η συμφωνία ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς τεχνολογίας μέσω της καθιέρωσης Κοινοτικού Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας, που αποτέλεσε επίτευξη κοινής πολιτικής προσέγγισης. Το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έρχεται να συμπληρώσει και όχι να αντικαταστήσει τα εθνικά διπλώματα καθώς και το ευρωπαϊκό αντίστοιχο δίπλωμα.

Σε θέματα μεταφορών, εγκρίθηκε η δεύτερη δέσμη μέτρων για τους Σιδηροδρόμους, με τα οποία βελτιώθηκε το θεσμικό πλαίσιο εμπορευματικών μεταφορών μέσω σιδηροδρόμου. Οι πέντε Οδηγίες του πακέτου αυτού βελτίωσαν τη λειτουργικότητα του διευρωπαϊκού σιδηροδρομικού συστήματος, ενίσχυσαν την ασφάλεια των κοινοτικών σιδηροδρόμων και προγραμμάτισαν την απελευθέρωση των εμπορευματικών μεταφορών από την 1^η Ιανουαρίου 2006 και του καμποτάζ από την 1^η Ιανουαρίου 2008. Στις αερομεταφορές, η πιο σημαντική εξέλιξη αφορούσε τις εξωτερικές αεροπορικές σχέσεις της Ε.Ε.

Ο τομέας των θαλάσσιων μεταφορών έχριζε ιδιαίτερης προσοχής, δεδομένης της μεγάλης οικονομικής σημασίας που έχει για την Ελλάδα. Με γνώμονα την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την ανταγωνιστικότητα της ναυτιλίας, που είναι οι κεντρικοί άξονες της ελληνικής ναυτιλιακής πολιτικής γενικότερα, διαμορφώθηκαν και οι βασικές προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας στο θέμα των θαλάσσιων μεταφορών.

Συζητήσεις, προτάσεις και αποφάσεις γύρω από το θέμα της ενέργειας, ειδικότερα μετά την κρίση στο Ιράκ, αναδείκνυαν αναμφισβήτητα τη μεγάλη ενεργειακή εξάρτηση της Ε.Ε. Λογικό και επόμενο ήταν να αναζητηθούν τρόποι μείωσης της εξάρτησης αυτής. Η βασική εξέλιξη στο γενικότερο τομέα της ενέργειας ήταν η υιοθέτηση ενός πακέτου νομοθετικών μέτρων για την απελευθέρωση των αγορών ενέργειας της Ε.Ε., το οποίο αναμενόταν να δώσει τέλος στις ασυμμετρίες και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που παρατηρήθηκαν στις πρώτες διστακτικές προσπάθειες απελευθέρωσης. Η συμφωνία εξασφάλιζε πλήρες άνοιγμα των εμπορικών αγορών αερίου και ηλεκτρικού μέχρι το 2004 και άνοιγμα των εσωτερικών αγορών για τους καταναλωτές μέχρι το 2007.

3.7. Συγκρίνοντας τις ελληνικές προεδρίες

Μια Προεδρία συνήθως κρίνεται κατά κύριο λόγο στη βάση των αποτελεσμάτων που έχει να παρουσιάσει, με το φακό της δημοσιότητας να εστιάζεται συνήθως στα αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που σηματοδοτεί και τη λήξη της Προεδρίας. Με το σκεπτικό αυτό, ωστόσο, παραγνωρίζεται το έργο μιας Προεδρίας στη δρομολόγηση πολιτικών και αποφάσεων, οι οποίες πιστώνονται στις διάδοχες Προεδρίες. Βέβαια, αυτό λειτουργεί και αντιστρόφως, με μια Προεδρία να καρπώνεται την επιτυχία χωρίς πιθανόν να είναι η ίδια αυτή που έχει ξεπεράσει τους διαπραγματευτικούς σκοπέλους. Μέσα σε αυτό το σύστημα, βασικό συστατικό του οποίου είναι η συνέχεια, είναι δύσκολο να αποδώσει κανείς τα εύσημα εκεί που αρμόζουν. Επιπρόσθετα, η αποκλειστική ενασχόληση με τα αποτελέσματα της Προεδρίας δεν επιτρέπει τη συνεκτίμηση εξωτερικών ή εσωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επισημάνσεις, αξίζει να αναφερθούμε σε έναν συνολικό απολογισμό των Ελληνικών Προεδριών επισημαίνοντας τις ιδιαίτερες συνθήκες της καθεμίας. Η πρώτη Προεδρία σαφώς δεν διεκδικεί ιδιαίτερη επιτυχία, γεγονός που δεν εκπλήσσει αν αναλογιστεί κανείς τις συνθήκες υπό τις οποίες ασκήθηκε. Η απειρία και η απουσία τριβής αποτελούν κάποιο ελαφρυντικό, αλλά μόνες τους δεν επαρκούν για να δικαιολογήσουν αυτό το αποτέλεσμα, αφού έχουν υπάρξει περιπτώσεις όπου χώρες σε ανάλογες συνθήκες (Δανία, Ισπανία) επιτέλεσαν με επιτυχία την αποστολή αυτή. Πιο σημαντικοί παράγοντες ερμηνείας πρέπει να θεωρηθούν το εσωτερικό κλίμα αμφισβήτησης της Ε.Κ., το συνεπακόλουθο χαμηλό διαθέσιμο πολιτικό κεφάλαιο της χώρας και το μεγάλο ζήτημα του προϋπολογισμού που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η ελληνική πλευρά και που ξεπερνούσε κατά πολύ τις δυνατότητες της. Αντίθετα, η δεύτερη Προεδρία βρήκε μπροστά της μια πολύ πιο ευνοϊκή συγκυρία σε κοινοτικό επίπεδο, αλλά ταλανίστηκε από εσωτερικά προβλήματα. Μέσα σε αυτό το ευνοϊκό κλίμα πάντως πέτυχε την προώθηση συγκεκριμένων πρωτοβουλιών, όχι πρωτίστως λόγω των ιδίων ικανοτήτων της –αν και πρέπει να αναγνωριστεί η αξιοποίηση της προηγούμενης εμπειρίας- αλλά περισσότερο διότι αυτές οι κινήσεις τύγχαναν ευρείας αποδοχής. Η τρίτη Προεδρία, ασκήθηκε μέσα σε ένα κλίμα γενικής κρίσης, με την ελληνική πλευρά να θέλει να παρουσιάσει μια καλύτερη εικόνα στην Ευρώπη, αλλά να εγκλωβίζεται στη βαλκανική κρίση μειώνοντας έτσι την αξιοπιστία της. Παρ'όλα αυτά, πέτυχε την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη διεύρυνση και έθεσε σε σωστή βάση μια σειρά πτυχών της Λευκής Βίβλου. Αντίθετα, η τέταρτη Ελληνική Προεδρία έλαβε χώρα μέσα σε ένα καθαρά ευνοϊκότερο εξωτερικό και εσωτερικό κλίμα σε σχέση με τις τρεις προηγούμενες. Είχε πολύ καλή συνεργασία με τους Κοινοτικούς θεσμούς και η στάση των εταίρων απέναντι της αν και υπήρξε ελαφρώς επιφυλακτική στην αρχή, κατέληξε να είναι θετική στο τέλος παρατηρώντας την άριστη εκπλήρωση των βασικών της στόχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) είναι η διαδικασία που αποβλέπει στην εναρμόνιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών της Ένωσης, με στόχο την εφαρμογή ενιαίου νομίσματος, του ευρώ. Η ΟΝΕ υπήρξε το αντικείμενο μιας Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΔ) που πραγματοποιήθηκε στο Μάαστριχτ τον Δεκέμβριο του 1991.

4.1. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 1991 και υπογράφηκε στο Μάαστριχτ το 1992), γενικά ακολούθησε όσα περιλαμβάνονταν στο Σχέδιο Delors⁷, αν και ορισμένα σημεία τροποποιήθηκαν. Οι στόχοι της Συνθήκης σε σχέση με την ΟΝΕ ήταν:

- να ορίσει ένα ακριβές χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της ΟΝΕ, χωρισμένο σε τρία στάδια,
- να καθορίσει τους θεσμούς που θα διοικούν την νομισματική πολιτική και
- να ορίσει τις προϋποθέσεις οικονομικής πειθαρχίας (**τα κριτήρια σύγκλισης**), τις οποίες οι χώρες θα έπρεπε να εκπληρώσουν αν επιθυμούσαν να συμπεριληφθούν στην νομισματική ένωση.

Μπορούμε να διακρίνουμε ορισμένες ομοιότητες ανάμεσα σε όσα ορίστηκαν από αυτή την Συνθήκη σε σχέση με την ΟΝΕ και όσα ορίστηκαν από το Σχέδιο Werner⁸, καθώς και στις δύο περιπτώσεις υπήρχε ο ίδιος σκοπός, οικονομική και νομισματική ένωση, και επιπλέον και οι δύο όριζαν ότι η διαδικασία θα έπρεπε να επιτευχθεί σε τρία στάδια. Από την άλλη πλευρά όμως υπάρχουν σημαντικές διαφορές από το Σχέδιο Werner καθώς το σχέδιο αυτό δεν καθόρισε όρους εισαγωγής οι οποίοι να βασίζονται στην εκπλήρωση κριτηρίων σύγκλισης όπως όρισε το Μάαστριχτ. Ένα άλλο σημείο διαφοράς είναι το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της δημιουργίας και των δύο προτάσεων, ο βαθμός της Ευρωπαϊκής οικονομικής σύγκλισης

---

⁷ Μία έκθεση η οποία μελέτησε και πρότεινε τα βασικά στάδια τα οποία θα ήταν απαραίτητα για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Απρίλιο του 1989)

⁸ Μία έκθεση (1970), η οποία περιείχε ήδη όλα τα στοιχεία της μελλοντικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης τα οποία επρόκειτο να αποφασισθούν στο Μάαστριχτ

ήταν εντελώς διαφορετικός εξαιτίας της ύπαρξης και λειτουργίας της κοινής αγοράς τη χρονική στιγμή που υπεγράφη η Συνθήκη του Μάαστριχτ, γεγονός που ευνοούσε την επιτυχή έκβαση της ONE με την ενοποίηση των νομισμάτων.

4.2. Τα τρία στάδια για την ίδρυση της Ο.Ν.Ε. και οι κύριοι στόχοι τους

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), όπως αναφέραμε παραπάνω, προέβλεπε την ίδρυση οικονομικής και νομισματικής ένωσης στην Ευρώπη σε τρία στάδια:

Το **πρώτο στάδιο**, που διήρκεσε από τον Ιούλιο του 1990 έως την 31 Δεκεμβρίου 1993 είχε ως βασικούς στόχους:

- α)** να επιτύχει το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό οικονομικής σύγκλισης μέσω των σχεδίων σύγκλισης,
- β)** να οριστικοποιήσει την περίοδο μετάβασης, εξαλείφοντας τα τεχνικά, φυσικά, και δημοσιονομικά εμπόδια που καθυστερούσαν την καθολική της εξέλιξη και
- γ)** να εξαλείψει όλους τους τύπους εμποδίων στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Το **δεύτερο στάδιο**, που άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1994 και τελείωσε στις 31 Δεκεμβρίου 1998, προέβλεπε την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI), με κύριο καθήκον την προπαρασκευή της χάραξης και εφαρμογής της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ, ενώ άρχισαν να ισχύουν η απαγόρευση νομισματικής χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα και προνομιακής του πρόσβασης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης άρχισε να εφαρμόζεται διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης, με τη διατύπωση συστάσεων από το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας (ECOFIN) προς τα 15 κράτη μέλη, για μείωση του κρατικού ελλείμματος κάτω από 3% του ΑΕΠ και του δημόσιου χρέους κάτω από 60% του ΑΕΠ.

Το **τρίτο στάδιο** ξεκίνησε την 1 Ιανουαρίου 1999 και τελείωσε την 1^η Ιουλίου 2002. Με σημείο εκκίνησης, την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος (1/1/99), του ευρώ, από έντεκα χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υπέβαλαν αίτηση και πληρούσαν τα κριτήρια (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, και Φινλανδία), και με την ανάθεση της αρμοδιότητας για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη ευρώ στο Ευρωσύστημα. Η Ελλάδα υιοθέτησε το ευρώ από την 1 Ιανουαρίου 2001. Αυτό το στάδιο έμελλε να είναι η αποκορύφωση της διαδικασίας δημιουργίας της ONE και για την επίτευξη του σκοπού αυτού, έπρεπε να πραγματοποιηθούν οι παρακάτω στόχοι. Οι κύριοι στόχοι του σταδίου αυτού ήταν:

- α) αμετάκλητη σταθεροποίηση των ισοτιμιών,
- β) έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).
- γ) μεταφορά κυριαρχίας στην οικονομική πολιτική στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) από τις κεντρικές τράπεζες των 11 χωρών που προχώρησαν στην ΟΝΕ (επί του παρόντος 12 μαζί με την Ελλάδα),
- δ) εισαγωγή του κοινού νομίσματος, του Ευρώ και κατά συνέπεια κατάργηση των εθνικών νομισμάτων και
- ε) έναρξη του συστήματος πληρωμών TARGET (Διευρωπαϊκή Αυτοματοποιημένη Σε πραγματικό χρόνο Διευθέτηση Ταχείας Μεταβιβάσεως).

4.3. Οι προϋποθέσεις – τα κριτήρια σύγκλισης για την συμμετοχή στην Ο.Ν.Ε.

Η συμμετοχή των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νομισματική Ένωση προϋποθέτει την εκπλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης που προβλέπονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Συγκεκριμένα, η Συνθήκη απαιτούσε οι υποψήφιες χώρες να έχουν επιτύχει τα εξής:

- υψηλό βαθμό σταθερότητας τιμών, δηλαδή ο πληθωρισμός να μην υπερβαίνει περισσότερο από 1,5 εκατοστιαία μονάδα το μέσο όρο των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό
- να μην υπάρχει υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, δηλαδή έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ ή δημόσιο χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ, εκτός αν παρουσιάζεται σταθερή πτωτική τάση και προσεγγίζεται η τιμή αναφοράς (60%) με ικανοποιητικούς ρυθμούς
- αδιάλειπτη συμμετοχή του νομίσματος της χώρας επί δύο τουλάχιστον έτη πριν τη λήψη της απόφασης για την υιοθέτηση του ευρώ, χωρίς σημαντικές διαταραχές (υποτίμηση, κ.λπ.), στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (που συνέδεε τα νομίσματα των ευρωπαϊκών χωρών-μελών, περιορίζοντας τις διακυμάνσεις των μεταξύ τους συναλλαγματικών ισοτιμιών, και αντικαταστάθηκε από τον ΜΣΙ-2 στο τρίτο στάδιο)
- τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην υπερβαίνουν περισσότερο από 2 εκατοστιαίες μονάδες από το μέσο όρο των επιτοκίων των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό.
- Επιπλέον, η εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των Καταστατικών των εθνικών κεντρικών τραπεζών, έπρεπε να προσαρμοστεί σύμφωνα με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).

Η προσπάθεια της Ελλάδας για την ένταξή της στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ άρχισε το 1993 με την υποβολή του πρώτου Προγράμματος Σύγκλισης (ΠΣ). Στόχος του προγράμματος

ήταν η σταδιακή σταθεροποίηση της οικονομίας και η προσαρμογή των οικονομικών μεγεθών, έτσι ώστε να ικανοποιηθούν τα παραπάνω κριτήρια σύγκλισης που είχαν τεθεί με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Οι αποκλίσεις όμως που σημειώθηκαν κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του, κατέστησαν αναγκαία την κατάρτιση νέου ΠΣ για την περίοδο 1994-1999, το οποίο έθετε σαν στόχο την εξυγίανση της οικονομίας και τη σταδιακή προσαρμογή και σύγκλιση, για την ένταξη της χώρας στο τρίτο στάδιο της ONE.

Η υλοποίηση του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σύγκλισης προχώρησε με ταχύτατους ρυθμούς, με αποτέλεσμα να καταστεί δυνατή και επιτυχής η ένταξη της δραχμής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών στις 16-3-1998 (ΜΣΙ), με κεντρική ισοτιμία έναντι του ECU 357 δρχ. (και περιθώρια διακύμανσης +/- 15%).

Μετά την καθιέρωση του ευρώ - την 1/1/1999 - και τη δημιουργία του νέου Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ/2), η δραχμή εντάχθηκε στο μηχανισμό αυτό με ισοτιμία 353,109 δρχ έναντι του ευρώ (και περιθώρια διακύμανσης +/-15%). Η είσοδος της δραχμής στο ΜΣΙ και ΜΣΙ2 δημιούργησε ένα ευνοϊκό κλίμα για την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Η δραχμή έγινε λιγότερο ευάλωτη στις κερδοσκοπικές πιέσεις και στις χρηματοοικονομικές κρίσεις, ενισχύθηκε η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τέθηκαν οι βάσεις ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Τον Ιούνιο 1998 υποβλήθηκε το επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης 1998-2001. Η προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας προχωρούσε με ικανοποιητικούς ρυθμούς και από τα μέσα του 1999 ικανοποιούσε τα 4 από τα πέντε κριτήρια σύγκλισης που είχε θέσει η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Τον Δεκέμβριο 1999 υποβλήθηκε το επικαιροποιημένο ΠΣ 1999-2002, το οποίο εγκρίθηκε από το ECOFIN τον Ιανουάριο 2000. Με το πρόγραμμα αυτό διαμορφώθηκε το πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής με στόχο, αφενός μεν την ικανοποίηση όλων των κριτηρίων σύγκλισης, αφετέρου τη διατήρηση-βελτίωση των βασικών μακροοικονομικών δεικτών κατά την περίοδο μετά την ένταξη στην ONE.

Παράλληλα στις 17/1/2000 καθορίστηκε η νέα ισοτιμία της Δραχμής έναντι του ευρώ σε 340,750 δρχ. (με περιθώριο διακύμανσης +/- 15%), ενώ τον Φεβρουάριο 2000 ικανοποιήθηκε και το πέμπτο κριτήριο σύγκλισης, το ύψος του πληθωρισμού.

Στις 9/3/2000 η Ελληνική Κυβέρνηση υπέβαλε προς τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης την αίτηση για ένταξη της χώρας στο τρίτο στάδιο της ONE από την 1/1/2001. Το αίτημα εξετάστηκε τον Μάιο του 2001 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και είχαμε θετική γνωμοδότηση των οργάνων αυτών. Τέλος το Συμβούλιο Κορυφής που συνήλθε στις 19-20 Ιουνίου 2000 στη Σάντα Μαρία ντα Φείρα στην Πορτογαλία, υπήρξε ιστορικό γεγονός για την Ελλάδα αφού,

κατά τη διάρκεια των εργασιών του, εγκρίθηκε η είσοδος της χώρας μας από 1/1/2001 στη ζώνη του ευρώ.

4.4. «Ευρωνόμισμα» - η υλοποίηση

Από την 1η Ιανουαρίου του 1999, ορίστηκε ένα χρονοδιάγραμμα για την εισαγωγή του ευρώ, το οποίο έχει την ακόλουθη σειρά:

- Από την 1^η Ιανουαρίου έως την 31^η Δεκεμβρίου του 2001

α) Η ΕΚΤ διεξήγαγε τις λειτουργίες της στις συναλλαγματικές αγορές σε ευρώ.

β) Το ΕΣΚΤ σχεδίασε και εκτέλεσε την κοινή νομισματική πολιτική στην ζώνη του ευρώ.

γ) Το σύστημα πληρωμών TARGET και ο νέος συναλλαγματικός μηχανισμός τέθηκαν σε λειτουργία.

δ) Μετάβαση στο ευρώ των ενδοτραπεζικών και νομισματικών αγορών και των κεφαλαιαγορών.

ε) Συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των εθνικών νομισμάτων με σταθερές και μόνιμες τιμές.

στ) Απόδοση του μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου δημοσίου χρέους αποκλειστικά σε ευρώ.

ζ) Έλεγχος της συναλλαγματικής διαδικασίας στον τραπεζικό και οικονομικό τομέα.

η) Συνέχιση της μετάβασης στο ευρώ σε μεταβιβάσεις, επιταγές, πιστωτικές κάρτες, κ.τ.λ.

θ) Υποστήριξη σε όλους τους μη οικονομικούς τομείς για μη διαφανή, ασφαλή και σωστή μετάβαση.

Σε αυτή την περίοδο υπήρχε ένα στάδιο προ-κυκλοφορίας χαρτονομισμάτων και κερμάτων το οποίο ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2001.

- Από την 1^η Ιανουαρίου 2002 μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2002

α) Στάδιο **διπλής κυκλοφορίας** των νομισμάτων (ευρώ και διαφόρων εθνικών νομισμάτων)

β) Έναρξη απόσυρσης και αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων.

- **Από την 1^η Μαρτίου 2002** έληξε η νομική ισχύς της δραχμής και ξεκίνησε η αποκλειστική χρήση του ΕΥΡΩ (€).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

5.1. Η σύνδεση της ελληνικής με την κοινοτική περιφερειακή πολιτική

Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι με την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981, η Ελληνική περιφερειακή πολιτική συνδέεται πλέον με την περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας και αρχίζουν οι χρηματοδοτήσεις μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) μεγάλων δημοσίων επενδυτικών σχεδίων και των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ).

Τα ΜΟΠ καθιερώθηκαν προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις στις μεσογειακές περιοχές των κρατών μελών που θα προκαλούσε η 3^η διεύρυνση της Κοινότητας, με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

Τα ΜΟΠ έχουν ιδιαίτερη σημασία διότι για πρώτη φορά η Κοινότητα εφαρμόζει ιδιαίτερη πολιτική για τις μεσογειακές περιοχές, προσαρμοσμένη στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κοινωνικής και οικονομικής δομής του Ευρωπαϊκού Νότου. Επιπλέον, αναγνωρίζεται ότι αυτές οι περιοχές πλήττονται περισσότερο από τη διαδικασία ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής οικονομίας.

Το γεωγραφικό πεδίο των ΜΟΠ οριζόταν από τον Κανονισμό 2088/ 85 και περιλάμβανε το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας, κάποιες περιοχές της Γαλλίας και της Ιταλίας. Ως χρονικός ορίζοντας των ΜΟΠ ορίστηκε η περίοδος 1985-1990 και τα μέτρα για την επίτευξη των στόχων των ΜΟΠ ήταν τα εξής όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας: Μέτρα επίτευξης των ΜΟΠ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΜΟΠ
Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός της γεωργίας
Εκσυγχρονισμός της αλιείας
Ενίσχυση βιομηχανίας και βιοτεχνίας
Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού
Προαγωγή του τουρισμού, των υπηρεσιών και βελτίωση του τομέα μεταφορών

Πεδίο εφαρμογής των ΜΟΠ για τη χώρα μας καθορίστηκε το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας. Οι δράσεις τους κάλυπταν όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας

με έμφαση στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και αφορούν κυρίως παραγωγικές επενδύσεις και έργα υποδομής.

Από την Ελλάδα υποβλήθηκαν έξι περιφερειακά προγράμματα και ένα κλαδικό και εγκρίθηκαν από την Κοινότητα. Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι με το Νόμο 1682/87, που τροποποιεί το Νόμο 1262/82 εντάσσονται οι επενδύσεις στα ΜΟΠ. Οι τροποποιήσεις αφορούν στην αύξηση των ποσοστών επιχορήγησης κατά την περίοδο εφαρμογής των Ελληνικών ΜΟΠ, στον καθορισμό τομέων υψηλής ή μέσης προτεραιότητας και στην εντατικοποίηση των ενισχύσεων σε ειδικές επενδύσεις, όχι απαραίτητα άμεσα παραγωγικές (προστασία περιβάλλοντος, βιομηχανική και τεχνολογική έρευνα).

Η εφαρμογή των ΜΟΠ για την Ελλάδα παρουσίασε σημαντικά προβλήματα κυρίως από την έλλειψη ικανοποιητικής εμπειρίας των στελεχών της δημόσιας διοίκησης, την ανεπαρκή προετοιμασία στον τομέα των μελετών και την ανυπαρξία μηχανισμών διοίκησης έργων.

Με βάση τα προαναφερθέντα είναι εύλογο ότι η Ελληνική περιφερειακή πολιτική από εδώ και στο εξής ακολουθεί τις κατευθύνσεις που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Ένωσης και την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής πάντοτε σε άμεση συνάρτηση με την πορεία της χώρας προς την ΟΝΕ και προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

Είναι γεγονός ότι όποιες εξελίξεις αφορούν στην Κοινοτική περιφερειακή πολιτική επηρεάζουν άμεσα και τη διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής που ακολουθεί η χώρα μας σήμερα.

Αυτό συμβαίνει διότι οι χρηματικές ενισχύσεις που παρέχουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας και ιδιαίτερα το ΕΤΠΑ, καθώς επίσης και το Ταμείο Συνοχής αποτελούσαν και συνεχίζουν να αποτελούν την κύρια πηγή πόρων για την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και όλων των έργων που προβλέπονταν με βάση τα τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) και το επερχόμενο τέταρτο πακέτο που θα καλύψει την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013.

Σήμερα, στην μετά Μάαστριχ περίοδο η περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας εκφράζεται σε μεγάλο βαθμό για την Ελλάδα στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ). Το Πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης κάλυψε την περίοδο προγραμματισμού 1989 – 93, το Δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης την περίοδο 1994 – 99 και το Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης την περίοδο 2000-2006.

Η Ελληνική περιφερειακή πολιτική, σήμερα που βρισκόμαστε στη μετά Μάαστριχ περίοδο, ακολουθεί τις κατευθύνσεις της Κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής. Αυτό γίνεται προκειμένου να ενισχυθεί η συνοχή των Ευρωπαϊκών περιφερειών, να επιτευχθεί η σύγκλιση των οικονομιών και η ανταγωνιστικότητα στο εσωτερικό της Κοινότητας πάντοτε στο πλαίσιο της πορείας των κρατών - μελών προς την ολοκλήρωση της ΟΝΕ και της εσωτερικής αγοράς.

5.2. Έννοια και στόχοι των κοινοτικών πλαισίων στήριξης -Α' ΚΠΣ (1989-1993)

Όπως προαναφέρθηκε, με την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1986, δρομολογείται η πορεία των κρατών - μελών προς την ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει μεταξύ άλλων στην μείωση της καθυστέρησης της ανάπτυξης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών και περιφερειών της, στην προώθηση της ενδογενούς ανάπτυξης τους και της ισόρροπης ανάπτυξης στο σύνολο της. Έτσι, το Συμβούλιο, θέσπισε στις 24 Ιουνίου του 1988 τον Κανονισμό 2052/88 σχετικά με τις αποστολές των Ταμείων με Διαρθρωτική σκοπιμότητα, την αποτελεσματικότητα και τον συντονισμό των παρεμβάσεων των μεταξύ τους και με εκείνες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Ο Κανονισμός αυτός εισήγαγε την μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων του 1988 η οποία και εκφράστηκε με ένα χρηματοδοτικό πακέτο μέτρων εφαρμογής διαρθρωτικών παρεμβάσεων για την περίοδο προγραμματισμού 1989 -1993. Το πακέτο αυτό είναι γνωστό ως πακέτο Delors I ή Πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Α' ΚΠΣ).

Το σύνολο αυτών των παρεμβάσεων είχε τη μορφή δεσμευτικής προγραμματικής συμφωνίας και ήταν αποτέλεσμα της σύνδεσης της Κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής και εκείνης του κράτους - μέλους, που πραγματοποιήθηκε με τη διαδικασία των αρχών της συγκέντρωσης σε πέντε Στόχους προτεραιότητας, του προγραμματισμού, της εταιρικής σχέσης και της προσθετικότητας.

Προκειμένου να προωθηθεί η εφαρμογή της διαρθρωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίστηκαν σε πέντε περιοχές - Στόχους οι περιοχές που χρίζουν βοήθειας από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για την περίοδο 1989-1993.

Οι πέντε Στόχοι προτεραιότητας για τα τρία Διαρθρωτικά Ταμεία για την περίοδο προγραμματισμού 1989 - 1993 ήταν οι ακόλουθοι:⁹

Στόχος 1: Προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν χαμηλότερο ή πλησίαζε το 75% του Κοινοτικού μέσου όρου. Τα κύρια χρηματοδοτικά όργανα ήταν: το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Γεωργικό Ταμείο - Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ-Π), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).

Στόχος 2: Μετατροπή των περιοχών, μεθόριων περιοχών και τμημάτων περιοχών (συμπεριλαμβανομένων των λεκανών απασχόλησης και των αστικών κέντρων) που υπέφεραν σοβαρά από την παρακμή της βιομηχανίας. Το μέσο ποσοστό της βιομηχανικής απασχόλησης

⁹ Μούσης, Ν. (1997), Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική, εκδ. Παπαζήσης.

<p>έπρεπε να είναι υψηλότερο του κοινοτικού μέσου όρου. Τα κύρια χρηματοδοτικά όργανα ήταν το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, η ΕΤΕ και η ΕΚΑΧ.</p>
<p>Στόχος 3: Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των εκτεθειμένων στον κοινωνικό αποκλεισμό ατόμων και της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων. Τα κύρια χρηματοδοτικά όργανα ήταν το ΕΚΤ, η ΕΤΕ και η ΕΚΑΧ.</p>
<p>Στόχος 4: Διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων στις μεταβολές της βιομηχανίας και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής. Τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα αποτελούσαν το ΕΚΤ, η ΕΤΕ και η ΕΚΑΧ.</p>
<p>Στόχος 5α: Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών και των αλιευτικών διαρθρώσεων. Το κύριο όργανο που μπορούσε να παρέμβει ήταν το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο – Τμήμα Προσανατολισμού.</p>
<p>Στόχος 5β: Διευκόλυνση της διαρθρωτικής προσαρμογής των γεωργικών ζωνών. Τα κύρια χρηματοδοτικά όργανα ήταν το Γεωργικό Ταμείο- Τμήμα Προσανατολισμού, το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ, και η ΕΤΕ.</p>

Οι στόχοι 1, 2, 5β, είχαν περιφερειακό χαρακτήρα. Δηλαδή αφορούσαν μόνο ορισμένες περιοχές ή ορισμένα τμήματα επιλέξιμων περιοχών οι οποίες επιλέχτηκαν με βάση κριτήρια που προσδιόριζαν την αναπτυξιακή καθυστέρηση, το πρόβλημα της βιομηχανικής παρακμής και τέλος της χαμηλής παραγωγικότητας του γεωργικού τομέα. Στην κατηγορία των στόχων αυτών τα προγράμματα που καταρτίστηκαν ήταν περιφερειακά.

Αντίθετα, οι στόχοι 3, 4, και 5α κάλυπταν όλο το έδαφος της Κοινότητας και αφορούσαν σε συγκεκριμένα προβλήματα όπως η μακροχρόνια ανεργία, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ανεργία των νέων. Ας σημειωθεί ότι στην περίπτωση αυτή, τα προγράμματα που καταρτίστηκαν ήταν εθνικά.

Για τους στόχους 1 και 5β η επιλεξιμότητα των περιοχών ίσχυε για έξι χρόνια και τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης κάλυπταν την ίδια περίοδο. Αντίθετα, για τους στόχους 2 και 4 είχε σχεδιαστεί ένας προγραμματισμός σε δύο στάδια τριών ετών το καθένα.

Προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία του προγραμματισμού ακολουθήθηκε η διαδικασία από τα κράτη - μέλη της κατάρτισης και της υποβολής προς την Επιτροπή συγχρόνως των Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) και των Λειτουργικών Προγραμμάτων τα οποία και αποτελούσαν την πρώτη φάση προγραμματισμού για την υλοποίησή τους. Στην συνέχεια εξετάστηκαν από την Επιτροπή τα Σχέδια που είχαν υποβάλλει τα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη και εγκρίθηκαν τα ΚΠΣ. Τα τελευταία αποτέλεσαν συνέχεια του υποβληθέντος και εγκριθέντος από την Επιτροπή ΣΠΑ. Δηλαδή το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποτέλεσε μια σύμβαση που δέσμευε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις αρμόδιες εθνικές

και περιφερειακές αρχές σε σχέση με την τήρηση των προτεραιοτήτων, των μέσων πολιτικής που ακολουθήθηκαν, την διαχείριση των πόρων και την υλοποίηση των έργων.

Τα ΣΠΑ περιλάμβαναν την περιγραφή των βασικών προτεραιοτήτων που είχαν επιλεγεί από το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος για την περιφερειακή ανάπτυξη, των δράσεων που αναφέρονται σε αυτές και τη χρησιμοποίηση των παρεχόμενων Κοινοτικών μέσων. Τα σχέδια που αφορούσαν τους στόχους 1, 2, 5β περιλάμβαναν επίσης και μια εκτίμηση της κατάστασης του περιβάλλοντος και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων δράσεων καθώς και των μέτρων που προβλέπονταν για τη συμμετοχή των περιβαλλοντικών αρχών στην εκπόνηση και στην εκτέλεση των σχεδίων αυτών.

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποσκοπούσε στην προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειών εκείνων οι οποίες χαρακτηρίζονταν από αναπτυξιακή καθυστέρηση και άνηκαν στο Στόχο 1 των διαρθρωτικών παρεμβάσεων πάντοτε στο πλαίσιο της σύνδεσης των εθνικών με τις Κοινοτικές περιφερειακές πολιτικές, της προώθησης της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών, της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της ενδογενούς ανάπτυξης στο εσωτερικό της Κοινότητας.

Ο σκοπός του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης ήταν διττός:

Από την μια μεριά, προωθήθηκε η προσπάθεια μεταφοράς εισοδήματος στις αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες, δηλαδή στις περιφέρειες του Στόχου 1 και της αύξησης του μέσου επιπέδου διαβίωσης των πληθυσμού τους.

Από την άλλη μεριά, κύριο μέλημα υπήρξε η προώθηση της ανάπτυξης αυτών των περιφερειών μέσω της διενέργειας επενδύσεων για ενίσχυση των βασικών τους υποδομών, δηλαδή παρεμβάσεις σε θέματα κοινωνικοοικονομικής υποδομής, αξιοποίησης των τοπικών πλεονεκτημάτων της εκάστοτε περιοχής, προώθησης της αγροτικής, της αστικής και της τοπικής ανάπτυξης και τέλος αξιοποίησης και ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων. Η τελευταία επιδίωξη αποτέλεσε πολύ σημαντικό παράγοντα για την πιο αποδοτική λειτουργία και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της οικονομίας αφού δόθηκε έμφαση στη δημιουργία προγραμμάτων κατάρτισης και εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού.

Επομένως, διαπιστώνεται ότι το ΚΠΣ αποτέλεσε μέσο βελτίωσης των παραγωγικών δυνατοτήτων μιας οικονομίας και προσέλκυσης επενδύσεων. Ήταν ένα πρόγραμμα το οποίο θεωρήθηκε ως μέσο άσκησης παρεμβατικής και αναπτυξιακής πολιτικής και το οποίο θα συνέβαλλε στην πορεία των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών προς την ολοκλήρωση της ΟΝΕ, στη προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της ανταγωνιστικότητας και της σύγκλισης των οικονομιών.

Ο Πίνακας 1 που ακολουθεί περιλαμβάνει αναλυτικό κατάλογο των περιφερειών του Στόχου 1 προκειμένου να γίνει κατανοητό ποιες περιφέρειες κάλυπτε το Πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Πίνακας 1: Περιφέρειες του Στόχου 1

ΙΣΠΑΝΙΑ	Andalusia, Asturias, Castilla y Leon, Castilla – La Mancha, Ceuta Y Melilla, Comunidad Valenciana, Extremadura, Galicia, Canarias, Murcia
ΓΑΛΛΙΑ	Υπερπόντια εδάφη, Κορσική
ΕΛΛΑΔΑ	Το σύνολο της χώρας
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Το σύνολο της χώρας
ΙΤΑΛΙΑ	Abruzzi, Basilicata, Calabria, Campania, Molise, Puglia, Sardegna, Sicilia
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Το σύνολο της χώρας
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Βόρεια Ιρλανδία

Πηγή: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989-1993

Με τη βοήθεια του Πίνακα 1 παρατηρείται ότι το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης της περιόδου 1989 - 1993 αφορούσε επτά χώρες (Ισπανία, Ιρλανδία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο). Περιλαμβάνει το σύνολο της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας οι οποίες ήταν και οι μόνες χώρες που καλύπτονταν συνολικά από τις ευνοϊκές ρυθμίσεις του Στόχου 1. Αντίθετα, κάλυπτε και μεγάλα τμήματα από τις περιφέρειες της Ισπανίας, της Γαλλίας (Κορσική και Γαλλικά Υπερπόντια Εδάφη), της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (Βόρεια Ιρλανδία).

Κύρια χαρακτηριστικά των περιφερειών αυτών ήταν ότι κατέλαβαν μια απομακρυσμένη γεωγραφικά θέση στο νότιο και δυτικό μέρος της Κοινότητας και βρέθηκαν σε απόσταση από τα μεγάλα παραγωγικά και καταναλωτικά κέντρα γεγονός που σήμαινε δυσκολίες στην πρόσβαση τους στις αγορές και στις νέες τεχνολογίες. Χαρακτηριστικό ήταν ότι το ένα τέταρτο του πληθυσμού αυτών των περιοχών ζούσε σε νησιά εκ των οποίων τα περισσότερα ήταν πολύ μικρά (Ελληνικά Νησιά) ή πολύ απομακρυσμένα (Κανάρια Νησιά, Αζόρες, Μαδέρα, Γαλλικά Υπερπόντια Εδάφη). Στα τρία κράτη - μέλη των οποίων ο πληθυσμός καλυπτόταν τελείως από το Στόχο 1, συγκεντρώθηκε σε ένα ή δύο μεγάλα αστικά κέντρα το ένα τρίτο και καμιά φορά το μισό του συνόλου του πληθυσμού της χώρας . Για παράδειγμα, η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη στην Ελλάδα, το Δουβλίνο στην Ιρλανδία, η Λισαβόνα και το Πόρτο στην Πορτογαλία, Επιπλέον, οι περιφέρειες του Στόχου 1 χαρακτηρίζονταν από ανεπάρκεια στις βασικές τους υποδομές στους τομείς των μεταφορών της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών, με εξαίρεση το Ιταλικό Mezzogiorno. Επίσης, οι περιφέρειες του Στόχου 1 μαστίζονταν από υψηλή ανεργία και

διακρίνονταν για το χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής εξειδίκευσης του εργατικού τους δυναμικού.

Ο Πίνακας 2 που ακολουθεί δείχνει τα ποσοστά των κατά κεφαλήν ΑΕΠ των περιφερειών του Στόχου 1 κατά την περίοδο 1986 - 1988 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Κοινοτικό μέσο όρο, τα οποία και αποτέλεσαν ένα από τα βασικά κριτήρια για να καταρτιστεί το Α΄ ΚΠΣ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Ποσοστό των κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά κάτοικο για τις περιφέρειες του Στόχου 1 κατά την περίοδο 1986-1988

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (%)
ΕΛΛΑΔΑ	56,5%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	64,7%
ΒΟΡΕΙΑ ΙΡΛΑΝΔΙΑ	78,0%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	53,6%
ΝΟΤΙΑ ΙΤΑΛΙΑ	72,9%
ΝΟΤΙΑ ΙΣΠΑΝΙΑ	63,3%

Πηγή: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989 – 1993

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 2 παρατηρείται ότι οι ανισότητες των κατά κεφαλήν εισοδημάτων των παραπάνω χωρών παρουσίαζαν μια απόκλιση τόσο ως προς τα μεταξύ τους ποσοστά όσο και σε σχέση με τους αντίστοιχους Κοινοτικούς μέσους όρους. Η Ελλάδα κατά την περίοδο αυτή βρισκόταν σε άσχημη οικονομικά θέση.

5.3. Τα Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής οικονομίας κατά την έναρξη του Α΄ ΚΠΣ

Η θέση του πρωτογενή τομέα υπήρξε πολύ σημαντική στην αναπτυξιακή πορεία της Ελληνικής οικονομίας παρά το γεγονός ότι παρουσίασε μια πτωτική τάση. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή του στο ΑΕΠ κυμαινόταν σε ποσοστό 16,87% για το 1986 και στην απασχόληση σε ποσοστό 27,18% του ενεργού πληθυσμού. Ο τομέας αυτός είχε ανάγκη από ιδιαίτερη στήριξη αφού χαρακτηριζόταν από χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα και παρουσίαζε διαρθρωτικές ελλείψεις σε επίπεδο εκμεταλλεύσεων, ανθρώπινου δυναμικού και αξιοποίησης της παραγωγής. Η ανάπτυξη του γεωργικού τομέα μπορεί να είχε επιπτώσεις στη συνολική οικονομική ανάπτυξη καθώς και στην περιφερειακή ανάπτυξη. Η ανάπτυξη αυτή θα μπορούσε να είχε στηριχτεί στη καλύτερη χρησιμοποίηση του φυσικού πλούτου, την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των κλιματικών πλεονεκτημάτων της Ελλάδας και σε σωστά προσανατολισμένες επιλογές.

Ο δευτερογενής τομέας απασχόλησε το 26,81% του ενεργού πληθυσμού και συμμετείχε στο ΑΕΠ με ποσοστό 29,42% για το 1986. Χαρακτηριζόταν από την κυριαρχία των παραδοσιακών κλάδων, από ΜΜΕ, με προβλήματα σε ότι αφορά την εισαγωγή νέας τεχνολογίας και υιοθέτησης καινοτόμων μορφών παραγωγής. Υπήρχε ο κίνδυνος ότι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας θα οδηγούσε σε σοβαρά προβλήματα κατά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς αν δεν πραγματοποιούνταν ουσιαστικές βελτιώσεις.

Ο τριτογενής τομέας απασχόλησε το 46,1% του ενεργού πληθυσμού και αντιπροσώπευε το 53,71% του ΑΕΠ για το 1986, με μια σταθερή ανοδική τάση. Χαρακτηριζόταν από ανεπαρκή υποδομή, ανεπάρκεια του δημόσιου τομέα, παραδοσιακό τρόπο λειτουργίας τραπεζών και ασφαλιστικών εταιριών και ισχυρούς τους κλάδους του τουρισμού, του εμπορίου και των τραπεζών - ασφαλειών. Το ισχυρό τμήμα του ήταν ο τουρισμός που επωφελήθηκε από μια σπάνια πολιτιστική κληρονομιά και ιδιαίτερα ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες.

5.4. Οι άξονες προτεραιότητας του εθνικού σκέλους του Α΄ ΚΠΣ (1989-1993)

Το Α΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποτελούνταν από δύο μέρη:

- A) το εθνικό σκέλος που κάλυπτε παρεμβάσεις οι οποίες σχεδιάστηκαν σε εθνικό επίπεδο.
- B) το Περιφερειακό σκέλος το οποίο κάλυπτε τις παρεμβάσεις που αφορούν την ανάπτυξη των ιδιαίτερων δυνατοτήτων κάθε περιοχής.

5.4.1. Εθνικό σκέλος

Στο Εθνικό σκέλος ορίζονταν πέντε βασικοί άξονες ανάπτυξης¹⁰.

Άξονας 1 - Βελτίωση του επιπέδου της χώρας όσον αφορά τη βασική οικονομική υποδομή.

Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει έργα στις:

A) Μεταφορές

Στον τομέα των μεταφορών το πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο προέβλεπε:

Λειτουργικό πρόγραμμα «Μεγάλοι οδικοί άξονες» που αφορούσε την ολοκλήρωση του οδικού άξονα Αθήνα - Υλίκη και Αθήνα - Κόρινθος και άλλων μικρότερων παρεμβάσεων ενίσχυσης του οδικού δικτύου της χώρας.

Λειτουργικό πρόγραμμα «Σιδηρόδρομοι» το οποίο αφορούσε την εγκατάσταση διπλής σιδηροδρομικής στη διαδρομή Αθήνα - Θεσσαλονίκη καθώς και μικρότερου μεγέθους με σκοπό την μείωση του χρόνου διαδρομής, την αύξηση της ασφάλειας μεταφοράς και την προετοιμασία μελλοντικών επενδύσεων.

¹⁰ Υ.ΠΕ.ΘΟ Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ, 1989-1993

Το έργο «Μετρό Αθήνας» που προέβλεπε την ολοκλήρωση ενός τμήματος του δικτύου του μετρό και την χρηματοδότηση προπαρασκευαστικών μελετών για το μετρό της Θεσσαλονίκης.

Το έργο «Αεροδρόμιο των Σπάτων»

Β) Τηλεπικοινωνίες

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών είχε ενταχθεί πρόγραμμα το οποίο περιλάμβανε μέρος του πολυετούς προγράμματος του ΟΤΕ.

Γ) Ενέργεια

Στο ενεργειακό τομέα είχαν ενταχθεί τα παρακάτω προγράμματα:

Λειτουργικό πρόγραμμα ή μεγάλα έργα «Ηλεκτρισμός» το οποίο περιλάμβανε παρεμβάσεις όσον αφορά το σύστημα ελέγχου ηλεκτρικής ενέργειας, τα ηλεκτροστατικά φίλτρα του σταθμού Πτολεμαΐδας και έργα για τη σύνδεση της Κρήτης με υποθαλάσσιο καλώδιο.

Μεγάλο έργο «Φυσικό αέριο» το οποίο αφορά τις απαραίτητες εγκαταστάσεις για την εισαγωγή και κατανάλωση του φυσικού αερίου στην Ελλάδα.

Λειτουργικό πρόγραμμα «Αχελλώς» που περιλαμβάνει το σύνολο των έργων της Συκιάς και του τούνελ εκτροπής προς τη Θεσσαλία καθώς και το σταθμό του Πευκόφυτου.

Δ) Έρευνα και Τεχνολογία

Στον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας είχε προβλεφθεί ομώνυμο πολυτομιακό πρόγραμμα το οποίο περιλάμβανε μέρος του εθνικού προγράμματος για την έρευνα και τεχνολογία με στόχο την ανάπτυξη της στην Ελλάδα μέσω της δημιουργίας υποδομής, παροχής κινήτρων στους ερευνητές και σύνδεσης της έρευνας με την παραγωγή.

Ε) Περιβάλλον

Στα πλαίσια του Α ΚΠΣ εντάσσονταν και το λειτουργικό πρόγραμμα «Περιβάλλον» με δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Άξονας 2 - Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και αγροτική ανάπτυξη.

Ο άξονας αυτός περιλάμβανε το πολυταμιακό λειτουργικό πρόγραμμα «Ανάπτυξη και ενίσχυση των γεωργικών δομών» στο οποίο περιλαμβάνονται δράσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και ενίσχυση των γεωργικών δομών, στην ενθάρρυνση των νέων να στραφούν στη γεωργία, και στην προώθηση των εγγείων βελτιώσεων, συμπεριλαμβανομένων των αρδευτικών έργων.

Άξονας 3 - Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Στόχος του άξονα αυτού ήταν η υποβοήθηση της ανάπτυξης του παραγωγικού τομέα μέσω της βελτίωσης του τεχνικού και οικονομικού περιβάλλοντος των βιομηχανικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών, της ειδίκευσης των στελεχών και των εργατών, καθώς και της συγχρηματοδότησης ενός αποτελεσματικού καθεστώτος ενισχύσεων.

Στα πλαίσια του άξονα 3 λειτούργησε το πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών» όπου περιλαμβάνονταν το αναθεωρημένο καθεστώς ενισχύσεων προς τις βιομηχανίες και τις υπηρεσίες, τα μέτρα παροχής συμβουλών στις βιομηχανικές επιχειρήσεις, η δημιουργία ζωνών και τα μέτρα κατάρτισης εθνικής κλίμακας.

Άξονας 4 - Ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού.

Επιδιωκόμενος στόχος του άξονα αυτού ήταν η καλύτερη αξιοποίηση των τουριστικών δυνατοτήτων της χώρας μέσω της συγχρηματοδότησης ενός αποτελεσματικού καθεστώτος ενισχύσεων κυρίως υπέρ των μικρών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, έργων υποδομής, καθώς και μέσω της κατάλληλης επαγγελματικής κατάρτισης.

Άξονας 5 - Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Στόχος του εν λόγω εθνικού άξονα ήταν η δημιουργία υποδομών προκειμένου να ανταποκριθεί το κράτος στις ανάγκες επαγγελματικής κατάρτισης και ενίσχυσης για προσλήψεις, λόγω της ανάπτυξης και της αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας μέσα από την εφαρμογή των παρακάτω προγραμμάτων:

- «Βελτίωση των δομών κατάρτισης και εκπαίδευσης» το οποίο περιλάμβανε μέτρα για τη δημιουργία και βελτίωση των απαραίτητων υποδομών και του εξοπλισμού επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης.
- «Πολυτομεακές πολυαξονικές και διαπεριφερειακές ενέργειες κατάρτισης, συνδεδεμένες με τους λοιπούς άξονες» το οποίο περιλάμβανε ειδικές ενέργειες κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού.»
- «Ειδικά μέτρα κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης» με προγράμματα κατάρτισης: στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, στον τομέα της υγείας, προγράμματα απασχόλησης για την εξυπηρέτηση συλλογικών αναγκών, καθώς και προγράμματα που συνδέονταν άμεσα με τους αναπτυξιακούς άξονες.

5.4.2. Περιφερειακό σκέλος

Το περιφερειακό σκέλος του Α ΚΠΣ κάλυπτε κατά κύριο λόγο τις κοινοτικές παρεμβάσεις που στόχευαν στην ανάπτυξη του ιδιαίτερου δυναμικού κάθε περιφέρειας. Για κάθε περιφέρεια είχε σχεδιαστεί ένα «Περιφερειακό πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα» το

οποίο περιλάμβανε τρία υποπρογράμματα (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και ΕΓΤΠΕ) εκμεταλλεζόμενο τη συνεργεία των μέτρων και των ενεργειών των διαφόρων ταμείων. Ειδικότερα για κάθε περιφέρεια προβλέπονταν¹¹:

1) Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Επίκεντρο του υποπρογράμματος του ΕΚΤ ήταν η επαγγελματική κατάρτιση για την αναζωογόνηση των συνεταιρισμών και για την εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού στη βιομηχανία γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής.

Το υποπρόγραμμα του ΕΤΠΑ στόχευε στη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών της περιφέρειας, στη λήψη μέτρων για την αξιοποίηση των παράκτιων περιοχών, στη βελτίωση των δικτύων αποχέτευσης και υδροδότησης.

Το υποπρόγραμμα ΕΓΤΠΕ στόχευε στην ανάπτυξη αρδευτικών έργων μικρής κλίμακας στη γεωργία, τα δάση, αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, στην προστασία του περιβάλλοντος, ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων καθώς και στην αποκατάσταση των ζημιών που προήλθαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

2) Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Στα πλαίσια του υποπρογράμματος ΕΚΤ προβλέπονταν μέτρα υπέρ των εργαζόμενων στις ΜΜΕ, ιδίως στον τομέα των νέων τεχνολογιών, του τουρισμού, της γεωργίας και της ενέργειας.

Το ΕΤΠΑ αφορούσε ιδίως μέτρα για την βελτίωση των μεταφορικών υποδομών της περιφέρειας, την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής, πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, σε έργα υδροδότησης και βελτίωσης του αποχετευτικού δικτύου της Θεσσαλονίκης, στην υποστήριξη των ΜΜΕ.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ δόθηκε προτεραιότητα στα δάση, τη μελισσοκομία, την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, την προστασία του περιβάλλοντος, στη δημιουργία αρδευτικών έργων μικρής κλίμακας και στην αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

3) Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Στα πλαίσια του υποπρογράμματος ΕΚΤ και των μέτρων επαγγελματικής κατάρτισης δόθηκε έμφαση στον πρωτογενή τομέα, στην ανάπτυξη των ΜΜΕ και των συνεταιρισμών.

Το ΕΤΠΑ προώθησε δράσεις σε έργα υποδομής για την ενίσχυση της παραγωγής γούνας στην Καστοριά, στην αξιοποίηση των κοιτασμάτων λιγνίτη και άλλων μεταλλευμάτων, στην δημιουργία δικτύου τηλεθέρμανσης για τις πόλεις Κοζάνη, Αμύνταιο και Πτολεμαΐδα, σε έργα κοινωνικής και εκπαιδευτικής υποδομής.

¹¹ Υ.Π.Ε.ΘΟ, Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ, 1989-1993, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Στο υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ προβλέπονταν ενέργειες για την αξιοποίηση φυσικών, δασικών πόρων και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

4) Περιφέρεια Ηπείρου

Το υποπρόγραμμα ΕΚΤ είχε ως επίκεντρο του τα μέτρα κατάρτισης στο γεωργικό τομέα, την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια καθώς και μέτρα για την ανάπτυξη των ΜΜΕ, των συνεταιρισμών και την προώθηση της χρήσης νέων τεχνολογιών σε ποικίλους τομείς.

Το υποπρόγραμμα ΕΤΠΑ περιλάμβανε παρεμβάσεις που σχετίζονται με την οργάνωση της υποδομής προώθησης του δυναμικού της περιφερειακής βιομηχανίας, με την ανάπτυξη κοινών υπηρεσιών που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες πολυάριθμων βιοτεχνικών επιχειρήσεων, με την δημιουργία και την οργάνωση κέντρου παραδοσιακής βιοτεχνίας.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ προβλέπονταν δράσεις που σχετίζονται με τα δάση, την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

5) Περιφέρεια Θεσσαλίας

Το υποπρόγραμμα ΕΚΤ περιλάμβανε μέτρα κατάρτισης με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών προϊόντων, της ανάπτυξης του τουρισμού, της προστασίας του περιβάλλοντος και της αξιοποίησης του ενδογενούς δυναμικού.

Το υποπρόγραμμα ΕΤΠΑ περιλάμβανε έργα οδικής υποδομής, υδροδότησης, αποχέτευσης, κοινωνικής και εκπαιδευτικής υποδομής καθώς και μέτρα υπέρ των ΜΜΕ και της ενίσχυσης του τουριστικού τομέα.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ προβλέπονταν δράσεις για την ισόρροπη και ελεγχόμενη ανάπτυξη της γεωργίας, την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, για μικρής κλίμακας αρδευτικά έργα, την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

6) Περιφέρεια Ιονίων νησιών

Στο πλαίσιο του υποπρογράμματος ΕΚΤ υλοποιήθηκαν μέτρα κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού.

Στα πλαίσια του υποπρογράμματος ΕΤΠΑ περιλαμβάνονταν παρεμβάσεις που σχετίζονταν με τη προστασία του περιβάλλοντος στις περιοχές συγκέντρωσης του αστικού πληθυσμού, με την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανάπτυξη έργων υποδομής.

Στο επίκεντρο του υποπρογράμματος του ΕΓΤΠΕ περιλαμβάνονται μέτρα που σχετίζονται με την προστασία των φυσικών πόρων και αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

7) Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Το υποπρόγραμμα ΕΚΤ αφορούσε την επαγγελματική και ειδική τεχνική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού και την καθιέρωση νέων τεχνολογιών και μεθόδων σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΤΠΑ συμπεριληφθήκαν δράσεις κυρίως στους τομείς της ενίσχυσης των υποδομών, της βελτίωσης των μεταφορικών υποδομών και των τουριστικών πόρων.

Το υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ αφορούσε μικρής κλίμακας αρδευτικά έργα, έργα εκσυγχρονισμού των καλλιεργητικών μεθόδων, προστασίας του περιβάλλοντος, αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

8) Περιφέρεια Στερεά Ελλάδας

Το υποπρόγραμμα ΕΚΤ αφορούσε κυρίως την ανάπτυξη και τον εξορθολογισμό του πρωτογενούς τομέα, στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και στην προώθηση του τουρισμού.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΤΠΑ δόθηκε βάρος σε μέτρα για τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης, υπέρ των ΜΜΕ, βελτίωσης των βασικών υποδομών.

Το υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ αφορούσε κυρίως την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

9) Περιφέρεια Αττικής

Το υποπρόγραμμα ΕΚΤ έδινε προτεραιότητα κυρίως στην επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση και την ανάπτυξη των ΜΜΕ.

Στα πλαίσια του προγράμματος ΕΤΠΑ δόθηκε προτεραιότητα σε μέτρα μείωσης της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και στην βελτίωση της υποδομής υποβαθμισμένων περιοχών της Δυτικής Αττικής και τμημάτων του Πειραιά.

Το υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ αφορούσε κυρίως την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από πυρκαγιές το 1988.

10) Περιφέρεια Πελοποννήσου

Το υποπρόγραμμα ΕΚΤ έδωσε βάρος στην επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση, στην καθιέρωση νέων τεχνολογιών και μεθόδων στους τομείς της αλιείας, των ΜΜΕ και του αγροτουρισμού.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΤΠΑ συμπεριλήφθησαν δράσεις κυρίως στους τομείς της ενίσχυσης των υποδομών, της βελτίωσης των μεταφορικών υποδομών και των τουριστικών πόρων.

Το υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ αφορούσε κυρίως την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από πυρκαγιές το 1988.

11) Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Το υποπρόγραμμα του ΕΚΤ προέβλεπε κυρίως ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης που αποβλέπουν στην ανάπτυξη του τουρισμού στις ιαματικές πηγές, στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, της βιοτεχνίας και του αγροτουρισμού.

Το υποπρόγραμμα ΕΤΠΑ αφορούσε κυρίως τη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, τη βελτίωση παροχής ύδατος και αποχετεύσεων, τη δημιουργία κοινωνικών και εκπαιδευτικών υποδομών, την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την παροχή υπηρεσιών στις τοπικές ΜΜΕ.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ προβλέπονταν ενέργειες για την αξιοποίηση φυσικών, δασικών πόρων και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

12) Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Το υποπρόγραμμα του ΕΚΤ προέβλεπε ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης και απέβλεπε στην βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών, του τουρισμού στις ιαματικές πηγές, του αγροτουρισμού και της βιοτεχνίας.

Το υποπρόγραμμα ΕΤΠΑ περιλάμβανε έργα οδικής υποδομής, υδροδότησης, αποχέτευσης, κοινωνικής και εκπαιδευτικής υποδομής καθώς και μέτρα υπέρ των ΜΜΕ και της ενίσχυσης του τουριστικού τομέα.

Στο υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ προβλέπονταν ενέργειες για την αξιοποίηση φυσικών, δασικών πόρων και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές το 1988.

13) Περιφέρεια Κρήτης

Το υποπρόγραμμα του ΕΚΤ αφορούσε κυρίως ενέργειες για τη γεωργική αναδιάρθρωση, την τοπική ανάπτυξη υπέρ των ΜΜΕ και τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών.

Το υποπρόγραμμα ΕΤΠΑ αφορούσε κυρίως τη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, την προστασία του περιβάλλοντος, την οργάνωση της αστικής χωροθέτησης, την αξιοποίηση και την ανάπτυξη του μηχανισμού έρευνας σε περιφερειακό επίπεδο.

Το υποπρόγραμμα του ΕΓΤΠΕ περιλάμβανε ενέργειες ενίσχυσης των τεχνικών διαρθρώσεων στήριξης, προστασίας του περιβάλλοντος, μικρής κλίμακας αρδευτικά έργα και αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από τις φυσικές καταστροφές του 1988.

5.4.3. Χρηματοδότηση — Κατανομή πόρων

Συμπερασματικά οι κεντρικοί στόχοι των παρεμβάσεων του πρώτου κοινοτικού πλαισίου στήριξης ήταν :

α) Εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών: Βελτίωση του δικτύου μεταφορών, κατασκευή του μετρό της Αθήνας, βελτίωση των τηλεπικοινωνιών και του δικτύου της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, κατασκευή των εγκαταστάσεων, διανομής του φυσικού αερίου, εκτροπή του ποταμού Αχελώου κ.ά.

β) Ανάπτυξη της γεωργίας με την προώθηση διαρθρωτικών μεταβολών.

γ) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων: Οικονομικός και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των βιομηχανικών επιχειρήσεων, επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων και ανέργων, παροχή κινήτρων για την προώθηση επενδύσεων, ενίσχυση της βιομηχανικής υποδομής κ.α.

δ) Ενίσχυση του κλάδου του τουρισμού: Βελτίωση της τουριστικής υποδομής, κατάρτιση εργαζομένων, κίνητρα στις τουριστικές επιχειρήσεις κ.α.

ε) Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού: Ενίσχυση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, βελτίωση της εκπαιδευτικής υποδομής κ.α.

στ) Μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων: Βελτίωση των υποδομών των περιφερειών και ενίσχυση προγραμμάτων για τη δημιουργία συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης.

Το συνολικό ποσό που διατέθηκε για την εφαρμογή του Α' ΚΓΠΣ είναι 15.500.000.000 Ecu σε τιμές 1989. Η ποσοστιαία κατανομή του ποσού αυτού στις έξι προτεραιότητες στόχους έχει ως εξής:

ΑΞΟΝΕΣ Α' ΚΠΣ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ
Βελτίωση βασικών υποδομών	28,8%
Ανάπτυξη πρωτογενούς τομέα	6,1%
Ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων	3,8%
Ισόρροπη ανάπτυξη τουρισμού	0,8%
Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	10,2%
Περιφερειακή (ενδογενής) ανάπτυξη	50,3%

5.4.4. Επιπτώσεις

Το αναπτυξιακό αποτέλεσμα των παρεμβάσεων αυτών είναι πολύ σημαντικό. Ειδικότερα στο τέλος του 1993 οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις είχαν ως εξής¹²:

¹² Υ.Π.Ε.ΘΟ, Β' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ, 1994-1999

Μέση ετήσια, συμβολή στην αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,65% (αποκλειστικά σε σχέση με την κοινοτική ενίσχυση) ή κατά 4,47% (σε σχέση με το συνολικό κόστος του προγράμματος) Δημιουργία 50000 θέσεων απασχόλησης

συγχρηματοδοτήσεις των συνολικών δημοσίων επενδύσεων κατά 70%.

Συμμετοχή κατά 20% στις συνολικές μικτές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της Ελληνικής οικονομίας.

Παρά ταύτα η ελληνική οικονομία παρουσίαζε σημάδια έντονης οικονομικής αστάθειας η οποία δυσκόλευε την αναπτυξιακή διαδικασία. Ειδικότερα:

- Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ έφθανε το 13.8%.
- Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ έφθανε το 111.6%.
- Το κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς, εκφρασμένο σύμφωνα με την ισοτιμία των αγοραστικών δυνάμεων του 1993, ανέρχονταν για την Ελλάδα στο 64% περίπου του μέσου όρου των 15 χωρών μελών της Ε.Ε.

Οι εμφανέστερες αναπτυξιακές επιπτώσεις του Α' ΚΠΣ ήταν στο τομέα των βασικών υποδομών - έναν τομέα στον οποίο η χώρα είχε τεράστιες ελλείψεις - αλλά στηρίχθηκαν και οι άλλες στρατηγικές επιλογές: έναρξη της εκτέλεσης ορισμένων πολύ μεγάλων για τα ελληνικά δεδομένα έργων υποδομής μεγάλης εθνικής σημασίας (αυτοκινητόδρομοι Αθηνών - Θεσσαλονίκης και Αθηνών - Κορίνθου, εισαγωγή και δίκτυο φυσικού αερίου, κ.α.), βασικές υποδομές στις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας (οδικά δίκτυα, ύδρευση, αποχέτευση, επεξεργασία αποβλήτων, κ.λ.π.), ανάπτυξη του ενδογενούς περιφερειακού δυναμικού, σχετική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, ενίσχυση έρευνας και τεχνολογίας, επαγγελματική κατάρτιση, κ.λ.π.

Υπήρξαν επίσης τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και σε ορισμένες περιπτώσεις, δόθηκαν κίνητρα για έρευνα και τεχνολογία (π.χ. στη Θεσσαλονίκη και στο Ηράκλειο) και δημιουργήθηκαν νέες υπηρεσίες ενίσχυσης των ΜΜΕ (π.χ. στην Πάτρα). Πρέπει να τονίσουμε ότι τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τα οποία συνέβαλαν σημαντικά στη γενική αναβάθμιση των υποδομών και στήριξαν καθοριστικά τις ΜΜΕ και την τοπική και αγροτική ανάπτυξη, ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο του πρώτου ΚΠΣ.

Όσον αφορά τη βιομηχανία, το καθεστώς ενισχύσεων που τέθηκε σε εφαρμογή δεν είχε τις αναμενόμενες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και δεν συνέβαλε στην απλούστευση των περίπλοκων διαδικασιών που αντιμετώπιζαν οι υποψήφιοι επενδυτές.

Σημαντικά κεφάλαια διατέθηκαν για την επαγγελματική κατάρτιση και συνέβαλαν σημαντικά προς όφελος του ανθρώπινου δυναμικού. Όμως η ποιότητα της κατάρτισης ήταν συχνά ανεπαρκής και δεν ανταποκρινόταν σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες των επιχειρήσεων και της αγοράς εργασίας.

Οι έξι βασικές προτεραιότητες του πρώτου ΚΠΣ ανταποκρίνονταν αναμφίβολα στις αναπτυξιακές ανάγκες της Ελλάδας, όπως αυτές εκτιμήθηκαν κατά την έγκριση του. Παρά τις

επίμονες προσπάθειες που κατέλαβαν, τόσο η Ελληνική όσο και η Κοινοτική πλευρά, η αποτελεσματικότητα των επενδύσεων αυτών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έφθασε τα επιθυμητά επίπεδα. Εμπόδιο στάθηκαν τα διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας, οι αδυναμίες της δημόσιας διοίκησης, η έλλειψη προηγούμενης εμπειρίας στον τομέα κατάρτισης και διαχείρισης σύνθετων προγραμμάτων και μεγάλων έργων, η έλλειψη της κατάλληλης βιομηχανικής στρατηγικής που θα ήταν ικανή να διασφαλίσει την προσέλκυση πρόσθετων επενδυτικών κονδυλίων, κ.λ.π.

5.5. Το δεύτερο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (1994-1999)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε ότι οι βασικές αρχές της μεταρρύθμισης του 1988 ήταν σωστές και ότι έπρεπε να συνεχίσουν να διέπουν τη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων. Την ίδια περίοδο έγινε και η υιοθέτηση των προτάσεων της Επιτροπής για ορισμένες αλλαγές προκειμένου οι διαρθρωτικές πολιτικές να εξυπηρετήσουν νέες προτεραιότητες πολιτικής, ιδιαίτερα στο κοινωνικό πεδίο και να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των περιφερειών της Κοινότητας.

Έτσι, αποφασίστηκε να γίνουν κάποιες τροποποιήσεις στους κανονισμούς τις οποίες και ανέλαβε ο J. Delors. Δηλαδή πρόκειται για την παρουσίαση κάποιων προτάσεων οι οποίες είναι γνωστές ως δεύτερο πακέτο Delors ή Δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Β΄ ΚΠΣ).

5.5.1. Τα κύρια χαρακτηριστικά της Ελληνικής οικονομίας κατά την έναρξη του Δεύτερου ΚΠΣ

Σε σχέση με τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας παρατηρήθηκαν τα εξής: Το κατά κεφαλήν προϊόν της Ελλάδας έφτασε την περίοδο εκείνη στο 49% του Κοινοτικού μέσου όρου. Στο παρελθόν, η Ελλάδα παρά το γεγονός ότι βρισκόταν σε χαμηλότερο επίπεδο από το αντίστοιχο κατά κεφαλήν προϊόν της Κοινότητας, είχε ρυθμούς ανάπτυξης που της επέτρεπαν να καλύψει αυτό το κενό. Το 1980, η αναπτυξιακή διαδικασία αντιστράφηκε και το Ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξανόταν μόνο κατά ένα 1% ετησίως, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από το 1,8% του Κοινοτικού.

Οι κύριοι παράγοντες που συνέτειναν στην μείωση της αναπτυξιακής πορείας της Ελληνικής οικονομίας είναι η πτώση του ρυθμού των επενδύσεων, η ανεπάρκεια της χώρας σε υποδομές, η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και υιοθέτησης νέων τεχνολογιών και καινοτόμων μεθόδων παραγωγής.

Αυτά, σε συνδυασμό με τους αργούς ρυθμούς εκσυγχρονισμού των θεσμών συνέβαλλαν στην επιδείνωση του προβλήματος με άμεσο αποτέλεσμα η Ελλάδα να μην είναι σε θέση να αντιμετωπίσει επαρκώς τις δύο πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970, το

άνοιγμα των αγορών, την Ευρωπαϊκή πρόκληση και την πορεία προς την ολοκλήρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και την εκπλήρωση των κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχ.

5.6. Οι άξονες παρέμβασης του εθνικού σκέλους του Β΄ ΚΠΣ

5.6.1. Βασικοί στόχοι και άξονες προτεραιότητας.

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης 1994-1999 για τις περιφέρειες των χωρών-μελών του Στόχου 1 (Πορτογαλία, Ιταλία - Μεσοτζίορνο, Ιρλανδία, Ελλάδα) αρχίζουν με μια περιγραφή των οικονομικών, κοινωνικών, και περιβαλλοντικών προβλημάτων των περιφερειών στις οποίες εστιάζονται οι δράσεις τους. Κάθε χώρα ακολουθεί μεν τις βασικές κατευθύνσεις αλλά όπως προκύπτει από τα αντίστοιχα προγράμματα, η σημασία που αποδίδεται στους τομείς παρέμβασης δεν είναι αναγκαστικά η ίδια μεταξύ των χωρών.

Στο Ελληνικό Β΄ ΚΠΣ επισημαίνονται ορισμένα βασικά εμπόδια για την οικονομική ανάπτυξη, για τα οποία υποστηρίζεται ότι απαιτείται η κοινοτική υποστήριξη. Αυτά μπορούν να συνοψισθούν¹³:

Στο υψηλό επίπεδο του δημόσιου ελλείμματος και των πραγματικών επιτοκίων, καθώς θεωρούνται ότι μειώνουν τις δυνατότητες επενδύσεων στο σύστημα παραγωγής.

- Στις ασθενείς επιδόσεις των κυριότερων οικονομικών τομέων, ιδίως της βιομηχανίας και της γεωργίας.
- Στη σχετική ανεπάρκεια της τεχνικής υποδομής.
- Στο χαμηλό επίπεδο της εκπαίδευσης και κατάρτισης του ενεργού πληθυσμού.
- Στη χαμηλή αποδοτικότητα του Δημόσιου Τομέα.
- Στην απομακρυσμένη γεωγραφική θέση της χώρας στη κοινότητα.
- και στις σημαντικές ελλείψεις ισορροπίας μεταξύ των οικονομιών των ελληνικών περιφερειών και στη γεωγραφική τους διασπορά.

Με βάση αυτά στο δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης δόθηκε βάρος σε τέσσερις τομείς ζωτικής σημασίας:

- Στην ανάγκη να πραγματοποιηθούν μεγάλες επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής.
- Στη ριζική αναθεώρηση της βιομηχανικής στρατηγικής.
- Στους μηχανισμούς για τη βελτίωση της ποιότητας των ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης.

¹³ Υ.Π.Ε.ΘΟ, Β΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ, 1994-1999

- Σε μια νέα προσέγγιση στον δημόσιο τομέα σε θέματα διαχείρισης.

5.6.2. Εθνικό Σκέλος

Οι στόχοι του δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης εκφράζονται με πέντε αναπτυξιακούς άξονες:

Άξονας 1 – Μείωση του βαθμού περιφερειακότητας και προώθηση της εσωτερικής συνοχής μέσω της ανάπτυξης των μεγάλων δικτύων υποδομής.

Ο άξονας αυτός περιλάμβανε έργα για τη βελτίωση του οδικού δικτύου, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των λιμένων, την αναβάθμιση των σιδηροδρόμων και των αεροδρομίων, τα κυριότερα είναι:

- Η ολοκλήρωση της οδικής σύνδεσης μεταξύ Πάτρας, Αθηνών και Θεσσαλονίκης (ο άξονας «ΠΑΘΕ») και ειδικότερα του τμήματος Αθηνών - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων, με εξαίρεση το τμήμα Αγ. Κωνσταντίνος - Καμένα Βούρλα και το τμήμα των Τεμπών.
- Η κατασκευή της ζεύξης Ρίου-Αντιρρίου.
- Η αναβάθμιση σημαντικού αριθμού τμημάτων του Βόρειου οδικού άξονα Κρήτης.
- Η κατασκευή του άξονα Τρίπολη - Καλαμάτα.
- Η κατασκευή των νέων λιμανιών Πάτρας και Ηγουμενίτσας, η αναβάθμιση και επέκταση των εμπορικών λιμένων Αλεξανδρούπολης, Βόλου και Καβάλας.
- Η αναβάθμιση και επέκταση ενός αριθμού κύριων λιμένων ακτοπλοΐας.
- Η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής γραμμής Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Ειδομένη.
- Η ανανέωση του τροχαίου υλικού με την προμήθεια συρμών intercitiy και ντηζελαμαξών.
- Η κατασκευή του νέου αερολιμένα στα Σπάτα.
- Η ολοκλήρωση της κατασκευής των δύο νέων γραμμών του Μετρό της Αθήνας.
- Η κατασκευή της πρώτης γραμμής του Μετρό της Θεσσαλονίκης

Άξονας 2 - Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει έργα για την αστική ανάπτυξη, την υγεία και κοινωνική πρόνοια, τον πολιτισμό και το περιβάλλον.

Ειδικότερα για τον τομέα της υγείας, το Β' ΚΠΣ στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος «Υγεία - Πρόνοια» στόχευε στην:

- Δημιουργία αυτοδύναμων υγειονομικά περιφερειών.
- Διασφάλιση της δημόσια υγείας.
- Βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των Υπηρεσιών Υγείας.

- Βελτίωση του επιπέδου της κοινωνικής προστασίας των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.
- Άμβλυνση των περιφερειακών και κοινωνικών ανισοτήτων και η κοινωνική - οικονομική συνοχή, μέσω κυρίως της αποκέντρωσης των προνομιακών υπηρεσιών.
- Η ενίσχυση του εθελοντισμού και της εταιρικής σχέσης μεταξύ κεντρικής διοίκησης, τοπικών φορέων και κοινωνικών εταίρων.
- Αντιμετώπιση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας των ομάδων στόχων.
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του προνοιακού συστήματος σε θέματα οργάνωσης, διαχείρισης και συντονισμού δραστηριοτήτων.

Στο τομέα του **πολιτισμού** τέθηκαν οι παρακάτω στόχοι:

- Προστασία, συντήρηση, ανάδειξη και αξιοποίηση των μνημείων.
- Ενίσχυση και αναβάθμιση της πολιτιστικής υποδομής, ώστε να υποστηριχθεί η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία.
- Δημιουργία πολιτιστικών θεσμών που αποσαφηνίζουν την πολιτιστική ταυτότητα της χώρας και συμμετέχουν στη δημιουργία τουριστικής ζήτησης.
- Διάδοση και προβολή στο εξωτερικό του αρχαίου, βυζαντινού και νεότερου ελληνικού πολιτισμού και της σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας.
- Αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών.
- Διάθεση πόρων σε μειονεκτούσες περιοχές που διαθέτουν πολιτιστικό υπόβαθρο.

Τέλος στον τομέα του **περιβάλλοντος** οι κυριότερες δράσεις του εθνικού σκέλους του ΚΠΣ αφορούν την εξυγίανση και διανομή των υδάτινων πόρων, το βιομηχανικό και αστικό περιβάλλον, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τη συλλογή και επεξεργασία λυμάτων και το εθνικό κτηματολόγιο. Επίσης προωθούνται πιλοτικού χαρακτήρα για την Ελλάδα παρεμβάσεις προστασίας και διαχείρισης ευαίσθητων, απειλούμενων βιοτόπων και οικοσυστημάτων στα πλαίσια Διεθνών Συνθηκών.

Άξονας 3 - Ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού.

Βασικός στόχος αυτού του άξονα ήταν η ανάπτυξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της άσκησης μιας επιλεκτικής πολιτικής που θα βασίζεται στην ενθάρρυνση των ξένων επενδύσεων και στην ενίσχυση εκείνων των επιχειρήσεων που έχουν επαρκή ικανότητα να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της τεχνολογικής εξέλιξης και της διεθνοποίησης των αγορών. Στα πλαίσια αυτά προβλέπονται ενισχύσεις για την ανάπτυξη των τομέων της έρευνας και τεχνολογίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται επίσης στην ανάπτυξη του

τομέα τουρισμός - πολιτισμός, επίσης στον αγροτικό τομέα και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αλιείας.

Ειδικότερα για την γεωργία τα κυριότερα προγραμματιζόμενα έργα έχουν ως εξής:

- Χορήγηση ενισχύσεων για επενδύσεις βελτίωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
- Χορήγηση ενισχύσεων σε νέους αγρότες.
- Χορήγηση ετήσιας εξισωτικής αποζημίωσης για την αντιστάθμιση του μειωμένου εισοδήματος των γεωργών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.
- Χορήγηση ενισχύσεων για επενδύσεις παραγωγής ζωοτροφών και βελτίωσης βοσκοτόπων.
- Χορήγηση ενισχύσεων για επενδύσεις εκσυγχρονισμού μονάδων μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασικών προϊόντων.
- Δράσεις για τον έλεγχο του πολλαπλασιαστικού υλικού, μεθόδους καταπολέμησης ασθενειών κ.α.
- Κατασκευή εγγειοβελτιωτικών έργων.
- Δράσεις για την προώθηση των εξαγωγών.
- Την ανάπτυξη και προστασία των δασών.
- Τη χρηματοδότηση της γεωργικής έρευνας, την εκπαίδευση και ενημέρωση των αγροτών, την στήριξη των υπηρεσιών γεωργικών μεταφορών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης και στον αλιευτικό τομέα με δράσεις για τη βελτίωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας των αλιευτικών προϊόντων, την ενίσχυση του δικτύου υποδομών, την ορθολογική διαχείριση των αλιευτικών πόρων, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αλιευτικού στόλου.

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα οι κύριοι στόχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος για τη βιομηχανία ήταν:

- Η παροχή προς τις επιχειρήσεις ενός σύγχρονου πλαισίου συνοδευτικών υπηρεσιών και βιομηχανικών υποδομών.
- Η παροχή οικονομικών κινήτρων προώθησης των ιδιωτικών επενδύσεων στην μεταποίηση.
- Η βελτίωση των προοπτικών των ΜΜΕ με την παροχή νέων χρηματοδοτικών μέσων και εξειδικευμένων επενδυτικών κινήτρων για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσής τους.
- Η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση των εργαζομένων.

Τέλος όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού οι κύριοι στόχοι του Β' ΚΠΣ αφορούσαν την βελτίωση της ποιότητας και τη διαφοροποίηση του περιεχομένου του τουριστικού προϊόντος με:

- Την ενίσχυση εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων και τη μετατροπή παραδοσιακών κτιρίων σε τουριστικές μονάδες.
- Την ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις.
- Τις δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές εξυπηρέτησης του θαλάσσιου, ορεινού, θεραπευτικού και άλλων κατηγοριών τουρισμού.
- Τη δημιουργία περιοχών ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης.
- Την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα.

Τέλος όσον αφορά τον ιδιαίτερα σημαντικό τομέα της Έρευνας και Τεχνολογίας οι βασικές δράσεις του Β' ΚΠΣ συνίστανται:

- Στην ενίσχυση ερευνητικών προγραμμάτων σε ένα περιορισμένο αριθμό τομέων υψηλής προτεραιότητας για το μέλλον της Ελληνικής οικονομίας.
- Στην ενίσχυση της διαδικασίας μεταφοράς τεχνογνωσίας και καινοτομιών στις ελληνικές επιχειρήσεις με την στήριξη της ενδοεπιχειρησιακής έρευνας και την ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων.
- Την ενίσχυση των υποδομών, του εξοπλισμού και τη δικτύωση των ερευνητικών φορέων.
- Την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού του ερευνητικού συστήματος με έμφαση στην κατάρτιση της διαχείρισης, της έρευνας και της αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Άξονας 4 - Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της εργασίας.

Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει τρία Επιχειρησιακά Προγράμματα τα οποία περιλαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της ποιότητας και της πολυμορφίας της παρεχόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, της ενθάρρυνσης των επιχειρηματικών επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό και της καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας μειονεκτούντων ομάδων.

Ειδικότερα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» τέθηκαν οι εξής στόχοι:

- Παροχή εναλλακτικών δυνατοτήτων στους νέους εξασφαλίζοντας την πρόσβαση σε μια αναγνωρισμένη μορφή εκπαίδευσης.
- Εμπλουτισμός και προσαρμογή στην αγορά εργασίας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

- Επιμόρφωση των καθηγητών κυρίως σε παιδαγωγικές μεθόδους.
- Στήριξη της βελτίωσης των υποδομών και του εξοπλισμού στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μέσω κατάλληλων ενεργειών πρόληψης και υποστήριξης
- Αναμόρφωση των πανεπιστημιακών προγραμμάτων και προώθηση των μεταπτυχιακών σπουδών.
- Δημιουργία δικτύων διασύνδεσης και ανταλλαγών με τις επιχειρήσεις.
- Διοικητικό εκσυγχρονισμός του ΥΠΕΠΘ.

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Συνεχιζόμενη Κατάρτιση και Προώθηση της Απασχόλησης» τέθηκαν οι εξής προτεραιότητες:

- Δημιουργία αποτελεσματικών δομών παροχής επαγγελματικής κατάρτισης που θα εξασφαλίζουν την ποιοτική της αναβάθμιση και την προσαρμογή της στις οικονομικές αλλαγές. Βάσει αυτών των δομών είναι η δημιουργία ενός αποκεντρωμένου δικτύου διαπιστευμένων κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης. Παράλληλα προβλέπεται η ανάπτυξη ενός συστήματος πιστοποίησης που θα ασχολείται με τη διαπίστευση των εκπαιδευτών και του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Ανάπτυξη επαρκών και κατάλληλων υπηρεσιών απασχόλησης που να συνδυάζουν αποτελεσματικά τα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας, παρέχοντας ενεργό επαγγελματικό προσανατολισμό και υπηρεσίες παροχής συμβουλών στους ανέργους.
- Χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης με έμφαση στους νέους ανέργους, στους μακροχρόνια ανέργους, στις γυναίκες καθώς και στους εργαζομένους για τους οποίους απαιτείται προσαρμογή δεξιοτήτων προκειμένου να διατηρήσουν τη θέση εργασίας τους και να βελτιωθεί η παραγωγικότητα των επιχειρήσεων.
- Χρηματοδότηση της απασχόλησης ανέργων σε νέες θέσεις εργασίας ή αυτοαπασχολούμενων για τη δημιουργία ατομικής επιχείρησης.

Τέλος το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» έθεσε ως προτεραιότητες:

- Την κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες σε κατάλληλες ειδικότητες, οι οποίες σε συνδυασμό με την ευαισθητοποίηση των εργοδοτών θα συμβάλλουν στην ένταξη τους στην αγορά εργασίας.

- Την κατάσταση των μεταναστών και παλιννοστούντων, ώστε να επιτευχθεί η αποπεριθωροποίηση τους.
- Την ένταξη στην αγορά εργασίας άλλων κατηγοριών κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων, όπως αποφυλακισμένοι, πρώην χρήστες ναρκωτικών, ομάδες με θρησκευτικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κ.α.

Άξονας 5 - Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών.

Το περιφερειακό σκέλος του ΚΠΣ έδινε εξαιρετικά μεγάλη βαρύτητα στην ανάπτυξη των περιφερειών μέσω της αξιοποίησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους και του περιορισμού των μειονεκτημάτων τους. Χωρίς να περιλαμβάνεται το Ταμείο Συνοχής, ο στόχος αυτός συγκεντρώνει ποσό 6.000.000 Ecu σε όρους δημοσίων δαπανών, από τα οποία τα 75% είναι κοινοτική ενίσχυση. Εκτός από αυτή την σημαντικότερη παρέμβαση, οι περιφέρειες ωφελήθηκαν από την εφαρμογή κοινοτικών πρωτοβουλιών και από την επίπτωση που θα έχει το εθνικό σκέλος του ΚΠΣ στην ανάπτυξη τους. Οι περιφερειακές παρεμβάσεις αντιστοιχούσαν στη διοικητική διαίρεση της χώρας και είχαν τη μορφή επιχειρησιακών πολυταμειακών προγραμμάτων. Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, προσάρμοζαν εθνικό, αναπτυξιακό σχεδιασμό στο επίπεδο των περιφερειών όλης της χώρας. Τα Π.Ε.Π. συγκροτήθηκαν σε 13 ενότητες (όσες και οι περιφέρειες της Ελλάδας) και παράλληλα με τα μεγάλα εθνικά έργα που προβλέπονταν και εκτελούνταν από το Κ.Π.Σ. Την ευθύνη για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των Π.Ε.Π είχαν οι περιφερειακές αρχές. Ο στόχος των Π.Ε.Π είναι πολλαπλός: ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας, κοινωνική και πολιτιστική αναζωογόνηση της περιφέρειας, αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της και τελικά, ουσιαστική αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

5.6.3. Περιφερειακό σκέλος

Ειδικότερα για κάθε περιφέρεια προβλέπονταν¹⁴:

1) Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Οι κυριότεροι άξονες παρέμβασης που προβλέπονταν αφορούσαν:

- την ανάπτυξη των υποδομών με έργα οδοποιίας, βελτίωση των λιμένων Καβάλας, Αλεξανδρούπολης, βελτίωση των αερομεταφορικών υποδομών (επέκταση του αεροδρομίου Καβάλας και βελτίωση του εξοπλισμού αεροδρομίου Αλεξανδρούπολης).
- του ανθρώπινου δυναμικού

¹⁴ Υ.ΠΕ.ΘΟ., Β' ΚΟΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ, 1994-1999, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

- την αγροτική ανάπτυξη
- την ανάπτυξη του τουρισμού και την προστασία του περιβάλλοντος
- την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής (ολοκλήρωση νοσοκομείων Ξάνθης, Δράμας, βελτίωση των νοσοκομείων Καβάλας, Κομοτηνής και ανέγερση του Πανεπιστημιακού νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης)
- την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

2) Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Οι δράσεις που προβλέπονταν στόχευαν στην:

- ενδυνάμωση του νέου ρόλου της περιφέρειας και της Θεσσαλονίκης ως μητροπολιτικού κέντρου των Βαλκανίων
- ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της περιφέρειας
- μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με ισόρροπη ανάπτυξη των μικρότερων αστικών κέντρων, ενδυνάμωση του παραγωγικού δυναμικού της περιφέρειας, της αγροτικής και τοπικής ανάπτυξης

3) Περιφέρεια Ηπείρου

Το Β' ΚΠΣ έδινε ιδιαίτερη έμφαση:

- Στην άρση της απομόνωσης της περιφέρειας με έργα βελτίωσης των οικονομικών και κοινωνικών υποδομών. Ειδικότερα στους οδικούς άξονες προβλέπονταν η σύνδεση του εθνικού δικτύου με το διευρωπαϊκό μέσω της κατασκευής συνδετήριου οδού 5 km, καθώς και διαπεριφερειακές συνδέσεις (μεταξύ Ηπείρου και Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας). Προτεραιότητα δόθηκε επίσης στη βελτίωση των συνθηκών υγείας και της προστασίας του περιβάλλοντος, με έργα βελτίωσης των νοσοκομειακών υποδομών και επέκταση -εκσυγχρονισμός του δικτύου ύδρευσης.
- Δεδομένου ότι οι ορεινοί όγκοι της Ηπείρου καταλαμβάνουν πάνω από τα δύο τρίτα της έκτασης της δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε παρεμβάσεις συγκράτησης του πληθυσμού. Οι παρεμβάσεις αυτές είχαν να κάνουν με τη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων αξιοποιώντας τα τοπικά προϊόντα, τα πλεονεκτήματα της περιοχής, και το ενδογενές δυναμικό.
- Στην δημιουργία ελκυστικού κλίματος για τις επιχειρήσεις.
- Στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού (το οποίο χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό ανεργίας).

4) Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας προβλέπονταν δράσεις για :

- την ανάπτυξη του γεωργικού χώρου με έργα βελτίωσης υποδομής (αρδευτικά), δομές στήριξης στρατηγικών τομέων της περιφέρειας (βαμβάκι), καθώς και ενέργειες προώθησης επιλεγμένων τομέων (θερμοκήπια, κτηνοτροφικά κ.λ.π)
- την ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα με ενέργειες στήριξης καινοτόμων πρωτοβουλιών και βελτίωσης των υποδομών προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της διασποράς και έλλειψης οργάνωσης των ΜΜΕ.
- την ανάπτυξη του οδικού δικτύου.
- την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με κυριότερο έργο τη διαχείριση των βιομηχανικών και αστικών αποβλήτων.
- αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

5) Ιόνια Νησιά

Στην περιφέρεια Ιονίων νησιών προβλέπονταν οι εξής βασικοί τομείς παρέμβασης:

- Ορθολογική ανάπτυξη του τουρισμού με δραστηριότητες επικεντρωμένες στην ενίσχυση των βασικών υποδομών και σε παρεμβάσεις που στοχεύουν στην προσέλκυση τουριστών υψηλότερων εισοδημάτων και ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Ανάπτυξη του παραγωγικού ιστού και του αγροτικού χώρου με ενίσχυση ορισμένων σημειακών και κλαδικών παρεμβάσεων (μικρά αρδευτικά έργα, κτηνοτροφία, ιχθυοκαλλιέργεια).
- Βελτίωση ποιότητας ζωής - συγκράτηση του πληθυσμού στις εσωτερικές περιοχές και στα μικρά νησιά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στον τομέα της ύδρευσης με έργα εκσυγχρονισμού του δικτύου διανομής έτσι ώστε να αυξηθεί το ποσοστό του μόνιμου πληθυσμού της περιφέρειας που συνδέεται με το δίκτυο διανομής νερού από 60% σε 77% των κατοίκων.
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού με προτεραιότητα στη συνεχιζόμενη κατάρτιση κυρίως σε σχέση με τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών.

6) Δυτική Ελλάδα

Οι κύριοι τομείς παρέμβασης του δεύτερου κοινοτικού πλαισίου στήριξης για την Δυτική Ελλάδα είχαν ως εξής:

- Ανάδειξη της Δυτ. Ελλάδας σε πύλη διασύνδεσης με την Ευρώπη με ανάδειξη της σε συγκοινωνιακό κόμβο στα διαμετακομιστικά δίκτυα ανθρώπων και αγαθών προς και από την Ευρώπη.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής με ενέργειες για τη σωστή διαχείριση του πόσιμου νερού, των αποβλήτων και των απορριμμάτων, την βελτίωση της περίθαλψης και της εξυπηρέτησης των εργαζομένων.

- Αγροτική και παράκτια ανάπτυξη.
- Αναβάθμιση κα αναθέρμανση ζωνών βιομηχανικής παραγωγής.

7) Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Οι βασικοί τομείς παρέμβασης στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας αφορούσαν:

- Συγκράτηση του πληθυσμού και άρση της απομόνωσης των μειονεκτικών περιοχών.
- Βελτίωση των συγκοινωνιών με έργα βελτίωσης του τοπικού οδικού δικτύου και της σύνδεσης του εθνικού δικτύου με το διευρωπαϊκό.
- Ενίσχυση της οικονομίας και δημιουργία θέσεων εργασίας σε άλλους τομείς εκτός του πρωτογενούς με ενέργειες ενίσχυσης των ΜΜΕ και προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Ανάπτυξη του γεωργικού τομέα.
- Αναβάθμιση του περιβάλλοντος με έργα διαχείρισης των αποβλήτων, εκσυγχρονισμού του δικτύου ύδρευσης
- Αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού με παροχή συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα στους άνεργους του βιοτεχνικού τομέα καθώς και στην αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων σε συγκεκριμένους κλάδους του τριτογενούς τομέα.

8) Αττική

Όπως αναφέρεται στο Β' ΚΠΣ δεν είναι δυνατή η περαιτέρω ανάπτυξη της περιφέρειας προτού αποφραχτούν οι ζωτικές της αρτηρίες και επανοργανωθεί η οικονομική δραστηριότητα σε ορθολογικότερες βάσεις. Η προσπάθεια για περίοδο αυτή είναι κατά κύριο λόγο η αναστροφή των φαινομένων μαρασμού μέσω της συμπλήρωσης και αποδοτικότερης λειτουργίας της υπάρχουσας δομής. Η στρατηγική ανάπτυξης επικεντρώθηκε στην:

- Αναδιοργάνωση της χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και στήριξης της ανάπτυξης αυτών
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της λειτουργικότητας των υποδομών με ποικίλα έργα

9) Περιφέρεια Πελοποννήσου

Για την περιφέρεια Πελοποννήσου προβλέπονταν οι παρακάτω τομείς παρέμβασης:

- Ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη με σκοπό την δημιουργία άμεσων και έμμεσων θέσεων απασχόλησης και αύξησης του ΑΕΠ της περιφέρειας. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου δόθηκε έμφαση στην βελτίωση και συμπλήρωση του οδικού δικτύου που εξυπηρετεί την ταχύτερη πρόσβαση στους πόλους τουριστικής έλξης της περιφέρειας. Προτεραιότητα

επίσης δόθηκε στην αξιοποίηση των φυσικών τουριστικών πόρων για την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, και στην ανάδειξη των αρχαιολογικών και ιστορικών πόρων.

- Υποστήριξη των ΜΜΕ με προωθημένες υπηρεσίες αγοράς σε συνδυασμό με επιλεγμένα κίνητρα επενδύσεων στο πλαίσιο του καθεστώτος ενισχύσεων της περιφέρειας.
- Παρεμβάσεις στον τομέα της γεωργίας με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

10) Περιφέρεια Κρήτης

Οι κύριοι τομείς παρέμβασης του δεύτερου κοινοτικού πλαισίου στήριξης για την περιφέρεια Κρήτης στόχευαν όπως αναλύεται και παρακάτω στην:

- Ανάδειξη της Κρήτης σε οικονομικό, ερευνητικό και πολιτιστικό κέντρο στο χώρο της Νοτιανατολικής Μεσογείου.
- Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των τομέων της Κρητικής οικονομίας με έμφαση στη ορθολογική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του πρωτογενούς και του τριτογενούς τομέα.
- Εφαρμογή περιβαλλοντικής πολιτικής και βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Η ομοιογένεια της δομής και η ανάγκη εξοικονόμησης χώρου μας οδηγούν στην παρουσίαση επιλεκτικά τριών Π.Ε.Π που λειτουργούν αντιπροσωπευτικά της γενικής προσέγγισης του περιφερειακού σκέλους του Β' ΚΠΣ. Ειδικότερα εξετάζεται παρακάτω η εφαρμογή και επίπτωση του Δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου στις περιφέρειες: Κρήτης, Θεσσαλίας και Βορείου Αιγαίου.

5.6.4. Χρηματοδοτικό πλαίσιο

Οι πόροι που διατέθηκαν για την υλοποίηση των στόχων του Β' ΚΠΣ για το Εθνικό και Περιφερειακό σκέλος, παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Οι δεσμεύσεις αναφέρονται σε δημόσια δαπάνη για την περίοδο 1994-99, παρουσιάζονται σε ευρώ και σε δραχμές και αναφέρονται σε τελευταίες τροποποιήσεις που επήλθαν στο πρόγραμμα.

ΕΘΝΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Αξονας & Πρόγραμμα	Δεσμεύσεις 1994-1999	
	Χιλ. Ευρώ	Εκ. δρχ.
ΑΞΟΝΑΣ 1		
Προσβάσεις & οδικοί άξονες	2,366,527	765,792
Σιδηροδρομικό Δίκτυο	627,676	201,467
Ταχυδρομεία	45,067	15,220
Τηλεπικοινωνίες	380,488	121,090
Ενέργεια	818,444	264,437
Φυσικό Αέριο	644,675	208,643

Λεωφορεία ΟΑΣΑ	74,800	25,500
ΣΥΝΟΛΟ	4,957,677	1,602,148
ΑΞΟΝΑΣ 2	1,466,000	468,225
Αστική Ανάπτυξη (Μετρό Θεσ/νίκης)	15,000	5,084
Υγεία & Κοιν.Πρόνοια	327,713	108,818
Περιβάλλον	463,637	149,176
ΣΥΝΟΛΟ	2,272,350	731,304
ΑΞΟΝΑΣ 3	1,362,441	431,504
Ιδιωτικές Υποδομές στη Β.Ελλάδα	15,000	10,163
Ερευνα και Τεχνολογία	436,398	141,902
Τουρισμός - Πολιτισμός	318,927	104,050
Τουρισμός	141,036	46,596
Πολιτισμός	177,891	57,454
Γεωργία	2,109,593	668,192
Αλιεία	194,009	63,484
ΣΥΝΟΛΟ	4,400,368	1,419,295
ΑΞΟΝΑΣ 4	1,745,087	565,785
Συνεχιζόμενη κατάρτιση	1,238,274	400,343
Καταπολέμηση του αποκλεισμού	240,421	79,068
Εκσυγχρονισμός της Δημ. Διοίκησης	288,280	93,966
ΣΥΝΟΛΟ	3,512,062	1,139,163
Τεχνική βοήθεια	84,751	27,968
ΣΥΝΟΛΟ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ (Α)	15,227,208	4,919,877

Πρόγραμμα	Δεσμεύσεις 1994-1999	
	Χιλ. Ευρώ	Εκ. δρχ.
Ανατ.Μακεδονία & Θράκη	679,638	217,130
Κεντρική Μακεδονία	819,238	263,178
Δυτική Μακεδονία	314,905	101,656
Ηπειρος	336,530	108,165
Θεσσαλία	516,734	165,786
Ιόνια Νησιά	203,784	66,179
Δυτική Ελλάδα	393,424	127,978
Στερεά Ελλάδα	477,881	154,517
Αττική	957,141	308,077
Πελοπόννησος	359,258	116,816
Βόρειο Αιγαίο	296,960	96,348
Νότιο Αιγαίο	316,534	102,316
Κρήτη	427,705	136,798
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ (Β)	6,099,732	1,964,945

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	21.326.940	6.884.822
----------------------	-------------------	------------------

Το μερίδιο της επώνυμης χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των περιφερειών (Περιφερειακό σκέλος) στη συνολική χρηματοδότηση των Κοινοτικών προγραμμάτων (συνολική δημόσια δαπάνη) έφθασε:

- Το 29% του ΚΠΣ.
- Το 24% του συνόλου των Κοινοτικών προγραμμάτων (ΚΠΣ, Ταμείο Συνοχής, Πρωτοβουλίες) και
- Το 10% της συνολικής δημόσιας δαπάνης συμπεριλαμβανομένης και της εθνικής χρηματοδότησης χωρίς τα Διαρθρωτικά ταμεία.

Το πραγματικό όμως μερίδιο της προσπάθειας για την περιφερειακή ανάπτυξη ήταν μεγαλύτερο. Το σύνολο των Κοινοτικών και αντίστοιχων εθνικών πόρων, που συνέβαλε άμεσα στην περιφερειακή ανάπτυξη όταν λήφθηκαν υπόψη τα μερίδια των κατανεμόμενων στις περιφέρειες πόρων των διαφόρων κατηγοριών χρηματοδοτήσεων έφθασε το 91%. Είναι φανερό ότι από χρηματοοικονομική τουλάχιστον άποψη συγκεντρώθηκε μεγάλη προσπάθεια για την περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδας, στο πλαίσιο της όλης πολιτικής της για σύγκλιση των περιφερειακών οικονομιών και ότι η προσπάθεια αυτή λίγη σχέση είχε με τις ονομασίες και τους διαχωρισμούς των κατηγοριών χρηματοδοτήσεων που χρησιμοποιούνται.

Επίσης, παρατηρείται ότι η προσπάθεια για την περιφερειακή ανάπτυξη χρηματοδοτήθηκε από την Κοινοτική και την καθαρά εθνική χρηματοδότηση και αυτό δείχνει τη μεγάλη σημασία που είχε η συμβολή της Κοινοτικής περιφερειακής, πολιτικής στην υποκίνηση εντατικών ενεργειών στη χώρα προς την κατεύθυνση αυτή.

5.7. Το τρίτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (2000-2006)

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006 (Γ'ΚΠΣ)¹⁵ αποτελεί το μεγαλύτερο αναπτυξιακό πρόγραμμα της χώρας. Πρόκειται για ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες και μελλοντικές συνθήκες ανταγωνισμού που θα αντιμετωπίσει η Ελλάδα στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον και της επιτρέπει να ολοκληρώσει όλα εκείνα τα έργα και τις παρεμβάσεις που είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξή της.

Πρόκειται για το προϊόν της συμφωνίας στην οποία κατέληξαν η Ελληνική Κυβέρνηση και οι Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για τις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα 2000-2006. Καταρτίστηκε με βάση το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης που υποβλήθηκε από την Ελλάδα στην Ε.Ε.

---

¹⁵ Πηγή: www.Hellaskps.gr/Index2.htm

Το κείμενο του ΚΠΣ υπογράφηκε τον Νοέμβριο του 2000 και αναθεωρήθηκε τον Δεκέμβριο του 2004. Περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τους άξονες προτεραιότητας για τη δράση των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων
- Την συνοπτική περιγραφή των επιχειρησιακών προγραμμάτων με τους ειδικούς στόχους και τις προτεραιότητες που έχουν επιλεγεί
- Το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης που προσδιορίζει για κάθε άξονα και για κάθε έτος το ποσό των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται
- Τις διατάξεις εφαρμογής του Γ'ΚΠΣ

Οι στόχοι - προτεραιότητες του ΚΠΣ 2000-2006 εστιάζονται σε επενδύσεις στο φυσικό, ανθρώπινο και γνωστικό κεφάλαιο, που μπορούν να συμβάλουν περισσότερο στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην εμβάθυνση της ανάπτυξης στην Ελλάδα:

1. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και προώθηση της απασχόλησης.
2. Ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών (οδικές, σιδηροδρομικές, αστικές μεταφορές, αερολιμένες, λιμένες, συνδυασμένες μεταφορές και εμπορευματικά κέντρα, ασφάλεια).
3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη (περιλαμβάνει τους τομείς Μεταποίησης και Υπηρεσιών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Τουρισμού, Ενέργειας – Φυσικών Πόρων).
4. Αγροτική ανάπτυξη και αλιεία.
5. Ποιότητα ζωής (παρεμβάσεις που αφορούν στο περιβάλλον και στη φυσική κληρονομιά, στον πολιτισμό και στον τομέα της υγείας – πρόνοιας).
6. Κοινωνία της πληροφορίας (παρεμβάσεις που αφορούν τομείς όπως εκπαίδευση, πολιτισμό, δημόσια διοίκηση, υγεία και πρόνοια, περιβάλλον, απασχόληση, ψηφιακή οικονομία, επικοινωνίες).
7. Περιφερειακή ανάπτυξη (με στόχο την μείωση των αποκλίσεων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την αύξηση της απασχόλησης) .

Για την επίτευξη των στόχων του, το Γ'ΚΠΣ υλοποιεί 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα εκ των οποίων:

- τα 11 είναι Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές
- τα 13 είναι Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας και στα οποία έχει κατανεμηθεί το 1/3 περίπου των διαθέσιμων πιστώσεων για την περίοδο 2000-2006

- και 1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική βοήθεια» που στόχο έχει να ενδυναμώσει, να στηρίξει και να βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

5.7.1. Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Τα τομεακά προγράμματα αφορούν βασικούς τομείς της Οικονομικής και Κοινωνικής ζωής, όπως:

- Εκπαίδευση - Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος και βελτίωση των υποδομών.
- Απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση - Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο με στόχο την πρόληψη της ανεργίας και τη διευκόλυνση της επαγγελματικής επανένταξης μέσα από εξατομικευμένη προσέγγιση. Ποιοτική κατάρτιση, προσαρμοσμένη στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Προώθηση των ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών και ένταξη των μειονεκτούντων ομάδων
- Δρόμοι, λιμάνια, αστική ανάπτυξη και
- Σιδηρόδρομοι, αεροδρόμια, αστικές συγκοινωνίες
- Τα δύο αυτά προγράμματα έχουν στόχο την ολοκλήρωση της ένταξης της χώρας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών, τη μείωση των επιπτώσεων από την περιφερειακή της θέση στην Ε.Ε. και το μεγαλύτερο άνοιγμά της προς την Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια, καθώς και τον περιορισμό της κυκλοφοριακής συμφόρησης, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον.
- Ανταγωνιστικότητα - Ποικίλες ενισχύσεις για τις επιχειρήσεις (κυρίως τις μικρομεσαίες) και για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων, κυρίως χάρη σε νέες μορφές χρηματοδότησης, βελτίωση της τουριστικής προσφοράς, επέκταση του ενεργειακού δικτύου και διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών.
- Αγροτική ανάπτυξη - Ενισχύσεις στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, στις δραστηριότητες μεταποίησης και διάθεσης στην αγορά με στόχο τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και την βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων. Διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας χάρη σε ολοκληρωμένες δράσεις τοπικής ανάπτυξης.
- Αλιεία - Εκσυγχρονισμός του στόλου και του εξοπλισμού και εξορθολογισμός της παραγωγής, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία των αλιευτικών πόρων και του περιβάλλοντος.
- Πολιτισμός - Αξιοποίηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και προώθηση του σύγχρονου πολιτισμού.

- Περιβάλλον - Διασφάλιση της ορθολογικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών πόρων. Προσαρμογή στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές σε ότι αφορά το πόσιμο νερό, τα λύματα και τα απόβλητα. Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και παιδεία.
- Υγεία και Κοινωνική Πρόνοια - Αναδιάρθρωση των υπηρεσιών υγείας, κατάρτιση του προσωπικού, μεταρρύθμιση του τομέα της πνευματικής υγείας.

Ε.Π. 'Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	2.937.600.380 €
Δημόσια Δαπάνη :	2.937.600.380 €
Κοινοτική Συμμετοχή :	1.468.752.690 €
Εθνική Συμμετοχή :	1.468.847.690 €
Ιδιωτική Συμμετοχή :	0 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Σιδηρόδρομοι:

Η στρατηγική ανάπτυξης των σιδηροδρομικών μεταφορών περιλαμβάνει ως μέσα για την υλοποίηση της το Ταμείο Συνοχής, τα ΠΕΠ και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Βασικό στοιχείο της στρατηγικής αυτής είναι η ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού άξονα Πάτρας – Αθήνας – Θεσ/νίκης – Ειδομένης - Προμαχώνα της χώρας και η σύνδεση του με τους βασικότερους λιμένες της χώρας (Πάτρα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη) και το σιδηροδρομικό δίκτυο της υπόλοιπης Ευρώπης.

Στόχος του ΕΠ ΣΑΑΣ, είναι αφενός ο εκσυγχρονισμός του ΟΣΕ και η μετεξέλιξή του σε μία σύγχρονη και βιώσιμη επιχείρηση ικανή να ανταποκριθεί στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον της αγοράς των μεταφορών και αφετέρου ο εκσυγχρονισμός τμημάτων του σιδηροδρομικού άξονα Αθήνα – Θεσσαλονίκη - Ειδομένη σε άξονα υψηλών ταχυτήτων.

Αστικές Συγκοινωνίες:

- Η ανάπτυξη του προαστιακού σιδηροδρόμου στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.
- Η ενίσχυση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς μέσω του ανασχεδιασμού του δικτύου των αστικών μεταφορών και της υλοποίησης των σχετικών υποδομών. Ο ανασχεδιασμός στοχεύει στην διασφάλιση της διαλειτουργικότητας και στην ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών στον αστικό χώρο.

Αεροπορικές μεταφορές:

Η βελτίωση της σύνδεσης της χώρας με άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε και με την υπόλοιπη Ευρώπη μέσω της αναβάθμισης επιλεγμένων αεροδρομίων πρωταρχικής σημασίας:

- του αεροδρομίου Θεσσαλονίκης «Μακεδονία»
- του αεροδρομίου Ηρακλείου.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- 105 νέοι Σταθμοί για κρατήσεις εισιτηρίων μέσω MIS.
- Ολοκλήρωση κατασκευής 369 Km διπλής σηματοδοτούμενης, ηλεκτροκινούμενης και τηλεδιοικούμενης σιδηροδρομικής γραμμής.
- Κατασκευή 32 Km διπλής σηματοδοτούμενης, ηλεκτροκινούμενης και τηλεδιοικούμενης σιδηροδρομικής γραμμής (προαστιακός σιδηρόδρομος).
- Κατασκευή του Σιδηροδρομικού Κέντρου Αχαρνών
- 24 Km γραμμής TRAM
- Αναβάθμιση 22 σταθμών ΗΣΑΠ
- 600 νέα λεωφορεία ΟΑΣΑ

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 60 έργα ο συνολικός προϋπολογισμός των οποίων αντιστοιχεί στο 64% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 44,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 29,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΕΠ ΣΑΑΣ.

- Στα πλαίσια του έργου «Κατασκευή νέας σιδηροδρομικής γραμμής Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών (ΣΚΑ) -Α/Δ Σπάτων» έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή της υποδομής στο τμήμα ΣΚΑ- Α/Δ Σπάτων ενώ συνεχίζονται οι εργασίες εντός του ΣΚΑ. Επίσης το υπόεργο για την κατασκευή της επιδομής, σηματοδότησης, ηλεκτροκίνησης έχει ολοκληρωθεί σε μεγάλο βαθμό. Ήδη λειτουργεί το τμήμα που συνδέει την Αθήνα (σταθμό Λαρίσης) με το αεροδρόμιο.
- Το έργο «Κατασκευαστικά έργα ανάπτυξης σύγχρονου τροχιόδρομου στη μείζονα περιοχή της Αθήνας» με π/υ 312.2654.346 ευρώ, έχει ήδη αποδοθεί στο κοινό και αναμένονται υπολειπόμενες εργασίες και πιστοποιήσεις ώστε να ολοκληρωθεί πλήρως.

- Επίσης ολοκληρώθηκε το φυσικό αντικείμενο των έργων αναβάθμισης σε 21 από σύνολο 22 σταθμών του ΗΣΑΠ. Ο συνολικός π/υ του έργου είναι 86.831.607 ευρώ (για 22 σταθμούς).

Ε.Π. 'Ανταγωνιστικότητα'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	6.696.578.456 €
Δημόσια Δαπάνη:	3.349.585.740 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	2.055.773.607 €
Εθνική Συμμετοχή:	1.293.812.133 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	3.346.992.716 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου του ΕΠΑΝ, που είναι η σύγκλιση της ανταγωνιστικότητας με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τίθεται μία σειρά από ειδικούς στόχους που είναι οι εξής:

- Ενίσχυση των ανταγωνιστικών ικανοτήτων των ήδη υφιστάμενων επιχειρήσεων και δημιουργία νέων που θα αξιοποιούν την καινοτομία και θα κάνουν χρήση νέων τεχνολογιών
- Στο πλαίσιο της Έρευνας και Τεχνολογίας, στόχος είναι η ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η ενίσχυση του σχηματισμού νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων με βάση συνεκτικά τεχνικοοικονομικά δίκτυα.
- Η ανασυγκρότηση και ο εμπλουτισμός των τουριστικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα, οικοδομώντας παράλληλα και νέα πλεονεκτήματα
- Βελτίωση της συνεισφοράς της ενέργειας και των φυσικών πόρων ως εργαλεία αύξησης της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας με ταυτόχρονο σεβασμό των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων της χώρας.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Ποιοτικός εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων, κάμπινγκ, ενοικιαζόμενων επιπλωμένων δωματίων και διαμερισμάτων (5.000 ενισχυμένες επιχειρήσεις)

- Επιχορήγηση 68 επιχειρήσεων μεταποίησης στα πλαίσια του Αναπτυξιακού Νόμου
- Ενίσχυση 80 επενδυτικών προτάσεων (έως 1.500.000€) υφιστάμενων επιχειρήσεων
- Δημιουργία 2.400 νέων επιχειρήσεων από τις δράσεις ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας
- 200 χρηματοδοτούμενα έργα Α΄ φάσης για την δημιουργία εταιριών spin off.
- 310 χρηματοδοτούμενα έργα βιομηχανικής έρευνας και τεχνολογίας (ΠΑΒΕΤ)
- χρηματοδοτούμενα έργα διακρατικών συνεργασιών στην E&T
- Ίδρυση και εγκατάσταση του Διαχειριστή Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
- Κατασκευή 305 Km δικτύου Φυσικού Αερίου μέσης και χαμηλής πίεσης σε νέες πόλεις
- 300 χρηματοδοτούμενα έργα ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού.

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 559 έργα ο συνολικός προϋπολογισμός των οποίων αντιστοιχεί στο 69,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 50,9% της συνολικής δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 25,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΕΠΑΝ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί σημαντικά έργα όπως η «Ίδρυση και λειτουργία του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων» π/υ 100.000.000 €, ενώ βρίσκεται σε φάση ολοκλήρωσης η «Ίδρυση και εγκατάσταση του Διαχειριστή Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣΜΗΕ)», η «Οργάνωση και Λειτουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας» καθώς και έργα προετοιμασίας για την απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου.

Ε.Π. 'Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	3.557.087.197 €
Δημόσια Δαπάνη :	2.136.211.026 €
Κοινοτική Συμμετοχή :	1.482.755.239 €
Εθνική Συμμετοχή :	653.455.787 €
Ιδιωτική Συμμετοχή :	1.420.876.171 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Οι γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι του Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση Υπαίθρου» για την περίοδο 2000-2006 είναι οι ακόλουθοι:

Πρώτος γενικός στόχος είναι «η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος». Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού των προϊόντων της πρωτογενούς και μεταποιημένης ελληνικής γεωργικής παραγωγής, έτσι ώστε αυτή να αντεπεξέλθει στις πιέσεις από την πιθανή διεύρυνση της εισαγωγικής διείσδυσης και να διευρύνει τις εξαγωγικές της επιδόσεις.

Δεύτερος γενικός στόχος είναι «η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητά της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία». Με το στόχο αυτό επιδιώκεται η αναβίωση φθινουσών περιοχών των οποίων η τοπική οικονομία εξαρτάται άμεσα από τον πρωτογενή τομέα. Ειδικότερα επιδιώκεται η ενσωμάτωση των περιοχών αυτών σε μια ολοκληρωμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας ζωντανής και εξελισσόμενης υπαίθρου με προοπτικές ανάπτυξης, μέσω της δημιουργίας συνθηκών και προϋποθέσεων για την αναστροφή των δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων, της προώθησης ευκαιριών πολυαπασχόλησης, της διασφάλισης συνθηκών ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων και της αξιοποίησης των φυσικών πόρων με ρυθμούς που θα επιτρέπουν τη διατήρηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Τρίτος γενικός στόχος είναι «η διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου». Με το στόχο αυτό επιδιώκεται η ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών άρσης της απομόνωσης σε συνδυασμό και με άλλα προγράμματα πολιτικής προστασίας –όπως η αντιμετώπιση πυρκαγιών και λοιπών φυσικών καταστροφών- ώστε να βελτιωθεί η ελκυστικότητα του αγροτικού χώρου. Η αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών για τον κάτοικο των αγροτικών περιοχών εκτιμάται ότι θα συμβάλει αποφασιστικά στην αναστροφή των παρατηρούμενων τάσεων εγκατάλειψης της υπαίθρου.

Η στρατηγική για την επίτευξη των παραπάνω γενικών στόχων εξειδικεύεται σε 8 Άξονες Προτεραιότητας και 35 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Ενίσχυση επενδύσεων σε 13.100 γεωργικές εκμεταλλεύσεις, που αντιστοιχούν στο 5,2% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της επικράτειας που πληρούν τις προϋποθέσεις ενίσχυσης του προγράμματος.
- Αύξηση του οικογενειακού γεωργικού εισοδήματος κατά 24% ανά οικογενειακή ΜΑΕ.

- Ενίσχυση 1.100 επενδυτικών σχεδίων μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων του πρωτογενούς τομέα συμπεριλαμβανόμενης της μεταποίησης και εμπορίας δασοκομικών προϊόντων.
- Δημιουργία 3.800 νέων θέσεων απασχόλησης στον τομέα εμπορίας και μεταποίησης προϊόντων του πρωτογενούς τομέα συμπεριλαμβανόμενης της μεταποίησης και εμπορίας δασοκομικών προϊόντων.
- Συμμετοχή κατά 29% στο πάγιο κεφάλαιο που θα δημιουργηθεί στον κλάδο της αγροβιομηχανίας.
- Ενίσχυση 20.300 νέων γεωργών, που αντιστοιχούν στο 9% του συνόλου των απασχολούμενων στη γεωργία με ηλικία μεγαλύτερη των 45 ετών.
- Βελτίωση του 20% των υφιστάμενων δομών γεωργικής εκπαίδευσης.
- Αύξηση των εξαγωγών του τομέα κατά 5%.
- Βελτίωση της γαλακτοπαραγωγικής ικανότητας των αιγοπροβάτων που εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της κτηνοτροφίας και βελτίωσης του ζωικού αναπαραγωγικού κεφαλαίου κατά 5% και αντίστοιχα των αγελάδων κατά 10%.
- Άνω του 20% μείωση του κόστους φυτοπροστασίας στους εντασσόμενους στο πρόγραμμα αγρούς.
- Αύξηση της αποθηκευτικής ικανότητας νερού σε $8 \times 10^6 \text{ m}^3$.
- Βελτίωση των συνθηκών άρδευσης σε 10.000 εκτάρια.
- Υλοποίηση 40 Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου με παρεμβάσεις που απευθύνονται σε περίπου 800.000 κατοίκους ορεινών, μειονεκτικών και νησιωτικών περιοχών.

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 721 έργα η δημόσια δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 82,6% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 49,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 27,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Ε.Π. (στοιχεία ΟΠΣ 31/3/2005).

Μεταξύ των δράσεων που έχουν μέχρι σήμερα προωθηθεί και ήδη χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα αναφέρονται:

- η χρηματοδότηση 12.554 επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με δημόσια δαπάνη 345 εκατ. ευρώ
- η εφάπαξ πριμοδότηση της πρώτης εγκατάστασης 15.426 νέων αγροτών, με δημόσια δαπάνη 225 εκατ. ευρώ

- η ενίσχυση 786 σχεδίων στην εμπορία και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, με δημόσια δαπάνη 400 εκατ. ευρώ
- η κατασκευή 22 σημαντικών εγγειοβελτιωτικών έργων συνολικής δημόσιας δαπάνης 265 εκατ. ευρώ .
- η χρηματοδότηση 880 μικρών επενδυτικών σχεδίων με συνολική Δ.Δ. 130 εκατ. ευρώ και 478 μικρών δημόσιων έργων με δημόσια δαπάνη 115 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου.

Ε.Π. 'Αλιεία'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	483.104.488 €
Δημόσια Δαπάνη :	343.507.076 €
Κοινοτική Συμμετοχή :	257.733.308 €
Εθνική Συμμετοχή :	85.773.768 €
Ιδιωτική Συμμετοχή :	139.597.412 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Οι γενικοί στόχοι της πολιτικής για τον αλιευτικό τομέα κατά την παρούσα προγραμματική περίοδο είναι οι ακόλουθοι:

- Η επίτευξη κατά βιώσιμο τρόπο ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους
- Η εφαρμογή των αρχών υπεύθυνης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η συμβολή στην ανάπτυξη βιώσιμων από οικονομικής απόψεως επιχειρήσεων στον τομέα.
- Η βελτίωση της ποιότητας του εφοδιασμού της αγοράς και η αξιοποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
- Η συμβολή στην τοπική ανάπτυξη, ιδίως περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.
- Η ορθολογική εκμετάλλευση των εσωτερικών υδάτινων πόρων, στα πλαίσια της αειφορίας.
- Η προώθηση ίσων ευκαιριών για εργασία .

Οι προαναφερόμενοι γενικοί στόχοι εξειδικεύονται ανά κλάδο ως εξής:

Θαλάσσια αλιεία:

- Προστασία των αλιευτικών πόρων.
- Αναδιάρθρωση του αλιευτικού στόλου.
- Βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης.

- Στήριξη του αλιευτικού κόσμου για επαγγελματικό επαναπροσανατολισμό.

Υδατοκαλλιέργεια

- Αναβάθμιση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.
- Εκσυγχρονισμός – αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων του Τομέα.
- Εκσυγχρονισμός του συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής στοιχείων, παραγωγής, εμπορίας και απασχόλησης.
- Αύξηση παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.
- Βελτίωση των συνθηκών αλιείας σε ιχθυοτροφικές εκμεταλλεύσεις των εσωτερικών υδάτων.
- Προστασία του περιβάλλοντος με διασφάλιση αειφορικών προσεγγίσεων.
- Διερεύνηση των αγορών διάθεσης προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και εξεύρεση νέων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού.

Μεταποίηση - Εμπορία

- Προσανατολισμός της βιομηχανίας σε προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων μεταποίησης & εμπορίας και της εξαγωγιμότητας των προϊόντων τους.
- Διεύρυνση της γεωγραφικής βάσης των δραστηριοτήτων του κλάδου.
- Υποστήριξη του κλάδου με κατάλληλες υποστηρικτικές υποδομές και υπηρεσίες.
- Βελτίωση της συμβολής του κλάδου στη διατήρηση και αύξηση της απασχόλησης καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Μείωση της χωρητικότητας μέχρι 19.000 GT κατ' εκτίμηση που αντιπροσωπεύει ποσοστό 17,88% περίπου της συνολικής χωρητικότητας του αλιευτικού στόλου (κατάσταση 1/1/1999).
- Μείωση της ισχύος του αλιευτικού στόλου μέχρι 104.000 KW, ποσοστό 16,08% περίπου επί της συνολικής ισχύος του αλιευτικού στόλου (κατάσταση 1/1/1999).
- Κατασκευή σκαφών συνολικής χωρητικότητας 800 GT και/ή ισχύος 8.300 KW, δείκτες που αντιπροσωπεύουν ποσοστιαία, ως προς τη χωρητικότητα και την ισχύ, το 0,76% περίπου και 1,28% αντίστοιχα της συνολικής αλιευτικής ικανότητας του στόλου της χώρας.

- Εκσυγχρονισμός σκαφών συνολικής χωρητικότητας 20.100 GT και/ή συνολικής ισχύος 77.000 KW, δείκτες που αντιπροσωπεύουν ποσοστιαία, ως προς τη χωρητικότητα και την ισχύ το 19,10 % και 11,90 % αντίστοιχα της συνολικής αλιευτικής ικανότητας του στόλου της χώρας μας.
- Αύξηση των ικανοτήτων της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας με αύξηση δυναμικότητας σε θαλασσινά είδη ψαριών κατά 10.000 τόνους, σε είδη γλυκού νερού κατά 1.750 τόνους, σε οστρακοκαλλιέργειες κατά 3.450 τόνους και σε ιχθύδια θαλασσινών ψαριών κατά 50 εκατομμύρια.
- Αύξηση της δυναμικότητας στη μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων σε νωπά ή ψυγμένα προϊόντα κατά 600 τόνους, σε κονσερβοποιημένα ή ημισυντηρημένα προϊόντα κατά 200 τόνους, σε κατεψυγμένα προϊόντα ή προϊόντα βαθιάς ψύξης κατά 11.000 τόνους και σε άλλα μεταποιημένα προϊόντα κατά 2.500 τόνους.
- Αύξηση της παραγωγής μεταποιημένων προϊόντων κατά 11.000 τόνους / έτος.

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 187 έργα η δημόσια δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 77,2% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 59,3% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 32,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Ε.Π. (στοιχεία ΟΠΣ 31/3/2005) .

Μεταξύ των δράσεων που έχουν μέχρι σήμερα προωθηθεί και ήδη χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα αναφέρονται:

- η διάλυση 2.112 αλιευτικών σκαφών, με συνολική δημόσια δαπάνη ύψους 94.000.000 €.
- η κατασκευή 38 νέων αλιευτικών σκαφών με δημόσια δαπάνη 1.600.000€ και ο εκσυγχρονισμός 281 αλιευτικών σκαφών με δημόσια δαπάνη 7.000.000 €.
- η κατασκευή 3 έργων τεχνητών υφάλων, με δημόσια δαπάνη 2.600.000€.
- η ενίσχυση 144 μονάδων υδατοκαλλιέργειας, με δημόσια δαπάνη ύψους 29.000.000€.
- η βελτίωση της υποδομής σε 75 αλιευτικών λιμανιών, με δημόσια δαπάνη ύψους 14.000.000€
- η ενίσχυση 79 μονάδων μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων, με δημόσια δαπάνη ύψους 47.000.000€
- η ένταξη 265 επαγγελματιών αλιέων στα κοινωνικοοικονομικά μέτρα, που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα με δημόσια δαπάνη 4.600.000€

- έργα κατασκευής και βελτίωσης 17 αλιευτικών καταφυγίων, συνολικής δημόσιας δαπάνης ύψους 22.000.000€

Ε.Π. 'Περιβάλλον'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	596.300.075 €
Δημόσια Δαπάνη :	596.300.075 €
Κοινοτική Συμμετοχή	430.073.656 €
Εθνική Συμμετοχή :	166.226.419 €
Ιδιωτική Συμμετοχή	0 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Το ΕΠΠΕΡ λειτουργεί συμπληρωματικά με τις υπόλοιπες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις στα άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Σύμφωνα με τον αρχικό του προγραμματισμό, το ΕΠΠΕΡ δεν περιελάμβανε μεγάλα έργα υποδομών περιβαλλοντικού χαρακτήρα όπως οι εγκαταστάσεις διαχείρισης αστικών λυμάτων, απορριμμάτων και ύδρευσης, έργα τα οποία χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ). Σύμφωνα πάντως με τις προοπτικές που παρουσιάζονται με την τροποποίηση του Προγράμματος είναι ενδεχόμενο να χρηματοδοτηθούν και τέτοια έργα προτεραιότητας.

Στο ΕΠΠΕΡ προτεραιότητα έχουν:

- Δράσεις μέγιστης εθνικής σημασίας για την ποιότητα ζωής, όπως η παρακολούθηση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού και ακουστικού περιβάλλοντος και η διαχείριση των τοξικών και επικινδύνων αποβλήτων.
- Δράσεις που απαιτούν, για την υλοποίησή τους, τεχνογνωσία, η οποία δεν υφίσταται σε περιφερειακό ή άλλο τομεακό επίπεδο.
- Δράσεις και παρεμβάσεις εθνικού χαρακτήρα, που απαιτούν υποδομές εθνικού επιπέδου, όπως το Δίκτυο Παρακολούθησης της Ποιότητας των Νερών και το Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών Περιβάλλοντος.
- Δράσεις και παρεμβάσεις διαπεριφερειακού χαρακτήρα, όπως ολοκληρωμένες δράσεις για τις περιοχές του Δικτύου Φύση 2000 (NATURA 2000).
- Δράσεις και παρεμβάσεις σε εφαρμογή Κοινοτικών Οδηγιών και Διεθνών Συμβάσεων και Συνθηκών.
- Δράσεις αστικών αναπλάσεων εθνικής κλίμακας και προτεραιότητας ή καινοτόμου χαρακτήρα, όπως η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, παρεμβάσεις

στη Θεσσαλονίκη και άλλες μεγάλες πόλεις και η προστασία, ανάδειξη και διατήρηση παραδοσιακών οικισμών.

- Δράσεις που αφορούν ειδικά προγράμματα, με ιδιαίτερες περιβαλλοντικές και τεχνολογικές απαιτήσεις, όπως αυτά της αντιμετώπισης των βιομηχανικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης και της παρακολούθησης των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας.
- Έργα προστασίας και αναβάθμισης εδαφικών και υδατικών πόρων.
- Προώθηση εθνικού σχεδιασμού για τη διαχείριση ειδικών (τοξικών) αποβλήτων.
- Δράσεις περιφερειακού χαρακτήρα προσαρμογής της χώρας στην κοινοτική νομοθεσία στους τομείς των αστικών λυμάτων και των αστικών στερεών απορριμμάτων.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Βελτίωση του πρωτεύοντος συστήματος ύδρευσης σε περιοχές με συνολικό πληθυσμό 150.000 κατοίκους
- Κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας για την εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά κατά 50%
- Αποκατάσταση 132 στρεμμάτων ρυπασμένων χώρων από επικίνδυνα απόβλητα
- Αποκαταστάσεις χωματερών που αφορούν το 56% του πληθυσμού
- Έλεγχος – επιτήρηση του 90% του θαλασσίου περιβάλλοντος στο σύνολο της επικράτειας (συνυπολογιζομένων αντίστοιχων δράσεων του ΟΑΛΑΑ)
- Κάλυψη του 70% του πληθυσμού από Σχέδια Έκτακτης Ανάγκης για την αντιμετώπιση Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης
- Κάλυψη του 100% των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Κοινοτική Νομοθεσία όσον αφορά την ποιότητα της ατμόσφαιρας
- Λειτουργία μηχανισμού ελέγχου και εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Δημιουργία ειδικής Υπηρεσίας (INSPECTORATE)
- Εκπόνηση χωροταξικών-πολεοδομικών μελετών σε 30 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Εκπόνηση 5 Χωροταξικών Σχεδίων Εθνικού επιπέδου
- 45 παρεμβάσεις για τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη
- Σχεδιασμός και οργάνωση της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης 25 προστατευόμενων περιοχών.

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 369 περίπου έργα ο συνολικός προϋπολογισμός των οποίων αντιστοιχεί στο 62% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 39,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 24,3% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του.

Σημαντικά έργα που βρίσκονται σε φάση υλοποίησης είναι μεταξύ άλλων τα εξής:

Σε φάση κατασκευής:

- Η αναδημιουργία της Λίμνης Κάρλας, συνολικού προϋπολογισμού 152.000.000€.
- Η προμήθεια από το YEN 4 πλοίων καταπολέμησης της θαλάσσιας ρύπανσης, προϋπολογισμού 6.500.000€.
- Δράσεις που αφορούν την κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας που απορρέουν από Οδηγίες της ΕΕ και Διεθνείς Συμβάσεις (αφορά τα περισσότερα Μέτρα του Προγράμματος).
- Η λειτουργία δικτύων παρακολούθησης της ποιότητας του θαλασσίου περιβάλλοντος, της ποιότητας των νερών ακτών κολύμβησης, της ποιότητας των υπόγειων νερών, προϋπολογισμού 3.100.000€.
- Σε φάση ολοκλήρωσης:
- Σε φάση υλοποίησης:
- Στο αναθεωρημένο ΕΠΠΕΡ έχει προβλεφθεί η ολοκλήρωση και θέση σε λειτουργία έργων που αφορούν Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων και αποκατάσταση χωματερών, για την προσαρμογή της χώρας στην κοινοτική νομοθεσία που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, προϋπολογισμού 68 Μ€ περίπου.

Ε.Π. 'Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	2.763.907.617€
Δημόσια Δαπάνη :	2.763.907.617€
Κοινοτική Συμμετοχή :	2.072.930.711€
Εθνική Συμμετοχή :	690.976.906€
Ιδιωτική Συμμετοχή :	0€

Στρατηγικοί Στόχοι

Το ΕΠΕΑΕΚ περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη δέσμη συνεκτικών μέτρων και ενεργειών με απώτερο στόχο τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των υπηρεσιών

που αυτό προσφέρει, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες ανάγκες ανοίγοντας διαύλους επικοινωνίας και σύνδεσης με την αγορά εργασίας.

Οι στόχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος εκφράζονται με τους τέσσερις βασικούς άξονες που συνδέονται με τα πεδία πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και προωθούν παρεμβάσεις σχετικές με

- Την προώθηση της ισότητας ευκαιριών στην αγορά εργασίας (Άξονας 1: απευθύνεται σε άτομα που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό).
- Την προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης (Άξονας 2).
- Την ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και προσαρμοστικότητας των νέων (Άξονας 3).
- Την βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας (Άξονας 4).

Οι άξονες αυτοί υποστηρίζονται από δυο ακόμη άξονες που αφορούν παρεμβάσεις σε υποδομές και εξοπλισμό (Άξονας 5: συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ) και ενέργειες υποστήριξης του προγράμματος (Άξονας 6).

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- 30.000 ενήλικες θα επωφεληθούν από προγράμματα επιμόρφωσης
- 70.000 ωφελούμενοι μαθητές με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες
- 7.000 εκπαιδευτικοί θα επιμορφωθούν σε προγράμματα ειδικής αγωγής
- 250.000 μαθητές θα συμμετάσχουν σε προγράμματα Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης
- 260.000 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας ,δευτεροβάθμιας και της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης θα συμμετάσχουν σε προγράμματα επιμόρφωσης.
- 35.000 σπουδαστές και φοιτητές θα επωφεληθούν από προγράμματα επιχειρηματικότητας και καινοτόμων εφαρμογών στην επαγγελματική εκπαίδευση και αρχική επαγγελματική κατάρτιση.
- 700 παρεμβατικά προγράμματα για προώθηση της ισότητας των φύλων
- Εκπαιδευτικός εξοπλισμός ανώτατης εκπαίδευσης (32 Πανεπιστήμια και ΤΕΙ)
- Εξοπλισμός 34 Κεντρικών Βιβλιοθηκών Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Δημιουργία 1.700 εργαστηρίων και εποπτικών μέσων στην Α΄θμια και Β΄θμια εκπαίδευση .

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 1.569 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 65,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 57,4% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 36,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως :

- Λειτουργούν 3.788 ολοήμερα δημοτικά σχολεία
- Λειτουργούν 1.780 ολοήμερα νηπιαγωγεία
- 14.800 σχολικές μονάδες συμμετείχαν στην καταγραφή, αποτύπωση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών μέσων
- 17 λειτουργούντα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ)
- Λειτουργία προγραμμάτων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου
- 3 κόμβοι ενθάρρυνσης επιχειρηματικότητας
- 12 νέα τμήματα διεύρυνσης στην ανώτατη εκπαίδευση
- 34 γραφεία διασύνδεσης στα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ
- 4 σχολεία β' ευκαιρίας εξοπλίστηκαν.

Ε.Π. 'Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση'

Προϋπολογισμός ΕΠ

Συνολικό Κόστος :	2.189.116.480 €
Δημόσια Δαπάνη :	2.121.783.147 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	1.585.737.360 €
Εθνική Συμμετοχή :	536.045.787 €
Ιδιωτική Συμμετοχή :	67.333.333 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Κυρίαρχος στόχος του Ε.Π. “Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση” 2000-2006 είναι η προώθηση της απασχόλησης και η άμβλυση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας, προς την κατεύθυνση της πρόληψης της ανεργίας, της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών και των μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας με παράλληλη μείωση της ανεργίας ορισμένων ομάδων του εργατικού δυναμικού, οι οποίες συντελούν κατά μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση της συνολικής ανεργίας της Χώρας. Τον παραπάνω στόχο εξυπηρετούν οι γενικοί (στρατηγικοί) στόχοι, οι οποίοι αναφέρονται στα εξής:

Πρόληψη της ανεργίας μέσω της εξατομικευμένης προσέγγισης και βελτίωση της ικανότητας ένταξης στην αγορά εργασίας.

- Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας
- Ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.
- Προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας.
- Ενίσχυση και αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των πολιτικών και των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας.
- Βελτίωση της πρόσβασης και συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Οι παραπάνω στόχοι εξειδικεύονται στους 6 Άξονες Προτεραιότητας και στα 18 Μέτρα του Προγράμματος.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Λειτουργία 119 δομών απασχόλησης (80 Κέντρων Προώθησης στην Απασχόληση και 39 Τοπικών Υπηρεσιών Απασχόλησης) που θα προσφέρουν εξατομικευμένες υπηρεσίες στο σύνολο των αναζητούντων εργασία.
- Προσφορά στο σύνολο των εγγεγραμμένων ανέργων (100%) μίας ευκαιρίας για κατάρτιση ή για απασχόληση μέσα από τη διαδικασία εξατομικευμένης προσέγγισης (από το δίκτυο των ΚΠΑ/ ΔΥΑ) μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου. Το αντίστοιχο ποσοστό για τα άτομα ευπαθών κοινωνικά ομάδων διαμορφώνεται σε 85% για το 2006.
- Προώθηση ενεργητικών μέτρων για την απασχόληση στο 8-10% των εγγεγραμμένων ανέργων
- Εξυπηρέτηση 40.000 ατόμων ευπαθών ομάδων από ειδικές δομές (Κέντρα Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών – ΚΕΣΥΥ)
- Παροχή κατάρτισης ή τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας 35.000 ατόμων που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό μέχρι το τέλος του Επ. Προγράμματος.
- Πιστοποίηση 10.000 εκπαιδευτών συνεχιζόμενης κατάρτισης
- Συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης 20.000 εργαζόμενων σε ΜΜΕ
- Δημιουργία 40.000 νέων επιχειρήσεων
- Συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης 45.000 αυτοαπασχολούμενων
- Συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης 100.000 δημόσιων υπαλλήλων
- Θετικές δράσεις υπέρ του 5-7% του συνόλου των ανέργων γυναικών

- Λειτουργία 400 δομών προώθησης ίσων ευκαιριών (βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών – ΚΔΑΠ και για άτομα με ειδικές αναπηρίες – ΚΔΑΠ Α.Μ.Ε.Α. καθώς και Κέντρα Κοινωνικής Μέριμνας).

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 653 έργα ο συνολικός προϋπολογισμός των οποίων αντιστοιχεί στο 83,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 61,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 36,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Ε.Π. “Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση”.

Από τα μέχρι σήμερα υλοποιηθέντα έργα έχουν ωφεληθεί 246.352 άνεργοι. Πιο συγκεκριμένα:

- 74.545 άτομα από ενέργειες κατάρτισης
- 88.816 άτομα από ενέργειες προώθησης στην απασχόληση
- 55.212 εργαζόμενοι από ενέργειες κατάρτισης
- 14.189 γυναίκες από θετικά μέτρα
- 2.732 άτομα ευπαθών ομάδων από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις
- 10.858 από συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Ε.Π. 'Οδικόί Άξονες - Λιμένες - Αστική Ανάπτυξη'

Προϋπολογισμός Ε.Π

Συνολικό Κόστος :	9.922.734.166 €
Δημόσια Δαπάνη :	6.489.354.503 €
Κοινοτική Συμμετοχή :	3.369.500.470 €
Εθνική Συμμετοχή :	3.119.854.033 €
Ιδιωτική Συμμετοχή :	3.433.379.663 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Οι στρατηγικοί στόχοι του Ε.Π. ΟΑΛΑΑ περιλαμβάνουν την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βελτίωση της βασικής υποδομής μεταφορών (οδικών και θαλάσσιων) όλης της χώρας, την αστική ανάπτυξη σε μεγάλες πόλεις της χώρας και την βελτίωση της Οδικής Ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα:

Οι ειδικοί στόχοι στον τομέα των οδικών μεταφορών είναι:

- Η βελτίωση των στρατηγικών συνδέσεων της χώρας με άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε., καθώς και με την υπόλοιπη Ευρώπη, μέσω της βελτίωσης των κύριων οδικών αξόνων, κυρίως του άξονα Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι (ΠΑΘΕ) και της Εγνατίας Οδού, που έχουν ενταχθεί στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Δρόμων (Trans-European Transport Network) και στους Πανευρωπαϊκούς Διαδρόμους (Pan-European Corridors).
- Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της αναμενόμενης κίνησης επιβατών και εμπορευμάτων μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων της Ελλάδας – Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα – κυρίως μέσω της ολοκλήρωσης λειτουργικών τμημάτων των αυτοκινητοδρόμων ΠΑΘΕ και Εγνατίας καθώς και των διασυνδέσεών τους με κεντρικούς λιμένες και αερολιμένες.
- Η προώθηση ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας, ιδιαίτερα μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε περιοχές που δεν εξυπηρετούνται από τους άξονες της Εγνατίας Οδού και του ΠΑΘΕ, καθώς και η βελτίωση των οδικών μεταφορών και της επικοινωνίας στο εσωτερικό μεγάλων νησιών.

Οι ειδικοί στόχοι στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών είναι:

- Η συμβολή στην επίτευξη ενός δικτύου λιμένων που θα συμβάλει στην ισόρροπη ανάπτυξη των νησιωτικών περιφερειών, καθώς και άλλων ηπειρωτικών περιφερειών της χώρας.
- Η βελτίωση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας στη βάση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης που ξεκίνησε με το Β΄ ΚΠΣ.

Οι ειδικοί στόχοι στον τομέα της αστικής ανάπτυξης είναι:

- Η ολοκλήρωση των έργων του Β΄ ΚΠΣ και η περαιτέρω συνέχιση της επιτυχούς επέκτασης του Μετρό της Αθήνας που ξεκίνησε στο Β΄ ΚΠΣ, καθώς και η προώθηση των ενεργειών για την κατασκευή του Μετρό Θεσσαλονίκης, που είναι παρεμβάσεις οι οποίες θα συνεισφέρουν στην αποσυμφόρηση, τη μείωση της ρύπανσης και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής της πόλης.

Οι ειδικοί στόχοι στον τομέα της Οδικής Ασφάλειας είναι:

- Η βελτίωση της οδικής ασφάλειας στο υπεραστικό οδικό δίκτυο μέσω βελτιώσεων των τεχνικών χαρακτηριστικών, επαρκούς και αποτελεσματικής αστυνόμευσης, καθώς και με τη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων ενημέρωσης / προειδοποίησης των χρηστών του δικτύου.

- Ο εφοδιασμός με τον κατάλληλο εξοπλισμό και η σύγχρονη οργάνωση των αρμόδιων αρχών και φορέων, για την αντιμετώπιση των ατυχημάτων (κυρίως οδικών), την αστυνόμευση των αυτοκινητοδρόμων και την ενημέρωση των χρηστών των δικτύων

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του Ε.Π. ΟΑΛΑΑ είναι τα ακόλουθα :

- Κατασκευή, αναβάθμιση - ολοκλήρωση 388 χλμ. αυτοκινητοδρόμων Α' Προτεραιότητας (που περιλαμβάνουν τμήματα του ΠΑΘΕ, της Εγνατίας Οδού, του Περιφερειακού Δακτύλιου της Αττικής και τη Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου).
- Κατασκευή, αναβάθμιση - ολοκλήρωση 98 χλμ. αυτοκινητοδρόμων Β' Προτεραιότητας (που περιλαμβάνουν τμήματα του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης, των κάθετων αξόνων Εγνατίας Οδού, της Ιόνιας οδού καθώς και νησιωτικών οδικών αξόνων)
- Κατασκευή νέων γραμμών του μετρό Αθηνών συνολικού μήκους περίπου 13 χλμ., 10 νέων σταθμών μετρό και 7 σταθμών μετεπιβίβασης, καθώς και η αγορά 17 συρμών.
- Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση και ανάπτυξη σε τουλάχιστον 6 λιμάνια της χώρας.
- Επέκταση του Εθνικού Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Κυκλοφορίας Πλοίων (VTMIS), για να καλύψει τμήμα του Αιγαίου Πελάγους.
- Προμήθειες: ελικοπτέρου πολλαπλών ρόλων, πλοίων καταπολέμησης της θαλάσσιας ρύπανσης, πυροσβεστικών πλοίων.

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 41 έργα ο συνολικός προϋπολογισμός των οποίων αντιστοιχεί στο 69,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 56% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 40,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Ε.Π.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως ο «Περιφερειακός Δακτύλιος Αττικής» π/υ 1.600.000.000€, η «Ολοκλήρωση τμημάτων του ΠΑΘΕ του ΚΠΣ ΙΙ» π/υ 446.000.000€, η «Ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου» π/υ 414.000.000€, η «Ολοκλήρωση τμημάτων της Εγνατίας Οδού του ΚΠΣ ΙΙ στη Μακεδονία και στη Θράκη» π/υ 714.000.000€, η «Λεωφόρος Κηφισού» π/υ 170.000.000€.

Για την επίτευξη των στόχων του, το Γ'ΚΠΣ υλοποιεί 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα εκ των οποίων:

- τα 11 είναι Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές
- τα 13 είναι Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας και στα οποία έχει κατανεμηθεί το 1/3 περίπου των διαθέσιμων πιστώσεων για την περίοδο 2000-2006
- και 1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική βοήθεια» που στόχο έχει να ενδυναμώσει, να στηρίξει και να βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

5.7.2. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Εκτός από την εφαρμογή τομεακών προγραμμάτων, κάθε ελληνική περιφέρεια αποτελεί αντικείμενο ενός περιφερειακού αναπτυξιακού προγράμματος το οποίο αξιοποιεί όλα τα τοπικά πλεονεκτήματα.

Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα(ΠΕΠ) είναι:

- ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας
- ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας
- ΠΕΠ Ηπείρου
- ΠΕΠ Θεσσαλίας
- ΠΕΠ Ιονίων Νήσων
- ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας
- ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας
- ΠΕΠ Αττικής
- ΠΕΠ Πελοποννήσου
- ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου
- ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου
- ΠΕΠ Κρήτης

Το κοινό τους σημείο είναι η ενίσχυση της δυνατότητας των περιφερειακών και τοπικών αρχών να εφαρμόσουν ένα πλήρες φάσμα δράσεων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης , που περιλαμβάνουν όχι μόνο έργα υποδομής αλλά και την στήριξη της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, της έρευνας και ανάπτυξης και της καινοτομίας, των ανθρώπινων πόρων και της δημιουργίας τοπικών θέσεων εργασίας ή και ακόμα της διαχείρισης του περιβάλλοντος. Οι δράσεις προς όφελος των απομονωμένων,

νησιωτικών ή ορεινών περιοχών θα συμβάλουν στη μείωση των εσωτερικών ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών.

ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	1.155.643.599 €
Δημοσία Δαπάνη:	1.014.660.278 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	760.995.208 €
Εθνική Συμμετοχή:	253.665.070 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	140.983.321 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Ως γενικός αναπτυξιακός στόχος για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης την περίοδο 2000-2006 τίθεται «η θετική πληθυσμιακή εξέλιξη με έμφαση στην ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση παλινοστούντων και μεταναστών που θα στηρίζεται στην αξιοποίηση της οικονομικής δυναμικής και στην διάχυση της ευημερίας».

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος αναλύεται στους εξής κύριους στρατηγικούς στόχους:

- Διαμόρφωση σύγχρονης αυτοδύναμης οικονομίας & ενίσχυση της εξωστρέφειας με προώθηση δράσεων στον πρωτογενή τομέα, στην μεταποίηση, στον τουρισμό και στις υπηρεσίες.
- Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας.
- Προστασία - αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος & του ορυκτού πλούτου.
- Αμβλυνση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικών ανισοτήτων & βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Οι βασικοί στόχοι του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος εξειδικεύονται σε 6 Άξονες Προτεραιότητας και σε 36 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Ενίσχυση 900 επενδυτικών σχεδίων σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης
- Αναπλάσεις σε 50 οικιστικά σύνολα αγροτικού χώρου
- Κατασκευή φραγμάτων όγκου σώματος 3.000.000 m³
- Κατασκευή 80 Km αγροτικών δρόμων

- Κατασκευή 40 Km Νέου Εθνικού Οδικού δικτύου
- Κατασκευή 40.000 m² νέων κτιριακών εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας & δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Κατασκευή 22.540 m² νέων κτιριακών εγκαταστάσεων ΑΕΙ-ΤΕΙ
- 300 Km αγωγών δικτύου ύδρευσης & 40 Km αγωγών δικτύου αποχέτευσης
- Κατασκευή 2 νέων βιολογικών καθαρισμών
- 1 σύστημα διαχείρισης αστικών απορριμμάτων
- Βελτίωση 4 αλιευτικών καταφυγίων
- Παρεμβάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας σε 250.000 στρέμματα και παρεμβάσεις για αντιδιαβρωτική προστασία και εμπλουτισμό υπόγειων υδροφορέων σε 75.000 στρέμματα.
- Ολοκλήρωση – εκσυγχρονισμός υποδομών σε 2 ΒΙΠΕ
- Ενίσχυση 50 επενδυτικών σχεδίων στον τουρισμό
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε 6 αστικές περιοχές
- Παροχή 300 νέων νοσοκομειακών κλινών

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 795 έργα, η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 74,2% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 45,6% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 25,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως :

- «Εκσυγχρονισμός Αλιευτικού Καταφυγίου Αβδήρων», π/υ 1.582.921 €,
- «Υπερύψωση – ενίσχυση και έργα προστασίας στα αντιπλημμυρικά αναχώματα Πυθίου, Αμορίου – Λαβάρων, Πετάλου-Πέπλου Ν. Έβρου», π/υ 1.915.584 €
- «Αξιοποίηση Χιονοδρομικού Κέντρου Φαλακρού», π/υ 1.086.369 €,
- «Εξοπλισμός κτιρίων Ι και ΙΙ της Νομικής Σχολής στην Πανεπιστημιούπολη (Α΄ φάση –έπιπλα)», π/υ 1.123.330€,
- «Αγωγός μεταφοράς – αντλιοστάσιο λυμάτων Δράμας» π/υ 3.347.769 €,
- «Βελτίωση τμήματος της αρ.3 επαρχιακής οδού από Ξάνθη ως Μαγικό», π/υ 3.139.988 €
- «Κατασκευή Δημοτικού Σχολείου Κενταύρου», π/υ 1.025.637 €.

Π.Ε.Π. Ηπείρου

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	736.185.837 €
Δημόσια Δαπάνη:	638.891.210 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	443.918.408 €
Εθνική Συμμετοχή:	194.972.802 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	97.294.627 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος του ΠΕΠ είναι η ευρύτερη δυνατή αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η θέση της Περιφέρειας, αλλά και ο πολιτιστικός και φυσικός πλούτος της για έξοδο από την απομόνωση. Ειδικότερα το ΠΕΠ στοχεύει:

- στην αξιοποίηση μεγάλων έργων μεταφορών που θα καθιστούν την Περιφέρεια Δυτική Πύλη για τη Β. Ελλάδα,
- στην ενεργοποίηση των Ιωαννίνων και των υπόλοιπων αστικών κέντρων ως περιφερειακών – διακρατικών κέντρων ανάπτυξης,
- στην ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος,
- στην ενθάρρυνση της δημιουργίας, εισαγωγής και αξιοποίησης καινοτομικών δράσεων,
- στην εναρμόνιση των παρεμβάσεων στην Κοινοτική Νομοθεσία αναφορικά με το περιβάλλον και
- στην εξασφάλιση κατάλληλα εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας αναλύεται σε 6 Άξονες Προτεραιότητας και υλοποιείται με 30 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Κατασκευή – βελτίωση περίπου 14 Km τμημάτων εθνικής οδοποιίας, 6,7 Km διαπεριφερειακής οδοποιίας, 9,5 Km αστικών οδών, 270 Km αγροτικής και επαρχιακής οδοποιίας
- Κατασκευή τμημάτων της Εγνατίας οδού μήκους περίπου 9 Km
- Χρηματοδότηση περίπου 120 επενδυτικών σχεδίων μεταποιητικών ΜΜΕ και 110 τουριστικών ΜΜΕ.
- Κατασκευή - αντικατάσταση 260 Km δικτύου ύδρευσης

- Κατασκευή έργων περιβαλλοντικής υποδομής: με δράσεις κατασκευής ΧΥΤΑ (3), δράσεις αναπλάσεων (39), δράσεις πολεοδομικού σχεδιασμού (6) και δράσεις επεμβάσεων σε βιότοπους (4).
- Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση υποδομών υγείας (12), υποδομών πρόνοιας (8) και υποδομών κοινωνικής μέριμνας (97).
- Ανάδειξη και συντήρηση 45 μνημείων
- Υποστηρικτικές παρεμβάσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού.
- Ενίσχυση 250 γεωργικών εκμεταλλεύσεων, 45 κτηνο-πτηνοτροφικών μονάδων και 10 ιδιωτικών δασών
- Βελτίωση και εκσυγχρονισμός αρδευτικών δικτύων σε 48,000 στρ.
- 12 παρεμβάσεις σε β' βάρθια και γ' βάρθια εκπαίδευση
- Αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων περίπου 2.030 ατόμων.

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 530 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 67,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 44,2% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 17,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως :

- «Βελτίωση -ανακαίνιση τμήματος Εθνικής Οδού Ιωαννίνων-Μετσόβου», π/υ 2.934.703€
- «Τεχνολογικό πάρκο Ηπείρου», π/υ 2.276.184 €
- «Βελτίωση - ανακαίνιση τμήματος της παλαιάς Εθνικής Οδού Ιωαννίνων – Άρτας», π/υ 3.050.000€
- «Ανέγερση δημοτικού σχολείου και νηπιαγωγείου στην περιοχή Κιάφας», π/υ 2.934.703€
- «Προμήθεια ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού στο Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων», π/υ 2.259.721€
- «Μουσείο Άρτας», π/υ 5.570.066€
- «Στερέωση, αποκατάσταση και μετατροπή του κτιρίου ΣΟΥΦΑΡΙ ΠΕΡΑΙ σε χώρο στέγασης και λειτουργίας των γενικών αρχείων του κράτους νόμου Ιωαννίνων», π/υ 5.135.000€
- «Αρδευτικό έργο Ελαιάς Φοινικίου Φιλιατών ν. Θεσπρωτίας», π/υ 8.900.000€

- «Βελτίωση-ασφαλτόστρωση 36ης επαρχιακής οδού Άρματα - Δίστρατο», π/υ 3.521.643€
- «Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού από 25η επαρχιακή οδό μέχρι Λαϊστα», π/υ 4.290.000€
- «Βελτίωση-ασφαλτόστρωση 45ης επαρχιακής οδού τμήμα Λεπτοκαρυά-Δόλιανη», π/υ 3.250.000€
- «Σχολικό κέντρο Πλαταριάς», π/υ 1.614.087€
- «Ανέγερση και πλήρης εξοπλισμός κτιριακού συγκροτήματος ΕΛΕΠΑΠ», π/υ 3.400.000€
- «Μετσόβιο κέντρο διεπιστημονικής έρευνας (ΜΕΚΔΕ) του ΕΜΠ για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών», π/υ 2.273.387€

Π.Ε.Π. Θεσσαλίας

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	905.908.987 €
Δημόσια Δαπάνη:	761.414.874 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	571.067.454 €
Εθνική Συμμετοχή:	190.347.420 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	144.494.113 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Στη νέα προγραμματική περίοδο, η Περιφέρεια θέτει ως στόχο να επιταχύνει τον αναπτυξιακό βηματισμό της, ώστε να διαμορφώσει ένα νέο βιώσιμο τομεακό «μίγμα» ενσωματώνοντας τους σύγχρονους τομείς υψηλής τεχνολογίας και σύγχρονης οργάνωσης, να αξιοποιήσει την εξειδίκευση των περιοχών της, τις ικανότητες και την συσσωρευμένη τεχνογνωσία του ανθρώπινου δυναμικού της, να δημιουργήσει κρίσιμα μεγέθη κλίμακας και να αξιοποιήσει τις νέες αγορές που διανοίγονται στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης αλλά και της νέας ενδοχώρας που διαμορφώνεται στα Βόρεια σύνορα της Χώρας. Οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν χωρίς να θιγεί η προσπάθεια για την άρση των ανισοτήτων, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και των περιοχών ιδιαίτερου κάλλους και την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ιδιαίτερη έμφαση δίδεται σε τρεις "ειδικούς" τύπους δράσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και διάχυση της καινοτομίας στην Περιφέρεια, στην «ολοκληρωμένη» ανάπτυξη υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και στην «ολοκληρωμένη»

αντιμετώπιση ορεινών - απομακρυσμένων περιοχών της υπαίθρου στην Περιφέρεια. Οι δράσεις αυτές διαχέονται σε όλους τους άξονες προτεραιότητας και δρουν παράλληλα και συμπληρωματικά με τις υπόλοιπες δράσεις.

Οι γενικοί στόχοι αναλύονται σε κύριους επιχειρησιακούς στόχους που υλοποιούνται μέσα από ένα σύνολο δράσεων και μέτρων (40) που περιλαμβάνονται στους παρακάτω άξονες προτεραιότητας:

- Ενίσχυση Παραγωγικού Περιβάλλοντος
- Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Υπαίθρου
- Ποιότητα Ζωής
- Αξιοποίηση της κεντροβαρούς θέσης της Περιφέρειας και ανάδειξη της σε «Κόμβο Δικτύων»
- Ανάπτυξη Ανθρωπίνων Πόρων
- Εφαρμογή

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Καινοτόμες δράσεις εκσυγχρονισμού σε 180 ΜΜΕ
- Εκσυγχρονισμός τουριστικών καταλυμάτων : 700 κλίνες Γ' κατηγορίας και άνω
- Εκσυγχρονισμός τουριστικών καταλυμάτων: 3.500 κλίνες ενοικιαζόμενων δωματίων
- Εκσυγχρονισμός 100 τουριστικών ΜΜΕ
- 880 Σχέδια Βελτίωσης σε Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις:
- Κατασκευή 5 αλιευτικών καταφυγίων
- Κατασκευή φραγμάτων συνολικού επιπέδου όγκου 600.000 m³
- Κατασκευή 10 Km και βελτίωση 140Km επαρχιακού δικτύου
- Κατασκευή νέων 50 Km δασικής οδοποιίας
- 7 Ολοκληρωμένα προγράμματα παρέμβασης (ΟΠΑΑΧ)
- (3 νέες Υποδομές Πρόνοιας)
- Υποδομές Α' βάθμιας και Β' βάθμιας Εκπαίδευσης (νέες δομές): 21
- Κατασκευή 1 ΧΥΤΑ
- Κατασκευή 1 νέας Εγκατάστασης Επεξεργασίας Λυμάτων
- 6 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης
- 10 Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης
- Κατασκευή / βελτίωση 29 Km διαπεριφερειακών οδικών αξόνων
- Κατασκευή / βελτίωση 51 Km διανομαρχιακών οδικών αξόνων
- Βελτιώσεις σε 3 σημαντικούς λιμένες

- Νέες παρακάμψεις αστικών κέντρων συνολικού μήκους 20 Km
- 2.530 καταρτιζόμενοι

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 592 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 75,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 49,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 25,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα για την Περιφέρεια, όπως:

- «Φράγμα Λογγα Νομού Τρικάλων (ολοκλήρωση εργασιών)», π/υ 1.501.903 €,
- «Ολοκλήρωση φράγματος Παναγιώτικο», π/υ 2.776.780 €,
- «Ταμιευτήρας Πλατυκάμπου», π/υ 2.900.000 €,
- «Υδρευση Δήμου Παλαμά», π/υ 1.965.725 €,
- «Ανέγερση 1ου Δημοτικού Σχολείου Γιαννούλης», π/υ 1.969.016 €,
- «Ανέγερση 23ου Δημοτικού Σχολείου Λάρισας», π/υ 1.481.139 €,
- «Κατασκευή Γέφυρας Γόννων», π/υ 1.614.087 €,
- «Λιμάνι Πατητήρι Αλοννήσου (β' φάση)», π/υ 1.692.417 €
- «Επέκταση κεντρικού Μώλου Λιμένα Σκιάθου», π/υ 1.467.350

Π.Ε.Π. Ιονίων Νήσων

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	415.696.432 €
Δημόσια Δαπάνη:	343.775.754 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	257.831.814 €
Εθνική Συμμετοχή:	85.943.940 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	71.920.678 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Ο γενικός στρατηγικός στόχος της Περιφέρειας είναι η ενίσχυση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος και στη συνοχή του νησιωτικού χώρου.

Οι στόχοι του προγράμματος αναλύονται σε 6 Άξονες Προτεραιότητας:

- Ποιοτική αναβάθμιση και αξιοποίηση των τουριστικών υπηρεσιών και των λοιπών παραγωγικών δραστηριοτήτων
- Μείωση της περιφερειακότητας και του ελλείμματος υποδομής
- Αναβάθμιση και προστασία του αστικού και ημιαστικού περιβάλλοντος
- Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου
- Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού
- Ειδικές δράσεις για την ανάπτυξη και προστασία των μικρών νησιών

Το Πρόγραμμα εξειδικεύεται σε 7 Άξονες Προτεραιότητας (συμπεριλαμβανομένης και της Τεχνικής Βοήθειας) και σε 35 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- 220 Km βελτίωση επαρχιακής-διακοινοτικής οδοποιίας
- 220 Km βελτίωση αγροτικής οδοποιίας
- 123 Ενισχύσεις επενδυτικών σχεδίων σε μεταποιητικές ΜΜΕ
- 85 νέες αίθουσες διδασκαλίας
- 60 Km βελτίωση δικτύου ύδρευσης
- 40 Km νέο δίκτυο αποχέτευσης
- 4 Βιολογικοί Καθαρισμοί
- 350 επενδυτικά σχέδια αγροτικών προϊόντων
- 3.170 καταρτιζόμενοι
- 5 Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 378 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 67,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 34,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 21,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως:

- «Δημοτικό Σχολείο Αργυράδων» π/υ 1.320.616 €,
- «Οδική Ασφάλεια» π/υ 4.476.775 €,

- «Θέατρο Λευκάδας» π/υ 6.267.938 €,
- «Αποχέτευση και Βιολογικός Καθαρισμός Βασιλικής» π/υ 2.682.478 €.

Π.Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	865.355.081 €
Δημόσια Δαπάνη:	744.646.142 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	539.284.605 €
Εθνική Συμμετοχή:	205.361.537 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	120.708.939 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Ως γενικός αναπτυξιακός στόχος για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας την περίοδο 2000-2006 τίθεται «η αξιοποίηση των νέων μεταφορικών υποδομών, της γειτνίασης με το μητροπολιτικό κέντρο της Αθήνας και της βιομηχανικής βάσης για την μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την αύξηση της απασχόλησης κυρίως μέσω της ανάπτυξης μιας ανταγωνιστικής οικονομίας».

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος του ΠΕΠ αναλύεται στους εξής κύριους στρατηγικούς στόχους:

- Ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής δραστηριότητας, η διασύνδεσή της με τη τοπική οικονομία και η προσαρμογή της στις απαιτήσεις της νέας οικονομίας.
- Η ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των αστικών κέντρων.
- Η μείωση των έντονων φαινομένων δυϊσμού με έμφαση στις ορεινές και αγροτικές περιοχές.
- Η προστασία, αποκατάσταση και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος. Αξιοποίηση των πολιτιστικών - ιστορικών πλεονεκτημάτων.

Οι βασικοί στόχοι του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος εξειδικεύονται σε 6 Άξονες Προτεραιότητας και σε 37 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- 670 αγροτικές εκμεταλλεύσεις που ενισχύονται
- 4 Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ)
- Κατασκευή 115 Km νέων αγωγών αποχέτευσης

- 4 νέοι Βιολογικοί Καθαρισμοί
- Κατασκευή 7 Km νέου αυτοκινητόδρομου
- Κατασκευή / βελτίωση 60 Km κύριων οδικών αξόνων και 95 Km επαρχιακού δικτύου
- 300 νέες κλίνες σε νοσοκομεία
- 230 νέες αίθουσες διδασκαλίας Α΄ βάθμιας και Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης
- 6 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης
- 380 ενισχυμένες ΜΜΕ μέσω του Κανονισμού 70
- 9 Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης
- Αριθμός ατόμων που θα καταρτιστούν: 2.450

Πρόδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 524 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 55,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 30,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 20,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως

- «Βελτίωση Οδού Κυριάκι-Ελικώνα» π/υ 3.255.488€,
- «Αποχέτευση Λυμάτων Δήμου Γαλαξιδίου» π/υ 3.560.721€,
- «Επεξεργασία και Διάθεση Λυμάτων Δήμου Γαλαξιδίου» π/υ 3.196.634€,
- «Ανέγερση 8ου Γυμνασίου Χαλκίδας» π/υ 2.236.244 €.

Π.Ε.Π. Πελοποννήσου

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	728.441.677 €
Δημόσια Δαπάνη:	620.038.599 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	465.028.950 €
Εθνική Συμμετοχή:	155.009.649 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	108.403.078 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος της Περιφέρειας είναι η μείωση της αναπτυξιακής υστέρησης της ενδοχώρας και των απομακρυσμένων περιοχών της από τα αστικά και ημιαστικά της κέντρα, αλλά και την πρωτεύουσα της Χώρας, σε συνδυασμό με την εξωστρέφεια της, τόσο

προς την υπόλοιπη χώρα και δη προς τα μητροπολιτικά κέντρα (Αθήνα - Θεσσαλονίκη), όσο και προς το Νότο του εξωτερικού με «γέφυρα» την Κρήτη.

Το πρόγραμμα εξειδικεύεται σε 6 άξονες προτεραιότητας με 34 μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Αναβάθμιση υποδομών λιμένων: σε 4 από τα κύρια εμπορικά και τουριστικά λιμάνια της Περιφέρειας
- Αριθμός ΜΜΕ (υφιστάμενων και νέων) που ενισχύονται: (250+200) (Καν. 70)
- Βελτίωση / κατασκευή 2 ΧΥΤΑ (άξονας 2)
- Βελτίωση / κατασκευή 5 Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων (άξονας 2)
- Κατασκευή 3 Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων (άξονας 4)
- 320 Km αγωγού δικτύων άρδευσης που κατασκευάζονται /βελτιώνονται
- Ενίσχυση επενδύσεων σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις: 570 Σχέδια Βελτίωσης
- 190 νέες κύριες αίθουσες διδασκαλίας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Κατασκευή ή αναβάθμιση ορεινού και ημιορεινού οδικού δικτύου: 80 Km
- Αριθμός τουριστικών κλινών που δημιουργούνται / βελτιώνονται : 5.250
- Αριθμός ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης : 6
- Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων : 1.500
- Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης : 5

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 372 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 73,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 44,6% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 20,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

- «Βελτίωση - κατασκευή του τμήματος από πέρας παράκαμψης Δαφνίου μέχρι τη χιλιομετρική θέση 9+200 της Εθνικής Οδού Χανιά - Κροκεές – Μονεμβάσια», π/υ 5.928.100€

- «Βελτίωση οδού "Κιάτο - Σούλι - Γκούρα - Δερβένι" τμήμα Σούλι-Θέκριζα και Καρτέρι-Λαύκα», π/υ 5.898.899 €
- «Λιμάνι Νεάπολης Βοιών», π/υ 2.000.000 €
- «Υποδομές ύδρευσης δήμου Μελιγαλά», π/υ 1.031.979 €
- «Αρδευτικό Γραμμούσας», π/υ 2.289.068 €
- «Προστασία παραλίμνιας δασικής περιοχής Λάδωνα με τη βελτίωση - ασφαλτόστρωση της αγροδασικής οδού "Περδικονέρι - Αγία Μαρίνα - Φτεριά"», π/υ 1.300.500 €
- «Βελτίωση λιμενίσκου Αγίου Ανδρέα», π/υ 1.175.000 €
- «Προσθήκη τεσσάρων αιθουσών στο Γυμνάσιο Ασκληπιείου», π/υ 807.043 €
- «Υδρευση δήμου Σαρωνικού», π/υ 733.676 €
- «Ανάδειξη / αξιοποίηση ακροπόλεως αρχαίας Τίρυνθας και περιβάλλοντος χώρου», π/υ 3.140.132 €
- «Επέκταση, αναδιαρύθμιση, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου και εξοπλισμός Γενικού Νοσοκομείου Άργους», π/υ 8.658.856 €

Π.Ε.Π. Κρήτης

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	786.355.222 €
Δημόσια Δαπάνη:	681.047.802 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	508.426.662 €
Εθνική Συμμετοχή:	172.621.140 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	105.307.420 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Η στρατηγική της περιφέρειας, προσδιορίζεται ως προς 6 βασικούς τομείς παρέμβασης:

- Καινοτομία και κοινωνία της πληροφορίας
- Τουρισμός
- Περιβάλλον
- Αστική ανάπτυξη
- Ανάπτυξη της υπαίθρου
- α) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας.
- β) Βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, διατήρηση του περιβάλλοντος και του κοινωνικού ιστού στον αγροτικό χώρο.
- Επικοινωνίες - μεταφορές

Το πρόγραμμα εξειδικεύεται σε 7 Άξονες Προτεραιότητας και σε 32 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- 3.000 m² νέων κτιρίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικών κέντρων
- 5.000 τουριστικές κλίνες που εκσυγχρονίζονται
- Παρεμβάσεις σε 400 Km βασικού οδικού δικτύου
- νέες αίθουσες διδασκαλίας
- νέοι σταθμοί βιολογικού καθαρισμού
- λιμάνια που αναβαθμίζονται
- ολοκληρωμένα προγράμματα αστικής ανάπτυξης
- νέες ΒΕΠΕ
- Ρυθμιστικά Πολεοδομικά σχέδια
- εκατ. m³ νερό που ταμιεύεται
- επενδυτικά σχέδια σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης
- Κατασκευή 1 ΧΥΤΑ
- δημιουργούμενες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις (Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης)
- προγράμματα κατάρτισης
- νέες δομές που δημιουργούνται (Μονάδες Βοήθεια στο Σπίτι, Παιδικό Σταθμοί, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων)
- Km εσωτερικού οδικού δικτύου σε ορεινές μειονεκτικές περιοχές της ενδοχώρας που συμπληρώνονται- βελτιώνονται

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 461 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 78,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 55,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 33,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως:

- «Κατασκευή εξωτερικών υδραγωγείων – τροφοδοτικών αγωγών και αξιοποίηση γεωτρήσεων στην περιοχή Λουτρακίου – Κρουσώνα – Έργα Η/Μ Εξοπλισμού», π/υ 3.042.064 €
- «Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων πόλης Ιεράπετρας και ευρύτερης περιοχής», π/υ 2.768.559 €

- «Ίδρυμα Τεχνολογίας – Έρευνας. Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Κατάρτισης (ΙΤΕ/ΚΕΕΚ)», π/υ 3.522.000€
- «Μελέτη – Κατασκευή Ταχύρυθμων Κτιρίων Πολυτεχνείου Κρήτης», π/υ 3.030.080 €
- «ΙΑτροτεχνολογικός Εξοπλισμός Κτιρίου Επέκτασης του Βενιζελείου Γενικού Νοσοκομείου Ηρακλείου Κρήτης», π/υ 2.934.703 €
- «Προμήθεια Βιοϊατρικού Εξοπλισμού Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου», π/υ 4.402.054 €
- «Αναβαθμίσεις Επαρχιακού Δικτύου Ν. Λασιθίου», π/υ 1.467.351 €
- «Βελτίωση χάραξης οδού Κολουμπάρι – Επισκοπή – Κακόπετρος, Επισκοπή – Δελιανά», π/υ 1.614.087 €
- «Αναβαθμίσεις Οδικού Δικτύου Ν. Ηρακλείου», π/υ 1.467.351 €
- «Κατασκευή Φράγματος Φανερωμένης Ν. Ηρακλείου», π/υ 32.408.232€.

Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου

Προϋπολογισμός ΠΕΠ

Συνολικό Κόστος:	539.784.471 €
Δημόσια Δαπάνη:	492.882.289 €
Κοινοτική Συμμετοχή:	369.661.715 €
Εθνική Συμμετοχή:	123.220.574 €
Ιδιωτική Συμμετοχή:	46.902.182 €

Στρατηγικοί Στόχοι

Η Αναπτυξιακή Στρατηγική για την περιφέρεια προσδιορίζει ως Γενικό Αναπτυξιακό Στόχο τον εξής:

«Άρση της γεωγραφικής απομόνωσης, της φθίνουσας πληθυσμιακής εξέλιξης και της οικονομικής υστέρησης που έχει προκληθεί από τον παραμεθόριο νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας».

Ο γενικός αυτός αναπτυξιακός στόχος εξειδικεύεται στους εξής στρατηγικούς στόχους:

- Την αναστροφή της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και της περιθωριοποίησης της Νησιωτικής Οικονομίας, με την αξιοποίηση της Τεχνολογίας και των τοπικών πλεονεκτημάτων.
- Την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης σε αναβαθμισμένες υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, εκπαίδευσης και πολιτισμού-αναψυχής.
- Τη διαφοροποίηση της Νησιωτικής Οικονομίας από την αποκλειστική εκμετάλλευση του Τουρισμού.

Το πρόγραμμα εξειδικεύεται σε 5 Άξονες Προτεραιότητας και σε 31 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- 100 Km (αναβάθμιση και νέα χάραξη) επαρχιακής - διακοινοτικής οδοποιίας
- 6 παρεμβάσεις σε κύρια λιμάνια της Περιφέρειας
- 3 νέες Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων
- 1 νέος ΧΥΤΑ
- Αναβάθμιση / επέκταση 3 νομαρχιακών νοσοκομείων
- 72 παρεμβάσεις σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- 5 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις σε αστικές και ημιαστικές περιοχές
- Ενίσχυση 100 τουριστικών επιχειρήσεων
- Ενίσχυση 129 μεταποιητικών επιχειρήσεων
- 4 σταθμοί τηλεϊατρικής σε δημόσια νοσοκομεία και κέντρα υγείας
- 550 επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις
- Κατασκευαζόμενη χωρητικότητα (φράγματα, λιμνοδεξαμενές): 2 εκατ. m³
- 4 Ζώνες Παρέμβασης ΟΠΑΑΧ

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 231 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 75,4% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 37,3% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 19,1% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως:

- «Παράκαμψη Πόλης Χίου», π/υ 3.400.000€
- «Διαμόρφωση κτιρίων υποδοχής επιβατών στο Λιμάνι Χίου», π/υ 1.000.000 €
- «Αρχαιολογικό Μουσείο Πυθαγορείου», π/υ 6.160.000€
- «Ρωμαϊκό Υδραγωγείο Μόριας», π/υ 1.900.000 €

5.8. Το τέταρτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (2007-2013)

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται κατ' αρχάς από το μικρότερο, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο (Γ' ΚΠΣ 2000-2006), πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Έτσι, στην περίοδο 2007-2013¹⁶ το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί πλέον στο πλαίσιο ενός τομεακού ΕΠ, ενώ για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρχει πλέον διακριτό ΕΠ και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν από Περιφερειακά και Τομεακά ΕΠ.

5.8.1 Α. Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας, κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, σε εθνικό επίπεδο σχεδιάζονται οκτώ (8) τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Παρακάτω γίνεται μία σύντομη περιγραφή των ΕΠ.

1. ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη»

Το ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη την προστασία, αναβάθμιση και αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας.

2. ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»

Το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.

3. ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»

Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση της καινοτομίας.

4. ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση»

---

¹⁶ Πηγή: www.Ellas.kps.2007-2013

Το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» επικεντρώνεται στο στρατηγικό στόχο «Ψηφιακό Άλμα στην παραγωγικότητα, Ψηφιακό Άλμα στην ποιότητα ζωής».

5. ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης»

Το ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης» στοχεύει στη δημιουργία μιας πολιτο-κεντρικής, αποτελεσματικής, ανοιχτής και ευέλικτης διακυβέρνησης για τη μετάβαση από τη διαχείριση αρμοδιοτήτων και διαδικασιών στη διοίκηση πολιτικών, αποτελεσμάτων και υπηρεσιών.

6. ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»

Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» θέτει ως στρατηγικούς στόχους τη δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης, τη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας και της παραγωγικότητας, καθώς και την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις μεταβαλλόμενες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού και των τεχνολογικών και παραγωγικών εξελίξεων. Στοχεύει επίσης στην ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών, των νέων, των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και των ευάλωτων ομάδων και στην προώθηση της ισότιμης πρόσβασης στην αγορά εργασίας, καθώς και στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

7. ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» επικεντρώνεται σε τρεις στρατηγικούς στόχους: επένδυση στο μέλλον – βελτίωση του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όλων, μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα ώστε η δια βίου μάθηση να καταστεί πραγματικότητα για όλους και αύξηση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

8. ΕΠ «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής»

Το ΕΠ «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» αποσκοπεί στην κάλυψη της χρηματοδότησης δραστηριοτήτων προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης-δημοσιότητας και ελέγχου των ΕΠ, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των δράσεων των Ταμείων.

5.8.2. Β. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας κατά την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, στο επίπεδο των πέντε χωρικών ενοτήτων που περιγράφηκαν παραπάνω, σχεδιάζονται πέντε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ως εξής:

1. ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης
2. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων
3. ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου
4. ΠΕΠ Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου
5. ΠΕΠ Αττικής

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα θα συμβάλλουν στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων, συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα και με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας / περιφέρειας. Λόγω του ότι τα 5 ΠΕΠ καλύπτουν Περιφέρειες που ανήκουν σε διαφορετική κατηγορία (αμιγής στόχος σύγκλισης, phasing out, phasing in), θα υπάρξει διαφοροποίηση του εύρους των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν σε κάθε τέτοια κατηγορία. Σε κάθε περίπτωση, τα ΠΕΠ για όλες τις Περιφέρειες θα καλύψουν έναν κοινό κορμό παρεμβάσεων ως εξής:

Κοινωνικές υποδομές,

- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός, μέτρα ανάπτυξης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας),
- Πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς),
- Έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας,
- Πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης,
- Πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών, νησιωτικών περιοχών.

5.8.3 Γ. Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας

Στο πλαίσιο του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», η Ελλάδα συμμετέχει στην υλοποίηση των κάτωθι 12 ΕΠ.

1. Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας

1.1 Εξωτερικά σύνορα

Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία (ΕΤΠΑ - IPA)

1. Ελλάδα-Αλβανία
2. Ελλάδα-ΠΓΔΜ
3. Ελλάδα-Τουρκία

Πολυμερής Διασυνοριακή Συνεργασία (ΕΤΠΑ - IPA)

4. Αδριατική

Πολυμερής Διασυνοριακή Συνεργασία (ΕΤΠΑ - ΕΝΠΙ)

5. MEDITERRANEAN SEA BASIN

6. BLACK SEA BASIN

1.2 Εσωτερικά σύνορα

Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία (ΕΤΠΑ)

7. Ελλάδα-Ιταλία

8. Ελλάδα-Κύπρος

9. Ελλάδα-Βουλγαρία

2. Προγράμματα Διακρατικής Συνεργασίας

10. MEDITERRANEAN SEA BASIN

11. SOUTH EAST EUROPEAN SPACE

3. Πρόγραμμα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας (INTER-REGIONAL COOPERATION PROGRAMME- INTERREG IV C)

Επιπλέον, μέσω του μηχανισμού διαπεριφερειακής συνεργασίας και των δικτύων αστικής ανάπτυξης, η Ελλάδα θα συμμετάσχει στην Κοινοτική Πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή».

Τέλος, η Ελλάδα προτίθεται να χρησιμοποιήσει Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων (ΕΑΑ). Το ΕΑΑ θα χρηματοδοτηθεί με πόρους που αντιστοιχούν στο 1% των πιστώσεων για την περιφερειακή σύγκλιση και θα αποτελέσει ειδικό εθνικό Πρόγραμμα. Το Πρόγραμμα θέτει ως στρατηγικό στόχο την κάλυψη απροβλέπτων τοπικών ή τομεακών κρίσεων της αγοράς εργασίας που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης κεφαλαίων. Η αρμόδια για την περιφερειακή πολιτική επίτροπος της ΕΕ, κυρία Danuta Hübner, που επισκέφθηκε την Ελλάδα, και ο αρμόδιος για την απασχόληση, τις κοινωνικές υποθέσεις και την ισότητα των ευκαιριών επίτροπος της ΕΕ, κύριος Vladimír Špidla, συνεχάρησαν τις ελληνικές αρχές για το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι το δεύτερο κράτος μέλος που συμφωνεί επίσημα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το εθνικό σχέδιο και τις εθνικές προτεραιότητες για την πολιτική συνοχής για την περίοδο 2007-2013. Η Ελλάδα απέστειλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το εθνικό της στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς (ΕΣΠΑ) στις 26 Ιανουαρίου 2007. Το έγγραφο περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί η κοινοτική πολιτική συνοχής για τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας κατά την νέα περίοδο προγραμματισμού 2007-2013.

Στρατηγικό πλαίσιο και προτεραιότητες

Το ελληνικό ΕΣΠΑ, που αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια των προηγούμενων λίγων μηνών, καθορίζει γενικά τον τρόπο με τον οποίο η Ελλάδα θα

χρησιμοποιήσει τις κοινοτικές επενδύσεις ύψους 20,12 δισεκατομμυρίων ευρώ κατά τα επόμενα επτά έτη για να δημιουργήσει ανάπτυξη και θέσεις εργασίας στις περιφέρειες του στόχου «σύγκλιση» και στις περιφέρειες του στόχου «ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

Οι προτεραιότητες της Ελλάδας για την περίοδο 2007-2013, όπως καθορίζονται στο ΕΣΠΑ, είναι οι εξής:

- Επενδύσεις στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας
- Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία
- Απασχόληση και κοινωνική συνοχή
- Εκσυγχρονισμός του θεσμικού περιβάλλοντος
- Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών της ως τόπων επένδυσης, εργασίας και διαβίωσης.

Η Ελλάδα σκοπεύει να υλοποιήσει τις γενικές προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ μέσω των 13 επιχειρησιακών προγραμμάτων, 5 περιφερειακών και 8 θεματικών, στα οποία πρέπει να προστεθεί το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για το ευρύτερο έγγραφο-πλαίσιο, τον κατάλογο των προγραμμάτων και την ενδεικτική ετήσια κατανομή από κάθε Ταμείο, οι προσπάθειες θα επικεντρωθούν στην έγκριση των επιχειρησιακών προγραμμάτων από την Επιτροπή.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν στείλει τα εθνικά τους στρατηγικά πλαίσια αναφοράς (ΕΣΠΑ) στην Επιτροπή και καλούνται να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις για τα ΕΣΠΑ το συντομότερο δυνατόν.

Κατά την κατάρτιση των ΕΣΠΑ, όλα τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν υπόψη τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για την περίοδο 2007-2013, που δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην καινοτομία, την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, την κοινωνία της πληροφορίας, την προστασία του περιβάλλοντος, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας. Το ΕΣΠΑ πρέπει επίσης να συνδέεται στενά με τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα των κρατών μελών, στα οποία περιγράφονται τα μέτρα που θα εφαρμοστούν για την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισαβόνας για την απασχόληση και την ανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

25 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ – ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

6.1. Γενικά

Ο δρόμος της Ελλάδας προς την Ενωμένη Ευρώπη ξεκινά στις 8 Ιουνίου του 1959 με την υποβολή της αίτησης για σύνδεση με την νεοϊδρυθείσα τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.). Η αίτηση εγκρίνεται και οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Ε.Ο.Κ καταλήγουν στην υπογραφή Συμφωνίας Σύνδεσης τον Ιούλιο του 1961. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα ήταν το πρώτο κράτος που υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ.

Η πορεία της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ παγώνει το 1967 λόγω της επιβολής της δικτατορίας. Μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974, η Ελλάδα συνέχισε τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό και στις 12 Ιουνίου 1975 καταθέτει αίτηση για πλήρη ένταξη στην Ε.Ο.Κ. Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις της Επιτροπής, η οποία είχε εκφραστεί θετικά για την ένταξη της Ελλάδας αλλά θεωρούσε απαραίτητη μια προενταξιακή περίοδο, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ξεκινούν ένα χρόνο αργότερα έπειτα από απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών. Οι διαπραγματεύσεις λήγουν επιτυχώς και στις 28 Ιουνίου του 1979 υπογράφεται η Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. , η οποία τίθεται σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου του 1981.

Οι λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα θεωρούσε σημαντική την συμμετοχή της στην Ε.Ο.Κ. ποικίλουν. Πρώτα από όλα, η συμμετοχή στην Κοινότητα θα βοηθούσε το ελληνικό κράτος στην σταθεροποίηση του δημοκρατικού του πολιτεύματος και των θεσμών του. Ήταν επίσης βέβαιο ότι η Κοινότητα θα στήριζε τις προσπάθειες του ελληνικού κράτους για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και της κοινωνίας του, πράγμα που συνέβη μέσω των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων και των ΚΠΣ. Επιπλέον, η Ελλάδα θέλησε μέσα από την συμμετοχή της στην Κοινότητα να ενισχύσει την θέση της έναντι της Τουρκίας, η οποία αποτελούσε την μεγαλύτερη απειλή μετά μάλιστα την εισβολή και κατάληψη του βόρειου εδάφους της Κύπρου. Τέλος, επιθυμούσε την περαιτέρω ανεξαρτητοποίησή της στο διεθνές και περιφερειακό σύστημα καθώς και την ενεργό συμμετοχή της στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Η εμπειρία της Ελλάδας στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από μία σειρά θεαματικών αλλαγών προς όφελος της χώρας. Η ελληνική οικονομία και η χώρα συνολικά σημείωσαν αλματώδη πρόοδο, με αποκορύφωμα την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την καθιέρωση του ευρώ ως επισήμου νομίσματος. Παράλληλα, σημειώθηκε γενική άνοδος του βιοτικού επιπέδου, που είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος και του ΑΕΠ. Ένας συνοπτικός απολογισμός της πρώτης εικοσιπενταετίας της παρουσίας της Ελλάδας στην ΕΕ, που παρατίθεται παρακάτω, δημιουργεί την κοινή πεποίθηση ότι η προσχώρηση της χώρας ωφέλησε τόσο την Ένωση όσο και την ίδια.

- **Σταθεροποίηση της δημοκρατίας και των θεσμών**

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ δημιούργησε ένα θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η χώρα κατόρθωσε να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και τους θεσμούς που το διέπουν, μετά τη περίοδο της δικτατορίας.

- **Ενίσχυση της πολιτικής θέσης**

Με την ένταξή της στην ΕΕ, η Ελλάδα ενίσχυσε την ανεξαρτησία και τη θέση της στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα.

- **Εδραίωση της εθνικής ασφάλειας**

Ως κράτος μέλος της ΕΕ η Ελλάδα είχε την ευκαιρία να αναδειχθεί σε παράγοντα σταθερότητας, ειρήνης και συνεργασίας στην περιοχή των Βαλκανίων και, παράλληλα, να στηρίζει τη διεύρυνση της ΕΕ με γνώμονα τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τη δημοκρατία.

- **Αναδιάρθρωση της εθνικής οικονομίας**

Προσχωρώντας στην ΕΕ, η Ελλάδα έλαβε πρόσθετη οικονομική ενίσχυση, μέσω των προγραμμάτων ΜΟΠ και ΚΠΣ, για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.

- **Δημιουργία περιφερειακών αναπτυξιακών κοινωνικών υποδομών**

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα την κοινοτική χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων τα οποία πρόσφεραν πρόσθετα κίνητρα για την ανάπτυξη της περιφέρειας.

- **Νέες προοπτικές ανάπτυξης για την οικονομία**

Η Ελλάδα κατόρθωσε, με την ένταξή της στην ΟΝΕ, να δημιουργήσει νέες προοπτικές και δυνατότητες για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

- **Ισότιμη συμμετοχή στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης**

Η Ελλάδα κατόρθωσε να ενδυναμώσει τη θέση και το κύρος της και να συμμετέχει ισότιμα στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης.

6.2. Η Ελλάδα στην Ε.Ε. – 25 χρόνια πορείας

Στη διάρκεια των 25 ετών, από το 1981 μέχρι σήμερα, η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (τότε ΕΟΚ) ξεκίνησε με μια μεγάλη αμφισβήτηση και έχει εξελιχθεί σε ένα μεγάλο παράδοξο. Η αμφισβήτηση από τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1970 μέχρι τα τέλη περίπου της δεκαετίας του 1980 σχετιζόταν με τις οικονομικές πλευρές της ένταξης. Τον προβληματισμό και την ανησυχία για τις επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, τη βιομηχανία, την ανάπτυξη και την απασχόληση, γενικά την ικανότητα της χώρας να τα βγάλει πέρα σε ένα περιβάλλον σημαντικά πιο ισχυρό, ανταγωνιστικό και δυναμικό και στο επίπεδο όχι μόνο Ελλάδα-ΕΟΚ αλλά και Ελλάδα-διεθνής οικονομία, αφού το άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας αφορούσε ευρύτατο φάσμα χωρών.

Σήμερα, εικοσιπέντε χρόνια μετά, διαπιστώνει κανείς ότι η κριτική της εποχής εκείνης δικαιώθηκε σε πολλά σημεία, αλλά με τρόπο που δεν έχει νόημα να βγάλει κανείς συμπεράσματα ή τουλάχιστον τα συμπεράσματα που έβγαιναν τότε. Η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε πράγματι σε πολλές δραστηριότητες, πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν, γιατί δεν άντεξαν τον ανταγωνισμό, η εισαγωγική διείσδυση έχει εκτιναχθεί σε υψηλά επίπεδα, οι εξαγωγές αποτελούν πάντα την αδύνατη πλευρά της οικονομίας, η ανεργία δεν μπορεί να συμπειστεί και, κυρίως, η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας που αποτελεί το σημείο αντανάκλασης όλων των ισχυρών και αδύναμων σημείων της κινείται με βάση τους συμβατικούς δείκτες ανταγωνιστικότητας στα ίδια ή και σε χαμηλότερα επίπεδα από ό,τι 25 χρόνια πριν.

Όμως στην Ελλάδα έχουν αλλάξει στο μεταξύ τόσα πολλά και οι επιδράσεις μεταξύ παγκοσμιοποίησης, εθνικών πολιτικών, αντιλήψεων και συμπεριφορών του επιχειρηματικού τομέα, των εργαζόμενων, της κοινωνίας έχουν μεταβληθεί τόσο σημαντικά, ώστε ούτε είναι εφικτό να συσχετίσουμε επιμέρους εξελίξεις με μία και μόνο παράμετρο –την ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση- αλλά ούτε και να παραβλέψουμε ότι στην ίδια περίοδο σημειώθηκαν εκτεταμένες θετικές αλλαγές στο επίπεδο διαβίωσης, στην περιφερειακή ανάπτυξη, στις υποδομές, σε θεσμούς και ρυθμιστικά συστήματα για κρίσιμα ζητήματα της κοινωνίας (π.χ. ασφάλεια, υγιεινή, προστασία περιβάλλοντος, κοινωνική προστασία, ποιότητα παραγωγής).

Αναφέρθηκε προηγουμένως ότι η πορεία μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε με μια μεγάλη αμφισβήτηση σε ό,τι αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις της και εξελίχθηκε σε ένα μεγάλο παράδοξο. Το παράδοξο αφορά την πολιτική λογική της ένταξης. Θεωρήθηκε τότε -

και σωστά- ότι η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα αποτελούσε ένα σημαντικό πλεονέκτημα της Ελλάδας απέναντι σε μια Τουρκία που θα παρέμενε εκτός, χωρίς καν να γνωρίζουμε τότε πόσο σημαντικές μετατοπίσεις θα σημειώνονταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τις οικονομικές πολιτικές προς την εξωτερική πολιτική ή άλλα μεγάλα πολιτικά ζητήματα. Σε αντίθεση με τον προβληματισμό γύρω από τις οικονομικές επιπτώσεις της ένταξης, η πολιτική διάσταση του εγχειρήματος και τα πολιτικά οφέλη ήταν από τότε παραδεκτά στη μεγάλη πλειοψηφία των αναλυτών και των πολιτικών δυνάμεων.

Το παράδοξο είναι ότι είκοσι χρόνια αργότερα η εικόνα αυτή έχει ανατραπεί, και πάλι σωστά. Σήμερα θεωρούμε ότι τα εθνικά μας συμφέροντα μπορούν υπό όρους να εξυπηρετηθούν περισσότερο με μια ενσωμάτωση της Τουρκίας στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρά αν η Τουρκία παραμένει απλώς συνδεδεμένο μέλος ή ακόμα και αν καταλήξει σε «ειδική σχέση» με αυτήν. Το ενδιαφέρον από το «παράδοξο» αυτής της αναστροφής δεν είναι μόνο ότι συντελέστηκε. Μας δείχνει επίσης πόσο η οπτική που πρέπει να έχουμε γύρω από φαινομενικά ίδια ζητήματα ή προβλήματα είναι ανάγκη να έχει δυναμικό χαρακτήρα, ώστε να εξυπηρετήσουμε με πιο αποτελεσματικό τρόπο ακόμα και τους ίδιους στόχους, που στο συγκεκριμένο παράδειγμα είναι η διασφάλιση των εθνικών μας συμφερόντων απέναντι σε μια γειτονική χώρα, με την οποία έχουμε ακόμα σημαντικά ανοικτά ζητήματα.

Σήμερα η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί νέου τύπου προβλήματα. Οι πρόσφατες εμπειρίες δείχνουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και προσδοκίες τμημάτων της ευρωπαϊκής κοινωνίας, δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικές επιδόσεις σε όρους οικονομικούς και κοινωνικούς και δεν ικανοποιεί, όπως στο παρελθόν, τις προσδοκίες σημαντικής μερίδας της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Οι τάσεις αυτές στο ευρωπαϊκό σύστημα δημιουργούν για μια χώρα όπως η Ελλάδα νέα δεδομένα. Η πορεία μας προς το μέλλον προϋποθέτει ότι έχουμε την ικανότητα να κατανοήσουμε προτεραιότητες, να ιεραρχήσουμε προβλήματα και να προσαρμόζουμε δυναμικά τις πολιτικές μας στο ευρωπαϊκό σύστημα. Τίποτε δεν θα προκύψει παθητικά ως επίπτωση της συμμετοχής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όλα θα καθοριστούν από την ικανότητά μας ως «σύνολο» -αλλά κυρίως των κυβερνήσεών μας- να κάνουμε σωστές και αποτελεσματικές επιλογές. Σε μια τέτοια οπτική το κρίσιμο ερώτημα αφορά τα πεδία πολιτικής, στα οποία έχει επιτακτική σημασία να επικεντρωθούμε. Μεταξύ ενός μεγάλου αριθμού τέτοιων πεδίων θα διακρίνουμε δύο μεγάλες θεματικές ενότητες, η πρώτη από τις οποίες αφορά θέματα εξωτερικής πολιτικής, κατά βάση τις σχέσεις μας με την Τουρκία, και η δεύτερη θέματα ανάπτυξης και οικονομικής πολιτικής.

Για δεκαετίες μετά το 1974 οι σχέσεις μας με την Τουρκία δημιουργούσαν μια αστάθεια και μια αβεβαιότητα στο πολιτικό τοπίο της χώρας. Τα Ίμια και σε μικρότερο βαθμό κρίσεις όπως η κατάρριψη πολεμικών αεροσκαφών δείχνουν ότι το πρόβλημα παραμένει

ζωντανό και μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να οξυνθεί. Η διαδικασία διαπραγματεύσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούσε μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να εξαναγκαστεί η Τουρκία να δεχθεί μια διαδικασία επίλυσης των διαφορών μας. Μια διαδικασία που στη συγκεκριμένη μορφή της η Τουρκία την αποφεύγει. Δεν έχει σημασία να απεραντολογήσει κανείς για τη μια ή την άλλη άποψη ή επιμέρους σημεία. Η ουσία είναι αν μπορούμε να αποδεσμεύσουμε την πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων από την εξέλιξη των σχέσεων Ευρώπης-Τουρκίας, ώστε να μην αποτελούμε πεδίο εκτόνωσης εξελίξεων που δεν μας αφορούν. Να εξασφαλίσουμε τη δυνατότητα για μεγαλύτερη αιγιαλίτιδα ζώνη, για εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας που μας αντιστοιχεί, για ηρεμία στον ευρύτερο χώρο μας. Το είδος των σχέσεων που διαμορφώνουμε με την Τουρκία στη δυναμική του χρόνου είναι πολύ σημαντικό για την πορεία μας συνολικά. Η στρατηγική μας όμως εδώ κινείται στο να χειριστούμε κάθε φορά το επόμενο τρίμηνο και όχι να πετύχουμε κρίσιμους στόχους. Την Τουρκία τη συμφέρει μια τέτοια ελληνική στρατηγική και την επιδιώκει. Το θέμα είναι υπαρκτό και η ουσία δεν είναι αν συμφωνεί κανείς στο ποιες επιδιώξεις είναι κρίσιμες, αλλά στο ότι υπάρχει κενό στην ύπαρξη κρίσιμων στόχων αυτών καθ' αυτών.

Σε ό,τι αφορά τώρα στη δεύτερη, την οικονομική οπτική, επισημαίνονται επτά ζητήματα, που θεωρούνται ότι είναι εξαιρετικά κρίσιμα για τη θέση και την πορεία μας μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: την απόσταση που χωρίζει τη χώρα από την Ένωση με τεχνολογικά κριτήρια (15η στην Ευρωπαϊκή Ένωση-15 και 20ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση-25) και την περιορισμένη τεχνολογική αλλαγή τόσο στο βιομηχανικό όσο και στον αγροτικό τομέα. Δύο καίριοι τομείς της οικονομίας κινούνται έτσι με πολύ χαμηλό ή και αρνητικό ρυθμό μεγέθυνσης για μεγάλο χρονικό διάστημα, τις πηγές της δυναμικής της μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας, που είναι σε μεγάλο βαθμό ο κατασκευαστικός τομέας και ορισμένες μορφές υπηρεσιών, το περιεχόμενο και το επίπεδο εκπαίδευσης, που κινείται πολύ περισσότερο στο να εξασφαλίσει πολιτικές ισορροπίες παρά να εφοδιάσει εκατοντάδες χιλιάδες νέους με κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του 21ου αιώνα και της «κοινωνίας της γνώσης», το ύψος των κοινοτικών πόρων τους οποίους θα μπορούμε στα επόμενα χρόνια να διαθέσουμε για επενδύσεις, το πρόβλημα του μετασχηματισμού του αγροτικού τομέα, τα θέματα φτώχειας και κοινωνικής-οικονομικής ανισότητας, τη σημασία της διακυβέρνησης για την εξέλιξη της χώρας και την ανάγκη ανάδειξης της «πολιτικής σύγκλισης» μεταξύ Ελλάδας και πιο προηγμένων τμημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εξίσου κρίσιμο όρο επιτυχίας όπως η πραγματική και η κοινωνική σύγκλιση.

Οι θεματικές αυτές έχουν έναν κοινό παρονομαστή που τις συνδέει μεταξύ τους. Αποτελούν κρίσιμα πεδία από την επιτυχία ή όχι, στα οποία θα εξαρτηθεί η ανάπτυξη της οικονομίας και κοινωνίας μας στην προσεχή δεκαετία. Η ανάπτυξη της επόμενης δεκαετίας είναι μια διαδικασία πολύ πιο δύσκολη απ' ό,τι μέχρι τώρα. Πιο δύσκολη, γιατί οι ευρωπαϊκές εξελίξεις που προαναφέρθηκαν σημαίνουν ότι η Ελλάδα θα πρέπει να στηριχθεί σε πολύ

μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι στο παρελθόν στις δικές της δυνάμεις σε σχέση με την κοινοτική στήριξη. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η «ευθύνη» των εθνικών επιλογών, των πολιτικών που θα υλοποιηθούν κάτω από συνθήκες πολύ πιο περιορισμένης κοινοτικής στήριξης -όχι μόνο από τη σκοπιά των διαρθρωτικών ταμείων, αλλά τη γενικότερη πολιτική-, αποκτά πολύ πιο σημαντικό βάρος. Η επιτυχία προϋποθέτει βαθύτερες διαρθρωτικές αλλαγές και μετασχηματισμούς πολλών σχέσεων που για να υλοποιηθούν απαιτούν τεχνική γνώση, πολιτικό όραμα, στόχους, ικανότητα κοινωνικής σύνθεσης και αποφασιστικό μοντέλο διακυβέρνησης.

Σε αντίθεση με την πραγματικότητα που διαμορφώνεται, η ελληνική οικονομία βρίσκεται εγκλωβισμένη σε ένα πολιτικό σύστημα ελλειμματικό σε σχέση με τις ανάγκες και τις δυνατότητές της. Το πολιτικό μας σύστημα έχει ένα τεράστιο κενό. Η έλλειψη μακροχρόνιας οπτικής και ικανότητας δέσμευσης, η απουσία συνέπειας και συνέχειας, η αδυναμία να υλοποιήσουμε μακροχρόνια πολιτικά προγράμματα, όπως δείχνουν οι αλλεπάλληλες, συχνά αντιφατικές ή ατελείς, πολιτικές παρεμβάσεις στην εκπαίδευση, στο περιβάλλον, στον αγροτικό χώρο, στο ίδιο το μοντέλο διακυβέρνησης αποτελούν «συστημικές» αδυναμίες του. Στο μοντέλο διακυβέρνησης κυριαρχεί ο βραχυπρόθεσμος λογισμός (short-terminism) και η παγίδευση σε μορφές συμπεριφοράς που είναι ακατάλληλες για την υλοποίηση κρίσιμων προσδοκιών της κοινωνίας. Στην ουσία, η τεχνολογική και γνωσιολογική υστέρηση της ελληνικής κοινωνίας δεν περιορίζεται στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Η υστέρηση είναι διάχυτη σε όλη τη λειτουργία του συστήματός μας και αντανακλάται και στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, μέσα από την κυριαρχία επιλογών και συμπεριφορών «χαμηλής τεχνογνωσίας» και αποτελεσματικότητας. Αναπόφευκτο αποτέλεσμα στο πεδίο της πολιτικής δράσης είναι και η κατ' αναλογία παραγωγή των ίδιων φτωχών αποτελεσμάτων, όπως και στα οικονομικά πεδία της παραγωγικής ικανότητας, της ανταγωνιστικότητας ή άλλων σχέσεων.

Αυτό σημαίνει ότι πολλά από τα «ελλείμματα» της οικονομίας μας εξαρτώνται και καθορίζονται από το «πολιτικό έλλειμμα», την ικανότητα του πολιτικού συστήματος για μια συνολική πολιτική διαχείριση των προβλημάτων που είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίζει μια οικονομία στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Το μεγάλο ζητούμενο αποτυπώνεται στο χάσμα της «πολιτικής σύγκλισης» του ελληνικού τρόπου διακυβέρνησης σε σχέση με τα πιο αποτελεσματικά ευρωπαϊκά συστήματα διακυβέρνησης. «Πολιτική σύγκλιση» κάθε άλλο παρά σύγκλιση ή εξομοίωση αξιών, στόχων ή εργαλείων σημαίνει. Σημαίνει όμως σύγκλιση της ικανότητας του πολιτικού μας συστήματος και κυρίως της διακυβέρνησης -όπως και του κρατικού μηχανισμού- να πραγματώνει στόχους, για τους οποίους η ίδια έχει δεσμευτεί απέναντι στο κοινωνικό σύνολο και τους οποίους οι πραγματικές δημιουργικές δυνατότητες της κοινωνίας κάνουν εφικτούς. Σε τελευταία ανάλυση, η συζήτηση για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και σύγκλιση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να αποκοπεί από το

παράλληλο θέμα της πολιτικής σύγκλισης, που αποτελεί βασικό όρο άσκησης αποτελεσματικής πολιτικής στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο και ευρωπαϊκό περιβάλλον.

6.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κύρια χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής Οικονομίας σήμερα αποτελούν η συνεχής αύξηση της ανεργίας (παρά τη δημιουργία πολλών θέσεων εργασίας), η συστηματική πρόκληση της γήρανσης του πληθυσμού αναφορικά με τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, καθώς και η πρόκληση της ανάπτυξης, η οποία με οδηγό τον ανθρώπινο πάντα παράγοντα επιβαρύνει ολοένα και περισσότερο το περιβάλλον. Εξαιτίας, αυτής της δύσκολης συγκυρίας απαιτούνται:

- πειστικές και αξιόπιστες απαντήσεις πολιτικής στο βραχυπρόθεσμο πρόβλημα της οικονομικής δυσπραγίας στην Ευρώπη, από τη μια
- καθώς και πολιτικές πρωτοβουλίες από την άλλη, με στόχο την αναζήτηση νέων πηγών βιώσιμης ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα, η οποία να δημιουργεί πλούτο, περισσότερες καλύτερες θέσεις εργασίας, να εμβαθύνει την κοινωνική συνοχή και να διαφυλάσσει τη μελλοντική ευημερία και ποιότητας ζωής.

Ήδη, από το 2000, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της Ε.Ε. συναντήθηκαν στη Λισσαβόνα και ξεκίνησαν μια σειρά φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου η Ε.Ε. να αποτελέσει, οικονομία με το μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης και να καταστεί η πλέον ανταγωνιστική στον κόσμο μέχρι το 2010. Η ανάπτυξη και προώθηση μιας τέτοιου είδους στρατηγικής μεταρρυθμίσεων στάθηκε ένας από τους μεγαλύτερους και καιρίους στόχους της τέταρτης Ελληνικής Προεδρίας. Υπήρξε καθοριστική η μεσολάβηση της Ελλάδας προκειμένου να παρθούν σημαντικές αποφάσεις σε όλους τους τομείς της στρατηγικής της Λισσαβόνας όπως¹⁷:

1) Οικονομία, 2) έρευνα, 3) ενέργεια, 4) μεταφορές, 5) επικοινωνίες, 6) εκπαίδευση, 7) απασχόληση, 8) κοινωνική συνοχή, 9) περιβάλλον.

Συγκεκριμένα, στον κατάλογο των σημαντικών ελληνικών επιτυχιών αναφορικά με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας συγκαταλέγονται:

- Η συμφωνία για τον καλύτερο συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών, με αποτελεσματική και ρεαλιστική εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, και η υιοθέτηση των νέων κατευθύνσεων οικονομικής πολιτικής για την περίοδο 2003-2005.

---

¹⁷: ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ, “ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ”.

- Η νέα στρατηγική για την απασχόληση, που ενισχύει τις πολιτικές για την αύξηση των θέσεων εργασίας και τη μείωση της ανεργίας και η θεσμοθέτηση τριμερούς Κοινωνικής Συνόδου, που επιτρέπει στους κοινωνικούς εταίρους να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση στρατηγικής σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η συμφωνία για το φορολογικό πακέτο, που αποτρέπει τη φυγή κεφαλαίων και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των χρηματαγορών της Ε.Ε., και η συμφωνία για τη φορολόγηση των προϊόντων ενέργειας που αυξάνει την ενεργειακή αποτελεσματικότητα και προστατεύει το περιβάλλον.
- Η ενίσχυση της καινοτομίας, της έρευνας και η οικοδόμηση της κοινωνίας της γνώσης στην Ευρώπη, με τη συμφωνία για ένα διαφανές και οικονομικό Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας, το σχέδιο δράσης για την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα, τη συμφωνία για την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης.
- Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη, με την υιοθέτηση Χάρτας για τις μικρές επιχειρήσεις, αποφάσεις για τη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου, και σημαντικές συμφωνίες για την ολοκλήρωση των Ευρωπαϊκών χρηματαγορών.
- Η θεσμική και φυσική ολοκλήρωση των δικτύων ενέργειας και μεταφορών στην Ευρώπη, με απόφαση για την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, για τις εμπορευματικές μεταφορές στους σιδηροδρόμους, αλλά και για τα νέα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας και την επέκταση του δικτύου μεταφορών.
- Τέλος, η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος με την υιοθέτηση της νέας στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καθιέρωση περιβαλλοντικών στόχων σε τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα βίο-καύσιμα, τις αποφάσεις για την απόσυρση μονοπύθμενων δεξαμενόπλοιων.

Σε μια δύσκαμπτη οικονομικά περίοδο για την Ευρώπη, η Ελλάδα κατόρθωσε μέσω της ανάδειξης της συμπληρωματικότητας μακροοικονομικών πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, να πετύχει συγχρονισμό και ευθυγράμμιση των οικονομικών πολιτικών και πολιτικών απασχόλησης, με απώτερο στόχο την εξάλειψη της ανεργίας και την ενδυνάμωση της απασχόλησης. Παράλληλα, εξασφάλισε τη βελτίωση του συντονισμού των δημοσιονομικών πολιτικών διαμέσου των αποφάσεων του Συμβουλίου Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής (ECOFIN) για μια πιο ρεαλιστική εφαρμογή του Συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, κάνοντας χρήση του κριτηρίου του προσαρμοσμένου ελλείμματος.

Επίσης, η Ελλάδα κατάφερε να υιοθετήσει τις νέες Γενικές κατευθύνσεις Οικονομικής Πολιτικής που αναφέρονταν στην τριετία 2003-2005 και είναι αναγκαίες για τη συνολική ανάπτυξη των χωρών της Ε.Ε. Ταυτοχρόνως, υπογραμμίζουν την ανάγκη πρωτοβουλιών για μια πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης, για βελτίωση στην αγορά εργασίας και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της γήρανσης του πληθυσμού. Οι γενικές κατευθύνσεις Οικονομικής Πολιτικής επισημαίνουν για την Ελλάδα την ανάγκη συνέχισης της προσπάθειας για τη μείωση του δημόσιου χρέους, την αύξηση της παραγωγικότητας, τη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας.

Ακόμα, ουσιαστική επιτυχία της Ελληνικής πλευράς θεωρήθηκε η συμφωνία για το φορολογικό πακέτο, βάση της οποίας οι τόκοι αποταμιεύσεων φυσικών προσώπων φορολογούνται στη χώρα προέλευσης του καταθέτη ή για χώρες όπως η Ελβετία φορολογούνται τοπικά και αποδίδεται ο φόρος στη χώρα της Ε.Ε. από όπου προέρχεται ο καταθέτης. Γεγονός που μειώνει την πιθανότητα φοροδιαφυγής και διατηρεί την ανταγωνιστικότητα των χωρών της Ε.Ε. Στη χώρα μας, τα φορολογικά έσοδα που αποδίδονται από επενδύσεις σε άλλα κράτη-μέλη και από τρίτες χώρες της Ε.Ε. αποτελούν δημοσιονομικό όφελος για την Ελληνική οικονομία.

Παράλληλα, πέτυχε την ώθηση της αναπτυξιακής πρωτοβουλίας για τα διευρωπαϊκά δίκτυα και την έρευνα. Με τη χορήγηση κονδυλίου 20 δισεκατομμύρια Ευρώ για την περίοδο 2000-2006, το οποίο συμφώνησε με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα, η Ελλάδα στόχευε στην ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων, της εκπαίδευσης, της διάδοσης τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών.

Επιπρόσθετα, έδωσε προτεραιότητα στην προώθηση της Περιφερειακής πολιτικής. Άλλωστε, οι περιφερειακές πολιτικές βοήθησαν σημαντικά τη χώρα μας να ολοκληρώσει φυσικές υποδομές. Επίσης, η Ελλάδα αναμένεται να εισπράξει σημαντικό μερίδιο των πόρων από το Δ΄ ΚΠΣ.

Στον τομέα της απασχόλησης, η Ελλάδα ενίσχυσε την Ευρωπαϊκή Στρατηγική θέτοντας βασικές προτεραιότητες και παραγωγικότητα στην εργασία. Μερικές από αυτές είναι: (επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο και δια βίου μάθηση, ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος ιδιαίτερα στους νέους, ισότητα ευκαιριών μεταξύ των δυο φύλων, προστασία της υγείας των εργαζόμενων κ.ά.

Αναφορικά με τις Μικρές Επιχειρήσεις επιτάχυνε την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής χάρτας δεδομένου της μεγάλης οικονομικής συμβολής τους μέσω της δημιουργίας απασχόλησης αλλά και διατήρησης της κοινωνικής συνοχής ιδιαίτερα στην περιφέρεια.

Η Ελλάδα, στην προσπάθεια της για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης, συμφώνησε για το κοινοτικό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας προωθώντας, έτσι, την καινοτομία στην Ευρώπη και αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα των Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων.

Επίσης, πέτυχε την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, καθώς με τη χρηματοδότηση του Γ΄ ΚΠΣ, έχει υπάρξει σημαντική αναβάθμιση του εξοπλισμού και της δικτύωσης των σχολείων και Πανεπιστημίων.

Ακόμα, στην διαδικασία των μεταρρυθμίσεων για μια ολοκληρωμένη εσωτερική αγορά, στην Ελλάδα μέσω της τέταρτης Ελληνικής Προεδρίας, πέτυχε την ολοκλήρωση της απελευθέρωσης, της αγοράς ενέργειας με την τελική υιοθέτηση της συμφωνίας για το πλήρες άνοιγμα των αγορών ηλεκτρισμού και Φυσικού αερίου την 1/7/2007. Η χώρα μας στοχεύει στην ανάπτυξη νέων επενδύσεων στην ενεργειακή αγορά, με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, την ασφάλεια παροχής και την προστασία των ευαίσθητων περιοχών και ομάδων πληθυσμού.

Παράλληλα, εξασφάλισε την απελευθέρωση των εμπορευματικών σιδηροδρομικών μεταφορών από 1/1/2006, το σιδηροδρομικό εμπορευματικό Cabot age από 1/1/2008, με την επίτευξη συμφωνίας για το δεύτερο Σιδηροδρομικό πακέτο.

Επίσης, σε επίπεδο αλληλεγγύης και ενδυνάμωσης της κοινωνικής Συνοχής, κύριο μέλημα της Ελλάδας υπήρξε ο εκσυγχρονισμός του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Έτσι, κατάφερε να προωθήσει ενιαία διαδικασία πολιτικής για την κοινωνική προστασία και τη Συνοχή στην Ε.Ε. Επιπροσθέτως, κατόρθωσε να επιφέρει πρόοδο στο θέμα της μεταρρύθμισης των συνταξιοδοτικών συστημάτων και ταυτόχρονα προώθησε την Ευρωπαϊκή κινητικότητα και αναγνώριση δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Τέλος, μερίμνησε ιδιαίτερα για την προαγωγή της ισότητας μεταξύ φύλων προκειμένου να λαμβάνουν τις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Από την άλλη, με κύριο, γνώμονα τη διαφύλαξη της μελλοντικής ευημερίας και ποιότητα, ζωής, η Ελληνική πλευρά έλαβε αρκετές πρωτοβουλίες, με απώτερο στόχο η Ε.Ε., να εξακολουθεί να έχει ηγετικό ρόλο στην προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα. Πιο συγκεκριμένα, προέβη σε αναθεώρηση της στρατηγικής της Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη προβάλλοντας ένα δικό της μοντέλο (πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό). Επίσης, στοχεύοντας στην εξοικονόμηση ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος κύριο επίτευγμα της Ελλάδας αποτέλεσε η συμφωνία για τη φορολόγηση της ενέργειας.

Τέλος, ανέλαβε την προώθηση πρωτοβουλιών για το νερό, δίνοντας έμφαση στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και φρόντισε για την ασφάλεια στις θαλάσσιες μεταφορές, αποσύροντας μέσα σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα τα μονοπύθμενα δεξαμενόπλοια.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η Ελλάδα δεν έχει κατορθώσει να επιτύχει τους στόχους της Λισαβόνας. Τα αποτελέσματα σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας, κυρίως, στους τομείς της καινοτομίας, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της απελευθέρωσης των αγορών, δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά.

Σε τομείς, όπως, η κοινωνία της πληροφορίας, των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη, του περιβάλλοντος για την έναρξη νέων επιχειρήσεων, της απελευθέρωσης των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και των εταιρειών κοινής ωφελείας καθώς και της ενίσχυσης της απασχόλησης και της καταπολέμησης της γραφειοκρατίας, η χώρα μας καταλαμβάνει αρκετά χαμηλή θέση συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη της Ε.Ε.

Επιπλέον, αν και το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε σε 9,85% το 2005 έναντι του 10,5% που επικρατούσε το 2006, παρά ταύτα ο τομέας της απασχόλησης παρουσιάζει ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις πλήττοντας, κυρίως τους νέους και τις γυναίκες. Ακόμα, το ποσοστό των απασχολούμενων παραμένει χαμηλό ενώ το ποσοστό μερικής απασχόλησης χαρακτηρίζεται ως "πολύ χαμηλό".

Επιπρόσθετα, στον τομέα της ανταγωνιστικότητας χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι οι εκροές ξένων κεφαλαίων ήταν περισσότερες από τις εισροές κατά 212,3 εκατομ. ευρώ, ενώ το 2004 το ισοζύγιο ήταν θετικό κατά 1.088,4 εκατομ. Ευρώ και το 2003 κατά 585,9 εκατομ. Ευρώ. Γεγονός που μαρτυρά ότι η άμεσα παρελθοντικά και η υφιστάμενη κατάσταση εμφανίζουν μια έντονα αρνητική εικόνα.

Η Ελλάδα εξακολουθεί να διατηρεί υψηλούς ρυθμούς απόκλισης από μια σειρά πολιτικές. Για παράδειγμα, η απόκλιση στην μακροοικονομική πολιτική φθάνει το «6» και στη μικροοικονομική πολιτική το «2,1». Πιθανότατα, οι δύο αυτοί δείκτες να έχουν βελτιωθεί, αλλά οι άλλοι δείκτες (κόστους επένδυσης, αποτελεσματικότητας, δυναμισμού της οικονομίας και αντίληψης που επικρατεί για τις ξένες επενδύσεις) μάλλον έχουν χειροτερέψει. Οι δείκτες αυτοί ήταν: για το κόστος επένδυσης 2,3%, για την αποτελεσματικότητα 1,4%, για τον δυναμισμό της οικονομίας 2,4% και για την αντίληψη 2,7%. Όλοι οι ανωτέρω δείκτες θα έπρεπε να κυμαίνονται από 0% ως 1% για να έχει ελπίδες η Ελλάδα να προσελκύσει τις ξένες επενδύσεις.

Παράλληλα, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι εγχώριες καταστάσεις όπως η γραφειοκρατία, οι αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών - όταν πρόκειται να γίνει μια μεγάλη ξένη επένδυση -, η αδιαφάνεια - από το στάδιο της αποδοχής της αίτησης, των δικαιολογητικών, του τρόπου έγκρισης και της αξιολόγησης του απαιτούμενου χρόνου απάντησης - καθώς και η αδυναμία των κυβερνήσεων να εμπεδώσουν ότι για την προσέλκυση των ΞΑΕ πρέπει να ληφθούν υπόψη τα κριτήρια του ΟΗΕ (π.χ. η οργάνωση και διαχείριση του κρατικού μηχανισμού, δαπάνες για έρευνα και τεχνολογία σε σχέση με το ΑΕΠ, το κόστος εργασίας κ.α.), δυσχεραίνουν, σαφώς, περισσότερο την προσέλκυση ξένων επενδυτών στην χώρα μας.

Ακόμα, σημειώνεται ότι το δ' τρίμηνο του 2005 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2004 (δηλαδή σε ένα έτος) μειώθηκαν οι απασχολούμενοι στη γεωργία, στη κτηνοτροφία, στη θήρα και τη δασοκομία. Οι απασχολούμενοι ήταν 532.900 το 2004 και μειώθηκαν στους 517.300, γεγονός που σημαίνει ότι η περιφέρεια δεν ενισχύεται σε ικανοποιητικό βαθμό.

Μείωση, επίσης, καταγράφηκε και στους απασχολούμενους στις μεταποιητικές βιομηχανίες. Από τους 562.500 που ήταν το δ' τρίμηνο του 2004 μειώθηκαν στους 555.700 του αντίστοιχου τριμήνου του 2005. Αντίθετα, αύξηση των απασχολούμενων καταγράφηκε στα ξενοδοχεία και εστιατόρια, στο χονδρικό και στο λιανικό εμπόριο, στις μεταφορές, στην αποθήκευση και στις επικοινωνίες.

Βάση των ανωτέρων, λοιπόν, επιτακτική φαντάζει η ανάγκη συντονισμού και οργάνωσης των κρατικών φορέων αναφορικά με την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας προκειμένου να βελτιωθεί η οικονομία και το βιοτικό επίπεδο της Ελλάδας.

6.4. Αποτίμηση της ελληνικής συμμετοχής στην Ο.Ν.Ε.

Στις αρχές του 21ου αιώνα η μεγαλύτερη πρόκληση για τις εθνικές οικονομίες είναι η παγκοσμιοποίηση. Ή αλλιώς ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο για κυριαρχία στις αγορές συντελεστών, προϊόντων και υπηρεσιών. Μέσα σε ένα τόσο ανταγωνιστικό περιβάλλον, η επιτυχία μιας χώρας κρίνεται από τη δυνατότητά της να διευρύνει, να αναδείξει και να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, η μακροοικονομική σταθερότητα είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Για μικρές, ανοικτές οικονομίες, όπως η ελληνική, που επιπλέον επιβαρύνονται από ένα παρελθόν αναξιοπιστίας και υψηλού συναλλαγματικού κινδύνου, η προϋπόθεση αυτή εξασφαλίζεται κατά μεγάλο μέρος με τη συμμετοχή στο ευρύτερο νομισματικό και οικονομικό σύστημα της ζώνης του ευρώ.

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) τον Ιανουάριο του 2001 αποτέλεσε, γεγονός υψίστης οικονομικής σημασίας. Η αντικατάσταση της δραχμής από το ευρώ, η μετατόπιση της νομισματικής πολιτικής από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤΕ) στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και η επιτακτική αλλά και αμετάκλητη υιοθέτηση των δημοσιονομικών κανόνων που προβλέπονται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) έχουν αλλάξει δραστικά το περιβάλλον μέσα στο οποίο οι ελληνικές αρχές καλούνται να ασκήσουν οικονομική πολιτική.

Ο κύριος στόχος του ευρωσυστήματος είναι η σταθερότητα των τιμών, ο χαμηλός, δηλαδή, ρυθμός πληθωρισμού, που δεν θα ξεπερνά το 2%. Ωστόσο, ενώ αυτό έχει επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό, παρατηρούνται επίμονες διαφορές μεταξύ των 12 χωρών-μελών της ευρωζώνης. Η Ελλάδα, με πληθωρισμό σταθερά πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, αποδεικνύει ότι η οικονομία της δεν έχει ακόμη αποκομίσει όλα τα οφέλη από την ενιαία νομισματική πολιτική. Από την άλλη πλευρά, επωφελείται αναμφισβήτητα από την ευνοϊκή επίδραση των συνεπαγόμενων χαμηλών επιτοκίων, κυρίως λόγω του υπέρογκου δημόσιου χρέους που πρέπει να εξυπηρετεί. Για μια χώρα όπου το χρέος της ξεπερνά το ετήσιο ΑΕΠ και που αναγκάζεται να δαπανά σχεδόν 5% του ΑΕΠ ετησίως σε τόκους, η μείωση της διαφοράς αποδόσεων των δεκαετούς διάρκειας ομολόγων της από τα αντίστοιχα γερμανικά από 412 μονάδες βάσης το

1997 σε περίπου 30 μονάδες σήμερα σημαίνει μεγάλη εξοικονόμηση πόρων. Η ομαλότερη απορρόφηση των κραδασμών από την πρόσφατη μεγάλη αύξηση των τιμών του πετρελαίου είναι μια άλλη θετική συνέπεια.

Αν και η λειτουργία της ONE δεν συνοδεύτηκε από ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης στις περισσότερες χώρες της ευρωζώνης, στην Ελλάδα, που άρχιζε από χαμηλότερο επίπεδο, η προσπάθεια σύγκλισης είχε καλύτερα αποτελέσματα. Ο ρυθμός ανάπτυξης ενισχύθηκε και ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός μειώθηκε αισθητά από 11,1% το 1990-99 σε 3,3% το 2000-05, με ακόμη μεγαλύτερη βελτίωση το 2004-05, όπου η διαφορά από τον μέσο όρο της ευρωζώνης μειώθηκε στις 1,1 μονάδες. Έτσι, ο αρχικός σκεπτικισμός εξασθένησε χάρη στις δυνατότητες που ανέδειξε και τη σταθερότητα που επέφερε το ενιαίο νόμισμα. Η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου, η μείωση του κόστους που συνδεόταν με συναλλαγματικές ισοτιμίες καθώς και η διαφάνεια των τιμών συνέβαλαν σημαντικά στη διαμόρφωση ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ενισχύονται ο ανταγωνισμός, το εμπόριο, οι επενδύσεις και η ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων. Παράλληλα, η αξιοπιστία της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, που διατήρησε τα επιτόκια σε χαμηλά επίπεδα, διευρυνε τις δυνατότητες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, καθώς απελευθερώθηκε το κανονιστικό πλαίσιο που περιόριζε την καταναλωτική πίστη.

Θα ήταν δύσκολο να υποστηρίξει κανείς σήμερα ότι η χώρα μας θα μπορούσε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις πιέσεις της παγκοσμιοποίησης έχοντας διατηρήσει τη δραχμή. Παρά το γεγονός λοιπόν ότι ευρώ και ONE αποτελούν μονόδρομο για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, υπάρχει έντονη δυσαρέσκεια των πολιτών σχετικά με την ακρίβεια που παρατηρήθηκε από την επομένη της εισαγωγής του ευρώ. Ενώ οφείλει, βέβαια, κανείς να αναγνωρίσει τη σημαντική μείωση του πληθωρισμού σε σχέση με τις περασμένες δεκαετίες, η επιμονή του δείκτη να βρίσκεται σταθερά πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, έστω και με μειούμενη απόσταση, είναι αξιοσημείωτη.

Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στην ελλιπή προετοιμασία της χώρας, όχι μόνο για την ένταξή της στην ONE, αλλά και για να αντιμετωπιστούν οι πιεστικές, ανταγωνιστικές διεθνείς συνθήκες. Ενώ η οικονομία κατάφερε να διατηρήσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που ακολουθήθηκε οδήγησε σε υπερβολικά ελλείμματα και χρέη που τροφοδοτούσαν τον πληθωρισμό. Παράλληλα, δεν εφαρμόστηκαν έγκαιρα (στα τέλη της δεκαετίας του '90) αλλά ούτε και αργότερα οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ήταν απαραίτητες για να αυξήσουν την προσφορά στην ελληνική οικονομία (αντίστοιχα με την αύξηση της ζήτησης) και να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των αγορών. Οι δυσκαμψίες στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση και κατάρτιση συνέβαλαν με τη σειρά τους στη διατήρηση του φαινομένου.

Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια διαδικασία σύγκλισης η οποία, σε έναν βαθμό, δικαιολογεί την απόκλιση του πληθωρισμού. Το φαινόμενο ωστόσο είναι εντονότερο λόγω των

διαρθρωτικών αδυναμιών που επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητά της. Την τελευταία διετία εφαρμόζεται μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την κάλυψη των αδυναμιών αυτών μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας. Η έμφαση δίνεται κυρίως στη δημοσιονομική προσαρμογή, την απελευθέρωση αγορών, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την αύξηση της απασχόλησης.

6.4.1 Συνοπτική καταγραφή των αποτελεσμάτων από την ένταξη της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε.

Η Ελληνική συμμετοχή στην ΟΝΕ έχει μέχρι τώρα δείξει το δυνητικό κόστος παρά τα δυνητικά οφέλη του κοινού νομίσματος που προβλέπονται από την οικονομική θεωρία. Συγκεκριμένα μας οδηγούν στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Πρώτον, η ελληνική οικονομία δεν ήταν κατάλληλα προετοιμασμένη για να ενταχθεί στην ΟΝΕ τον Ιανουάριο του 2001.

Δεύτερον, και ως συνέπεια του πρώτου, η κοινή νομισματική πολιτική που ασκείται από την ΕΚΤ δεν είναι συμβατή με τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας.

Τρίτον, και ως αποτέλεσμα των δύο πρώτων, η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ προκάλεσε κατά την χρονική περίοδο 2001-2003 σημαντικό οικονομικό κόστος για την χώρα, το οποίο έχει καταβληθεί με την μορφή υψηλού πληθωρισμού.

Δηλαδή, παρά το γεγονός ότι πέτυχε πρόοδο στον τομέα της ονομαστικής σύγκλισης, δεν πέτυχε επαρκή πρόοδο στον τομέα της πραγματικής σύγκλισης.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η συνέχιση της οικονομικής πολιτικής, που εφαρμόστηκε στο μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του 1990 και κατά τα πρώτα χρόνια της ελληνικής συμμετοχής στην ΟΝΕ, εμπεριέχει σημαντικούς κινδύνους για την ελληνική οικονομία. Η ελληνική οικονομική πολιτική είναι στην παρούσα χρονική στιγμή αντιμέτωπη με δύο προκλήσεις :

- Πρώτον, σε σχέση με το βραχυπρόθεσμο μέλλον, να διακόψει τις παρατηρούμενες συνθήκες αβεβαιότητας χωρίς να δημιουργήσει οικονομική στασιμότητα ή οικονομική ύφεση. Λύση θα μπορούσε να βρεθεί με μια πολιτική, σταδιακής και όχι απότομης δημοσιονομικής προσαρμογής.
- Δεύτερον, σε σχέση με το μακροπρόθεσμο μέλλον, να δημιουργήσει συνθήκες ευνοϊκές για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης. Ένας τρόπος επίλυσης γι' αυτό το θέμα, είναι η προώθηση ενός αριθμού διαρθρωτικών αλλαγών. Οι αλλαγές αυτές θα συνοδευθούν αναπόφευκτα από κάποιο βραχυπρόθεσμο κόστος προσαρμογής. Το διατηρήσουμε το σημερινό status quo εμπεριέχει υψηλότερο κοινωνικό και οικονομικό

κόστος, κυρίως για τα πιο αδύνατα οικονομικά-κοινωνικά στρώματα που πλήττονται περισσότερο από τα υπόλοιπα σε περιόδους υψηλής ανεργίας και χαμηλής οικονομικής δραστηριότητας.

Με τις υπάρχουσες συνθήκες, οι διαρθρωτικές αλλαγές αποτελούν την μοναδική αξιόπιστη μακροπρόθεσμη οικονομική στρατηγική που θα επιτρέψει στην ελληνική κοινωνία να εκμεταλλευτεί πέρα από τα αναμφισβήτητα πολιτικά και κοινωνικά δυναμικά οφέλη που προσφέρει η ένταξη της Ελλάδας στο κοινό νόμισμα.

6.5. Κοινωνία

6.5.1. Διατύπωση Οράματος για το Ανθρώπινο Δυναμικό

Επίκεντρο της στρατηγικής του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας είναι η αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού ως κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της χώρας μέσω:

- της δυναμικής προσαρμογής και συνεχούς αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων στις απαιτήσεις της οικονομίας
- της διευκόλυνσης της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους, και
- της πλήρους ενσωμάτωσης του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών

Στο νέο περιβάλλον που δημιουργείται, η ύπαρξη επαρκούς και ποιοτικού ανθρώπινου δυναμικού εξασφαλίζει την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η προεξέχουσα σημασία του ανθρώπινου δυναμικού συναρτάται ευθέως με την ανάγκη για νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας, και το Ανθρώπινο Κεφάλαιο ολοένα και περισσότερο αποτιμάται σε Γνώση – παραγωγή νέας και διάχυση διαθέσιμης – και Δεξιότητες.

Η διευκόλυνση για πρόσβαση στην εργασία συναρτάται άμεσα με τη συνολική ανάπτυξη της χώρας, την επίτευξη επαρκούς ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία νέων ευκαιριών για εργασία. Στο πλαίσιο, αυτό εκτιμάται ότι η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, προάγει την επιχειρηματικότητα και δημιουργεί περισσότερες νέες θέσεις απασχόλησης.

Αντίστοιχα αναπτύσσεται ένα νέο πλαίσιο κοινωνικής συνοχής, που προάγει τις ατομικές και κοινωνικές αξίες, ενθαρρύνει την εργασία και προσφορά στο κοινωνικό σύνολο και σε ομάδες που χρήζουν υποστήριξης, και εν γένει προάγει την Κοινωνική Ενσωμάτωση.

6.5.2. Υφιστάμενη κατάσταση – Αναπτυξιακές Ανάγκες

Η Ελλάδα στην πρόσφατη περίοδο εμφανίζει χαμηλότερες τιμές στους περισσότερους δείκτες της Στρατηγικής της Λισσαβόνας γεγονός που την κατατάσσει στην 22^η θέση στη συνολική κατάταξη στην ΕΕ-25 παρόλο που σημείωσε το δεύτερο υψηλότερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ (συχνά τριπλάσιο ως προς το μέσο όρο της Ευρωζώνης). Η μακρο-οικονομική σταθερότητα έχει επιτευχθεί, οι επενδύσεις αυξάνονται και διατηρούνται ικανοποιητικοί ρυθμοί αύξησης της παραγωγικότητας, που όμως εξακολουθεί να υπολείπεται του μέσου όρου της Ε.Ε., παράλληλα η σχετική αύξηση στη συνολική απασχόληση υπολείπεται κατά πολύ της αύξησης του ΑΕΠ, η ανεργία παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με το Μέσο Κοινοτικό Όρο, με έμφαση στην υψηλή ανεργία των γυναικών, των νέων και των μακροχρόνια ανέργων.

Ειδικότερα, σε σχέση με την Απασχόληση, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία-2005, το συνολικό ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο 60,3% έναντι (63,3% Ε.Ε. 25), και εν γένει διαπιστώνεται ότι η χώρα μας συγκαταλέγεται ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ 25 με χαμηλή παραγωγή νέων θέσεων εργασίας.

Η Ελληνική Οικονομία κατά το χρονικό διάστημα 1999-2005 παρήγαγε ετησίως μόλις 48,7 χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας, ενώ για να επιτευχθεί ο στόχος του 70% το 2010 θα πρέπει να δημιουργηθούν 790 χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας με βάση υπολογισμού το μέγεθος του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας του 2003.

Αναφορικά με την ανεργία, το έτος 2000 κορυφώθηκε στο 11,3%, αλλά στη συνέχεια εμφάνισε μικρή αλλά σταθερά πτωτική πορεία και σήμερα βρίσκεται στα επίπεδα του 9,7%, πάντα άνω του Κοινοτικού Μ.Ο.

Η ανεργία στην χώρα μας φαίνεται να έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα και πλήττει συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι οι γυναίκες και οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας. Τα ποσοστά ανεργίας γυναικών για το 2004 ήταν 16,2% έναντι 9,3 % της ΕΕ-15, παρά το γεγονός ότι τα μεγέθη συμμετοχής στην απασχόληση των γυναικών παρουσιάζει αυξητική τάση και ήταν στο 46,2 % (ΕΕ των 15 (55,7%)). Τα ποσοστά ανεργίας των νέων 15-24 ετών το 2004 ήταν 9,9 μ% έναντι 7,6% της ΕΕ-15 ενώ η συμμετοχή τους στην απασχόληση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα (25,3% επί του συνόλου των απασχολούμενων). Επίσης, το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας παραμένει στο 5,6% (2004) έναντι 3,4% στην ΕΕ 15. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης παραμένει χαμηλό και ανέρχεται στο 4,8%

(2004). Τέλος, τα τελευταία χρόνια σημειώνονται τάσεις μείωσης του ποσοστού των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων.

Σημαντικά προβλήματα αντιμετωπίζουν λοιπόν οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας, και ειδικότερα οι γυναίκες νεοεισερχόμενες στην αγορά εργασίας. Επιπλέον προβλήματα παρουσιάζονται στους εργαζόμενους μεγάλης ηλικίας. Φαίνεται ότι τα προβλήματα για την ένταξη στην αγορά εργασίας αυτών των ομάδων σχετίζονται με το

συνολικό μοντέλο ανάπτυξης. Σε μικρότερο βαθμό το πρόβλημα σχετίζεται με την αντιστοιχία των παρερχομένων δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η απόσταση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας προκύπτει επίσης και από τις διαπιστώσεις για υψηλά ποσοστά ετεροαπασχόλησης και «επιχειρηματικότητας ανάγκης».

Όσον αφορά στο εκπαιδευτικό επίπεδο των ανέργων, προβλήματα εισόδου στην εργασία αντιμετωπίζουν κυρίως οι απόφοιτοι των ΤΕΙ (13,5%) και ειδικότερα οι γυναίκες (28,1%), οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (32,7%) και οι ανειδίκευτοι νέοι απόφοιτοι της μέσης εκπαίδευσης.

Σε σχέση με τις τάσεις που αφορούν στην κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης, μόνο ο τριτογενής τομέας αυξάνεται έναντι του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της Οικονομίας.

Η ανεργία στην Περιφέρεια παρουσιάζει ιδιαιτερότητες οι οποίες σχετίζονται με την παραγωγική διάρθρωση και την μορφή ανάπτυξης κάθε περιοχής. Η ανεργία δεν κατανέμεται ισομερώς στις Περιφέρειες της χώρας, ενώ οι διαπεριφερειακές ανισότητες και οι μεταβολές τους είναι σημαντικές. Οι περιφερειακές εξελίξεις στα μεγέθη του εργατικού δυναμικού, της απασχόλησης και της ανεργίας σπανίως είναι ταυτόσημες σε όρους μεγέθους και κατεύθυνσης με τις εξελίξεις των εθνικών μέσων όρων. Ανεξαρτήτως χρονικής στιγμής πέντε περιφέρειες παρουσιάζουν διαχρονικά (1999-2005) ποσοστά μεγαλύτερα του μέσου εθνικού όρου ενώ οκτώ παρουσιάζουν ποσοστά μικρότερα του Εθνικού μέσου όρου.

Διαχρονικά παρουσιάζεται η εξής κατάσταση σε σχέση με την εξέλιξη της έντασης ανεργίας στις Περιφέρειες:

Αυξητικές τάσεις στις Περιφέρειες Δ.Μακεδονίας, Ιόνιων Νήσων, Πελοποννήσου και Νότιου Αιγαίου.

Οι υπόλοιπες περιφέρειες παρουσιάζουν μειούμενες τάσεις όπως συμβαίνει και στο σύνολο της χώρας.

Όσον αφορά στον τομέα της Κοινωνικής Συνοχής, τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι τα ποσοστά φτώχειας εξακολουθούν να κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα (σταθερά πάνω από το 20% ενώ ήταν 21% το 2003) παρά τις υψηλές δαπάνες κοινωνικής προστασίας. Η μεγάλη ηλικία εξακολουθεί να αποτελεί το σοβαρότερο επιβαρυντικό παράγοντα κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα (28,1% το 2003). Η φτώχεια πλήττει κυρίως την ύπαιθρο (42,1%). Υψηλά ποσοστά φτώχειας καταμετρούνται στις μονογονεϊκές οικογένειες (34,5%, 2003), στις πολύτεκνες οικογένειες (31,5%, 2003), στα ζευγάρια ηλικιωμένων (27,8%, 2003), στους ανέργους (32,7%, 2002) και τους συνταξιούχους (29,5%, 2002). Ιδιαίτερη επιδείνωση παρουσιάστηκε στη φτώχεια των παιδιών [στην ηλικία κατηγορία 0-15 ετών (23,1%) και 16-24 (25,2%)].

Σημειώνεται ότι η άσκηση πολιτικής στον τομέα της κοινωνικής συνοχής στην Ελλάδα παρουσιάζει αρκετές αδυναμίες που εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην χαμηλή

παραγωγικότητα της εργασίας, την ανεργία, τον χαμηλό βαθμό επάρκειας του ασφαλιστικού συστήματος, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την απουσία ενός γενικευμένου δικτύου ασφάλειας.

6.5.3. Αποτίμηση των αποτελεσμάτων αναπτυξιακών παρεμβάσεων κατά την τρέχουσα και τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας η Ελλάδα έδωσε έμφαση στην ανάπτυξη και προώθηση ενεργών πολιτικών για την καταπολέμηση και την πρόληψη της ανεργίας, για την αποφυγή της μακροχρόνιας ανεργίας την προώθηση της ισότητας των φύλων και της ισότητας των ευκαιριών.

Για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω στόχων υλοποιήθηκε ένα πλήθος ενεργειών και ρυθμίσεων. Στο χώρο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης η κυριότερη ίσως εξέλιξη αφορά στη δημιουργία και ολοκλήρωση ενός σχετικά επαρκούς δικτύου Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης, οι οποίες παρέχουν εξατομικευμένη βοήθεια προς τους ανέργους. Σημαντική ήταν επίσης η ενίσχυση και η βελτίωση της στόχευσης των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, ενώ προωθήθηκε και η καταγραφή των τάσεων και αναγκών της αγοράς εργασίας. Τέλος ελήφθησαν μέτρα υπέρ της ισότητας των δύο φύλων και καταπολέμησης των διακρίσεων στην αγορά εργασίας, ενώ βελτιώθηκαν και οι διαδικασίες προγραμματισμού, εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης των προγραμμάτων και των φορέων παροχής συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης.

Στον τομέα της απασχόλησης, τα αποτελέσματα των βασικών παρεμβάσεων συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Μέχρι σήμερα ολοκληρώνεται ένα επαρκές δίκτυο Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης (119 Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης και Τοπικές Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ), στελεχωμένων με εκπαιδευμένους Εργασιακούς Συμβούλους, εξοπλισμένων με κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή και δικτυωμένων με ένα εξειδικευμένο πληροφοριακό σύστημα. Ενθαρρυντικά συμπεράσματα, προέκυψαν σχετικά με την εφαρμογή του συστήματος εξατομικευμένης παρέμβασης και διασύνδεσης της προσφοράς στην αγορά εργασίας μέσω του αναβαθμισμένου δικτύου των ΚΠΑ. Ωστόσο διαπιστώνεται η ανάγκη ποιοτικής αναβάθμισης ορισμένων εκ των ακολουθούμενων διαδικασιών και του γενικότερου τρόπου αντιμετώπισης των ανέργων, καθώς και υστέρηση σε σχέση με τη ζητούμενη σύζευξη από την πλευρά της ζήτησης στην αγορά εργασίας.

Όσον αφορά τις υλοποιούμενες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης κρίνονται ιδιαίτερα ενθαρρυντικά σε σχέση με την υλοποίηση, τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις των προγραμμάτων ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών.

Επίσης ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι ωφελούμενοι άνεργοι από προγράμματα προώθησης στην απασχόληση ανέρχονται συνολικά σε περίπου 130.000 άτομα.

Η υλοποίηση Δράσεων καταδεικνύει υπερεπίτευξη των στόχων στο Μέτρο όσον αφορά τον δείκτη των ωφελουμένων, μένει να εκτιμηθεί ωστόσο η διατηρησιμότητα των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση του σχετικού προγράμματος στην αγορά εργασίας.

Παράλληλα το Υπουργείο Απασχόλησης προχώρησε μέσω του ΟΑΕΔ σε παρεμβάσεις για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας («ενεργός γήρανση», ειδικά προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση και συμπλήρωση ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης).

Περαιτέρω, αναπτύχθηκε από το Παρατηρητήριο Απασχόλησης-Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (θυγατρική εταιρεία του ΟΑΕΔ) σύστημα διάγνωσης των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στην ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου των νέων μορφών απασχόλησης με παράλληλη διατήρηση της ασφάλειας της απασχόλησης υλοποιείται ο Νόμος 3385/2005 «Ρυθμίσεις για την προώθηση της απασχόλησης, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και άλλες διατάξεις». Ο νόμος κινείται σε τρεις άξονες: πρώτον, ενίσχυση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας με εξορθολογισμό του πλαισίου που διέπει τις υπερωρίες και την διευθέτηση του χρόνου εργασίας έτσι ώστε να εξυπηρετηθεί η ανταγωνιστικότητα (ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων) και η διατήρηση θέσεων εργασίας. Δεύτερον, την ενίσχυση της ασφάλειας στην εργασία, με μέτρα που ενισχύουν τον ρόλο του ΣΕΠΕ. Τρίτον, τον τομέα της κοινωνικής προστασίας με μέτρα ενίσχυσης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Επιπλέον προωθήθηκαν παρεμβάσεις για την διευκόλυνση της γεωγραφικής κινητικότητας ανέργων, την επαγγελματική κινητικότητα και το θεσμό της διαδοχικής ασφάλισης.

Στον τομέα της δια βίου μάθησης, λαμβάνοντας υπόψη και τη σύσταση της Ε.Ε. για την προώθηση της Δια Βίου Μάθησης, το Υπουργείο Απασχόλησης και το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων προώθησαν την εφαρμογή του νέου νόμου για τη Δια Βίου Μάθηση (Νόμος 3369/2005).

Συγκεκριμένα λόγω της διαπιστωθείσας ανάγκης για σύνδεση της αρχικής εκπαίδευσης –απασχόλησης, μέσω της συνεργασίας των συναρμόδιων Υπουργείων θα ενεργοποιηθεί το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΚΑ).

Η διαχρονικά εκτιμώμενη ως χαμηλή αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης στην απασχόληση είναι ζήτημα που έχει προκαλέσει, από την εποχή ακόμα του ΚΠΣ 1989-93, σειρά διαβουλεύσεων μεταξύ των αρμόδιων δημόσιων αρχών, ερευνητικών κέντρων που δραστηριοποιούνται στο χώρο, των κοινωνικών εταίρων και των σχετικών με το αντικείμενο φορέων τους και των ίδιων των φορέων που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση. Σαν αποτέλεσμα, υπήρξε μια σειρά διαδοχικών και, σε γενικές γραμμές, βελτιωτικών μεταβολών στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση αυτών των

προγραμμάτων, καθώς και η δημιουργία πιστοποιημένων φορέων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΚΕΚ) για το σύνολο αλλά και για ειδικές ομάδες του πληθυσμού, ενώ μια περαιτέρω βελτιωτική ώθηση επιχειρείται να δοθεί μέσω των έργων πιστοποίησης εκπαιδευτών και προγραμμάτων του ΕΚΕΠΠΣ. Παρ' όλες όμως αυτές τις βελτιώσεις, αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το ζητούμενο ακόμα δεν έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό, όπως αναδεικνύεται από τα συγκριτικά χαμηλά ποσοστά απορρόφησης των καταρτιζομένων στην αγορά εργασίας που προκύπτουν από τα στοιχεία των αρμόδιων κεντρικών φορέων, ιδίως σε ότι αφορά στην απασχόληση καταρτιζομένων που μπορεί βάσιμα να αποδοθεί στην προηγούμενη παρακολούθηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, σε σχέση με άλλους παράγοντες που ενδεχομένως την επηρεάζουν (επίπεδο και κατεύθυνση βασικών σπουδών, ειδικότητα, προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία, άλλα επαγγελματικά προσόντα και δεξιότητες, η προσωπικότητα του ανέργου κ.λπ.).

Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής, έχει υπάρξει μια σαφής προσπάθεια από τη μια στήριξης της απασχολησιμότητας των ευπαθών ομάδων και από την άλλη ενίσχυσης τόσο του εισοδήματος των ευπαθών ομάδων όσο και των παροχών υπηρεσιών προς αυτές. Έτσι, ενισχύθηκε η δημιουργία του Δικτύου Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών που υλοποιείται από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και των δομών Κοινωνικής Φροντίδας με σκοπό κυρίως την πρόληψη εμφάνισης φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Σήμερα λειτουργούν άνω των 1100 δομών, που απασχολούν 4.150 άτομα προσωπικό και έχουν δυναμικότητα άνω των 50.000 ατόμων. Ο αριθμός των αποδεσμευόμενων γυναικών υπολογίζεται, βάσει στατιστικού υπολογισμού, σε 40.500 άτομα.

Επιπλέον, υλοποιούνται δράσεις εξατομικευμένης προσέγγισης, επιδοματικών πολιτικών και παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών για συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων, όπως, μεταξύ άλλων, τα Άτομα με Αναπηρία, οι παλιννοστούντες, οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο, οι Έλληνες τσιγγάνοι, οι εξαρτημένοι, οι φυλακισμένοι, τα θύματα του trafficking κ.λπ.

Ο νέος μεταναστευτικός νόμος, προωθεί την απλοποίηση των διαδικασιών με την ενοποίηση της άδειας διαμονής και εργασίας και για πρώτη φορά προβλέπει δράσεις για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, μέσω της υλοποίησης του ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών (εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας).

6.5.4. Πλαίσιο Πολιτικής, Προτεραιότητες και ενδεικτικές δράσεις.

Κεντρικές κατευθύνσεις στο σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου που διέπουν το σύνολο των βασικών προτεραιοτήτων είναι :

- Η συνάφεια των πολιτικών που εφαρμόζονται με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.

- Η συνέργια των εφαρμοζόμενων δράσεων με τους στρατηγικούς αναπτυξιακούς στόχους που θέτει η χώρα μας (Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης).
- Η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων.
- Η κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων με συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα .

Παράλληλα στις βασικές προτεραιότητες ενσωματώνονται μια σειρά από οριζόντιες πολιτικές, οι οποίες πλέον ενσωματώνονται και διατρέχουν με κατάλληλα προσαρμοσμένες παρεμβάσεις τους άξονες προτεραιότητας που διατυπώνονται στη συνέχεια. Οι πολιτικές αυτές είναι:

α. Ισότητα των Δύο Φύλων

- Η εφαρμογή της πολιτικής για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλους τους άξονες. Μεταξύ άλλων, προωθείται η ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε αυτήν, λήψη ειδικών μέτρων για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, με παράλληλη προώθηση πλαισίου ουσιαστικής ισότητας (μείωση χάσματος στις αμοιβές, άρση των εμποδίων στην επαγγελματική εξέλιξη, διασφάλιση όρων ποιότητας και ασφάλειας στην εργασία) και μέτρων συμφιλίωσης επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων, τα οποία θα παροτρύνουν τις γυναίκες να ενταχθούν και να παραμείνουν στην αγορά εργασίας, συμβάλλοντας στη βελτίωση του συνολικού ποσοστού απασχόλησης της χώρας

β. Ενδυνάμωση των Εταιρικών Σχέσεων

- Η Περιφερειακή και τοπική διάσταση που ενσωματώνεται στο σχεδιασμό ολοκληρωμένων δράσεων σύμφωνα με την προσέγγιση από «κάτω προς τα πάνω», και με την ενεργό εμπλοκή του συνόλου των εκπροσώπων των τοπικών κοινωνιών στην υλοποίηση.

γ. Διακρατική συνεργασία

- Δημιουργία και λειτουργία διακρατικών δικτύων φορέων της κεντρικής διοίκησης με αρμοδιότητα άσκησης πολιτικών Απασχόλησης για την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας, το συντονισμό και τη βελτίωση σχετικών πολιτικών, τη βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας μέσω της μεταφοράς καλών πρακτικών, τη βελτίωση γενικότερα άσκησης χρηστής διακυβέρνησης.

- Υλοποίηση διακρατικών έργων επικεντρωμένων σε κατεξοχήν καινοτόμους θεματικούς άξονες π.χ. διαχείριση της ηλικίας/ ενεργός γήρανση, διαχείριση της διαφορετικότητας στον εργασιακό χώρο.

6.6. Πολιτική – εξωτερικές σχέσεις

Με τις αποφάσεις του Ελσίνκι και όσες ακολούθησαν η Ευρωπαϊκή Ένωση δέχτηκε ότι η Τουρκία οφείλει να συμβάλει στην επίλυση του Κυπριακού και την ομαλοποίηση των σχέσεών της με την Ελλάδα¹⁸. Τυχόν αρνητική της συμπεριφορά νομιμοποιούσε την Ελλάδα αλλά και άλλες χώρες να μη συναινέσουν στην πρόοδο της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας. Η Τουρκία αναγκάστηκε κατόπιν τούτου να αλλάξει στάση και να επιζητήσει τόσο στο Κυπριακό όσο και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις τη συζήτηση και τη διευθέτηση των θεμάτων.

Επίσης, η απόφαση του Ελσίνκι κατέστησε δυνατή την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία ολοκληρώθηκε τυπικά την 1η Μαΐου 2004. Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας (ύστερα από κοπιώδεις προσπάθειες της Ελλάδας) και η υποχρέωση της Τουρκίας μέχρι το τέλος του 2004 να επιδείξει την καλή της θέληση για την επίλυση του Κυπριακού επανέφερε το Κυπριακό στο προσκήνιο. Ενεργοποίησε τα Ηνωμένα Έθνη και από κοινού η Ελλάδα, η Κυπριακή Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Ένωση με αφορμή την ένταξη ζητούσαν να ενταχθεί μια επανενωμένη Κύπρος. Οι μέχρι τότε αλληπάλληλες προσπάθειες του ΟΗΕ είχαν αποτύχει. Η Τουρκία επέμενε ότι το Κυπριακό είχε λυθεί το 1974. Είχε λυθεί με τη δημιουργία δύο κυρίαρχων και ανεξάρτητων κρατών στο νησί. Παράλληλα, η Ελλάδα ένιωθε δυσπιστία και επιφυλακτικότητα για τις τυχόν αποφάσεις που θα έπαιρνε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κι αυτό αν αναλογιστεί κανείς τις παλιότερες δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το «Μακεδονικό», που μετά από μια βαθμιαία διολίσθηση της πολιτικής των εταίρων μας, ανετράπησαν στη συνέχεια.

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα ως μέλος της Ε.Ε. παραχώρησε τη συγκατάθεσή της για την απόδοση στην Τουρκία του καθεστώτος της υποψήφιας για ένταξη χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ελσίνκι, Δεκέμβριος 1999) για δύο κυρίως λόγους:

1) Για να πάψει να υφίσταται κριτική και πιέσεις, από Ευρωπαίους και Αμερικανούς, ότι εμποδίζει την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας και να χρησιμοποιείται ως άλλοθι από εκείνες της ευρωπαϊκές δυνάμεις που αρνούνται για δικούς τους λόγους, την ένταξη της γειτονικής χώρας στην Ενωμένη Ευρώπη. Εξάλλου, θεωρήθηκε ότι η χρησιμοποίηση των αντιρρήσεων ή όρων της Ελλάδας για την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, ως «όπλο» για την αντιμετώπιση των τουρκικών διεκδικήσεων, είχε αποδώσει ότι μπορούσε και είχε κλείσει πλέον τον κύκλο του.

¹⁸: Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και ελληνοτουρκική προσέγγιση, εκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ

2) Για να εμπλέξει τους Ευρωπαίους εταίρους μας στα ελληνοτουρκικά προβλήματα, καθιστώντας αυτά ευρωτουρκικά, δηλαδή ζητήματα για τα οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση θα έθετε απαιτήσεις και όρους προς την Τουρκία, και όχι μόνον διμερώς η Ελλάδα. Σε σχέση με τον πρώτο λόγο, η Ελλάδα πράγματι βελτίωσε τη διεθνή εικόνα της μετά τη συνυπογραφή της ευρωπαϊκής υποψηφιότητας της Τουρκίας, εισέπραξε εγκώμια από τους συμμάχους και εταίρους μας και έπαψε να υφίσταται πιέσεις και κριτική. Αναφορικά όμως με τον δεύτερο λόγο (που είναι και η μόνη ουσιαστική αιτία για την ελληνική απόφαση στο Ελσίνκι), τα πράγματα περιπλέκονται:

Πρώτον, η Τουρκία (όπως επανειλημμένα δηλώνεται από την ηγεσία της) δεν αναθεώρησε σε τίποτε την επεκτατική - διεκδικητική πολιτική της προς την Ελλάδα, παρά τα χαμόγελα και τις ανώδυνες συμφωνίες «χαμηλής πολιτικής».

Δεύτερον, οι εταίροι μας δεν φάνηκαν διατεθειμένοι να αναλάβουν οι ίδιοι την υποστήριξη των ελληνικών θέσεων στα διμερή ελληνοτουρκικά προβλήματα (συνέπειες κυρίως μονομερών και αστήρικτων τουρκικών διεκδικήσεων). Έτσι, αρκετές ευρωπαϊκές χώρες συνεχίζουν να θεωρούν την πολιτική διευθέτηση του Κυπριακού απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανεξάρτητα με την αντίθετη πρόβλεψη των «Συμπερασμάτων» της Συνόδου Κορυφής στο Ελσίνκι, που ήταν και η μόνη «χειροπιαστή» ωφέλεια του ελληνισμού από τη συναίνεση για την τουρκική υποψηφιότητα.

Στο Κυπριακό οι θέσεις της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων, στο πλαίσιο των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων, είναι πιο δύσκαμπτες και ακραίες. Αυτό που εμφανίστηκε ως «μείζων ελληνική επιτυχία» στο Ελσίνκι ήταν ότι αποκλείστηκε η δυνατότητα σε οποιοδήποτε «υποψήφιο μέλος» (άρα και την Τουρκία), να θέσει βέτο για την ένταξη οποιουδήποτε άλλου υποψηφίου μέλους (άρα της Κύπρου).

Αλλά αυτό δεν εμποδίζει σημερινά, τακτικά (όχι «υποψήφια») μέλη να θέτουν πρόβλημα για την Κυπριακή ένταξη. Και αυτό ακριβώς κάνουν χώρες όπως η Γαλλία, που δηλώνουν ότι ένταξη της Κύπρου προϋποθέτει ανυπερθέτως την προηγούμενη επίλυση του Κυπριακού.

Η Ελλάδα, λοιπόν, δεν «εξασφάλισε» την Κυπριακή ένταξη, προκειμένου να δεχθεί την Τουρκική υποψηφιότητα – απλώς εξασφάλισε ότι η Τουρκία, όσο θα είναι «υποψήφια», δεν θα μπορεί να θέτει βέτο για την Κύπρο.

Από την άλλη πλευρά, η συμφωνία δεν υποχρεώνει την Τουρκία να προβεί σε οποιαδήποτε παραχώρηση. Άλλωστε, το δικαίωμα του «βέτο» δεν το είχε η Τουρκία. Η σχετική αναφορά της Συμφωνίας του Ελσίνκι είναι κατά κάποιο τρόπο εμπαιγμός, αφού «απαγορεύει» στην Άγκυρα να κάνει χρήση δικαιώματος, το οποίο δεν είχε, έτσι κι αλλιώς. Η Τουρκία το μόνο πράγμα που εμφανίζεται να «παραχωρήσει» ήταν κάτι το οποίο δεν είχε.

Συγκεκριμένα, στα θέματα του Αιγαίου αναλλοίωτες παραμένουν οι τουρκικές διεκδικήσεις για συγκυριαρχία και αναθεώρηση του υφιστάμενου καθεστώτος, μέσω ενός πολιτικού, εφ' όλης της ύλης, διαλόγου ανάμεσα στις δυο χώρες.

Προς την κατεύθυνση αυτή (δηλαδή την άμεση έναρξη διαλόγου και αναθεώρησης του νομικού καθεστώτος) πιέζουν ισχυροί κύκλοι στην Τουρκία, αλλά και τα ΜΜΕ της γείτονος χώρας, θεωρώντας μάλιστα ότι πρόκειται για υποχρέωση της Ελλάδας που απορρέει από τη συμφωνία του Ελσίνκι. Από την άλλη η Ελλάδα πιστεύει ότι στο Ελσίνκι η Τουρκία (και οι άλλες υπονηφίες χώρες) ανέλαβαν τη δέσμευση να διευθετήσουν «τις συννοριακές διαφορές τους ή άλλα σχετιζόμενα ζητήματα» και «αν αποτύχουν, θα πρέπει εντός ευθέτου χρόνου να φέρουν οιαδήποτε αξίωση ή διαφορά που έχουν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Συμπερασματικά, λοιπόν, μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διαμορφώνονται νέα δεδομένα όσον αφορά στα ελληνοτουρκικά και στο Κυπριακό:

1) Τα ελληνοτουρκικά θα παραμείνουν στον πάγο ως αποτέλεσμα της δυστοκίας της Τουρκικής κυβέρνησης και της απενεργοποίησης του ευρωπαϊκού μοχλού πίεσης καθώς και λόγω της πολιτικής των «κλύσεων σε βάθος χρόνου» που εφαρμόζει η ελληνική κυβέρνηση.

2) Η Λευκωσία (και η Αθήνα) θα δεχθεί σοβαρές πιέσεις να συναινέσει σε κάποιας μορφής απευθείας εμπορίου των Τουρκοκυπρίων με τις χώρες της Ε.Ε. χωρίς, ωστόσο, την επιστροφή της κλειστής πόλης των Βαρωσίων στους Ελληνοκυπρίους κατοίκους της. Αν η Κυπριακή κυβέρνηση συναινέσει, τελικά, σε οποιαδήποτε μορφή απευθείας εμπορίου χωρίς προοπτική συνολικής λύσης το συντομότερο δυνατό η Ταϊβανοποίηση των Κατεχομένων θα συνεχιστεί και η *de jure* διχοτόμηση του νησιού θα είναι πλέον θέμα χρόνου.

3) Αναμένεται ότι θα ασκηθούν πιέσεις για να ξεκινήσει και πάλι μια διαδικασία για λύση του Κυπριακού κάτω, όμως, από δυσμενέστερες συνθήκες για την ελληνοκυπριακή πλευρά. Οι εξελίξεις στα Κατεχόμενα εδάφη (εποικισμός, οικοδομικός οργασμός, κλπ) εμπεδώνουν τα τετελεσμένα της εισβολής τα οποία σταδιακά φαίνεται να γίνονται αποδεκτά από τη διεθνή κοινότητα. Η πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) στην υπόθεση Αρέστη-Ξενίδη έχει ανοίξει παράθυρο για αναγνώριση των θεσμών του καθεστώτος των Κατεχομένων. Εάν αυτή η προσέγγιση δεν αλλάξει και επικυρωθεί θα οδηγήσει σε περαιτέρω πολιτική αναβάθμιση των Κατεχομένων απομακρύνοντας κάθε προοπτική επανένωσης της Κύπρου.

Η Ελλάδα από την ένταξή της – κυρίως και μετά – στην Ε.Ε. επιδιώκει να προωθεί τόσο τα εθνικά συμφέροντα όσο και την γενικότερη πρόοδο της χώρας. Επιδεικνύοντας εξωστρέφεια αποβλέπει στην ευημερία και άνθιση της ελληνικής οικονομίας των επομένων χρόνων. Προκειμένου, να συμβάλει στην ανάπτυξη της χώρας και την αύξηση της διεθνούς ισχύος της, η ελληνική κυβέρνηση προβαίνει, τώρα, σε άνοιγμα των οριζόντων για τις ελληνικές

επιχειρήσεις στα γειτονικά κράτη αλλά και για τις ξένες μεγάλες εταιρείες που επιθυμούν να επενδύσουν στην Ελλάδα.

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατέχει σήμερα ηγετικό ρόλο στα Βαλκάνια¹⁹, ως δύναμη σταθερότητας και ακμής για το σύνολο της περιοχής. Διασφαλίζει και διευρύνει τον ρόλο αυτό, εξασφαλίζοντας, παράλληλα, αναπτυξιακά πλεονεκτήματα για την χώρα μας. Επιπλέον, μεριμνά για την σταδιακή διαμόρφωση ενός ενιαίου οικονομικού χώρου στα Βαλκάνια. Προωθεί τον στόχο αυτό, ως μια διαδικασία παράλληλη με την προσέγγιση των χωρών αυτών προς την Ε.Ε., η οποία θα διευκολύνει τα κράτη της περιοχής στην εκπλήρωση των αναγκαίων κριτηρίων για τη μελλοντική ένταξή τους.

Έτσι, λοιπόν, με κύριο γνώμονα την επικράτηση μιας σταθεράς ανοδικής και ομαλής κατάστασης στην περιοχή και κατ' επέκταση και στην χώρα μας, η Ελλάδα συνέβαλλε, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών θεσμών, στη δημιουργία ζώνης ελεύθερου εμπορίου στα Δυτικά Βαλκάνια. Παράλληλα, υποστηρίζει την κατασκευή μεγάλων αξόνων μεταφορών που θα διασυνδέσουν τις χώρες της περιοχής. Για το λόγο αυτό, τη χώρα μας χρηματοδοτεί μέσω του ΕΣΟΑΒ²⁰ την κατασκευή τμημάτων του Διαδρόμου Δέκα, που συνδέει τη Θεσσαλονίκη, τα Σκόπια και το Βελιγράδι με την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Επιπρόσθετα, η Ελλάδα συνεισφέρει στη δημιουργία στην ευρύτερη περιοχή μας, μιας ενιαίας αγοράς ενέργειας. Με την ενεργειακή συνθήκη που ξεκίνησε από μια ελληνική πρωτοβουλία και υπογράφηκε τον Οκτώβριο του 2005, ανάμεσα στα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε. και 9 χώρες των Βαλκανίων, οι εθνικές νομοθεσίες για την ενέργεια των χωρών αυτών εναρμονίζονται με την ισχύουσα νομοθεσία στην Ε.Ε. Ακόμη, η Ελλάδα – προς όφελος της περιοχής – τάσσεται σε μείζονα και ασφαλή ενεργειακό κόμβο, με μεγάλα ενεργειακά έργα, όπως οι αγωγοί πετρελαίου Μπούργκας – Αλεξανδρούπολης και φυσικού αερίου Τουρκίας-Ελλάδας- Ιταλίας. Η χώρα μας αναδεικνύεται σε χώρα στρατηγικής σημασίας στους ενεργειακούς δρόμους προς τα Βαλκάνια και την Ευρώπη.

Με τα έργα, λοιπόν, αυτά και την ταυτόχρονη στάση της, η Ελλάδα ενισχύει τη διεθνή της θέση και το ρόλο της, σε ένα τομέα διεθνούς διπλωματίας- τον ενεργειακό τομέα- που έχει διαρκώς αυξανόμενη σημασία στο διεθνές στρατηγικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα η χώρα μας ισχυροποιεί ακόμη περισσότερο τους δεσμούς της με τις γειτονικές χώρες και ενισχύει την καλή

¹⁹ ΠΗΓΗ: ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ. <http://www.agora.mfa.gr>

²⁰ ΕΣΟΑΒ: Ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις της που απορρέουν από την ιδιότητά της ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως μέλους της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ (Development Assistance Committee-DAC, OECD), η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να διαθέτει ετησίως τουλάχιστον το 0.20 % του Ακαθάριστου Εθνικού της Προϊόντος (ΑΕΠ) της σε διεθνή αναπτυξιακή βοήθεια.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα έχει καταρτίσει το **Δεύτερο πενταετές πρόγραμμα ελληνικής αναπτυξιακής βοήθειας για την περίοδο 2002-2006**, σημαντικό τμήμα του οποίου αποτελεί και το **Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ)**.

Το **ΕΣΟΑΒ** είναι η πρώτη προσπάθεια της Ελλάδας ως δότριας χώρας να ενσωματώσει μεμονωμένες πρωτοβουλίες αναπτυξιακής βοήθειας σε ένα ενιαίο σχέδιο και να προωθήσει έτσι μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική.

της εικόνα απέναντι σε αυτές. Άλλωστε η πολυετής παρουσία των Ελλήνων στην περιοχή των Βαλκανίων διευκολύνει την δημιουργία και την ανάπτυξη ισχυρών δεσμών.

Σε επίπεδο σύναψης επιχειρηματικών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες, η Ελλάδα κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο- αν αναλογιστεί κανείς ότι η χώρα μας είναι πρώτη σε ξένες άμεσες επενδύσεις στην Αλβανία και τη Σερβία, ενώ κατέχει τη δεύτερη θέση στη Ρουμανία και την τρίτη στη Βουλγαρία και επιδιώκει την ανάπτυξή της ευρύτερης γειτονίας της στην ΠΓΔΜ.

Επίκεντρο, λοιπόν, της ελληνικής πολιτικής αποτελεί η οικονομική ανόρθωση της περιοχής και συνάμα η επίτευξη ειρήνης και συνεργασίας με τις Βαλκανικές χώρες. Για τον σκοπό αυτό η χώρα μας με ικανοποίηση υποδέχθηκε τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία στην Ε.Ε. Με την ένταξή τους, η Ελλάδα, μετά από 25 χρόνια πορείας μέσα στην Ε.Ε. παύει πλέον να είναι γεωγραφικά αποκομμένη από αυτήν.

Από την άλλη, η ευρωπαϊκή προοπτική για τις χώρες της περιοχής μας οι οποίες μέχρι προσφάτως ζούσαν μέσα στη δίνη του πολέμου- όπως η Σλοβενία, η οποία είναι μέλος της Ε.Ε. και της ευρωζώνης καθώς και η Κροατία η οποία βαδίζοντας σταθερά αναμένει την ένταξή της στην Ένωση- καταδεικνύεται όχι μόνο σημαντική αλλά και απαραίτητη.

Γι' αυτό η χώρα μας υπήρξε και εξακολουθεί να είναι θερμός υποστηρικτής της ευρωπαϊκής προοπτικής των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας. Μέσω της Ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών αυτών, εξασφαλίζεται σε σημαντικό βαθμό, η επίτευξη ειρήνης και σταθερότητας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Παράλληλα, επιδιώκει να ενεργήσει θετικά στην επίλυση των εκκρεμών πολιτικών ζητημάτων της περιοχής.

Ακόμα, η Ελλάδα δραστηριοποιήθηκε και συνέβαλε στην εξεύρεση λύσης για την βιωσιμότητα του πολυεθνικού κρατικού σχήματος της Βοσνίας. Επίσης προβαίνει στο άνοιγμα νέων κεφαλαίων στις διμερείς σχέσεις της με το Μαυροβούνιο, τώρα που αυτό πραγματοποιεί τα πρώτα του βήματα στη διεθνή κοινότητα, ως ανεξάρτητο κράτος.

Σε σχέση με την ΠΓΔΜ παρά την εντυπωσιακή οικονομική παρουσία και συμβολή της Ελλάδας στην διαμόρφωση ανάπτυξης και σταθερότητας του γειτονικού κράτους, το ζήτημα του ονόματος παραμένει αγκάθι στις σχέσεις μας. Από την πλευρά της Ελλάδας έχει τονιστεί ποικιλοτρόπως ότι η παραποίηση της ιστορίας, η προκλητικότητα και οι ανελαστικές θέσεις δεν αντιπροσωπεύουν στοιχεία ευρωπαϊκής συμπεριφοράς. Κύριος, λοιπόν στόχος της χώρας μας αποτελεί η εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης που θα οδηγήσει στην εξομάλυνση των σχέσεών μας και θα εξαλείψει την πιθανότητα να οδηγηθούν σε αδιέξοδα οι ευρωατλαντικές προσδοκίες της γειτονικής χώρας.

Επομένως, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η Ελλάδα διαμέσου της εξωτερικής πολιτικής της, επιδιώκει να ενισχύσει το διεθνές κύρος και την αξιοπιστία της χώρας μας, ως μιας δύναμης σταθερότητας και ανάπτυξης με επιρροή στον περίγυρό της και διεθνώς.

Η οικονομική συνεργασία, οι εμπορικές συναλλαγές, οι αμοιβαίες επενδύσεις δημιουργούν ισχυρούς δεσμούς ανάμεσα στα κράτη και έχουν θετικό αντίκτυπο και στις

πολιτικές τους σχέσεις. Παράλληλα, η οικονομική δύναμη και η δυνατότητα μιας χώρας να δεισδύει σε αγορές στο εξωτερικό, αποτελούν παράγοντες που βαραίνουν σημαντικά στην αξιολόγηση της διεθνούς ισχύος.

Η Ελλάδα ανταποκρινόμενη στις σύγχρονες απαιτήσεις, θέτει τον πυλώνα της οικονομικής διπλωματίας στο επίκεντρο της εξωτερικής της πολιτικής καθώς συμβάλλει τόσο στην πρόοδο της χώρας για τα επόμενα χρόνια, όσο και στην προώθηση της ειρήνης, της σταθερότητας και της ευημερίας στην περιοχή μας αλλά και διεθνώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ - ΣΕΝΑΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

7.1. ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κορυφαία είναι τα επιτεύγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο μισό αιώνα ζωής που κλείνει: η εμπέδωση της ειρήνης και της ασφάλειας, η ενιαία αγορά, το ευρώ, η διεύρυνση στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το πιο επιτυχημένο μοντέλο εκούσια θεσπισμένης αλληλεξάρτησης κρατών και λαών σε παγκόσμιο επίπεδο. Επείγον αίτημα αυτής της συγκυρίας είναι η ενεργή συμμετοχή του πολίτη στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης και η απάντηση στις νέες παγκόσμιες προκλήσεις. Η κρίση της Ευρώπης είναι κρίση εμπιστοσύνης των πολιτών, κρίση πολιτικών ηγεσιών, κρίση δημοκρατίας. Η ιστορία ωστόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δείχνει ότι οι κρίσεις, ως γνώρισμα του δημοκρατικού βίου, έχουν και την υπέρβασή τους.

Η τωρινή δυσλειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντοπίζεται αφ' ενός μεν στην αδυναμία λήψης των αποφάσεων σε νευραλγικούς τομείς λόγω της ομοφωνίας και αφ' ετέρου στην έλλειψη κοινοτικού προϋπολογισμού ικανού να χρηματοδοτήσει τις ειλημμένες αποφάσεις και τις νέες πολιτικές στοχοθετήσεις. Την περίοδο αυτή συγκρούονται και πάλι δύο κοσμοαντιλήψεις: εκείνων που θέλουν την Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο μια ενιαία αγορά και εκείνων που πιστεύουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ημιτελής πολιτική συμφωνία. Στη δυναμική εξέλιξη του γεωπολιτικού συστήματος, αν η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν προχωρήσει σε πολιτική ενοποίηση δεν μπορεί να εγγυηθεί μακροπρόθεσμα τα επιτεύγματά της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει να αντιμετωπίσει τις παρακάτω άμεσες προκλήσεις:

Πρώτον, μια σύντομη Διακυβερνητική Διάσκεψη που θα προτείνει μια συνθήκη με το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, ώστε να υιοθετηθεί και να επικυρωθεί πριν από τις ευρωεκλογές του 2009. Στις πολιτικές ηγεσίες ιδιαίτερα των χωρών που απάντησαν αρνητικά στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα αλλά και όσων δεν το επικύρωσαν πέφτει ο κλήρος να αποκαταστήσουν την κλονισμένη σχέση ανάμεσα στον Ευρωπαϊκό πολίτη και στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Δεύτερον, η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Το ευρώ αποτελεί συντελεστή της μακροοικονομικής σταθερότητας και επιταχυντή της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Ωστόσο, ο ομοσπονδιακός νομισματικός πλάνος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεν εξισορροπείται από μια οικονομική διακυβέρνηση. Είναι αναγκαίος ένας προωθημένος συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών και μια στρατηγική εξάλειψης των φορολογικών στρεβλώσεων όπως και η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Τρίτον, θα πρέπει να δημιουργηθεί σύντομα ο σκληρός «πυρήνας των κρατών» της Ευρωζώνης που θα συντονίζουν περισσότερο όχι μόνο τις οικονομικές πολιτικές τους, αλλά θα προχωρήσουν και στην υιοθέτηση μιας Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας, χωρίς να αποκλείουν αυτούς που μπορούν και θέλουν να ενταχθούν.

Τέταρτον, ο κοινοτικός προϋπολογισμός θα πρέπει να αυξηθεί βαθμιαία από το 1,1% του ΑΕΠ, που είναι σήμερα, στο 3%. Στην αρχή του προηγούμενου αιώνα ο ομοσπονδιακός προϋπολογισμός των ΗΠΑ ήταν στο 5% του ΑΕΠ και σήμερα βρίσκεται στο 40% του ΑΕΠ. Ο σημερινός κοινοτικός προϋπολογισμός δεν μπορεί να στηρίξει τις νέες πολιτικές αιχμής και στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ανταγωνισμός με την Κίνα και την Ινδία αναγκάζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση να αυξήσει τους πόρους για την παιδεία, την έρευνα και την καινοτομία.

Πέμπτον, η Ευρώπη είναι αναγκασμένη να αναπτύξει νέες πολιτικές σε νευραλγικούς τομείς, όπου διακυβεύεται το μέλλον του πλανήτη: στην υπερθέρμανση της ατμόσφαιρας, στην ενεργειακή εξάρτηση και στη μετανάστευση, στην ενίσχυση της ανάπτυξης και στη μείωση των ανισοτήτων.

Η 50χρονη επέτειος της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκει την Ελλάδα ενισχυμένη από την ένταξή της, από τις ροές των κοινοτικών πόρων, από την υιοθέτηση του ευρώ και από τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη ΝΑ Ευρώπη. Οι νέες προκλήσεις δίνουν το έναυσμα για επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού των θεσμών, της οικονομίας, της εξωτερικής και της αμυντικής πολιτικής. Επιβάλλουν ριζικές τομές στην παιδεία, στο ασφαλιστικό σύστημα, μια άλλη προσέγγιση για το σύστημα της βιώσιμης ανάπτυξης. Ανανεώνουν το αίτημα της ανοιχτής κοινωνίας, εκείνης που θέλει σαφή διαχωρισμό των εξουσιών, ένα ευνομούμενο κράτος και μια ισχυρή κοινωνία πολιτών. Τέλος, κάνουν επιτακτικό καθήκον την ειρήνευση της Ν.Α. Ευρώπης και της διευθέτησης των διαφορών με την Τουρκία.

Η παραδοσιακή έννοια της κυριαρχίας έχει νόημα, μόνο όταν συνοδεύεται από αντίστοιχη ικανότητα δράσης. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποκαθίσταται σε πολλούς τομείς με ζωτικό δόγμα της αλληλεξάρτησης. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η παγκοσμιοποίηση αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση στη συλλογική ευφυΐα μας, που είναι να σχεδιάσουμε σε εθνικό, σε ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο επίπεδο τους θεσμούς εκείνους που θα μας επιτρέψουν να ζήσουμε ειρηνικά διατηρώντας τις εθνικές και πολιτιστικές μας διαφορές.

7.2. Ένωση των «ομόκεντρων κύκλων» (σενάριο 1)

Η διευρυμένη Ένωση (27 μέλη) φαίνεται ότι τελικά θα διαρθρωθεί σε ένα "σχήμα ομόκεντρων κύκλων", με περιορισμένη συμμετοχή κρατών-μελών. Η διάρθρωση των κύκλων δεν θα έχει αυστηρό, στεγανό χαρακτήρα. Διάυλοι δια-κυκλικής επικοινωνίας και αμφίπλευρης δράσης θα υπάρχουν. Εντελώς σχηματικά, το πιθανότερο είναι να διαμορφωθούν τέσσερις ομόκεντροι κύκλοι:

- α)** Πολιτική Ένωση (α' εσωτερικός κύκλος).
- β)** Νομισματική Ένωση (β' εσωτερικός κύκλος)
- γ)** Εμπορική Ένωση (γ' εξωτερικός κύκλος)
- δ)** Ευρύτερη Ευρώπη (έξω-ενωσιακός κύκλος).

α) Πολιτική Ένωση: Θα έχει βαθύτερο ενοποιητικό/ομοσπονδιακό χαρακτήρα με ευρύτερο πλέγμα πολιτικών (οικονομικών, πολιτικών, αμυντικών κ.λπ.). Θα περιλαμβάνει, πιθανότατα, τις έξι ιδρυτικές χώρες-μέλη και ορισμένες άλλες που "θέλουν και μπορούν" να συμμετάσχουν σε όλες τις ενοποιητικές διαδικασίες, ανάμεσα τους και η Ελλάδα. Η Ελλάδα είναι μία από τις εννέα χώρες-μέλη της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης των "27" που συμμετέχει σε όλα τα ενοποιητικά σχήματα και διαδικασίες της Ένωσης (ONE, καθεστώς Σένγκεν, Ευρωπαϊκή Άμυνα κτλ.). Οι υπόλοιπες έξι χώρες-μέλη δεν μπορούν ή δεν θέλουν να συμμετάσχουν.

β) Νομισματική Ένωση: Θα περιλαμβάνει όλες τις χώρες-μέλη του ενιαίου νομίσματος, ευρώ, τις σημερινές δηλαδή δώδεκα χώρες της ευρωζώνης και όσες προσχωρήσουν σε αυτήν στο μέλλον. Η συμμετοχή στο ευρώ συνιστά ισχυρή προϋπόθεση, αλλά όχι και αποκλειστική συνθήκη, για το πέρασμα στην Πολιτική Ένωση. Η Νομισματική Ένωση (ONE) θα είναι προωθημένη μορφή οικονομικής ένωσης στη διευρυμένη ΕΕ.

γ) Εμπορική Ένωση: Ο τρίτος κύκλος θα περιλαμβάνει τις χώρες-μέλη που θα συμμετέχουν στην "ενιαία εσωτερική αγορά" και ορισμένες άλλες ενοποιητικές διαδικασίες και πολιτικές (εξωτερική εμπορική πολιτική κτλ.). Δεν θα συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση (ευρώ) και βεβαίως στην Πολιτική Ένωση.

δ) Ευρύτερη Ευρώπη: Θα περιλαμβάνει τις γειτονικές (όμορες) με την Ένωση χώρες, με ισχυρούς, προνομιακούς συνδεσιακούς δεσμούς και επιλεκτική, ίσως άμεση, συμμετοχή σε ορισμένες ενοποιητικές διαδικασίες. Ο κύκλος αυτός, δηλαδή, δεν θα συγκροτείται από χώρες-μέλη της Ένωσης, αλλά ευρωπαϊκές χώρες που θεωρητικώς θα είχαν τη δυνατότητα συμμετοχής στην ΕΕ, αλλά που για διάφορους λόγους δεν μπορούν (ή δεν θέλουν) να συμμετάσχουν (π.χ., Ρωσία, Ουκρανία).

Με την παραπάνω διάρθρωση, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να λάβει θεσμική πλαισίωση για ορισμένες δραστηριότητες, αλλά μπορεί να λειτουργεί εντελώς άτυπα για

κάποιες άλλες δραστηριότητες (όπως ήδη λειτουργεί σήμερα για ορισμένες). Μπορεί, επίσης, να στηρίζεται σε "μετακινήσεις" κρατών-μελών από κύκλο σε κύκλο. Σε κάθε περίπτωση, η εξελικτική πραγματικότητα θα προσδιορίσει τη μορφολογία της διευρυμένης Ένωσης..

7.3. «Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης» (σενάριο 2)

Στο μανιφέστο του «Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης», ο Βέλγος πρωθυπουργός Guy Verhofstadt²¹ υποστηρίζει την ομοσπονδιακή συνταγματική συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ άλλων θεωρώντας ότι τα αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων εξέφρασαν τις προτιμήσεις των πολιτών για περισσότερη Ευρώπη. Αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι το σύνολο των κρατών μελών της Ένωσης δεν είναι έτοιμα ή/και πρόθυμα να ακολουθήσουν αυτό το δρόμο και, επομένως, προτείνει τη δημιουργία ενός σκληρού πυρήνα κρατών μελών που θα είναι σε θέση και θα έχουν τη βούληση συμμετοχής σε αυτόν, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης, όπως το ονομάζει, και ενός εξωτερικού, ομόκεντρου κύκλου αποτελούμενου από τα λοιπά κράτη μέλη, τον οργανισμό Ευρωπαϊκών κρατών, όπως ονομάζει τη συνομοσπονδία τους.

Ο σκληρός πυρήνας θα αποτελείται, αρχικά τουλάχιστον, από τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης, όμως η ένταξη σε αυτόν θα είναι πάντοτε και για όλους δυνατή, αρκεί να εκπληρώνονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Από αυτή την άποψη, κατά συνέπεια, η διεύρυνση της Ένωσης δεν θα συνεπάγεται, κατ' ανάγκη, ένταξη των νέων κρατών μελών στον (ομοσπονδιακό) σκληρό πυρήνα.

Σε ότι αφορά τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο πρωθυπουργός Verhofstadt υποδεικνύει την ενίσχυση του ρόλου της Ένωσης στους τομείς της οικονομικής διακυβέρνησης, της τεχνολογίας, της δικαιοσύνης και εσωτερικής ασφάλειας, της εξωτερικής πολιτικής και άμυνας. Σε σχέση με την οικονομική διακυβέρνηση, ειδικότερα, προτείνει τη νομοθετική καθιέρωση ελάχιστων κοινωνικών προδιαγραφών και τη μεταρρύθμιση των φορολογικών συστημάτων σύμφωνα με την αρχή της αλληλεγγύης, τόσο μεταξύ, όσο και εντός των κρατών μελών. Ο πρωθυπουργός Verhofstadt προτείνει, μάλιστα, την ίδρυση Ευρωπαϊκού υπουργείου οικονομίας και κοινωνικής πολιτικής, μεταξύ άλλων υπεύθυνου για την παρακολούθηση της εφαρμογής ενός κώδικα οικονομικής σύγκλισης και τον καθορισμό ζωνών και ορίων διακύμανσης των εθνικών οικονομικών δεικτών. Μεταξύ των προτάσεών του περιλαμβάνονται,

---

²¹ Γκι Βερχόφσταντ, Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης(μανιφέστο για μια νέα Ευρώπη),εκδ. Παπαζήσης

επίσης, η δημιουργία Ευρωπαϊκής εισαγγελίας, η ίδρυση κοινού σώματος στρατού, καθώς και η αντιπροσώπευση της Ευρώπης με μια έδρα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, εκ παραλλήλου με την υιοθέτηση νομικής προσωπικότητας της Ένωσης και τη θεσμοθέτηση του Ευρωπαϊκού Υπουργού Εξωτερικών. Ως προς τα βασικά θεσμικά θέματα, τέλος, ο πρωθυπουργός Verhofstadt θεωρεί ότι ο Πρόεδρος της Επιτροπής θα πρέπει να εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο βάσει πρότασης του Συμβουλίου, όμως με προοπτική την άμεση εκλογή του από τους Ευρωπαίους πολίτες, ενώ υποστηρίζει πως η αύξηση της νομοθετικής εξουσίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν αρκεί να συνδέεται, απλώς, με την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της διαδικασίας συναπόφασης, αλλά θα πρέπει να προέλθει από την αναδιοργάνωση της νομοθετικής εξουσίας κατά το ομοσπονδιακό πρότυπο των δύο νομοθετικών σωμάτων, εν προκειμένω του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Αρκετά θα μπορούσαν, ίσως, να ειπωθούν σε σχέση με τη σκοπιμότητα του σχεδίου του πρωθυπουργού Verhofstadt, είτε πρόκειται για τον τρόπο συγκρότησης, λειτουργίας, επικοινωνίας και μεταβολής των ομόκεντρων κύκλων, είτε για τις, ίσως υπέρμετρα συγκεντρωτικές, προτάσεις οικονομικής διακυβέρνησης. Όμως, η ασάφεια του σχεδίου, τόσο σε ότι αφορά τις θεσμικές και νομικές συνιστώσες του, όσο και σε σχέση με τις ουσιώδεις πτυχές του, δηλαδή σε σχέση με τις πολιτικές και λειτουργίες αμφοτέρων των κύκλων, περιορίζει, εκ των πραγμάτων, την τεκμηρίωση και, κυρίως, τη σημασία της περί τη σκοπιμότητα συζήτησης. Από την άλλη πλευρά, όμως, η ετυμηγορία περί την εφικτότητα του σχεδίου του πρωθυπουργού Verhofstadt μοιάζει να είναι αδιαμφισβήτητα αρνητική. Η καθιέρωση (Συνθήκη του Άμστερνταμ) και, ακόμη περισσότερο, η θεσμική/διαδικασία ενθάρρυνση (Συνθήκη της Νίκαιας) της δυνατότητας ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ ομάδων κρατών μελών ουδέποτε αξιοποιήθηκε, γιατί ουδέποτε υπήρξε η πολιτική βούληση αξιοποίησής της. Το σχέδιο του πρωθυπουργού Verhofstadt δεν είναι πολιτικώς ελκυστικότερο, τουναντίον, μάλιστα, η προβλεπόμενη εκτόπιση του Ηνωμένου Βασιλείου στον εξωτερικό κύκλο, ως αποτέλεσμα της μη συμμετοχής του στη νομισματική ένωση, το καθιστά ανεδαφικό.

Τα ιδρυτικά μέλη της ΕΕ αλλά και αρκετά νεότερα, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, τοποθετούνται υπέρ μιας ομοσπονδιακής προσέγγισης σε σειρά πολιτικών. Τα κράτη αυτά είναι πρόθυμα να προχωρήσουν σε περαιτέρω συνεργασία που θα οδηγήσει μεταξύ άλλων σε μια πραγματική κοινή πολιτική άμυνας και εξωτερική πολιτική, αλλά και ίσως σε μια 'αμυντική ευρωζώνη'. Το τελευταίο, για προφανείς λόγους που σχετίζονται με τη θέση της Ελλάδας στα Βαλκάνια και στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, είναι ιδιαίτερης σημασίας για τη χώρα μας.

Το εγχείρημα αυτό, ιδιαίτερα το τελευταίο για τη δημιουργία μιας 'αμυντικής ευρωζώνης' δε θα είναι πολύ εύκολο. Είναι πάντως θετικό να υπάρχουν οι φωνές και μάλιστα από ηγετικές προσωπικότητες όπως ο πρωθυπουργός του Βελγίου, που να εκφράζουν τέτοιες απόψεις και να τις διατηρούν ζωντανές αντί να εφησυχάζουν με την στασιμότητα που έχει

εξασφαλίσει για μερικούς η Συνθήκη της Νίκαιας ή να παραδίδονται στον ευρωπεσιμισμό που οδήγησε η απόρριψη του Ευρωσυντάγματος.

Η Ελλάδα υποστηρίζει μια ισχυρή Ευρωπαϊκή Ένωση και τοποθετείται υπέρ ενός πιο ομοσπονδιακού χαρακτήρα της Ευρώπης. Είναι προφανές ότι, παρά τους φόβους ορισμένων που στηρίζονται στις μέτριες οικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας στην ΕΕ των 27, είμαστε μέλος τόσο στην ευρωζώνη όσο και στο Σένγκεν και διαθέτουμε τη θέληση αλλά και την ικανότητα να βρισκόμαστε συνεχώς στο "σκληρό πυρήνα".

Θα ήταν προτιμότερο βέβαια να προχωρήσουμε όλοι μαζί προς τα μπρος. Μια τέτοια προσπάθεια θα είχε μεγαλύτερο βάρος στη διεθνή πολιτική σκηνή. Ωστόσο, δε μπορούμε να περιμένουμε ορισμένους λαούς στην Ευρώπη να ξεπεράσουν τις προκαταλήψεις τους για να ακολουθήσουν κι εκείνοι μαζί μας. Αν κάποιοι δεν πιστεύουν τόσο πολύ στην Ευρώπη δεν σημαίνει ότι εμείς θα δεχτούμε να υπονομεύσουμε το συμφέρον της χώρας, ακολουθώντας τους. Αλλά ακόμα κι αν τα πράγματα δεν προχωρήσουν προς την «ομοσπονδίωση», στέλνει ένα μήνυμα για αυτή την κρίσιμη περίοδο για την Ευρώπη: πως εκτός από τους απορριπτικούς υπάρχουν κι αυτοί που θέλουν να προχωρήσει μπροστά το ποδήλατο. Κι αυτό έχει μια ιδιαίτερη χρησιμότητα για τη δημόσια συζήτηση μεταξύ των αναβατών του ποδηλάτου, των κρατών μελών δηλαδή της ΕΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- Τσακαλογιάννης Π. , «Ευρώ και ευρωπαϊκή πολιτική ολοκλήρωση» , εκδ.: Π.Ν. Σάκκουλας
- Γκί Βερχόφσταντ, «Οι Ενωμένες Πολιτείες της Ευρώπης(μανιφέστο για μια νέα Ευρώπη)»,εκδ. Παπαζήσης
- Κρανιδιώτης Γ., Περράκης Στέλιος, «Η πρώτη ελληνική προεδρία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» , 1987, εκδ. Σάκκουλας.
- ΕΚΕΜ, «Η β' ελληνική προεδρία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα», 1995, εκδ. Σάκκουλας.
- Περράκης Στέλιος, Φραγκάκης Νικόλαος, «Η Τρίτη ελληνική προεδρία στην ευρωπαϊκή κοινότητα / ευρωπαϊκή ένωση», 1995, εκδ. Σάκκουλας.
- «Η τέταρτη ελληνική προεδρία της ευρωπαϊκής ένωσης. Η οικοδόμηση μιας νέας Ευρώπης: σταθερά θεμέλια- καινούργιες αντιλήψεις», διεθνές συνέδριο Αθήνα 14-15 Νοεμβρίου 2002, εκδ. Σάκκουλας.
- Ένωση Νέων Επιστημών Ευρωπαϊκών Σπουδών(Ε.Ν.Ε.Ε.Σ.), «20 χρόνια από την ένταξη της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ένωση: Απολογισμός και προοπτικές», 2002, εκδ. Σάκκουλας.
- Ταλιαδούρος Σπ., «Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ»,. 1993, εκδ. Σάκκουλας.

ΑΡΘΡΑ

- Αν. Μανιτάκης, “Τα αδιέξοδα της συνταγματοποίησης της Ε.Ε. και η προοπτική της «ομοσπονδίαωσης» των λαών της Ευρώπης”, (www.ekem.gr)
- Γιώργος Ζαββός, “Η Ευρώπη στα πενήντα και η προοπτική της πολιτικής ένωσης” (www.ekem.gr)
- Μάρκος Κυπριανού, “50 χρόνια ευρωπαϊκή ένωση, επιτεύγματα, προκλήσεις και προοπτικές”(www.ekem.gr)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Διεθνής και ευρωπαϊκή πολιτική (τριμηνιαία πολιτική και οικονομική επιθεώρηση), «Ελλάδα – 25 χρόνια ενωσιακού βίου», Σεπτέμβριος 2006, εκδ. Παπαζήση.

- Μάρκος Κυπριανού, “ 50 χρόνια μετά: Η Ευρωπαϊκή Ένωση, επιτεύγματα, προκλήσεις και προοπτικές (www.istame-arapandreou.gr)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Ευρωπαϊκή Ένωση: www.europa.eu
- Ίδρυμα Κωνσταντίνου Καραμανλή: www.karamanlis-faoundation.gr
- Υπουργείο Εξωτερικών: www.mfa.gr
- Ευρωπαϊκή Πρόκληση: www.proeuro.gr
- Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης: www.hellaskps.gr
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης: www.epeaek.gr
- 2000-2006 Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης : www.info3kps.gr
- Γενική Γραμματεία Επاندύσεων και Ανάπτυξης http://www.ggea.gr/programmata/istorika_stoixeia.htm
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών: www.mnec.gr
- Αντίβαρο: www.antibaro.gr